Bundel van de PS-vergadering van 17 juni 2019

Agenda bijlagen

Besluitenlijst PS 17 juni 2019

Notulen PS 17-06-2019 def

1 Opening en mededelingen.

2 Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.

Gewijzigde agenda PS 17-06-2019 -buitengewoon coalitieakkoord-

2.a Interpellatieverzoek inzake grafietregens Tata Steel-Harsco Metals, fracties CDA, PvdD, SP, CU, FvD, 50PLUS/PvdO, DENK.

Interpellatieverzoek Grafietregens Tata Steel-Harsco Metals

20190617 Brief GS aan PS ter voorbereiding interpellatiedebat Harsco - Tata Steel

20190617 Recente controlehistorie Harsco

20180419 ilt reactie ibt

20190122 tata steel toezegging kosteneffectiviteitsonderzoek pelletfabriek

20190604 brief gs aan ps over grafietuitstoot harsco

20190605 tata steel toelichting extra maatregelen

M22-2019 -aangenomen- CDA Tweewekelijkse informatievoorziening aan PS inzake Tata-Harsco

M23-2019 -aangenomen- GL Stop de grafietregens

3 Bespreking coalitieakkoord met toelichting van de formateur.

Brief PS aanbieden coalitieakkoord

Coalitieakkoord 2019-2023

Coalitieakkoord 2019-2023 -verkleind bestand-

M24-2019-aangehouden-CU stimuleren NH voedselproducten

M26-2019-aangehouden-CU Investeringen in vitaliteit platteland

M27-2019-aangehouden-CU Afname uitstoot + geluidsoverlast Schiphol

M28-2019-aangehouden-50PLUS-PvdO NH meest ouderenvriendelijke provincie

M29-2019-aangehouden-50PLUS-PvdO NH dementievriendelijke provincie

M25-2019-verworpen-CU Alternatieve financiering transitie duurzame agrarische sector

4.a Collegevorming.

Brief Screening integriteit kandidaat-gedeputeerden 11 juni 2019

4.b Beëdiging leden van Gedeputeerde Staten.

5.a Installatie en beëdiging Statenleden.

5.b Installatie en beëdiging duo-commissieleden.

6 Aanwijzen eerste en tweede vice-voorzitter Provinciale Staten (VD-48).

Voordracht 48-2019 Aanwijzen 1e en 2e vice-voorzitter PS

7 Sluiting.

Besluitenlijst PS

■ ■ ■ ■ ■

Datum vergadering : *17 juni 2019*
Voorzitter : *dhr. A.Th.H. van Dijk*
Griffier : *mw. K. Bolt*
Vergaderstukken : online beschikbaar

1. Opening en mededelingen.

Afwezig zijn dhr. Baljeu (fractie Baljeu), dhr. Dekker (FvD), mw. Koning (CDA) en dhr. Mantel (FvD).
Dhr. Kaptheijns (PVV), dhr. Kohler (FvD) en dhr. Klein (ChristenUnie) hebben de vergadering eerder verlaten.

Provinciale Staten geven conform artikel 27 RvO, lid 1 toestemming aan de formateur mw. Bromet, om deel te nemen aan de beraadslaging.

2. Vaststelling agenda en regeling werkzaamheden.

- PS heeft ingestemd met de behandeling van de interpellatie van fracties CDA, PvdD, SP, ChristenUnie, FvD, 50PLUS/PvdO en DENK inzake Tata Steel/Harsco (punt 2a).
- PS heeft ingestemd om bij acclamatie te stemmen bij voordracht 48-2019 die betrekking heeft op het aanwijzen van de 1e en 2e vice-voorzitter van Provinciale Staten (punt 6).

De agenda is vastgesteld.

2a. Interpellatie fracties CDA, PvdD, SP, ChristenUnie, FvD, 50PLUS/PvdO en DENK inzake Tata Steel/Harsco.

De door fractie CDA, PvdD, SP, ChristenUnie, FvD, 50PLUS/PvdO en DENK gestelde vragen en de door fracties PvdA, VVD, D66 en GroenLinks gestelde aanvullende vragen zijn door gedeputeerde Tekin beantwoord.

Motie M22-2019 fracties CDA, SP, PvdD, ChristenUnie, FvD, DENK en 50PLUS/PvdO is unaniem **aangenomen**.
Dictum:
PS draagt het college van GS op:
- actief elke twee weken een update te geven van de huidige stand van zaken en ontwikkelingen rondom Tata Steel/Harsco Metals.

Motie M23-2019 fracties GroenLinks, D66, SP, PvdA, ChristenUnie, CDA en PvdD is unaniem **aangenomen**.

- De heer Heijnen (CDA) wenst aantekening de motie mede te hebben ingediend omdat vooral het verzoek als het gaat om het vervolgonderzoek te doen, in lijn was met zijn inbreng namens alle partijen die het interpellatieverzoek hebben ingediend. Hij hoopt dat er Statenbreed gekeken wordt naar hoe dat onderzoek er uit gaat zien en welke partij daarvoor het beste geschikt is en welke onderdelen daarin zitten.

Dictum:
PS draagt Gedeputeerde Staten op om:

- voor het zomerreces de Staten te informeren over de escalatieladder; een ladder die inzicht geeft in alle mogelijkheden en instrumenten van GS en OD NZKG om maatregelen te nemen en daarbij laat zien in welke situatie een volgende stap op de ladder wordt gezet; Waarbij o.a. wordt meegenomen de mogelijkheid om het toezicht op de aan Tata en Harsco verleende vergunningen zodanig te intensiveren dat 24/7 controle wordt uitgevoerd (dan wel door fysieke aanwezigheid, dan wel op enige andere manier) zodat élke overtreding van de voorwaarden van de verleende vergunningen tot het verbeuren van een dwangsom zal leiden;
- de opbrengst van de dwangsommen toe te voegen aan het VTH-budget zodat daarmee de extra inspanningen van de OD NZKG kunnen worden gefinancierd;

voorts

- alle vergunningen die verband houden met de uitstoot van Zeer Zorgwerkende Stoffen van Tata Steel, Harsco of enig ander bedrijf op het terrein van Tata Steel, door te lichten en na te gaan of aan alle gestelde vergunningsvoorwaarden wordt voldaan en maatregelen te nemen als dit niet zo is;

en tenslotte

- draagt PS zichzelf op bijvoorbeeld de Randstedelijke Rekenkamer te verzoeken om een vervolgonderzoek te starten naar de kwaliteit van de uitvoering van de VTH taken door de OD, de rol van de provincie daarbij en met adviezen te komen dit te verbeteren.

3. Coalitieakkoord.

(afwezig vanaf 2e termijn dhr. Klein ChristenUnie)

Mevrouw Bromet licht het proces over de totstandkoming van het coalitieakkoord toe.
De woordvoerders van de verschillende fracties voeren het woord in twee termijnen.
Mw. Pels heeft namens de coalitiefracties vragen over het coalitieakkoord beantwoord.

Bij de behandeling van het coalitieakkoord zijn de volgende moties ingediend:

Motie M24-2019 ChristenUnie is **aangehouden**.

Motie M25-2019 ChristenUnie en CDA is **verworpen**.
Voor motie M25 stemmen de fracties: FvD, CDA en 50PLUS/PvdO. Tegen stemmen de overige fracties. *(Fractie ChristenUnie is afwezig.)*

Motie M26-2019 ChristenUnie is **aangehouden**.

Motie M27-2019 ChristenUnie is **aangehouden**.

Motie M28-2019 50PLUS/PvdO is **aangehouden**.

Motie M29-2019 50PLUS/PvdO is **aangehouden**.

- Mevrouw Kocken (GroenLinks) wenst aantekening tegen alle moties te zullen stemmen en dat zij ze niet op de inhoud hebben beoordeeld. Zijn van mening dat de moties bij de onderwerpen zodra ze inhoudelijk ter sprake komen, kunnen worden ingediend en zullen er dan met alle bereidwilligheid naar kijken.
- Mevrouw Zaal (D66) wenst aantekening dat zij zich daarbij aansluiten. Zij roept de partijen op om deze moties aan te houden in plaats van in stemming te brengen, zodat ze op een ander moment recht kunnen doen. Dan willen zij er ook met alle bereidwilligheid naar kijken.

4a+b. Collegevorming: mondelinge voordracht en stemming kandidaat gedeputeerden.
(afwezig vanaf dit agendapunt dhr. Kohler FvD)

De fractievoorzitters dragen de volgende kandidaten mondeling voor:
Mw. Pels (GroenLinks), dhr. Stigter (GroenLinks), dhr. Loggen (VVD), mw. Rommel (VVD), dhr. Van der Hoek (D66) en dhr. Tekin (PvdA).

Er is schriftelijke gestemd. De uitslag is als volgt:

Mw. Pels (GroenLinks):	43 stemmen voor, 5 stemmen tegen
Dhr. Stigter (GroenLinks):	43 stemmen voor, 4 stemmen tegen, 1 blanco-stem
Dhr. Loggen (VVD):	44 stemmen voor, 4 stemmen tegen
Mw. Rommel (VVD):	43 stemmen voor, 5 stemmen tegen
Dhr. Van der Hoek (D66):	44 stemmen voor, 4 stemmen tegen
Dhr. Tekin (PvdA):	38 stemmen voor, 10 stemmen tegen

Alle 6 gedeputeerden aanvaarden hun benoeming en leggen de eed/belofte af in handen van de voorzitter.

5a. Installatie en beëdiging Statenleden fracties GroenLinks, VVD, D66 en PvdA.
(tevens afwezig vanaf dit agendapunt dhr. Kaptheijns PVV)

Mw. Van Wijnen (GroenLinks), dhr. Hartog (VVD), dhr. Bolkestein (VVD) en mw. Jellema (PvdA worden voorgedragen en benoemd tot Statenlid van de Provincie Noord-Holland. Zij hebben in handen van de voorzitter de eed of belofte afgelegd.

5b. Installatie en beëdiging duo-commissieleden fracties PvdA en ChristenUnie.
Mw. Abdi (PvdA) en dhr. Van den Heuvel (ChristenUnie) worden voorgedragen en benoemd tot duo-commissielid. Zij hebben in handen van de voorzitter de eed of belofte afgelegd.

6. Aanwijzen 1e en 2e vice-voorzitter Provinciale Staten.
Voordracht 48-2019 is unaniem aangenomen. Het besluit is bij agendapunt 6 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

7. Sluiting.
De voorzitter sluit de vergadering.

Notulen

Buitengewone vergadering van Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum	:	17 juni 2019
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig: Mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. I.A. Bezaan (PVV), dhr. D.J. van den Berg (FvD), dhr. M.N. Bolkestein (VVD), dhr. M.T. Cardol (GL), dhr. J.J. Carton (PvdA), dhr. M. Deen (PVV), mw. S.S. Doevendans (PvdA), dhr. J.W. Dulfer (GL), mw. A. Er (GL), dhr. G.E.E. Everduim (DENK), mw. A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), dhr. J. Gringhuis (GL), dhr. G.J.W. Hartog (VVD), dhr. D.G. Heijnen (CDA), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), dhr. W. Hoogervorst (SP), mw. A.A.J. Jellema (PvdA), dhr. E.W.J. Jensen (FvD), mw. J.F.L. Kaamer van Hoegee (VVD), dhr. E.B. Kanik (D66), mw. A.C. Kapitein (D66), dhr. N. Kaptheijns (PVV), mw. S. Klaassen (D66), dhr. M.C.A. Klein (CU), mw. R.P.M. Kocken (GL), dhr. G.H.J. Kohler(FvD), Ines Kostić (PvdD), mw. C.D.M. Kuiper-Kuijpers (CDA), mw. C.R. Larson (VVD), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. E.J. van der Maas (VVD), mw. M.A.H. van Meerten-Kok (VVD), mw. A. Nanninga (FvD), mw. Z. Pels (GL), dhr. E.M.A. Smaling (SP), mw. W. van Soest (50PLUS/PvdO), dhr. M.C. Steeman (D66), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. K.J. Terwal (VVD), mw. J. Vastenhouw (FvD), dhr. L.Hj. Voskuil (PvdA), mw. A.T.B. de Vries (PvdA), mw. N.M. van der Waart (GL), mw. T.K. van Wijnen (GL) dhr. B.G.P. de Wit (VVD), mw. I. Zaal (D66), dhr. G.R. Zaal (GL), dhr. F.A.S. Zoon (PvdD)

Afwezig: dhr. R.J.P. Baljeu (Fractie Baljeu), dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. J. Dessing (FvD), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), dhr. I.J.M. Mantel (FvD)

Agenda **Paginanummer**

1.	Opening en mededelingen	02
2.	Vaststellen agenda en regeling van werkzaamheden	02
2.a.	Interpellatieverzoek inzake grafietregens Tata Steel-Harsco Metals Fracties CDA, PvdD, SP, CU, FvD, 50plus/PvdO/DENK	03
3.	Bespreking coalitieakkoord met toelichting van de formateur	15
4.a.	Collegevorming	41
4.b.	Beëdiging leden Gedeputeerde Staten	45
5.a.	Installatie en beëdiging Statenleden	46
5.b.	Installatie en beëdinging duo-commissieleden	47
6.	Aanwijzen eerste en tweede vicevoorzitter PS	48
7.	Sluiting	48

1. Opening en mededelingen

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik open deze Statenvergadering en ik verzoek u uw mobiele telefoons op stil te zetten. Dat heb ik ook gedaan. Wij zijn vandaag bijeen voor een buitengewone Statenvergadering waarin wij het coalitieakkoord gaan bespreken en als het goed is, ook het nieuwe college van GS gaan installeren. Een speciaal welkom aan mevrouw Bromet, de aanwezige familieleden en vrienden van de kandidaat-gedeputeerden, van harte welkom. Maar ook aan een aantal Statenleden en duo-commissieleden die wij vanavond gaan beëdigen. Artikel 27 van ons reglement van orde geeft aan dat PS kunnen bepalen dat anderen dan in de vergadering aanwezige leden kunnen deelnemen aan de beraadslagingen en ik ga ervan uit dat u ermee instemt dat straks de formateur bij agendapunt 3 het woord krijgt. Ik zie dat u daar allemaal mee instemt. Bericht van verhindering hebben wij ontvangen van de heer Dessing (FvD), de heer Baljeu (Fractie Baljeu) en mevrouw Koning (CDA). De heer Klein (CU) zal de vergadering iets eerder moeten verlaten, die is helemaal uit Parijs teruggekomen. De heer Dekker (FvD) en de heer Mantel (FvD) zijn afwezig vanwege persoonlijke omstandigheden.

2. Vaststellen agenda en regeling van werkzaamheden

De **VOORZITTER**: Op basis van artikel 18 van het reglement van orde wordt bepaald met welk Statenlid – mocht het tot een hoofdelijke stemming gaan komen – deze dient aan te vangen. De gelukkige is nr. 19, Ines Kostić (PvdD). Voordat wij verder gaan met het vaststellen van de agenda, er is een interpellatieverzoek ingediend inzake Tata/Harsco door het CDA, PvdD, SP, CU, FvD, 50plus/PvdO en DENK. Het is aan PS om te beslissen of met dit verzoek kan worden ingestemd. Verlangt iemand hierover het woord?

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Voorzitter. Mijn fractie zal dit verzoek niet steunen, omdat wij dit politieke middel te zwaar vinden en wij net een uitgebreide commissievergadering gehad hebben waar alle 28 vragen zo'n beetje aan de orde zijn gekomen en wij eigenlijk niet begrijpen waarom dit nu aan de orde zou moeten zijn. Wat ons betreft hoeft dit niet.

De heer **DEEN** (PVV): Wij steunen het verzoek.

De **VOORZITTER**: Wij gaan over tot stemming over het wel of niet houden van de interpellatie. Mag ik de tegenstanders vragen de vinger op te steken? Dat zijn de PvdA, GL, VVD, de overige fracties voor. Er is ingestemd met het interpellatiedebat. Als meer dan een vijfde deel van PS – dat betekent bij een volledige aanwezigheid 11 Statenleden – voor is, dus in dit geval niet de meerderheid, dan kunnen wij overgaan tot de interpellatie. Normaal gesproken houden wij dat aan het einde van de vergadering, maar aangezien het vandaag een buitengewone Statenvergadering is met onder andere de behandeling van het coalitieakkoord en de installatie van het nieuwe college, stel ik voor het interpellatiedebat te behandelen als agendapunt 2.a. Daarvoor is ook een reden om het oude college verantwoording te laten afleggen voor het gevoerde beleid. Kunt u daarmee instemmen? Dank u wel. Onder agendapunt 6 staat voordracht

48, het aanwijzen van de eerste en tweede vicevoorzitter van PS. Per mail bent u gevraagd of u daarmee bij acclamatie kunt instemmen. Dat lijkt het geval te zijn. Gaat u daarmee akkoord? Dank u wel, dan stemt u daarmee in. Wenst iemand nog over de agenda het woord? Zo nee, dan hebben wij de agenda vastgesteld.

2.a. Interpellatieverzoek inzake grafietregens Tata Steel-Harsco Metals Fracties CDA, PvdD, SP, CU, FvD, 50plus/PvdO, DENK

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Afgelopen donderdag voerden wij een commissiedebat over de ontstane situatie bij Tata/Harsco. Na afronding van de eerste termijn heb ik namens het CDA, PvdD, SP, CU, FvD, 50plus/PvdO en DENK aangegeven dit debat verder te willen voeren in PS, want dat verdient dit onderwerp ook. De belangen zijn enorm groot. Ruim 9.000 werknemers in een van de grootste staalfabrieken ter wereld, een bedrijf dat al ruim 100 jaar in onze provincie is gevestigd, waar wij zuinig op moeten zijn. Maar ook een bedrijf dat voor veel overlast zorgt voor de omgeving. En nu blijkt na onderzoek door de RIVM, ook overlast met stevige risico's voor de volksgezondheid voor de 2.500 inwoners van Wijk aan Zee en breder in de regio. Wij zijn als provincie het bevoegd gezag, verantwoordelijk voor de naleving van milieuregels, het waarborgen van de gezondheid van onze inwoners. Wij zijn het die via de gemandateerde Omgevingsdienst milieuvergunningen verlenen aan bedrijven die op ons grondgebied zijn gevestigd. Bedrijven die belangrijk zijn voor de werkgelegenheid, die producten maken die wij nodig hebben. Wij kunnen ook na het debat van donderdag niet anders concluderen dan dat dit op dit moment niet goed gaat. Een provincie die over ons handelen in dit dossier openlijk in de pers kritiek krijgt van de inwoners. Een provincie die ontbreekt op een belangrijke voorlichtingsavond, een provincie die in het openbaar aan het bekvechten is met Tata/Harsco over de maatregelen die het bedrijf heeft afgekondigd en het effect daarvan. Een provincie die opdracht heeft gegeven aan het RIVM voor een gezondheidsonderzoek, dat heeft geleid tot een voorlopig rapport waar nog heel veel vragen over zijn. Een RIVM-onderzoek dat maar zeer beperkt is uitgevoerd en is gebaseerd op slechts één meting. Onderzoeken naar andere risico's op de omgeving en naar de gevolgen van fijnstof zijn nog niet gestart. Het gebrek aan duidelijkheid over de gevolgen voor de gezondheid leidt terecht tot vele zorgen bij de inwoners. Een provincie die voor de rechter is gedaagd door de ILT over twee afgegeven vergunningen aan dit bedrijf, een provincie die door de staatssecretaris van Milieu als casus wordt gebruikt in een stevig onderzoek, waarin de veiligheids-, toezicht en handhavingstaken nog eens goed tegen het licht worden gehouden. Een provincie die in 2010 of 2014 – dat is nog steeds niet duidelijk – een vergunning heeft afgegeven waarin als vergunningseis is opgenomen dat het stof van het kiepen van slak niet verder dan 2 m van de bron mag komen, een eis die praktisch gezien nauwelijks nageleefd kan worden maar waarop de provincie pas na vele klachten van bewoners medio 2018 is gaan handhaven. Een provincie of liever een gedeputeerde die een antwoord op stevige vragen van GL van januari en maart dit jaar heeft aangegeven PS goed te informeren over het handelen van de provincie, maar dat vanaf maart tot aan afgelopen donderdag niet gedaan heeft. Kortheidshalve verwijs ik naar de bijlage van het interpellatieverzoek voor de vele vragen die leven over het handelen van de provincie op alle eerder genoemde punten. Wij hebben hier vanavond om 17.00 uur via de griffier schriftelijk antwoord op gehad. Wel wat laat voor dit debat, moet ik zeggen. Het mag duidelijk zijn, wij

maken ons ernstige zorgen en heel eerlijk, wij vinden het ingewikkeld om vertrouwen te houden in een goede afloop en in het college en in de verantwoordelijk gedeputeerde in het bijzonder, gegeven de eerder genoemde punten en handelwijze. Wij willen op deze avond dat vertrouwen wel houden en dat doen wij dus ook, maar wel met fors meer controle door PS. Dat is helaas nodig. Ik dien daarom samen met de fracties PvdD, SP, CU, FvD, 50plus/PvdO, PVV en DENK een motie in die het college opdraagt actief elke twee weken een update te geven over de huidige stand van zaken en ontwikkelingen rondom Tata/Harsco.

Motie 22/170219
Tweewekelijkse informatievoorziening inzake Tata Steel/Harsco Metals

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 17 juni 2019

Constaterende dat:

- *Over de grafietregens van Tata Steel/Harsco Metals en de gevolgen voor de volksgezondheid nog veel onduidelijk is, maar in het recente RIVM-onderzoek zorgwekkende conclusies getrokken worden;*
- *Bij PS veel vragen leven rondom het proces van de uitvoering van de VTH-taken tot dit moment, alsmede wat de toekomstige ontwikkelingen op dit dossier zullen zijn.*

Overwegende dat

- *Het college eerder toegezegd heeft PS op de hoogte te houden van de gang van zaken en de ontwikkelingen rondom Tata Steel/Harsco Metals;*
- *PS sindsdien summier informatie over de situatie hebben ontvangen.*

Dragen het college van GS op:
Actief elke twee weken een update te geven van de huidige stand van zaken en ontwikkelingen rondom Tata Steel/Harsco Metals

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties CDA, PVV, FvD, SP, PvdD, CU, 50plus/PvdO, DENK

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Verder zijn eerder genoemde partijen in overleg over een motie waarin wij vragen om een diepgaand onderzoek, met name gericht op het handelen van de provincie en de OD NZKG sinds het afgeven van de vergunning aan Tata/Harsco met aandacht voor de wijze van handhaving, communicatie met de regio en onze inwoners en over het instrumentenpalet dat de provincie tot beschikking heeft. Het opzetten van een dergelijk onderzoek en het formuleren van de onderzoeksvragen vereist zorgvuldigheid, dat verdienen onze inwoners. Die zorgvuldigheid maakt dat wij dit voorstel niet vandaag kunnen indienen. Wij hopen dat wel te kunnen doen in de Statenvergadering van 8 juli en wat ons betreft wordt het een Statenbreed voorstel. Het lijkt ons goed om daar met elkaar het gesprek over aan te gaan. Met dit onderzoek

leren wij van ons eigen handelen in situaties met veel complexe belangen, het handelen van GS en de verantwoordelijk gedeputeerde, waarbij wij allemaal een grote verantwoordelijkheid hebben voor het welzijn en de gezondheid van onze inwoners, onze bedrijven en natuur.

De **VOORZITTER**: U heeft niet alle vragen gesteld. Leid ik daaruit af dat de andere interpellanten de overige vragen gaan stellen?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ik heb kortheidshalve verwezen naar de bijlage bij het interpellatieverzoek en verzocht daar antwoord op te krijgen, dat wil ik u niet aandoen dat ik ze alle 27 ga voorlezen.

Ines **KOSTIC** (PvdD): Voorzitter. Noord-Hollanders hebben eerder in het publieksonderzoek van de provincie aangegeven het verbeteren van de luchtkwaliteit van zeer groot belang te vinden en deze opgave te verkiezen boven economische doelen. De opdracht van de burger is dus helder, niet economische groei maar de leefbaarheid moet altijd voorop staan. Te vaak moeten Noord-Hollanders nog met lede ogen toezien hoe het milieu, de luchtkwaliteit en het schaarse groen worden geofferd op het altaar van economische groei. Dat dat ook voor de bewoners van Wijk aan Zee geldt, bleek uit het recente verontrustende RIVM-rapport over de grafietregen afkomstig van Harsco. Lange tijd werden kinderen blootgesteld aan gevaarlijke stoffen, zonder dat de provincie dat tijdig kon signaleren en kon optreden. Allereerst moet gezegd worden, fijn dat de gedeputeerde onderzoek heeft laten doen door het RIVM, dat mag wat ons betreft wat vaker en uitgebreider, maar nu dit onderzoek een zeer zorgwekkend tipje van de sluiter heeft opgelicht, blijven niet alleen burgers maar ook PS met veel onbeantwoorde vragen en zorgen zitten. Dat is een van de redenen waarom wij hier weer staan. Wij willen zeker weten dat de gezondheid van alle inwoners van de provincie vooropstaat. Wij hebben van tevoren meerdere vragen ingediend, maar ik wil twee even benadrukken. Twee simpele maar cruciale vragen. 1. Kan de gedeputeerde garanderen dat hij de gezondheid van mensen en andere dieren altijd op de eerste plaats boven de economische belangen stelt? Graag een helder ja of nee. 2. Welke concrete stappen gaat de gedeputeerde nemen om te voldoen aan de wens van Noord-Hollanders om leefbaarheid boven economische doelen te stellen? Ik wil nu even uitzoomen en naar het grotere plaatje kijken. De problemen bij Tata/Harsco moeten serieus en per direct aangepakt worden. Tegelijkertijd is het probleem veel groter, de leefbaarheid in de provincie staat in het algemeen onder grote druk door landbouw, verkeer, luchthaven en industrie. Er zijn meer bronnen van gevaarlijke vervuiling. Dat doet het RIVM-rapport ook vermoeden, want hieruit bleek dat de hoeveelheid zogenaamde PAK's bij de eerste veegmonsters dus nog vóór de grafietregen, voor een gevaarlijke hoog risico op kanker zorgen. Dat betekent dat er zelfs los van de grafietregen een mogelijk gevaar is voor de volksgezondheid. Wij hebben blijkbaar een veel breder probleem. Heeft de gedeputeerde daarbij stilgestaan? Welke actie gaat de gedeputeerde daarop ondernemen? Laat ik helder zijn, wij zetten ons compromisloos in om leefbaarheid van alle inwoners van de provincie op de eerste plaats te zetten, omdat de gezondheid van onze natuur, mensen en andere dieren nooit een compromis mag zijn. Gezondheid is immers een voorwaarde voor ons bestaan. Overal waar GS dat uitgangspunt hanteren, zullen zij ons aan hun zijde vinden. Maar als GS de tegenovergestelde weg kiezen, zullen wij ze onverbiddelijk kritisch bevragen en aanjagen.

De **VOORZITTER**: Ik feliciteer u met uw maidenspeech.

De heer **SMALING** (SP): Voorzitter. Ik houd het kort, want de serie vragen die is ingediend, is lang en volledig. Het CDA heeft dat goed gefaciliteerd. Ik ben benieuwd naar de antwoorden maar die hebben wij sinds 17.00 uur. Het enige wat ik wil zeggen is dat wij hier in deze zaal verantwoordelijkheid moeten nemen voor wat er in de IJmond gebeurt. De overheid heeft een zorgtaak en die speelt een rol zowel naar de bedrijven als naar de bevolking in de regio toe en als wij dat niet kunnen waarmaken en als zich dat vertaalt in wat de ILT en de staatssecretaris van Milieu nu doen, dan moeten wij heel goed in de spiegel kijken en daarvoor is dit debat bedoeld, door samen in de spiegel te kijken wij onze tanden kunnen laten zien en dat wij duidelijkheid verschaffen naar de bedrijven en de bevolking. Daar gaat het om.

De heer **KLEIN** (CU): Voorzitter. Wij hebben afgelopen donderdag tijdens de extra commissievergadering al uitgebreid gesproken over de Gordiaanse knoop waarin wij met Tata zitten. De overheid heeft als belangrijke taak om zorg te dragen voor de gezondheid van omwonenden en tegelijkertijd moet er oog zijn voor de werkgelegenheid en er zijn geen gemakkelijke oplossingen. Dat weten wij allemaal en wat dat betreft hebben wij ook alle respect voor de moeilijke positie waarin de gedeputeerde zit. Maar toch bleef bij ons na de commissievergadering het gevoel over dat wij als provincie geen heldere strategie hebben. De gedeputeerde vertelde allerlei dingen te doen, maar kon toch geen antwoord geven op vragen over concrete vervolgstappen. Hij gaf ons de indruk met hagel te schieten op een onbekend doelwit en dat brengt een oplossing niet dichterbij. Wij willen daarom een stappenplan waarin wij precies zien wat er gaat gebeuren als de volgende stappen niet werken. Wij kregen ook geen antwoord of helderheid over de vraag waarom wij zitten met een onhandhaafbare vergunning en wat de aanleiding daarvoor is en waarom de handhaving in de verschillende jaren verschillend is geweest en wij hebben nog onduidelijkheid over het RIVM-rapport. Wat was de concrete reden voor de tussenrapportage en wat heeft de gedeputeerde gedaan in de tien dagen dat hij wist dat het rapport er kwam en de publieke verschijning van het rapport? Was er een strategie gemaakt op het provinciehuis en zo ja, was er een strategie?

Mevrouw **VAN SOEST** (50plus/PvdO): Voorzitter. Wij hebben er donderdagavond uitgebreid over gesproken en wat mij verbaast is dat wij de antwoorden van de gedeputeerde nog niet erg bevredigend vonden. Daaruit blijkt dat de bewoners vonden dat de gedeputeerde er had moeten zijn op de bewonersavond, maar zegt de gedeputeerde, ik had een coalitieoverleg. Met andere woorden, hij vond het pluche belangrijker dan de bewoners van Wijk aan Zee. Ik vind dat de gedeputeerde zijn verantwoordelijkheid moet nemen en moet opstappen.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter. Het was niet de bedoeling om u vanmiddag om 17.00 uur te overvallen met de antwoorden op de vragen, maar wij werden afgelopen vrijdag ook overvallen door 28 vragen. Ik ben trots dat de ambtelijke organisatie in het weekend heeft doorgewerkt om u te kunnen bedienen vandaag. Ik ga er niet vanuit dat u alle 28 vragen en antwoorden al tot u heeft kunnen nemen. Ik beperk mij tot de vragen die nu specifiek aan mij gesteld zijn. Maar eerst

wil ik even iets kwijt. Allereerst moet ik mijn excuses maken aan de heer Terwal want ik ben donderdag vergeten te zeggen dat u binnenkort via de Koninklijke route antwoord krijgt op uw schriftelijke vragen, dat krijgt u heel snel. Afgelopen donderdag is er al veel voorbij gekomen en het afgelopen jaar is het onderwerp besproken in commissie- of PS-verband. Ik voel ook uw ongemak, niet alleen vorige week, maar vanaf het begin, vanaf de eerste LOD in november. Dat ongemak voel ik ook. Een probleem dat niet onmiddellijk opgelost wordt, geeft iedereen ongemak, de bewoners, GS, PS, de OD en de medeoverheden en ook het bedrijf voelt deze druk van de maatschappij en het bestuur. Het probleem wordt versterkt doordat er al langere tijd vanuit de omgeving wantrouwen is jegens Tata, de OD NZKG en het provinciebestuur. Dit wantrouwen is niet van vandaag of gisteren. Als provinciebestuur waren wij niet zichtbaar genoeg als het gaat om de provinciale rol bij grote risicobedrijven, zoals Harsco en Tata, de omgeving had geen zicht op de invulling die wij aan onze VTH-taken geven en ook geen zicht op de zorgen die het provinciebestuur had over de overlast en gezondheid voor de omgeving. Het was dit provinciebestuur dat vorig jaar het besluit nam om de LOD's openbaar te maken, juist vanuit die transparantie. Sinds de bewonersbijeenkomst van 28 november is het gebrek aan zichtbaarheid bij mij binnengekomen en heb ik daar een prioriteit van gemaakt om hier verandering in aan te brengen. Dat begon met de opdracht aan het RIVM als onafhankelijk instituut voor een gezondheidsonderzoek, maar ook de regelmatige gesprekken met diverse bewonersgroepen en Tata en Harsco en dat ik daarover ook communiceer. Ik durf nu wel te zeggen dat de inwoners nu wel weten wat onze taken en rollen zijn bij VTH. De inwoners zien voor het eerst sinds lange tijd dat wij hun zorgen zeer serieus nemen. Dat deden we al, maar wij moeten dit zichtbaar maken. Ik voel ook uw vragen of GS i.c. de portefeuillehouder het wel onder controle heeft, iets wat in de media ook vaker is terug te lezen. Het is een complexe opgave waar vaak naar de provincie wordt gekeken door de verschillende overheden, media en bewoners. Wij zijn verantwoordelijk voor de vergunning, handhaving en toezicht van bedrijven als Tata en Harsco en hebben in die zin als GS de meeste bevoegdheden. Wij zijn echter niet verantwoordelijk voor de wijze waarop het VTH stelsel is ingericht, dat is het Rijk, maar dit is wel het kader waarin wij moeten werken. Dat doen wij dan ook, maar het ongemak zit hem in het feit dat wij soms wat meer of anders of sneller willen dan de mogelijkheden die het VTH-stelsel toelaat. Wij zijn dan ook heel bij dat de staatsecretaris heeft aangekondigd dat ze bij het evalueren van het VTH-stelsel dit jaar Tata/Harsco als casus mee gaat nemen. Ik ben zelfs bereid om met de staatssecretaris te verkennen welke mogelijkheden er zijn om een apart spoor voor Tata af te spreken. Ook zie ik de rechtszaak van de ILT over een kosteneffectiviteitsonderzoek in de vergunning niet per se als iets verkeerds. Een uitspraak van de rechter hierover kan het VTH-stelsel alleen maar verder brengen. Maar het beeld van twee overheden – dat ben ik helemaal met u eens – die elkaar treffen voor de rechter, voelt bij mij ook zeer ongemakkelijk, ook al is het voor ILT niet ongebruikelijk om de gang naar de rechter te zoeken in relatie tot overheden. Waar ik niet blij mee ben, is dat de overlast van Tata/Harsco nog niet voorbij is, maar wij hebben zeker stappen gezet, dat kunt u teruglezen in de brief die ik u vanmiddag heb gestuurd. Wij zullen de komende twee maanden extra gaan controleren op de doorgevoerde veranderingen, extra toezicht, om te bezien of het gestold kiepen niet meer leidt tot grafietexplosies. Ook wordt een handhavingstraject uitgewerkt om stofverspreiding vanuit de andere diffuse bronnen op het Harsco terrein aan te pakken. Het stoppen van het vloeibaar kiepen van de Rosaslak en de bouw van de hal moeten aan de

grafietexplosies en bijbehorende regens een einde maken. Is er dan geen sprake meer van grafietoverlast? Ik vrees van niet. Grafiet is een stof en stofhinder kan en zal blijven bestaan tot ook deze werkzaamheden zijn overkapt of totdat er andere oplossingen zijn gevonden door Tata/Harsco. Daarom zal ik vanuit mijn positie maximale druk blijven uitoefenen om de bouw van een hal voor de behandeling van de converterslak te versnellen. Tata weet dit en die zal zeker meegenomen worden in een gezamenlijke reactie van de provincie en de drie IJmondgemeenten op de Roadmap van Tata. Ik heb het dan alleen nog maar over de stofoverlast, veroorzaakt op het terrein van Harsco, maar deze discussie is veel breder geworden. Ik snap het ongemak van PS om te lezen over een rechtszaak van ILT versus de provincie in het licht van alle overlast buiten. Dat zou ik ook hebben. Het gaat alleen ergens anders over dan over de grafietregens en dan heb ik het nog niet eens over de aanpak van zeer zorgwekkende stoffen, het gezondheidsonderzoek, het klimaatakkoord en de energietransitie die er allemaal aan zitten te komen. Feit is wel dat door alle ontwikkelingen van het afgelopen jaar en door de bestuurlijk maatschappelijke druk, Tata zelf met een Roadmap is gekomen en wij gaan hier als provincie met de drie IJmondgemeenten en de twee OD's gezamenlijk op reageren. Met de aanpak zeer zorgwekkende stoffen, het project Hollandse Luchten, de evaluatie van het VTH-stelsel en een eventueel vervolg van een gezondheidsonderzoek is een goede basis om te komen tot het maken van harde afspraken met Tata en ik zal u daar zeker deelgenoot van maken, want het betrekken van PS is ook bij mij blijven knagen. Ik heb u te weinig betrokken in het proces en mijn werkbezoeken, debatten en brieven zijn niet voldoende geweest. Al moet ik er wel bij zeggen dat de uitvoering van de VTH-taken een taak van het bestuur is. Wij moeten met elkaar voorkomen dat de keuzes van de OD die niet voor niets op afstand is gezet, ongewenste politiek worden, want zo is het systeem niet bedacht na de vuurwerkramp in Enschede. Als er maatschappelijke onrust is, zullen wij u wel rekenschap moeten geven van de onrust en van de gemaakte keuzes en dat debat wordt hier gevoerd. Ook is mijn aanpak niet altijd goed zichtbaar geweest. Denk aan de overleggen die ik persoonlijk voer met de directie van Tata. Deze staan deels los van de aanpak van de OD. De OD maakt in mandaat de harde afspraken met het bedrijf en ik geef waar mogelijk een duw in de goede richting en indien nodig, laat ik Tata afspraken zelf vastleggen in een brief aan het college, denk aan de afspraak over het kosteneffectiviteitsonderzoek. Dat neemt niet weg dat GS en ik specifiek als portefeuillehouder Milieu politiek verantwoordelijk ben en ik op een goede manier afspraken met u wil maken zodra de inhoudelijke commissies gevormd zijn, ik neem aan dat dat op 8 juli gaat gebeuren. Dit debat voorafgaande aan het installatiedebat is ook voor mij erg ongemakkelijk. Wat voor sommige partijen een bijzondere avond zou moeten zijn, krijgt nu wel een bijzondere kleur. Maar vind ik dat erg? Nee, want het gaat hier om de gezondheid van onze inwoners en daarvoor moet alles wijken. Ik hoop wel dat de uitkomsten van dit debat ons de komende tijd verder zullen brengen. Dan de beantwoording van een aantal vragen, waarbij ik PS vraag om niet alle 28 langs te lopen, want anders heb ik een hele grote uitdaging. Ik begin met het CDA, want de heer Heijnen was als eerste, en mevrouw Van Soest vroeg ook waarom ik niet aanwezig was op de informatieavond. Ik verwijs naar het debat donderdagavond waar ik helder uiteen heb gezet waarom ik er niet was. Dat was niet alleen omdat er een coalitieoverleg of iets anders was, dat had ook nog een andere reden, namelijk dat ik daar niet alleen wilde staan zonder het RIVM erbij. Bewoners hebben recht op antwoorden over hun gezondheid en alleen de gedeputeerde Milieu gaat dat antwoord niet kunnen geven. Op woensdagavond 19 juni sta ik

daar samen met het RIVM en de GGD en de OD's om het gesprek met de bewoners aan te gaan, want die zorgen heb ik ook en ik nodig u allemaal uit om woensdagavond naar de Moriaan te komen. De heer Heijnen, een paar woorden die bij mij blijven hangen, het bekvechten in het openbaar, zo zie ik dat zeker niet. U refereerde ook aan een tweet die ik heb gestuurd. Volgens mij bekvecht ik echt niet met Tata in het openbaar, wij voeren inhoudelijk stevige gesprekken, dat doen wij achter gesloten deuren, dat doen wij aan de bestuurderstafel alleen ook maar om dit dossier verder te brengen en ik hoef daar ook niet – want zo zit ik niet in elkaar – om naar buiten toe alles te tamboereren. De 2 m van de bron, ik had dat eigenlijk ook donderdag willen zeggen, ik vind dat we hier wat terughoudendheid op dit moment moeten betrachten, omdat het op 27 juni voor de rechter is. Ik heb er zelf niks over gezegd afgelopen donderdagavond, de heer Bakker heeft er wel iets over gezegd in zijn inleiding. Ik wil het gesprek echt wel met u voeren, maar dan nadat de rechter een uitspraak heeft gedaan. Alles wat ik hierover zeg, kan verkeerd of anders geïnterpreteerd worden. PS in januari en GL. Ik heb er in mijn inleiding iets over gezegd, dat knaagt aan mij. Het was toevallig GL, maar die vragen leefden ook bij andere fracties, van informeer ons nou. Dat heb ik donderdagavond ook gezegd, dat heb ik niet goed gedaan en daarvan geef ik mij rekenschap. De heer Heijnen zegt terecht dat hij zich ernstig zorgen maakt, maar dat hij het gevoel heeft dat ik dat niet doe. Nou, ik maak mij ook ernstige zorgen en ik ben degene geweest die expliciet het RIVM heeft gevraagd om dit onderzoek te doen, een onafhankelijk instituut gevraagd om dat onderzoek te doen. In eerste instantie, ja dat klopt, een snelle indicatie over grafiet. Ik heb ook het RIVM gezegd, u moet samen met bewoners, deskundigen en artsen en iedereen in de omgeving werken aan de onderzoeksvragen. Daar wordt nu hard aan gewerkt en ik ga daar niet tussen zitten. Er is een onafhankelijke voorzitter die dat samen met de klankbordgroep doet en ik hoop in de derde week van juli als fase I is afgerond, dat wij een verslag en een advies krijgen over hoe het vervolgonderzoek er verder uit gaat zien. De PvdD, ik heb net al gezegd, ik moet met het VTH-stelsel werken en dat heeft soms beperkingen, zoals bij de gezondheid, want de WHO zijn advieswaarden en VTH gaat uit van Europese normen. U weet ook wat de nieuwe coalitie op dat punt wil, de gezonde leefomgeving veel meer voor het voetlicht brengen en de programmatische aanpak daarop richten. Ik ben er blij om, dat heb ik donderdagavond ook gezegd, maar wij hebben niet de mogelijkheid om bovenwettelijke maatregelen af te dwingen. Wat wij wel kunnen doen is in gesprek gaan met de bedrijven en bewoners om dat gesprek met elkaar aan te gaan en wij kunnen opdracht geven voor onderzoek. Wat dat betreft is het RIVM een aanjager geweest om het juiste gesprek met elkaar te gaan voeren. Over de PAK's, dat is heel ingewikkeld.

Ines **KOSTIC** (PvdD): Voorzitter. Ik wil even terugkomen op mijn vraag, dat is namelijk een cruciale, dat u kunt garanderen dat u de gezondheid van mensen en andere dieren altijd op de eerste plaats en boven economische belangen stelt, graag een helder ja of nee. Ik begrijp dat u daar geen helder ja of nee op kunt zeggen?

Gedeputeerde **TEKIN**: Dat kan ik natuurlijk niet. De gezondheid van de bewoners is het uitgangspunt. Dat hebben wij gezien bij het RIVM-onderzoek waar wij maximale druk zetten om de grafietexplosies teniet te laten doen, maar ik ben afhankelijk van het VTH-stelsel. Ja,

gezondheid veel meer voor het voetlicht, emissies hard aanpakken, daarom ook de ZZS-aanpak die wij gaan doen, maar ik moet wel de wet uitvoeren.

Ines **KOSTIC** (PvdD): In de antwoorden op de vragen staat als antwoord op mijn vraag "Wat het zwaarst is, moet het zwaarst wegen". Ik kan enigszins meekomen met wat u nu vertelt, maar het gaat ons principieel dat u zegt, ik ga persoonlijk en de coalitiepartijen gaan vanaf nu uit van gezondheid van mensen en andere dieren in de provincie. Wat er voor de rest mogelijk is van wetgeving, daar komen wij wel uit, maar als u vervolgens in de beantwoording zegt: wij bekijken het integraal en wat het zwaarst is, moet het zwaarst wegen. Zegt u nou daadwerkelijk dat er een geval bestaat waarbij gezondheid niet het zwaarst weegt?

Gedeputeerde **TEKIN**: Zoals u het net formuleerde, kan ik daar volmondig ja op zeggen.

Ines **KOSTIC** (PvdD): Wel. In de antwoorden op de vragen staat "Wat het zwaarst is, moet het zwaarst wegen". Dan mijn vraag. Kunt u zich een geval voorstellen dat de gezondheid van mens en dier niet het zwaarst weegt?

Gedeputeerde **TEKIN**: Daar kan ik niet zo maar ja of nee op zeggen. Wij moeten dat per onderdeel bekijken en waar het vandaan komt. Als ik niet weet waar het vandaan komt, dan is het moeilijk om daar ja of nee op te zeggen, maar ga er maar vanuit dat gezondheid, leefbaarheid topprioriteit is voor dit college.

Ines **KOSTIC** (PvdD): Ik ga het nog een keer proberen. Ik begrijp dat u goede bedoelingen heeft, maar ik wil hier toch een helder antwoord op. Kunt u zich een geval voorstellen dat de gezondheid van mens en dier niet het zwaarst weegt? Kunt u iets bedenken waarbij de gezondheid van mens en dier niet het zwaarst weegt? Als die er niet is, dan heeft u geen probleem.

Gedeputeerde **TEKIN**: Nu draait u het om, dat kan ik niet, nee. U had nog een interessante vraag over de PAK's. Er zijn daar stofdeposities aangetroffen die flink boven de norm zitten en daar ben ik ook van geschrokken. De uitdaging op dit moment is omdat wij niet weten hoelang het daar heeft gelegen, om te kijken of wij hier vervolgonderzoek op kunnen doen. De vraag over de PAK's zal zeker door het RIVM meegenomen worden en ik hoop daarop in de derde week van juli antwoord te hebben om te kijken of het mogelijk is om deze stofdeposities mee te nemen in het vervolgonderzoek.

Ines **KOSTIC** (PvdD): Dat is heel fijn om te horen, want daar maak ik mij ook zorgen over. Wij weten niet hoe lang die stoffen daar hebben gelegen, dat is helder, maar ze lagen er en daar kwamen wij toevalligerwijs achter. Nog los van de consequenties, hoe zorgen wij ervoor dat wij dit soort dingen in het vervolg wel op tijd signaleren? Welke opdracht gaat u aan het RIVM geven om dit soort gevaarlijke stoffen wel op tijd te signaleren? Want als u – en daar geef ik u de credits voor – niet de opdracht had gegeven aan het RIVM, dan waren wij er niet achter gekomen dat daar stoffen zitten die op dit moment een groot risico vormen.

Gedeputeerde **TEKIN**: Wij hebben een aanpak voor zeer zorgwekkende stoffen en daar zitten de PAK's ook bij. Dat gaat nog wel even duren. In juli starten wij met het project Hollandse Luchten waar wij heel nauwkeurig op tuinniveau kunnen gaan meten wat er in de lucht zit. Het ingewikkelde aan deze casus is dat wij niet weten hoe lang die stof daar heeft gelegen en waar precies de emissie zit. Dus wij zullen veel meer moeten gaan kijken, ook bij Tata of bij anderen. Het hoeft niet eens Tata te zijn, het kan ook iets anders zijn. Die vraag heb ik teruggelegd bij het RIVM, kunt u ons daar advies op geven en ik ben benieuwd waar ze mee komen in de derde week van juli, maar we blijven niet stilzitten op dit punt.

Ines **KOSTIC** (PvdD): Dat is goed om te horen. Ik ben benieuwd wanneer het RIVM met een advies komt.

Gedeputeerde **TEKIN**: Ik meen dat fase 1 in de derde week van juli willen afronden en dan komen ze ook met een advies voor het vervolgonderzoek. Ik zal u na het reces daar nader over informeren. De heer Smaling, ik ben het helemaal eens met wat u zei. De IJmond heeft ons ook nodig, dat ik dat gevoel in mijn inleiding heb kunnen overbrengen. De heer Klein over de Gordiaanse knoop. Ik heb al aan mevrouw Kocken toegezegd en dat wil ik in de week van 8 juli doen, over de handelingsstrategie en welke mogelijkheden hebben wij nou als de inhoudelijke commissies zijn benoemd op maandag 8 juli. Wat mij betreft al op 10 of 11 juli om bij elkaar te komen om hier verder met elkaar over door te praten. Dat aanbod heb ik al gedaan en dat doe ik hier nogmaals. Nog even over de tien dagen. Ik heb er in de brief iets over gezegd. Ik wist pas 26 uur van tevoren hoe het rapport in elkaar zat, maar als u de antwoorden leest, dan hebt u hier ook een antwoord op. Mevrouw Van Soest. Punt.

De **VOORZITTER**: Ik wil iedereen verzoeken om bij interrupties met een vraag te komen om daarmee het debat wat te sturen. Ik laat het nu een beetje gaan, omdat het een belangrijk debat is.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Voorzitter. Een ontzettend belangrijk onderwerp, zeker ook voor ons. Even vooruitkijkend, ik hoor de gedeputeerde zeggen dat hij druk wil uitoefenen op Tata – hij formuleert het iets vriendelijker – dat de converterslakhal in een veel rapper tempo gebouwd wordt dan voorgesteld wordt in de Roadmap 2030. Ik hoorde ook dat hij voor andere diffuse stofbronnen overweegt een LOD op te leggen. Nou kan ik mij voorstellen dat hij zich gesteund zou kunnen voelen door een motie van PS bij het doen daarvan of zegt hij, die heb ik niet nodig en u hebt genoeg aan het feit dat wij er iets van vinden. Ik ben van harte bereid om een dergelijke motie in te dienen. Ik hoop dat uw college voortgaat met een voortvarende aanpak van de oplossing van dit probleem, waarbij wij leren uit het verleden, maar vooral vooruitkijken naar wat de oplossingen kunnen zijn en ze snel realiseren.

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Voorzitter. Donderdagavond hebben wij uitgebreid gesproken in de commissievergadering over de ontwikkeling van de grafietregens, de tussenresultaten van het RIVM-rapport en de zorgen bij ons allemaal. Wij willen graag een paar vragen beantwoord zien en

voor een groot deel is dat gedaan, ook met de brief die vandaag bezorgd is. Zo hebben GS toegezegd nog voor de zomer te komen met wat wij een escalatieladder zijn gaan noemen, maar ons is nog niet helemaal duidelijk of GS en PS hetzelfde beeld hebben over wat de escalatieladder inhoudt. In de motie die GL straks mede namens ons en een paar andere partijen indient, geven wij er meer richting aan. Voor ons is het belangrijk dat de ladder inzicht geeft in de mogelijkheden en instrumenten van GS en de OD om maatregelen te nemen en daarbij laat zien wat een volgende stap kan zijn wanneer de situatie verandert. Daarnaast blijven wij worstelen met de OD. Wij willen samen met GS kijken hoe wij de OD verder kunnen helpen. Wij hebben begrepen dat de OD veel tijd besteedt aan de ontstane situatie. Wij hebben donderdag ook gehoord dat de gedeputeerde de OD daarvoor financiële ruimte biedt, dat is goed. Lastiger vinden wij het om te beoordelen of de OD voldoende gesteld is qua kennis voor zo'n complex bedrijf als Tata/Harsco. Is er voldoende strategische kennis in huis om naast het operationeel handelen ook proactief mee te denken, oplossingen aan te dragen en vooral ook te anticiperen? In de antwoorden lezen wij dat GS regelmatig overleggen met de OD over de krapte op de arbeidsmarkt en het kunnen krijgen van voldoende gekwalificeerd personeel. Welke rol kunnen GS hier nog meer bij oppakken? Ondanks dat in de antwoorden staat dat GS van mening zijn binnen het huidige VTH-stelsel dat de vorm van handhaving en toezicht en het verlenen van vergunningen adequaat is, hebben wij daar onvoldoende inzicht in. In de motie wordt daarom bijvoorbeeld voorgesteld om via een rekenkamer of iets anders naar de kwaliteit hiervan te kijken en met aanbevelingen te komen. Wij hebben in PS goede ervaringen met adviezen van de rekenkamer. Wij hebben begrepen dat de bewoners graag een centraal meldpunt willen en dat de provincie daar al een tijdje aan trekt. Stofmelder.nl is live, dat is een initiatief van de bewoners en werkt harstikke goed en Tata heeft een sms-service ingesteld. Waarom blijven wij achter? Waar wachten wij op en wanneer kunnen wij de resultaten wel verwachten?

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Voorzitter. Ik zal kort zijn. ik heb in de commissievergadering al laten weten hoe wij erover denken. Wij waren niet verrast maar nog meer bevestigd in onze zorgen over de gezondheid voor de bewoners van Wijk aan Zee. Wij willen heel graag een stevige handhavende provincie zien en ik ben blij dat wij hier de vorige keer al goed inhoudelijk over hebben kunnen praten, maar er zijn nog veel vragen open. Ik heb net zoals velen van jullie, net een fractievergadering gehad, dus ik heb de antwoorden nog niet echt goed kunnen bestuderen maar ik hoop dat ze zodanig zijn dat er nu 27 minder vragen zijn. Ik kan mij voorstellen dat er op de volgende commissievergadering nog wel het een en ander te bespreken is, dus ik ben blij dat dat is toegezegd. Ik dien een motie in samen met D66, SP, PvdA, CU, PvdD en het CDA.

Motie 23/170619
Stop de grafietregens

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 17 juni 2019

Constaterende dat:

- *Er reeds langere tijd veel maatschappelijke onrust heerst rond overlast, ondervonden van Tata Steel en het op haar terrein gevestigde bedrijf Harsco Metals Holland B.V.(Harsco);*

- *In 2016 de eerste 'grafietregens' op Wijk aan Zee neerdaalden;*
- *Per 1 november 2018 door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) aan Harsco een eerste last onder dwangsom is opgelegd, die inmiddels is 'volgelopen': de dertigste dwangsom van EUR 5.000,-- is in januari jl. verbeurd;*
- *Op 22januari 2019 aan Harsco een tweede last onder dwangsom is opgelegd van EUR 25.000,--, waarvan er tot op heden acht zijn verbeurd;*
- *Deze dwangsommen mede zijn gericht op het voorkomen van grafietregens;*
- *Uit een voorlopig rapport van het RIVM blijkt dat de grafietregens (o.a.) lood bevatten in een concentratie die ongewenst is wegens het effect op de gezondheid, met name die van jonge kinderen;*
- *9 Juni jl. voor het laatst door Tata een grafietalarm is afgegeven;*
- *Tata voornemens is de grafietregens op termijn te voorkomen door overkapping van de veroorzakende werkzaamheden, en dat realisatie van deze hal wordt verwacht in april 2020.*

Overwegende dat:

- *De provincie alles in het werk moet stellen om haar inwoners te beschermen tegen ontoelaatbare gevaren voor de volksgezondheid;*
- *Sinds 1 november 2018 door de OD 55 fysieke controles zijn uitgevoerd waarbij twee maal een last onder dwangsom is opgelegd waarvan er inmiddels 38 zijn verbeurd;*
- *Het opleggen van dwangsommen er tot op heden niet toe heeft geleid dat Wijk aan Zee is gevrijwaard van grafietregens;*
- *De opbrengst van de dwangsommen in beginsel aan de algemene middelen van de provincie wordt toegevoegd.*

Dragen GS op:

- *Voor het zomerreces de Staten te informeren over de escalatieladder; een ladder die inzicht geeft in alle mogelijkheden en instrumenten van GS en OD NZKG om maatregelen te nemen en daarbij laat zien in welke situatie een volgende stap op de ladder wordt gezet, waarbij o.a. wordt meegenomen de mogelijkheid om het toezicht op de aan Tata en Harsco verleende vergunningen zodanig te intensiveren dat 24/7 controle wordt uitgevoerd (dan wel door fysieke aanwezigheid, dan wel op enige andere manier) zodat elke overtreding van de voorwaarden van de verleende vergunningen tot het verbeuren van een dwangsom zal leiden;*
- *De opbrengst van de dwangsommen toe te voegen aan het VTH-budget zodat daarmee de extra inspanningen van de OD NZKG kunnen worden gefinancierd.*

Voorts:

Alle vergunningen die verband houden met de uitstoot van Zeer Zorgwekkende Stoffen van Tata Steel, Harsco of enig ander bedrijf op het terrein van Tata Steel door te lichten en na te gaan of aan alle gestelde vergunningsvoorwaarden wordt voldaan en maatregelen te nemen als dit niet zo is.

En tenslotte
Dragen PS zichzelf op bijvoorbeeld de Randstedelijke Rekenkamer te verzoeken om een vervolgonderzoek te starten naar de kwaliteit van de uitvoering van de VTH-taken door de OD, de rol van de provincie daarbij en met adviezen te komen dit te verbeteren

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties GL, D66, SP, PvdA, CU, CDA, PvdD

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Ik schors de vergadering voor vijf minuten, zodat GS de moties kunnen beoordelen. De vergadering is heropend.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter, mevrouw Klaassen en haar worsteling met de OD. Die worsteling heb ik ook bij tijd en wijle, daar ga ik u meer deelgenoot van maken maar dat heb ik u al in de commissie gezegd, ook de nieuwe verhoudingen met de OD na vijf jaar op deze aarde te zijn. U had twee concrete vragen over de arbeidsmarkt. Daar zijn flinke stappen genomen met name bij de OD NZKG maar ook bij de andere OD's. Het lijkt mij verstandig dat ik u daarin meeneem waar wij staan. De krapte op de arbeidsmarkt blijft daar ook een uitdaging, met name bij deze specifieke functies die niet altijd voorradig zijn. Ik ben in gesprek met een centraal meldpunt, ik heb zelf ook met de stofmelder gesproken maar ook met de OD NZKG om te kijken hoe wij samen slim kunnen gaan organiseren en ik hoop u daar binnenkort over te kunnen informeren. Dit is echt een prioriteit, ook van mijzelf, want zoals het tot vandaag gaat, eigenlijk met de komst van de stofmelder ging, dat het voor IJmond heel erg diffuus was bij wie ze nou moesten zijn, omdat ze zelf in het werkingsgebied van OD IJmond wonen en mensen heel erg werden uitgenodigd om bij Tata zelf te melden. Ik wil daar eenduidigheid in hebben en daar wordt nu hard aan gewerkt. Ik zal u daar binnenkort over informeren. Het college heeft geen bezwaar tegen de motie die begint met het iedere twee weken informeren. Ja graag zelfs, daar heb ik in mijn inleiding al een en ander over verteld. Ook de andere motie geen bezwaar, maar wel een opmerking moet ik plaatsen over de inning van de LOD's die dan naar de VTH-taken gaan, is dat daar geen perverse prikkel van moet uitgaan. Laat ik dat aan de voorkant aan u meegeven dat wij daar scherp naar moeten blijven kijken.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Voorzitter. Even voor de volledigheid. Wij hadden de vraag gesteld over de motie, maar wij hebben besloten om deze op dit moment niet in te dienen maar mee te nemen naar 8 juli. Voor het geval dat boven de markt blijft hangen.

De **VOORZITTER**: Ik denk dat iedereen daarmee kan instemmen. Wij gaan stemmen over de moties, M22. Wie is voor? Die is unaniem aangenomen. Dan M23. Stemverklaringen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, stemverklaring. Wij hebben hem mede ingediend omdat vooral het verzoek als het gaat om het vervolgonderzoek te doen, in lijn was met mijn inbreng namens alle partijen die het interpellatieverzoek hebben ingediend dat ik heb gedaan. Ik hoop dat wij met elkaar Statenbreed kunnen kijken naar hoe dat onderzoek eruit gaat zien en welke

partij daarvoor het beste geschikt is en welke onderdelen daarin zitten. Ik denk dat je een onderzoeksopdracht niet in drie regels kunt zetten, maar als wij het gesprek met elkaar aangaan – zo lees ik deze motie – dan heel erg goed.

De **VOORZITTER**: Wie is voor M23? Ook unaniem aangenomen. Daarmee is het interpellatiedebat beëindigd. Ik schors de vergadering voor vijf minuten. De vergadering is heropend.

3. Bespreking coalitieakkoord met toelichting van de formateur

De **VOORZITTER**: Mevrouw Bromet zal straks een toelichting geven op het proces en daarna krijgen alle fracties op volgorde van zetelgrootte de gelegenheid het akkoord in twee termijnen te bespreken. Ik heb besloten om de heer Klein van de CU ondanks dat hij niet het meeste aantal zetels heeft maar wel de moeite heeft genomen om uit Parijs hier naartoe te komen en rond 21.00 uur met de taxi snel terug moet naar de trein, in de gelegenheid te stellen een reactie te kunnen geven op het akkoord. Ik hoop dat u daarmee kunt instemmen. Ik verzoek mevrouw Pels van GL naast mij plaats te nemen. Na de eerste termijn zal in de schorsing door de voorzitters van de coalitiepartijen bekeken worden wie de vragen gaat beantwoorden in tweede termijn. Eerst geef ik het woord aan de formateur, mevrouw Bromet over het proces.

Mevrouw **BROMET**: Voorzitter. De laatste keer dat ik hier stond, heeft u unaniem besloten om mij opdracht te geven om te zorgen voor een nieuw college van GS en ik vond dat een hele spannende opdracht, want ik was nog nooit formateur. Ik wist wel wie de formateurs in de buurgemeenten waren, en dat waren toch mensen met een bepaalde naam. Ik ben het avontuur aangegaan en in de brief die ik u heb gestuurd samen met het akkoord, heeft u kunnen lezen hoe het proces is verlopen, maar ik zal hier kort nog wat over vertellen. Wij zijn als onderhandelaars gestart om de zachte kant in de verhoudingen te verkennen. Het leek mij goed dat als je drie partijen hebt die jarenlang samen in een coalitie hebben gezeten en een partij GL in de oppositie ineens samen moesten gaan werken, dat je dan eerst de verhoudingen verzacht. Wij hebben er twee ontmoetingen – door mij georganiseerd – voor gehouden, een etentje en een sessie met de Argumentenfabriek. Het spijt mij te moeten melden, maar het hielp niet erg. De verhoudingen waren scherp. Ook tijdens het etentje dat informeel had moeten zijn, werd er best stelling genomen. Het ging pas goed op het moment dat we echt startten met de onderhandelingen. Hoe deden wij dat? De ambitie van de onderhandelaars was om een akkoord op hoofdlijnen te maken en ik ben voor zo'n flap gaan staan met een stift in mijn hand en heb gevraagd, waar willen jullie afspraken over maken? In een hoofdlijnenakkoord dat de Staten hebben gekregen, is het de bedoeling dat alleen de dingen die gaan veranderen benoemd worden en dingen die hetzelfde blijven of voortgang vinden, niet benoemd worden. Na anderhalf uur hadden wij een lijst met onderwerpen die wij een voor een zijn gaan bespreken. Het was een wens van de onderhandelaars om ook de oppositie te horen over hun wensen om in dat hoofdlijnenakkoord afspraken genoteerd te zien. U bent er allemaal bij aanwezig geweest en ik wil de Statenleden danken dat alle fracties de moeite hebben genomen om langs te komen. Dat waren twee sessies en toevallig zaten de rechtste partijen in de ene bijeenkomst en de linkse partijen in de andere bijeenkomst en dat zorgde voor wat gerommel, maar dat was totaal per

ongeluk en had te maken met de agenda's. Ik vond dat hele leuke bijeenkomsten, want je zit dan al een tijdje opgesloten met vaste onderhandelaars en het is inspirerend om weer eens een ander geluid te horen. Dank aan iedereen die daaraan bijgedragen heeft. In het akkoord kunnen de Statenleden lezen wat er van hun ideeën is overgenomen en of partijen ernaar hebben geluisterd. Er was nog een wens van de onderhandelaars en dat was om maatschappelijke partijen te betrekken bij het maken van het akkoord. Er zijn honderd brieven gestuurd naar de provincie met allerlei wensen en wij hebben ervoor gekozen om alleen de maatschappelijke organisaties en bewoners uit te nodigen om op hele moeilijk overbrugbare thema's tussen de partijen hun visie te geven. Zo hebben wij gesproken met de directeur van Schiphol, de directeur van KLM over het dossier Schiphol, over woningbouw met diverse wethouders, ook die van Amsterdam, en ontwikkelaars en wij hebben gesproken met bewoners rond de Duinpolderweg en de A8/A9 en al die informatie en ook de informatie in de brieven is gebruikt bij het maken van het akkoord. Er wordt de formateur een enorme macht toegedicht door allerlei mensen in de buitenwereld, maar het akkoord is echt een akkoord van de onderhandelende politieke partijen. Ik vind het goed dat de Statenleden mij vragen stellen over het proces, maar vragen over de inhoud, bewaart u die voor het debat want daar hoort het thuis. Het was mij een eer en genoegen om te doen voor de prachtige provincie Noord-Holland waar ik zelf inwoner van ben. Ik ben heel benieuwd naar de reacties in het debat.

De **VOORZITTER**: Zijn er nog vragen voor mevrouw Bromet? Dat is niet het geval. Ik wil u ontzettend bedanken voor het werk dat u heeft gedaan. Wij zijn u zeer erkentelijk voor uw inzet en daarom een bloemetje. Dan geef ik eerst het woord aan de heer Klein omdat hij weer snel moet vertrekken.

De heer **KLEIN** (CU): Voorzitter. Ik ben u allen heel erkentelijk voor deze flexibiliteit. Er ligt een coalitieakkoord met mooie ambities. Zita, Cees, Ilse, Adnan, ik wil jullie daar hartelijk mee feliciteren. Er is een einde gekomen aan de eenzijdige focus op economische groei en in plaats daarvan heeft het akkoord oog voor de urgente opgave van vandaag. Er is ruime aandacht voor maatregelen om klimaatverandering te beperken, waaronder de energietransitie, voor mobiliteitsopgaven in het zuiden van de provincie, het werken aan het herstel van biodiversiteit en ook in de concrete plannen zien wij hele goede voornemens. Eindelijk die pilot om zonneakkers rondom de landingsbanen van Schiphol aan te leggen, een onderzoek naar het doortrekken van de noord-zuidlijn, een duidelijke focus op OV en fietsverbindingen – al viel het mij wel op dat het woord modal shift het niet tot het akkoord heeft geschopt maar wel tot de presentatie van het akkoord – en extra geld voor het OV 't Gooi. Wij vinden het goed dat de coalitie gezonde en duurzame producten van lokale telers wil stimuleren en u schrijft nog niet over een concrete invulling, maar daar hebben wij eerder een voorstelletje worden gedaan, dat is namelijk een label waarmee Noord-Hollandse producten onder de aandacht worden gebracht. Daarom dien ik een motie in.

Motie 24/170619
Stimuleren Noord-Hollandse voedselproductie

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 17 juni 2019

Constaterende dat:

- *Het coalitieakkoord spreekt over het "stimuleren van gezond, goed en betaalbaar voedsel, bij voorkeur afkomstig uit de directe omgeving" (pagina 20)*
- *Er nog geen concrete acties zijn genoemd om hier invulling aan te geven.*

Overwegende dat:

- *De CU eerder heeft voorgesteld een label "van Noord-Hollandse bodem" te introduceren;*
- *Het nieuwe college graag wil doorpakken.*

Dragen het college op:
Op korte termijn de invoering van een dergelijk label ter hand te nemen om zo een bijdrage te leveren aan het stimuleren van gezond, goed en betaalbaar voedsel uit de directe omgeving

en gaan over tot de orde van de dag
Fractie CU

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel van de beraadslagingen.

De heer **KLEIN** (CU): Ook de herziening van het wind op landbeleid juichen wij van harte toe. Wij hebben wel onze twijfels bij het rigide onderscheid tussen MRA en niet MRA-gebied. Wij snappen dat met deze formulering de projecten in Haarlem, Amsterdam-Noord en Waterland die zo graag verder willen, vlot getrokken kunnen worden, maar ik zou u toch dringend willen adviseren niet opnieuw in de valkuil te stappen van het oude windmolenbeleid, waarbij wij met te generieke regels ervoor zorgden dat wij windmolens moesten toestaan waar wij ze niet wilden hebben en ze niet konden realiseren waar wij ze wel wilden hebben. Ook wil ik u oproepen om ervoor te zorgen dat draagvlak en lokaal eigenaarschap meegewogen kunnen worden in de besluitvorming, zoals eerder verwoord in de motie over sociale windmolens die aan het einde van de vorige periode is aangenomen. Wij zijn ook heel blij dat de stekker uit de Duinpolderweg is getrokken, eindelijk heeft het gezond verstand gezegevierd en gaan wij voluit werken aan de HOV-verbinding, de verbetering van de fietsinfrastructuur en de verbreding van de bestaande Nieuwe Bennebroekerweg. Het is heel verstandig om daarna in gesprek te gaan met de inwoners van het gebied over het vervolg, want wij zijn ervan overtuigd dat het doortrekken van de weg onverstandig blijkt en dat wij beter in kunnen zetten op verdubbeling van de brug over de ringvaart en de N207. Wij zijn verheugd dat u kansen ziet om ons idee om natuurherstel en opwekking van duurzame energie in het IJsselmeer te combineren. Wanneer wij dit op een zorgvuldige manier doen – rekening houdend met de openheid en natuurwaarden – meerdere vliegen in een klap slaan. Wij sparen het Noord-Hollandse landschap en de landbouwgrond, wij wekken grootschalig duurzame energie op, wij stimuleren lokaal eigenaarschap en wij geven een impuls geeft aan de natuurwaarden in het IJsselmeer. De grote vraag voor ons is, u ziet kansen maar gaat u ook aan de slag met het idee? Graag horen wij dat van u. Toch ook wat kritische noten en een betreft de verbinding A8/A9. Het is goed dat er geld komt voor de leefbaarheid in

Krommenie en Assendelft. Er is een urgente noodzaak om de situatie voor de inwoners daar te verbeteren. Wij juichen toe dat u heeft aangegeven dat de Stelling van Amsterdam niet aangetast zal worden, echter, binnen deze kaders stelt u voor om wel de voorkeursvariant verder te onderzoeken. Beste dagdromers, dit is een doodlopende weg. Wij weten nu al wat het oordeel van ICOMOS is over de voorkeursvariant, verdiept of niet. Desondanks doorgaan met onderzoek naar alleen die voorkeursvariant is onverantwoord omgaan met belastinggeld. Over geld gesproken, wij denken dat u wel erg optimistisch bent. Er komt een tunnel in Broek in Waterland maar er is nauwelijks geld voor gereserveerd. U heeft grote ambities rondom de realisatie van het NNN, die wij toejuichen maar ook daarvoor is het budget beperkt. En tegelijkertijd zien wij dat u wat bokkesprongen heeft uitgehaald om geld tevoorschijn te toveren. U haalt wat reserves leeg, u rekent zich rijk met een taakstellende doorlichting van de begroting. Als wij ooit nog eens geen financiële onderbouwing hebben voor een idee, dan weet ik nu welke magische woorden ik kan gaan gebruiken. Wij horen graag een toelichting op een aantal specifieke keuzes. Waarom is de cofinanciering van het interbestuurlijk programma niet meer nodig? Waarom kan er 9,5 miljoen euro worden gehaald uit de reserve HOV 't Gooi en idem voor de Zuidtangent? Dan kom ik bij het grootste pijnpunt van dit akkoord voor ons, dat is de bezuiniging op het Faunafonds. U wilt de financiering van de transitie naar een duurzaam agrarische sector betalen door het eigen risico voor wildschade te verhogen. Wij vinden dit een stinkende sigaar uit eigen doos. We laten een klein aantal boeren opdraaien voor een transitie die in ons aller belang is en in plaats van te kiezen voor het steunen van agrariërs die hard werken en hun best doen om tegen de druk van de markt in te werken aan een meer natuurvriendelijke landbouw, legt u ze een boete op. En het was allemaal zo eenvoudig geweest. Het gaat over 2 miljoen euro per jaar. U had bijvoorbeeld de opcenten kunnen verhogen met 1%. 1%, dan hadden we nog steeds het laagste opcententarief van Nederland gehad. Mijnheer Loggen, waar was u toen dit werd besproken? En was het fixeren van die opcenten dan zo belangrijk dat u in ruil daarvoor de boeren een dreun wilde geven? Was het niet beter geweest als u dan toch iets wilt met het Faunafonds, dat gepaard te laten gaan met het subsidiëren van preventieve maatregelen? U gaat hier wat ons betreft veel te snel. Daarom een motie.

Motie 25/170619

Alternatieve financiering transitie duurzame agrarische sector

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 17 juni 2019

Constaterende dat:

- *In het coalitieakkoord het voornemen staat om eigen risico bij faunaschade te verhogen tot 20% (pagina19);*
- *Deze gelden volgens het akkoord ingezet gaan worden voor de transitie naar een duurzame agrarische sector;*
- *De financiële opbrengst van deze maatregel op 8 miljoen euro wordt begroot;*
- *Er 3.500 agrarische bedrijven in Noord-Holland zijn;*
- *De maatregel per ondernemer dus om veel geld gaat;*

- *Er in BIJ12 en G7-verband afspraken zijn gemaakt over het vergoeden van faunaschade (zie https://www.biil2.nl/onderwerpen/faunazaken/tegemoetkoming-faunaschade/ en https://www.ltonoord.nl/thema/omgeving/faunaschade/achtergrondinformatie)*

Van mening dat:

- *Een transitie van de landbouw en het vergroten van de biodiversiteit in het belang is van alle Noord-Hollanders;*
- *Het niet gepast is een klein aantal ondernemers op te laten draaien voor de kosten van een ontwikkeling die de hele maatschappij aangaat.*

Dragen GS op:
Een andere financiering te zoeken voor de landbouwtransitie

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties CU, CDA

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **KLEIN** (CU): Hoe deze coalitie omgaat met boeren, dat vinden wij exemplarisch voor een breder fenomeen. Het effect van beleid op onze inwoners lijkt grotendeels buiten beeld van deze coalitie. In het hoofdstuk leefbaarheid en economie gaat het namelijk direct over economie en leefbaarheid wordt beperkt tot geluidsoverlast en milieu, maar leefbaarheid is toch veel meer dan gezondheid? Het hoofdstuk over Vitaal Landelijk Gebied gaat helemaal niet over vitaliteit, niet hoe het is om in dorpen te wonen, wat er nodig is om voorzieningen beschikbaar te houden, neen, in plaats daarvan heeft u het over bodemdaling, waterkwaliteit, duurzame landbouw. Prachtig allemaal, maar geen van die maatregelen draagt bij aan de vitaliteit van het landelijk gebied. Dat vinden wij een gemiste kans en daarom een motie.

Motie 26/170619
Investeringen in vitaliteit platteland

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 17 juni 2019

Constaterende dat:

- *Hoofdstuk 4 van het coalitieakkoord de titel "Vitaal Landelijk Gebied" draagt;*
- *Geen enkele van de genoemde maatregelen in dat hoofdstuk bijdraagt aan de vitaliteit van het landelijk gebied;*
- *De nieuwe coalitie voornemens is een "Leefbaarheidsfonds" in te stellen;*
- *De voorbeelden die genoemd worden van maatregelen op basis van dit fonds alleen geluid en milieu betreffen.*

Van mening dat:
De vitaliteit van het platteland ook vraagt om investeringen in voorzieningen in dorpen.

En dragen GS op:

- *Het Leefbaarheidsfonds zo in te richten dat hieruit ook maatregelen betaald kunnen worden die de vitaliteit van dorpen en het platteland versterken;*
- *Extra financiële middelen te zoeken om dit fonds te vullen*

En gaan over tot de orde van de dag.
Fractie CU

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **KLEIN** (CU): Dan als laatste thema, Schiphol. Het is ongetwijfeld de prijs van een compromis, maar hoe u over Schiphol spreekt, is toch wel uitermate tragisch. De eerste zin van het kopje over Schiphol rept over 'De mainport Schiphol'. Heeft u onder een steen geleefd? Is het rapport van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur aan u voorbij gegaan? 'De Mainport voorbij' was de titel en geen enkele opmerking over het terugdringen van CO2-uitstoot door de luchtvaart. Dat is een onverantwoorde ontkenning van de realiteit. U zegt bovendien aan te sluiten bij de landelijke discussie, dus als de minister zegt, groeien, gaat u mee. Hef ons dan op, zou ik zeggen. Daarom een motie.

Motie 27/170619
Afname uitstoot en geluidsoverlast Schiphol

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 17 juni 2019

Constaterende dat:

- *Het klimaat en de leefbaarheid belangrijke thema's van het nieuwe college zijn;*
- *Het coalitieakkoord zegt dat Schiphol onder voorwaarden 'zich gematigd en in balans met de leefomgeving binnen de gemaakte afspraken kan ontwikkelen'(pagina 11).*

Overwegende dat:

- *Deze uitspraak uitermate vaag is;*
- *Onze afspraken over klimaat en de zorg voor onze inwoners vereisen dat de CO2-uitstoot en de geluidsoverlast afnemen.*

Spreken uit dat:
De geluidsoverlast en de CO2-uitstoot van Schiphol in de komende periode dienen af te nemen

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie CU

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **KLEIN** (CU): In deze bijdrage kwam het zoet voor het zuur, maar het laatste doet niets af aan onze positieve opmerkingen in het begin. Wij waarderen ook jullie ambitie om de samenwerking in PS te verbeteren en wij leveren daar vanuit de oppositie graag een bijdrage aan. U schrijft in uw voorwoord dat u dit akkoord vol trots presenteert en dat mag. Maar er is een mooie Bijbeltekst: “Elk huis heeft zijn bouwer, maar God is de bouwer van alles.” Vrij vertaald naar deze context, zou ik zeggen, wij mogen ons inzetten voor een mooie provincie, jullie mogen zich inzetten voor een mooie provincie, maar ik geloof wel dat wij dat uiteindelijk doen in Zijn wereld en ik wens daarom van harte God’s zegen toe bij de uitoefening van uw taak.

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Voorzitter. Het is eigenlijk wel fijn om voorafgaand aan mijn eigen ideeën over dit akkoord, van mijn – dat durf ik wel te zeggen – favoriete Statenlid te horen wat zijn recensie is. Het ging op onderdelen zo snel – misschien omdat de trein gehaald moest worden – dat ik niet alle vragen meteen heb genoteerd, dus ik heb ook niet overal een antwoord op, maar die had ik misschien ook niet gehad als u het langzamer had gedaan. Ik ga in mijn tweede termijn hopelijk wat meer antwoorden produceren. Ik begin met wat ik sowieso van plan was te zeggen. Dat is dat wij na vier jaar oppositie voeren en kritiek leveren op de PvdA, D66, VVD en CDA opeens twee maanden geleden de kans kregen om de relatie te verbeteren en dat ging met vallen en opstaan, maar ik ben wel blij dat zij en wij hebben doorgezet, want er ligt wat ons betreft een prachtig akkoord. Wij gaan duurzaam doorpakken. Als je dit vergelijkt met het akkoord van de afgelopen vier jaar, dan kun je goed zien wat voor verschil het maakt als GL meedoet. Er wordt harder gewerkt aan NNN, afgesproken is dat wij 3.000 ha nieuwe natuur gaan toevoegen en daarvoor worden middelen vrijgemaakt. Daarmee realiseren wij de helft van wat nog nodig is om het NNN in 2027 daadwerkelijk af te ronden. Ook zetten wij stevig in op het bevorderen van de biodiversiteit door een Masterplan biodiversiteit op te stellen, het aanjagen van de transitie naar kringlooplandbouw zal daar een onderdeel van zijn, maar ook de bevordering van natuurinclusieve landbouw, duurzaam bermbeheer, beter waterbeheer, maatregelen in de veenweidegebieden en bescherming van de binnenduinrand zullen daaraan bijdragen. En wij verbreden de focus van primair auto naar auto, fiets en OV, ook wat betreft de beschikbare middelen. Daarbij kijken wij nadrukkelijk beter dan voorheen, naar het verbeteren van leefbaarheid dat anders kan worden bereikt dan alleen met het aanleggen van nieuwe wegen. Wij zijn blij dat in het kader van de A8/A9 handhaving van de UNESCO-status van de Stelling vooropstaat en de leefbaarheidsproblematiek rond Krommenie en Assendelft zal in ieder geval op korte termijn op een andere manier het hoofd geboden worden. Ook bij de Duinpolderweg is in onze optiek een mooi compromis gevonden. Dat deel van het traject dat voor de ontsluiting van Hoofddorp van groot belang is, zal worden gerealiseerd en voor het overige wordt ingezet op OV en fiets. Zo wordt Zaanse Hoek niet opgedeeld en veel minder natuurschade aangericht. Op Schiphol zal de provincie kritischer zijn, want anders dan de heer Klein het leest, zie ik het akkoord als een andere insteek. Volgens mij staat daar – want zo heb ik het afgesproken – dat pas als er substantieel minder overlast, minder uitstoot en minder risico’s zijn, wij verder kunnen praten over de verdere ontwikkeling van Schiphol. En wij zetten in op meer internationale treinen, zodat er minder korte afstanden gevlogen hoeven te worden. Er komt meer geld voor cultuur en sport, wij zijn blij dat wij meer gaan investeren in de leefbaarheid van de provincie. Door sportclubs te verduurzamen, worden zij toekomstbestendig en door te bevorderen dat daar meer

kennis over LHBTI is, zullen sportclubs meer inclusief worden. Ook maken wij ruimte voor het opwekken van duurzame energie, zeker in de vorm van wind op land, voor ons een heel belangrijk keerpunt. Diverse initiatieven waar wij ons al jaren hard voor maken, kunnen eindelijk worden gerealiseerd. Wij zullen ruimte bieden aan nieuwe vormen van duurzame energie, maar wij spreken ons ook duidelijk uit tegen de vestiging van grootschalige biomassacentrales. Wij zetten vol in op zon op dak en langs infrastructuur en waar wij twee vliegen in een klap kunnen slaan, laten wij dat niet na, zoals rond Schiphol, waar wij een pilot zullen doen waardoor door het toestaan van zonneakkers de ganzenoverlast kan worden teruggedrongen. En zo kan ik nog wel wat punten noemen waar ik blij van word, maar het belangrijkste is dat duurzaamheid een integraal thema is. Het is niet een aparte portefeuille, maar een onderwerp dat op alle terreinen een rol speelt. Dat is pure winst en bittere noodzaak. De reden om te willen inzetten op verduurzaming was misschien voor ons allemaal verschillend. Of het nu werkgelegenheid en economische kansen biedt of misschien een verplichting is omdat Nederland nu eenmaal het Klimaatakkoord of het Klimaatverdrag van Parijs heeft gesloten of omdat klimaatverandering zo snel mogelijk een halt moet worden toegeroepen, duidelijk is dat wij allemaal hetzelfde doel hebben. Ik ben blij vast te kunnen stellen dat deze coalitie zich daar hard voor gaat maken. Naast de inhoud is er nog een ander punt dat voor mijn partij erg belangrijk is. Wij willen de komende jaren de bestuurscultuur veranderen, wij sloten een akkoord dat veel ruimte geeft, ruimte voor GS en dat geeft PS een belangrijke taak. Leden van GS, wees gewaarschuwd, mijn fractie zal naast constructief zeker ook kritisch zijn wanneer dat nodig is. Wij twijfelen er niet aan dat dat voor alle fracties zal gelden. Wij verheugen ons op dat debat. Het akkoord laat ook veel ruimte voor initiatief, dat initiatief kan nadrukkelijk van elke partij komen. ik hoop dat wij de komende jaren verschillend samengestelde meerderheden gaan zien met plannen die Noord-Holland mooier, beter, groener, duurzamer en socialer zullen maken. Ik doe een nadrukkelijke uitnodiging aan alle oppositiepartijen en logischerwijs nog explicieter aan degenen die dichtbij GL staan, de SP, PvdD en CU, om samen te blijven werken en de verbinding te blijven zoeken. Lang leve het politieke debat en het dualisme! Voordat ik afsluit, wil ik grote dank zeggen aan formateur Laura Bromet, die ons zo ongelofelijk goed door dit proces heeft geleid. Die soms heel terecht zei, meiden jullie doen echt te moeilijk nu, je kunt ook weleens wat toegeven, maar die toch ook luisterde als wij dan soms weer antwoordden: Ja, daag, dit is voor ons veel te belangrijk, hier kunnen wij niet mee thuiskomen. Het was voor ons een leerzaam en gelukkig ook een vruchtbaar proces. Mijn allerhartelijkste dank daarvoor en ik denk dat ik ook een beetje namens mijn aanstaande collega-coalitiepartijen spreek, want ik wil je straks graag nog iets overhandigen als blijk van onze waardering. Daar zal ik u allemaal niet mee vermoeien. Wij gaan volgens mij nu vier jaar duurzaam doorpakken.

De heer **VAN DER MAAS** (VVD): Voorzitter. Als ik had geweten dat de formateur af en toe met de dames van GL had gesproken dat ze te moeilijk deden, dan had dat misschien wat anders gelegen, dat wisten wij uiteraard niet. Het was in ieder geval onderhandelen op het scherpst van de snede, dat was spannend maar ook een genoegen. Er ligt een mooi coalitieakkoord vandaag met als titel “Duurzaam doorpakken”. Het is heel frappant, dat heeft wel een VVD-tintje, want duurzaam doorpakken is namelijk de titel van het verkiezingsprogramma van de VVD in Zuid-Holland. Wat dat betreft, hadden wij al een kleine voorsprong genomen. Voordat ik verder ga

over de inhoud van het akkoord, even terug naar het begin, de eerste poging tot coalitievorming. Dat was een valse start. Dat werd gedaan door de FvD, dat was toen de grootste partij en die had een informateur aangesteld. Dat ging helaas mis en dat was erg jammer, maar ik zeg het hier nog maar een keer: dat lag niet aan de VVD. De VVD zag zeker mogelijkheden om eruit te komen. Wij dachten dat als wij keken naar het verkiezingsprogramma van FvD, dat er overeenkomsten waren en het is niet zo dat de VVD daar de stekker heeft uitgetrokken. Dit is wel breed uitgemeten in de media, maar ik hoop dat voor iedereen nu duidelijk is dat het niet aan de VVD lag dat die poging tot vorming van een coalitie faalde. Dat was het verleden, dan gaan we nu naar het heden. Eerder deze vergadering hebben wij het gehad over Tata en over de grafietregens en daaruit blijkt maar weer eens welke belangrijke rol de provincie heeft. De provincie is erg belangrijk bij het onderhouden en behouden van een balans tussen economische bedrijvigheid en leefbaarheid. Dat is niet het enige gebied waarvoor de provincie heel belangrijk is, op heel veel gebieden blijkt dat de provincie van doorslaggevend belang is. De provincie is onmisbaar in het bevorderen van het welzijn en de welvaart van de inwoners van Noord-Holland en het waren juist de belangen van de Noord-Hollanders die bij ons voorop stonden toen wij deze onderhandelingen aangingen. Een paar van de belangrijkste uitgangspunten daarbij voor ons waren het realiseren van voldoende woningen naar behoefte, het bereikbaar houden van de provincie per auto, OV en fiets en het behoud van een level playing field voor landbouw en bedrijfsleven. Laten wij eens kijken of wij onze uitgangspunten hebben behaald in het coalitieakkoord. Bij woningbouw zien wij een duidelijke verruiming van de mogelijkheden. Binnen de MRA, groot Amsterdam zeg maar, zullen wij de woningbouw aanjagen en daar worden ook middelen voor vrijgemaakt. Buiten de MRA komen er woonakkoorden waar alle relevante stakeholders aan bij zullen dragen. Het leidende principe daarbij zal zijn dat binnenstedelijk gebouwd wordt, maar om zoveel mogelijk ruimte te bieden, kan er ook gebouwd gaan worden aan de randen van dorpen en kernen. Wij hebben er vertrouwen in dat deze benadering obstakels zal wegnemen en wij verwachten hier een extra impuls voor de woningbouw van. Dan de bereikbaarheid van de provincie, ook wat dat betreft heeft het coalitieakkoord hele mooie punten in zich. Allereerst de A8/A9, dat blijft een prioriteit en de gekozen voorkeursvariant zal onderzocht en verder ontwikkeld worden. Ik hoorde net de heer Klein zeggen dat hij vindt dat dat een dode mus is, wij denken dat dat niet het geval is. Wij proberen rekening te houden met de Stelling van Amsterdam en toch de A8/A9 aan te leggen door ondertunneling of een verdieping. Daar nemen wij de tijd voor om een balans te vinden tussen de aanleg van de A8/A9 en het behoud van de Stelling. Wij denken niet dat dat een of/of situatie is. De Duinpolderweg wordt aan de Noord-Hollandse kant gewoon uitgevoerd en wij gaan met Zuid-Holland in gesprek om te zien hoe wij de sprong over de ringvaart kunnen maken. Daarnaast komt er een ondertunneling bij Broek in Waterland, dat was een vurige wens van de bewoners en daar geven wij nu gehoor aan. Er komt extra geld voor het oplossen van de knelpunten bij Den Helder en in de Gooi- en Vechtstreek. Daarnaast dragen wij bij aan een nieuw project om de bereikbaarheid van de kust van Zuid-Kennemerland te vergroten, zodat op drukke stranddagen maar ook tijdens de formule I races daar een goede ontsluiting plaats kan vinden. Wij gaan onderzoeken hoe wij de Houtribdijk kunnen opwaarderen. Ook komt er meer geld voor OV en fiets en het laatste punt dat ik wil noemen, is het doortrekken van de noord-zuidlijn naar Zaanstad en Purmerend. Als klap op de vuurpijl zullen deze maatregelen genomen worden zonder verhoging van de opcenten. Daarmee blijven de opcenten in Noord-Holland de laagste van

het land. Alles bij elkaar genomen is dit een VVD-waardige mobiliteitsagenda en al deze punten en dat geldt ook voor de noord-zuidlijn, staan daadwerkelijk in ons verkiezingsprogramma en daar zijn wij trots op. Over het level playing field voor de landbouw en het bedrijfsleven. Daar kan ik kort over zijn. Er komt geen bovenwettelijke regelgeving, dus geen kop op het landelijk of Europees beleid. Daar waar er ambities zijn op dit gebied, gebeurt dat door te stimuleren, ondersteunen en aanjagen. Om verandering te bewerkstellingen gaan wij niet uit van dwang, schuld en boete, maar juist van verleiding, initiatief en beloning en dat is juist een heel liberaal principe. Uiteraard staan er nog veel meer goede punten in het coalitieakkoord, maar ik laat het hier even bij, want ik ben benieuwd naar wat de andere partijen vinden.

De **VOORZITTER**: Dan is het de maidenspeech van mevrouw Nanninga.

Mevrouw **NANNINGA** (FvD): Voorzitter. Wij leven hier in een volwassen democratie en kinderachtige zelf feliciterende spelletjes hebben hier wat mij betreft geen plaats. De burgers van Noord-Holland hebben ons niet gekozen om hier beleefdheden uit te wisselen, maar om kritisch te zijn en het debat te voeren. In dat kader wil ik u verzoeken af te zien van de afspraak om niet te interrumperen als u daar behoefte aan heeft. Ik betwijfel of u na afloop van mijn bijdrage zult willen applaudisseren, maar als u dat voelt, dan mag dat natuurlijk. Goed, wij gaan kijken naar dit akkoord van de Frankensteincoalitie. Het is een vreemd gedrocht van niet bij elkaar passende onderdelen, met grove steken aan elkaar genaaid en met een onheilig akkoord kunstmatig leven in geblazen. Het is een geforceerd samengaan van GL en VVD met daarbij de onvermijdelijke PvdA, die een baantje kan regelen als beloning voor de uiterst onbeschofte en beslist niet verbindende mijnheer Tekin en de politieke Barbapapa, genaamd D66. Geen enkele duidelijke overtuiging, maar glibbert moeiteloos in iedere politieke constellatie, hup, hup in de gewenste vorm, Barbatruc. De VVD heeft natuurlijk gelijk gehad. Een stem op de VVD is een stem voor GL. Dit fletse akkoord is vlees noch vis, het is iets waar de klimaat neutrale vegetariërs van GL vast heel blij mee zijn, maar de Noord-Hollander zit niet te wachten op een vegetarische brei. De Noord-Hollanders stemden veel rechtser dan dit akkoord en opvallend meer antikartel, op FvD natuurlijk, maar ook op de PVV, de PvdD, 50plus/PvdO en DENK. Wij zien in dit hele akkoord een welhaast religieuze benadering van de zogenaamde klimaatproblematiek, dogmatisch heeft alles in dit verhaal, van wonen tot en met de spreekwoordelijke inkoop van paperclips wel een klimaatparagraafje. De energietransitie behelst de aantoonbare onzin als windmolens, maar ook gevaarlijke kwakzalverij, zoals zonnepanelen op het water. Funest voor vogels en waterleven. Ook wordt nergens duidelijk wat Frankenstein bedoelt met ‘waardevolle landbouwgrond’. Voor ons is alle landbouwgrond waardevol. Wij vragen ons dus af wat dat is en wij roepen grondbezitters op om nooit of te nimmer in te stemmen met windmolens en zonnepanelen daarop. Wij missen de ware innovatie inzake de energie, onderzoek naar thorium zien wij niet terug en wij zien ook weinig steun voor de reactor in Petten, die bijvoorbeeld medisch belangrijke isotopen produceert. Er is 35,5 miljoen euro als post voor het klimaatakkoord begroot en slechts 400.000 voor energie-infrastructuur. Dat is opmerkelijk, want wij zijn heel blij met een punt in het akkoord, namelijk de datacentra, maar die datacentra lusten erg veel stroom, die kunnen wij niet opwekken, transporten of genereren met drijvende zonnepanelen met dode eenden eronder. De EU-cofinanciering voor al deze flauwekul is ons een doorn in het oog, met iedere euro vanuit

Brussel moet er immers heel veel invloed naar Brussel en de burger heeft daar grosso modo bar weinig mee op. Ondernemers die meedoen aan idealistische progressieve plannen krijgen volop subsidies, de gewone hardwerkende ondernemers en boeren die niet vanuit die eco-ideologie handelen, niet. Er is dus sprake van concurrentievervalsing op basis van ideologie door deze coalitie. Dan de burgerparticipatie. Wij zien niks terug van D66 in dit akkoord en dat is logisch, want ze staan nergens voor, hup, hup, weet u nog? Maar ze schitteren door afwezigheid als het gaat om het enige punt waar ze ooit smoel hadden: het referendum. De vorige coalitie maakte zich er hard voor. Het ligt instap klaar, het kan zo worden ingevoerd, maar het is geruisloos uit het akkoord verdwenen. Barbatruc.

De **VOORZITTER**: U heeft er zelf om gevraagd.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Bent u ervan op de hoogte dat we vorig jaar nog een referendumverordening hebben aangenomen?

De **VOORZITTER**: Even voor alle duidelijkheid, dit is de wens van mevrouw Nanninga en zij heeft de Statenleden uitgedaagd om tijdens haar maidenspeech als daar behoefte aan was, te interrumperen en mevrouw Zaal maakt daar nu gebruik van.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Bent u ervan op de hoogte dat we vorig jaar nog een referendumverordening hebben aangenomen waarbij D66 een belangrijke rol heeft gespeeld en zoals gezegd, in het hoofdlijnenakkoord blijft het huidige beleid gewoon bestaan, als we daarvan niet afwijken. Hoe had u het anders gezien? Hadden wij het referendum opnieuw ter discussie moeten stellen als het een goede verordening is?

Mevrouw **NANNINGA** (FvD): Dank voor deze interruptie, een hele goede vraag. Zoals ik zei, u verdient credits voor de vorige bestuurstermijn om daar de wetgeving hapklaar neer te leggen, maar dan moet u het niet over burgerparticipatie hebben, want daar hebben wij het ook met zijn allen over. Dus die omissie in het akkoord constateer ik wel degelijk. Als er zoveel nadruk wordt gelegd op burgerparticipatie, dan zou dat woord referendum veel vaker kunnen terugkomen bij het plaatsen van zonnepanelen en het plaatsen van windmolens, etc. Wij zien het als een omissie. Op infrastructuur zoals de VVD zichzelf complimenteerde, hebben ze inderdaad wat binnengesleept, maar hoe teleurstellend is het dat er weer geen goed doorwrocht besluit ligt over de Duinpolderweg, een twistpunt dat ook de formateur al noemde. Er worden geen knopen doorgehakt. Dan de woningnood. De nadruk ligt op de bouw van sociale huurwoningen die uiteraard ook weer klimaatneutraal en circulair moeten zijn en nauwelijks een voorstel voor woningen voor de middenklasse of voor samenwerking met projectontwikkelaars. De behoefte aan woningen moet nog onderzocht worden, staat er ergens, maar wij hebben als FvD wel een vaag idee of er behoefte is aan woningen. U niet? Gek genoeg is er wel aandacht voor expats die een huis zoeken en verder veel vage termen als aanjaagteams en bouwambassadeurs. Ik kom uit Amsterdam en een PvdA-wethouder uit de tijd dat de PvdA nog sociaal was, zei ooit: “In gelul kun je niet wonen.” Afijn, het akkoord ligt er nu, Frankenstein komt tot leven en de Noord-Hollandse burger krijgt de nodige duurzame en CO2-neutrale flauwekul voor de kiezen. Er zijn wat dik

betaalde baantjes verdeeld en wij gaan de komende jaren zien hoe de VVD zijn ziel verder verkwanselt aan de klimaathysterie. Wij hebben er zin in. Wij zorgen wel voor de realiteitszin en wij kijken enorm uit naar de volgende verkiezingen.

De **VOORZITTER**: Heel sportief. Mevrouw Nanninga, bij de volgende maidenspeech respecteren wij natuurlijk dat wij niet interrumperen, maar dit was uw uitdrukkelijke wens.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Voorzitter. Toch wel weer een bijzonder moment, mijn derde coalitieakkoord in deze periode waarvan de eerste als lijsttrekker. Het waren bijzondere weken. Het was een mix van relatietherapie, theater, een week met je schoonfamilie in een stacaravan en een etentje met vrienden, maar het resultaat mag er zijn. Wij hebben een prachtig coalitieakkoord. Het verkiezingsprogramma van D66 heette: Bouwen aan de toekomst, dat was even een potentiële titel voor het coalitieakkoord, maar ik heb toen eerlijk opgebiecht dat het ons verkiezingsprogramma was. De VVD heeft dat gewoon achtergehouden, dat zegt ook weer iets over de relatie. Wij hebben campagne gevoerd voor een groene toekomst, waarin energie duurzaam wordt opgewekt, iedereen kan wonen waar hij of zij wil, de bodem niet langer daalt en de biodiversiteit juist stijgt. Met het coalitieprogramma Duurzaam doorpakken nemen wij belangrijke stappen richting deze mooie toekomst voor iedere Noord-Hollander. Wij gaan 35 miljoen euro investeren in het klimaat, bovenop de middelen die wij in de vorige periode al met motie 110 hebben vrijgemaakt. De kaders voor wind op land worden in de MRA gewijzigd zodat er meer ruimte komt voor windenergie op land. Ook voor zonneparken blijft er ruimte op land, daken en op water. De NNN wordt versneld afgemaakt en daar bovenop wordt geïnvesteerd in het stopzetten van de bodemdaling, de biodiversiteit en de verduurzaming van de landbouw. Hiermee kunnen we echt werk maken van de transitie naar de kringlooplandbouw, een uitdrukkelijke wens van D66. Deze transitie wordt uitgewerkt in een voedselvisie waarbij onderwijs en arbeidsmarkt nauw worden betrokken. Wij zijn heel blij dat er een verschuiving heeft plaatsgevonden van investering in de weg naar OV en fiets. Inderdaad, de modal shift stond er oorspronkelijk in, maar onze CdK heeft de 'Duidelijke Taal Deal' ondertekend en wij hadden het gevoel dat niemand wist wat modal shift zou betekenen en toen is het gesneuveld, maar het blijft een mooi woord. Er is in het akkoord veel ruimte voor ondernemerschap en innovatie, er wordt niets verboden of verplicht, wij gaan verleiden. Ondernemers, inwoners en gemeenten worden gestimuleerd om duurzame kansen te grijpen. De provincie ondersteunt hen daarbij, zowel met informatie, zoals het Servicepunt Energie, als met financiën, de innovatiefondsen komen ook in deze periode weer terug. De inbreng van D66 is erg goed terug te vinden in Landschap en Cultureel erfgoed. Vier jaar geleden hebben wij de onderwaterarcheologie geïntroduceerd. Daar werd een beetje lacherig op gereageerd, intussen hebben wij een kano en een jurk, er wordt nog steeds wat lacherig op gereageerd, maar weten ook heel erg veel meer van de geschiedenis van Noord-Holland en wij zijn blij dat de inzet wordt voortgezet. Nu was er weer zo'n moment, toen kwamen wij met de liniedijken, ook daarvan dacht iedereen, wat is dat dan en wat ga je daarmee doen. Dat zijn de dijken van de Stelling van Amsterdam. In de vorige periode hebben wij goed geïnvesteerd in de forten, die zijn bijna allemaal gerenoveerd en D66 wilde heel graag dat ook het landschap daartussen een impuls krijgt. Wacht maar over vier jaar als daar die knotwilgen staan en wij met de fractie elke zes weken de knotwilgen moeten knotten, dan gaan

wij daar een hoop plezier aan beleven. Andere verkiezingsbeloften die wij met dit akkoord inlossen, is de ondertunneling bij Broek op Langedijk, geld voor de natuurvrijwilligers, behoud van de Stelling van Amsterdam, de A8/A9, geluidschermen langs de Rijkswegen, zoals de A27 en de spitspont bij Velsen. Zijn wij dan overal blij mee? Natuurlijk hebben wij dingen ingeleverd of beter gezegd, dingen aan andere partijen gegund. Wat ons betreft hadden de opcenten best omhoog gemogen. Ook zitten wij wat strakker in de kerntaken dan onze coalitiepartners. Sport, bibliotheken, doelgroepenbeleid, wat ons betreft hoort dat niet in de provincie thuis, maar het is ook niet zo dat je van deze zaken zegt: wat vervelend dat wij dat doen. Je wordt ook niet op straat aangesproken met: "goh, wat naar dat u de opcenten niet heeft verhoogd." Over bouwen in het groen en het bouwen van schuilstallen zullen wij scherp toezien dat dit alleen gebeurt onder de voorwaarden zoals in het akkoord geformuleerd. Alleen als het niet binnenstedelijk kan, als het circulair is en indien het landschappelijk ingepast kan worden, waarbij een advies van de ARO noodzakelijk is. Eigenlijk wijkt het niet veel af van het huidige beleid, maar wij zullen goed in de gaten houden dat het gaat om daadwerkelijke behoefte en niet om eigendomsplanologie zoals mevrouw Geldhof dat de afgelopen periode heeft gedaan. Wij hebben zin om dit coalitieakkoord uit te voeren, niet alleen met de vier partijen met wie wij intussen echt heel graag samenwerken, maar ook met ondernemers, gemeenten, inwoners, maatschappelijke organisaties en dit akkoord geeft daar ook ruimte voor. En ook voor u als PS-leden. Het is een hoofdlijnenakkoord en ik zie uit naar uw initiatieven. U kunt rekenen op een kritische noot van D66 en verschillende mooie voorstellen. Als enige lijsttrekker van deze coalitie ga ik straks daar zitten, terwijl de andere drie in dat vak plaatsnemen. Ik heb toch het gevoel dat wij uit elkaar gaan, maar ik heb er veel zin om de kaderstellende en controlerende rol in de Staten te nemen. De uitvoering van het akkoord laat ik over aan Jack van der Hoek, een benaderbare bestuurder die continuïteit, kennis en kunde met zich brengt en zal zorgen voor de nodige nadruk op democratische vernieuwing in het dagelijks bestuur. Wij sluiten een periode af, waarin wij twee gedeputeerden hadden. De installatie van Jack van der Hoek betekent voor ons afscheid van Joke Geldhof. Wij gaan nog uitgebreid afscheid nemen, maar je was een geweldige bestuurder. De moeder van het landschap, de moeder van de Omgevingsvisie, de koningin van de Stelling van Amsterdam en de Hondsbossche en Pettemer Zeewering en voor mij persoonlijk een voorbeeld, een rolmodel en een vriendin. Bedankt voor al je inzet voor Noord-Holland. Zij heeft zich 20 jaar ingezet voor deze provincie, ik denk dat velen van ons daar nog lang over gaan doen.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Voorzitter, wij zijn blij met het akkoord, een blijdschap die niet alleen gevoed wordt door de concrete afspraken die erin staan, maar zeker ook door de manier waarop het tot stand is gekomen. Een proces dat lang niet altijd gemakkelijk was – ofschoon de schoonfamilie in de caravan toch wel iets verder ging dan ik het zelf beleefd heb – maar dat wel gekenmerkt werd door de wil en bereidheid om niet alleen naar de eigen politieke winst te streven, maar ook elkaars belangen ruimte te geven. Wie deze vier partijen bij elkaar ziet, hoeft geen politicoloog of helderziende te zijn om te weten dat er verschillen tussen ons zitten, soms zelfs hele grote verschillen. Maar wij hebben ook veel gemeen en daarvan staat de wens om het beste te bereiken voor onze inwoners, het landschap, natuur, ondernemers, agrariërs, dorpen en steden voorop. Vanuit die gedeelde overtuiging zijn wij de onderhandelingen ingegaan en tot dit akkoord gekomen en ja, wij zijn blij met dit akkoord. Een paar onderdelen wil ik er extra

uitlichten, niet compleet maar deze zijn wel van groot belang voor ons. Voor ons was en is leefbaarheid een belangrijk thema. Hoe zorgen wij er met elkaar voor dat een gezonde leefomgeving het uitgangspunt is en maatregelen genomen worden om dat voor onze inwoners te bereiken. De discussie aan het begin van deze vergadering staat overigens ook in dat licht. Wij zijn blij met de extra inzet en middelen daarvoor. Bijvoorbeeld het leefbaarheidsfonds dat op hele korte termijn verlichting moet brengen voor de inwoners van Krommenie en Assendelft langs de N203. Wonen is een thema waar wij ons altijd hard voor hebben gemaakt. Volkshuisvesting vraagt om een extra stevige impuls. Daarom zijn wij blij met de bouwambassadeur en het uitbreiden van de flexibele schil, want daarmee kunnen gemeenten geholpen worden om zachte plannen sneller hard te maken en vastgelopen projecten vlot te trekken. Allemaal zodat we sneller meer woningen gaan krijgen. De verruiming in Noord-Holland-noord geeft dorpen in het landelijk gebied de ruimte om bij te bouwen. Kleinschalig, klimaatneutraal en circulair voor de lokale behoefte en met respect voor het landschap, maar wel ter versterking van de leefbaarheid. Rond OV-knooppunten krijgen gemeenten de ruimte om te bepalen wat en hoeveel zij willen bijbouwen zolang er maar lokaal draagvlak voor is. In de MRA is er binnenstedelijk voldoende ruimte om te bouwen en dat is soms uitdagend en lang niet altijd gemakkelijk, maar wel noodzakelijk en door dat binnenstedelijk te doen, kan er optimaal efficiënt gebruik gemaakt worden van duurzame mobiliteitsoplossingen zoals fiets en OV. De versterking van de duurzame mobiliteit is een van de zaken waar wij graag mee aan de slag gaan. Het perspectief fiets – ik kan hier oud-Statenlid Marieke van Duijn niet onvermeld laten – schreeuwt om uitvoering en wij zijn trots dat er extra budget naartoe gaat en dat een aantal doorfietsroutes op korte termijn wordt verbeterd. Ook hopen wij de komende periode verder stappen met het OV te kunnen zetten, zowel in de vorm van kleinschalige lokale oplossingen als in de vorm van grote ambities als onderzoek naar het doortrekken van de noord-zuidlijn. De inzet op verduurzaming in de provincie, meer ruimte voor windenergie in de MRA en zorgvuldige toepassing van zon maar ook het opzetten van de geo-alliantie, zodat de voordelen van aardwarmte niet gemonopoliseerd worden maar een eerlijke verdeling krijgen. Het inzetten op de productie van waterstof, niet alleen in het NZKG-gebied maar juist in de Noordkop waarmee Den Helder een stevige economische en werkgelegenheidsimpuls kan krijgen. Het zijn voorbeelden van hoe deze coalitie onze provincie klaar wil maken voor de toekomst en de klimaatdoelen van Parijs wil halen. De inzet op de versterking van de natuur, bijvoorbeeld door uitbreiding van het areaal NNN en het Masterplan biodiversiteit, aanpak bodemdaling, verbetering waterkwaliteit, het gaat om veel meer dan een mooi Noord-Holland. Het gaat over een gezonde leefomgeving, waar onze inwoners en bezoekers van kunnen genieten, terwijl wij ondertussen bijdragen aan de instandhouding van soorten die onder druk staan. Wij blijven de partij van de verheffing, daarom zijn wij blij dat wij afspraken hebben kunnen maken over de kerntaken plus – waar D66 minder fan van was maar toch ook wel fijn vindt – als cultuureducatie, bibliotheekwerk, sport en acceptatie en emancipatie van LHBTI+ binnen de sport. Wat als een rode draad door alle dossiers loopt is dat wij dit doen vanuit een stevige overtuiging van het belang van diversiteit en inclusiviteit. Dat onderstrepen wij door wat wij doen op de arbeidsmarkt, bij scholen en sportverenigingen en bij de totstandkoming en uitvoering van ons beleid. Wij hopen Noord-Holland de komende vier jaar verder te brengen, samen met onze coalitiepartners GL, D66 en de VVD, maar zeker ook samen met andere partijen in PS en bovenal samen met de inwoners en

organisaties en ondernemers die onze provincie tot die bruisende parel tussen Noordzee en IJsselmeer maken. Wij zijn zeker niet de partij die zegt dat er niets goeds uit de VVD komt, vandaar dat wij de titel duurzaam doorpakken van harte omarmen. Dus, nu aan de slag.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Wij beginnen vanavond natuurlijk met de felicitaties aan de coalitiepartijen en de beoogde gedeputeerden in het bijzonder en wij bedanken formateur Laura Bromet voor haar werk. Wij hebben het af en toe mogen volgen in de formatievlogs en wij begrijpen dat er heel veel vergaderd is en dat heeft geleid tot het akkoord Duurzaam doorpakken. Wat ons betreft een mooie alliteratie van het duurzame van GL en het doorpakken van de VVD en duurzaam is het akkoord zeker, maar doorpakken zie ik eigenlijk niet terug. Dit college van onderzoekers lijkt alles opnieuw te gaan onderzoeken. Er staan heel veel zinnen in het akkoord waarvan je je afvraagt: en hoe dan? Hierover zullen wij nog vele schriftelijke vragen stellen om duidelijkheid te krijgen voor onze inwoners. Waar duidelijk niet op wordt doorgepakt is mobiliteit. Waar VVD-gedeputeerde Post zich tien jaar lang sterk heeft gemaakt voor grote infrastructurele projecten, gaat een aanzienlijk deel van haar werk nu de prullenbak in. Voor de Duinpolderwegverbindingen worden de OV-doelen en de fietsdoelen wel gerealiseerd, dat is positief. Het CDA heeft altijd gepleit voor zowel OV als wegen in dit gebied, maar met de tekst van het akkoord vraag ik mij af of die balans er nog wel is. De regio maakt zich inmiddels ernstig zorgen en uit kritiek op de bestuurlijke betrouwbaarheid van de provincie. De discussie over de voorkeursvariant heeft jaren geduurd en was eindelijk afgerond en dreigt nu weer helemaal opnieuw te worden overgedaan. Of lees ik dat verkeerd, vraag ik de onderhandelende partijen, want met een greep uit de reserve voor dit project van maar liefst 79 miljoen euro lijkt het onvermijdelijk dat van uitstel afstel komt. Is dat waar de VVD zijn handtekening onder heeft gezet? Voor de verbinding A8/A9 geldt eigenlijk hetzelfde. Er zijn dermate veel onderzoeken en beperkende voorwaarden toegevoegd dat ik mij afvraag of we over vier jaar ook maar iets zijn opgeschoten met deze weg. Wij onderzoeken maar door zonder door te pakken of is dat juist de bedoeling? Als doekje voor het bloeden krijgen de inwoners van Krommenie en Assendelft alleen een speeltuin uit het leefbaarheidsfonds, maar wanneer komt echt schone lucht en verkeersveiligheid of moeten ze spelen met een mondkapje op? Ook de tunnel in Broek in Waterland is genoemd, maar er worden maar zeer beperkt financiële middelen voor vrijgemaakt. Een dergelijke tunnel kost al snel 40 miljoen euro. Waar wordt dat geld vandaan gehaald of is het een loze belofte zonder financiële dekking? Echt doorgepakt wordt er ook niet op windmolens. Ik verbaas mij over het lelijke politieke compromis wat daarover is terug te vinden in het akkoord. Het windmolenbeleid verandert, maar alleen in de MRA. Daarmee laat de VVD alle kiezers en de gemeenten in de MRA waar zij de grootste werd, keihard in de steek. Gooise Meren, Wijdemeren, Huizen, Laren, Blaricum, Hilversum, Bloemendaal, Heemstede, Beemster, Amstelveen, Ouder Amstel en ook alle kiezers waar de VVD achter FvD de tweede werd: Haarlemmermeer, Uithoorn, Aalsmeer, Purmerend, Uitgeest, Wormerland, Velsen, Zandvoort, Oostzaan, Landsmeer, ze hebben niets aan de VVD op dit punt. De inwoners van al deze gemeenten krijgen te maken met extra windmolens, want midden op de Dam of in de Zuidas zullen ze wel niet komen en dat terwijl de VVD had beloofd geen enkele nieuwe windmolen op land te plaatsen in Noord-Holland. Met een snelle klap om GL van dienst te zijn, 100 windmolens te bouwen in Noord-Holland, is de VVD al zijn kiezers in alle genoemde gemeenten in de MRA vergeten. Dat is jammer, want

waarom niet kiezen voor een compromis op inhoud? Een goed kader maken voor wind- en zonne-energie, industriegebieden, langs infrastructuur en op locaties waar draagvlak is, binnen en buiten de MRA. Dat zorgt voor een evenwichtige spreiding en voor een echte verandering van het windmolenbeleid. Een gemiste kans. Dit is een lelijk politiek compromis zonder visie. Voor mijn partij misschien wel het belangrijkste onderwerp is de woningparagraaf. In de pers heeft de altijd positieve woningbouwwethouder Jelle Beemsterboer hoopvol gereageerd op de plannen. Ik hoop dat met hem, ik hoop dat we daarvoor meer gaan zien van de nieuwe gedeputeerde dan nu in het akkoord staat. In de MRA wordt het huidige beleid voortgezet, maar juist dat beleid heeft geleid tot gigantische prijsstijgingen in de steden, waardoor wonen voor de leraar en de politieagent onmogelijk is geworden. Uit alle onderzoeken blijkt dat er structureel te weinig wordt gebouwd. En ja, er is enige ruimte om te bouwen aan de rand van stad en dorp buiten de MRA, dat is ook echt nodig voor de leefbaarheid, maar ook hier staan veel beperkende voorwaarde zoals kleinschalig en het continueren van het langdurige gesoebat over het aantonen van de vraag naar woningen. Ik hoop ook met de nieuwe filosofie van de Omgevingsvisie dat hier echt verandering in komt en dat de nieuwe gedeputeerde de randen van dit akkoord opzoekt en hier wel echt doorpakt. Wij zullen dit op de voet volgen en regelmatig om een update vragen. Ook de landbouwsector wil ik nog noemen. Voor de landbouw is duurzaam doorpakken helaas duurzaam afpakken geworden. De sector krijgt een extra last van 8 miljoen euro om de oren door het verhogen van het eigen risico in het Faunafonds. De zogenaamde prikkel die er vanuit moet gaan waarmee boeren zelf de ganzen gaan verjagen, is volstrekte onzin. Alsof boeren prikkels nodig hebben om hun gewassen te beschermen. Wat krijgt de sector terug voor deze extra last van 8 miljoen euro? Eigenlijk niets, in ieder geval nauwelijks financieel. Mijn collega Klein heeft hiervoor namens ons beiden een motie ingediend. De grote uitdagingen waar de sector voor staat, want die zijn er wel degelijk, hebben meer ondersteuning nodig dan wat er nu wordt geboden. Wij hopen dat de beloften over bodemdaling waargemaakt worden met een realistisch aanpak waarbij ook andere oplossingen worden meegenomen zoals onderwaterdrainage en dat die aanpak vooral met de sector wordt aangepakt, want ik begrijp tot mijn spijt dat de sector bij het tot stand komen van het akkoord niet is uitgenodigd. Bij alles wat er in het akkoord staat, is er over de sector gesproken en niet met de sector. Ik hoop dat dit geen voorbode is van de nieuwe bestuurscultuur van dit college. Het akkoord staat vol veranderingen voor de landbouw, die de sector van dit college veelal zelf en zonder hulp moet oppakken. Over de richting vindt u ons aan uw zijde, maar niet op deze manier, niet met het duurzaam afpakken van financiële ondersteuning bij een sector die het toch al moeilijk heeft. Overigens een kleine tekstuele wijziging waarvoor wij geen amendement zullen indienen. Wijzig alsjeblieft op pagina 20 het zeven jaar oude begrip Agriport in het huidige gebruikelijke Greenport. Is er dan niets waarover wij tevreden zijn? Zeker wel, wij zijn heel content met de gelden die zijn vrijgemaakt voor cultuur en sport. Dat geeft smoel aan de provincie, zorgt voor betrokkenheid en bevordert de identiteit van Noord-Holland. Een identiteit waar wij allemaal in mooie brede diversiteit van onze bevolking trots op mogen zijn en de vrijgemaakte gelden voor deze programma's zijn meer dan wij hadden kunnen dromen en dat is goed. Ook de inzet en uitbreiding van het HIRB-programma en de extra gelden voor het mkb, de motor van de economie, juichen wij van harte toe. Wij zien uit naar de uitwerking van deze regeling. Ook de blijvende ondersteuning van de vrijwilligers in het groen vinden wij mooi. Het zijn vrijwilligers die kracht geven aan onze samenleving. De paragraaf over

recreatie en toerisme is veelbelovend, ook daar zien wij uit naar de uitwerking. Tot slot een terechte paragraaf over de bestuurscultuur. Bij de presentatie van het akkoord was daar veel aandacht voor. Gelijktijdig ben ik de afgelopen dagen veelvuldig benaderd door organisaties uit het maatschappelijk middenveld, partijen die beroepsgroepen en inwoners vertegenwoordigen. Helaas stuk voor stuk partijen die niet zijn uitgenodigd voor een gesprek terwijl ze dat vier jaar geleden wel waren. Vanmiddag is een brief gestuurd door het Economisch Forum, waarin zij aangeven dat deze coalitie een valse start heeft gemaakt. Ik wil een partij in het bijzonder noemen, een partij die zich grote zorgen maakt, Dorpswerk Noord-Holland. Deze organisatie zet zich al jaren succesvol in voor de leefbaarheid van het platteland en kreeg vier jaar terug opnieuw een subsidie voor de periode 2015-2019. In het nieuwe akkoord staat hier niets over en de partij vraagt zich af of deze subsidie blijft bestaan. Er is immers geen structureel geld voor. Ik sluit af. ik zal hier op deze avond ondanks een akkoord waar ik veel op aan te merken heb, toch als gelukkig man weggaan als duidelijk is dat Dorpswerk Noord-Holland zijn werk gewoon kan voortzetten met subsidie van de provincie. Kunnen de partijen van de nieuwe coalitie daar helderheid over verschaffen?

De heer **ZOON** (PvdD): Voorzitter. Wij hadden net nog even een discussie over knotwilgen en of je die nou elke twee of drie jaar of zes weken moet gaan knotten. Zes weken was het niet. Het is een slim akkoord. De een zal zeggen, voor ieder wat wils, wij zeggen: te veel water bij de wijn, want wij hebben nog iets meer dan twee termijnen van PS om de eerste doelstellingen van Parijs te halen. Duurzaam doorpakken is inderdaad wat wij moeten doen, want als wij nu willens en wetens foute keuzes blijven maken die de toekomst in gevaar brengen en onze leefomgeving aantasten en vasthouden aan fossiele energiebronnen, dan is de vraag, hoe gaan wij dit uitleggen aan de komende generatie? Daarom neem ik u mee in wat er allemaal niet klopt aan dit akkoord. Ik zal ook een aantal lichtpuntjes noemen. Dat het klimaat hoofdstuknummer 1 heeft gekregen wil niet zeggen dat dit ook prioriteit nummer 1 is. Een eerlijk, haalbaar en betaalbaar energieakkoord zal niet voor iedereen automatisch zijn. Vervuilers zullen moeten gaan betalen. Op sommige plekken zal het daardoor onbetaalbaar worden en zal men moeten gaan zoeken naar de duurzame keuzes. De vervuiler in de breedste zin van het woord zal moeten opdraaien voor de kosten van vee-industrie, landbouwgif tot de auto. Daarbij is het vasthouden aan het huidige niveau van opcenten niet haalbaar als je kijkt naar de impact op het milieu, het klimaat en de ruimte die auto's opslokken. Zeker degenen met de hoogste wegenbelasting zouden hiervoor moeten opdraaien. De verkeerde keuzes zien wij ook terug bij Schiphol. De coalitie heeft er bewust voor gekozen om nationaal niveau richtinggevend te laten zijn, hoewel wij zien dat wij op regionaal niveau de luchtvervuiling en overlast ervan zullen ondervinden en die is niet gering. De levensverwachting voor inwoners in dit gebied is van vier maanden tot ruim een jaar korter. Daarbij draagt de luchtvaart op dit moment voor 5% bij aan de CO2-uitstoot en dat zal in de komende jaren alleen maar meer worden. Daarom zijn wij voorstander van het vervangen van vluchten door de trein, mits deze ruimte niet opgeslokt wordt door intercontinentale vluchten. Die zijn niet alleen winstgevender voor de luchtvaartmaatschappijen, maar zijn ook veel vervuilender. De ene beweging vliegtuig en trein kan niet zonder minder vliegen. Dat laatste is cruciaal en ontbreekt in het akkoord. Wat geldt voor de luchtkwaliteit en CO2, geldt ook voor vogels, zoogdieren, insecten en het bodemleven, dat zo belangrijk is en smacht naar ruimte voor

een gezonde omgeving. In 2018 moet er ruim 52.000 ha EHS aanwezig zijn, zei de coalitie van VVD, PvdA, CDA en GL in 2009. Met de ruim 3.000 ha die nu genoemd staat, komen wij nog niet in de buurt van het oorspronkelijke aantal, sterker nog, het is bijna vijf keer te weinig. Dit is zo hard nodig, want de natuur staat meer en meer onder druk. Zo laat ook het IBPES-rapport zien, dat de stand van de biodiversiteit beschrijft. Het roer moet drastisch om, we kunnen niet meer slechts rommelen aan de marges. De grote oorzaken voor het verlies van biodiversiteit liggen in het gedrag van mensen zelf. Laat de nieuwe coalitie dat goed onthouden de komende jaren. Het toestaan van ondernemerschap in recreatiegebieden die veelal onderdeel uitmaken van NNN, zal die druk alleen maar verder opvoeren. Dan de roze olifant die wij al jarenlang zagen aankomen en meerdere malen voor hebben gewaarschuwd, de PAS is niet meer. Paniek en de heer Carton (PvdA) stelt schriftelijke vragen over de gevolgen voor de bouwplannen en de wegen en projecten voor de komende jaren en hoe deze dan toch uitgevoerd kunnen worden zonder de PAS. Tijdens het schrijven van het coalitieakkoord was deze al weer achterhaald voordat deze gereed was, want de A8/A9, Duinpolderweg, onzinnige projecten kunnen terecht niet meer en andere projecten zullen eindelijk eerst natuur moeten gaan herstellen voordat projecten doorgang kunnen vinden. Een gemiste kans dat dit niet in het akkoord is geregeld. Het laatste punt dat ik wil noemen, is de bestrijding van de invasieve exoten, de overlast wordt meestal ervaren als de natuur niet in balans is. De beste bestrijding van exoten is niet bestrijden, maar zorgen voor zo min mogelijk menselijk ingrijpen en daarmee stabiliteit. Vooral dit punt is voor de PvdD onacceptabel in het coalitieakkoord, dat overigens ook goede punten bevat. In 2011 hadden wij het al over zonnepanelen bij Schiphol. In 2010 hebben wij actie ondernomen om schuilstallen voor dieren in de kale weilanden mogelijk te maken dat het toen helaas niet gehaald heeft maar nu wel in het coalitieakkoord staat. Verder zijn er nog een aantal andere goede punten, verzet tegen grootschalige biomassacentrales, goed beheer van faunapassages, de bermen natuurvriendelijker maken, biologische bollen, natuureducatie, het verbeteren van dierenwelzijn in de landbouw en de voedselvisie opstellen en niet te vergeten, geld voor opvangcentra van wilde dieren. Het geraamde bedrag is wat weinig aangezien de dieren die daar geholpen worden, door menselijk toedoen over het algemeen in de problemen zijn gekomen. Bij de uitwerking zullen wij hier vast op terugkomen en wij denken heel graag mee met de uitwerking van al die punten. U snapt hoe verheugd wij zijn dat dit alles wel het akkoord heeft gehaald, maar er mist ook veel: einde aan de intensieve veehouderij, afschaffen van de jacht en de plezierjacht in het bijzonder. Een onderwerp overigens dat door de informateurs Bromet en Mooij op geheel eigen wijze werd begrepen. Er blijft dus ruimte over om te praten de komende jaren en dat zullen wij ook actief gaan doen, zowel richting de oppositie als de coalitie, want onze keuzes nu moeten wij niet alleen nu maar ook in de toekomst kunnen uitleggen. Wij wensen de nieuwe gedeputeerden veel voorspoed met een groot aantal onderdelen van dit akkoord. Ik kan mij nog goed herinneren dat de heer Loggen de uitwerking over de veenweidebodemdaling begon uit te leggen en ik kan mij niet anders voorstellen dan dat gedeputeerde Rommel dat met dezelfde inzet overneemt en ook nog vaak de PvdD gaat vragen om advies. Wij zien ook de enorme inspanning die gedeputeerde Tekin doet voor de gezondheid in de IJmond. Zonder hem was het RIVM-rapport er niet geweest. Natuurlijk ook de heer Van der Hoek en mevrouw Pels hebben prettig samengewerkt de afgelopen jaren en wij gaan ervan uit dat dat de komende jaren weer gaat gebeuren. De zwaarste portefeuille heeft waarschijnlijk de heer Stigter. Onze keuzes die hij mag

uitvoeren, zullen ertoe moeten leiden zodat wij later aan de volgende generaties kunnen uitleggen en dat wij zullen zeggen, het was spannend maar wij hebben de transitie op tijd voltooid en wij hebben niet alleen de Parijsdoelen gehaald, maar ook de opwarming van de aarde behapbaar gehouden, de dieren en de natuur ruimte gegeven, het is mooi geworden. Om dat te ondersteunen heb ik vijf boekjes, die ik straks aan de fractievoorzitters van de coalitiepartijen zal overhandigen, waarbij ik de deeleconomie van harte promoot. Ik heb ook een boekje voor de voorzitter, omdat u sturing mag geven aan dit college met deze uitdagingen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De titel is: 'Hoe gaan wij dit uitleggen?' Toepasselijk.

De heer **DEEN** (PVV): Voorzitter. Wij hebben het hier over het nieuwe coalitieakkoord en er is in ieder geval alles aan gedaan om dit akkoord geen afspiegeling te laten zijn van de verkiezingsuitslag en dat is op zich redelijk gelukt. Ook voor de VVD is de lokroep van het pluche onweerstaanbaar geweest en zodoende zijn wij gekomen tot een volledig links college. Een college waarin zelfs een gedeputeerde door mag gaan die heeft gezegd er niet te zullen zijn voor de PVV en FvD, omdat deze partijen hem nou eenmaal niet liggen. Een kwart miljoen kiezers in Noord-Holland weten in ieder geval dat ze niet worden gehoord en vertegenwoordigd door de heer Tekin. Fijn dat wij weten waar wij aan toe zijn, maar jammer genoeg een stuk afbraak van onze mooie democratie. Over de inhoud. Wij zijn blij dat participatie weer gaat worden toegepast de komende vier jaar. Dat er blijkbaar eindelijk iets gaat gebeuren met de stem van de inwoner, dat zal ook nodig zijn want veel mensen zullen te maken krijgen met weer meer windmolens in de achtertuin want dit college gaat wind op land weer bevorderen. Het oude beleidskader wordt aangepast, de ellende, de kosten, de schade aan de natuur en vervuiling van de natuur zijn blijkbaar nog niet groot genoeg. En dan wordt er toch maar mooi gesproken over een groen en duurzaam akkoord. Ook zonne-energie in het IJsselmeer behoort tot de opties, wederom een grote aantasting van de natuur en de leefomgeving, maar volgens het akkoord gaat dit zorgen voor een betere bodemkwaliteit en biodiversiteit. Wij zullen zien. Ook wordt gesproken over innovatie om de energietransitie vorm te geven. Echter geen woord wordt er gerept om te onderzoeken of kernenergie, de enige echte duurzame vorm van energieopwekking, een rol kan gaan spelen. Waterstof wordt als een oplossing aangedragen. De enorme gevaren en andere nadelen die deze oplossing met zich meebrengt, blijven echter onderbelicht. Mobiliteit. De verbinding A8/A9 loopt in ieder geval vertraging op. Dat vinden wij jammer maar hopelijk leidt het toch tot een acceptabele oplossing op korte termijn, ook wordt er opnieuw gekeken naar de mogelijke oplossing in de Bollenstreek. De Duinpolderweg zoals in de voorlopige voorkeursvariant genoemd, lijkt er in ieder geval niet te komen. Dat is op zich goed nieuws, want wij hebben ons altijd uitgesproken voor het toepassen van lokale oplossingen voor deze problemen. Ook wordt er in het akkoord aandacht besteed aan het enorme woningtekort, een van de grootste problemen waarmee wij te maken krijgen de komende vier jaar. Dat is op zich positief, maar op dit belangrijke punt wordt helaas weer niet doorgepakt. Zo worden alleen gemeenten buiten de MRA in de gelegenheid gesteld om als dat nodig is, buiten de kernen te bouwen. Dat kan alleen zeer beperkt en woningen moeten volledig klimaatneutraal en circulair gebouwd worden en ook nog landschappelijk goed inpasbaar zijn. Met zulke wurgende en krankzinnige criteria kan ik voorspellen dat er genoeg gemeenten zullen zijn die daardoor niet

voldoende betaalbare huur- en koopwoningen kunnen bouwen. Tot slot zouden wij een reactie willen op een drietal vragen. De eerste is dat met een structurele bijdrage gaat worden geanticipeerd op de bereikbaarheid tijdens grote evenementen en dan doel ik met name op de komst van de F1 in Zandvoort. Hoe gaat deze bijdrage er inhoudelijk uitzien? Er is 4 miljoen euro gereserveerd voor cofinanciering van EU-projecten. Hoe is dit bedrag tot stand gekomen en waar bestaat het uit? Ook wil het college graag dat de ambtelijke organisatie een afspiegeling is van de Noord-Hollandse samenleving met onder andere eerlijke arbeidsvoorwaarden. Moeten wij constateren dat er tijdens het vorige college dan geen eerlijke arbeidsvoorwaarden waren? Ook graag een reactie van het college. Samengevat, er worden weer vele miljoenen euro's Noord-Hollands belastinggeld door het afvoerputje gespoeld voor de duurzaamheidswaanzin en de energietransitie. De portemonnee van de burgers en ondernemers wordt de komende vier jaar volledig geleegd. Wij zullen er alles aan doen om dit te voorkomen, want de Noord-Hollanders verdienen beter.

De heer **SMALING** (SP): Voorzitter. Wat vinden wij van het coalitieakkoord? Door een neutrale bril bekeken denk ik dat jullie er best een goed stuk van hebben gemaakt, al is het niet gemakkelijk om met vier partijen die over de flanken behoorlijk verschillen, tot een akkoord te komen en ik denk dat het erg groen is, niet vreselijk links maar als je kijkt naar de VVD, dan denk ik dat jullie er met elkaar best iets van gemaakt hebben wat een compliment verdient. Als SP heb ik dan meteen commentaar want dat bent u van ons gewend. Het is jammer, wij zijn bij u op audiëntie geweest en mijn kleine broertje Everduim was er ook bij, toen hebben wij gezegd, er wonen 2,5 miljoen mensen in de provincie en dat zijn hele verschillende mensen die in Amsterdam, andere steden en op het platteland wonen en laat die diversiteit doorklinken in het verhaal. Dat proberen jullie wel maar ik vind het nog niet echt overtuigend. Als ik kijk naar de eerste paragraaf over klimaat, dat vind ik goed dat jullie dat gedaan hebben, dan zou je die thema's die daar langskomen, niet alleen op petajoules en megawatt en percentages moeten rubriceren, maar ook op: snappen de mensen wat wij willen, is het voor hen acceptabel, wat is draagvlakgevoelig en wat niet, want dat hebben wij nagelaten, niet alleen wij maar ook op Rijksniveau is dat nagelaten. Daarom zit FvD hier met 9 en inmiddels 8 mensen in deze Staten, omdat hun grote leider via allerlei flauwekul de mensen een verhaal op de mouw heeft gespeld, dat er helemaal geen klimaatprobleem is met 0,00007%, er is gewoon gecherrypicked uit rapporten van toonaangevende klimaatpanels en daar hebben wij u aan te danken, wat ik trouwens fijn vind want dat is democratie en daarom zullen wij hier vier jaar het debat voeren over dit soort onderwerpen. Je zou in de klimaatparagraaf ook moeten kijken wat zijn echt de pijnpunten, waar lopen de mensen tegenaan dat ze zeggen, waarom zeggen mensen, weg met die flauwekul. Dat is in eerste instantie alles wat te maken heeft met verduurzaming van woningen en dat komt niet terug in de sfeer van, krijg de mensen mee. Ik ken heel veel voorbeelden de afgelopen jaren ook waarbij appartementencomplexen, sociale huurwoningen zijn verduurzaamd en waarbij de huurverhoging uiteindelijk hoger was dan de verlaging van de energiekosten. Mensen die toch al moeite hebben met rondkomen en die daar tegenop lopen, die denken, hallo zeg, u weet het, vertrouwen komt te voet en vertrekt te paard en krijg die mensen nog maar eens terug aan boord. Dat geldt ook voor wind op land en of dat nou verruimd wordt of niet, oké, daar liggen wij niet van wakker, maar kijk vooruit, want wind op land heeft veel mensen pijn gedaan, in deze

provincie recent het meeste in de Wieringermeer maar in Drenthe en Groningen zijn hele grote fouten gemaakt in de manier van het realiseren van die windprojecten. Daar moeten wij heel erg voor oppassen. De biomassacentrale in Diemen moet er gewoon niet komen, de nadelen zijn zo gigantisch, niet alleen omdat het verbranden van houten pallets van over de hele wereld ridicuul is, maar ook de fijnstofeffecten van die biomassacentrales, dat kan gewoon echt niet. Het is niet duurzaam en het voelt ook niet duurzaam. De invoer van hout voor kolencentrales, dat is wat mij betreft een parlementaire enquête waard, want er is 4 miljard euro SDE-subsidie in deze onzin gegaan. Wat dat betreft sta ik bijna aan de kant van FvD en PVV als het gaat om onzinnige maatregelen, dus mijn oproep is, rubriceer die maatregelen, wat krijg je gemakkelijk bij de bevolking op tafel en wat niet. Verduurzaming van woningen. Praat ook eens met de Woonbond, tegenwoordig zit daar een directeur die heet Paulus Jansen, die was wethouder in Utrecht en die weet bijna alles. Dan ruimtelijke ordening. Ook daar is participatie cruciaal en ik zou de collega's willen oproepen, als wij de Omgevingsverordening behandelen, laten wij dan goed kijken hoe de participatie daarin is geregeld. In de nationale Omgevingswet is dat een paragraaf in het omgevingsbesluit en daar staat toch vrij losjes geformuleerd wat die participatie nou eigenlijk is. Het komt er wel heel erg op aan of je dat helemaal vrijlaat of dat je dat tot op zekere hoogte vastlegt, want als je het vrijlaat, dan kan iedere initiatiefnemer op zijn of haar manier zeggen van, ik heb participatie geregeld. Dan kan een formulier met informatie door de brievenbus bij wijze van spreken genoeg zijn en dat is denk ik niet de participatie die wij moeten voorstaan. Ruimtelijke ordening is onze hoofdtaak. Alles wat wij doen aan mobiliteit, wonen, natuur, faunabeheer is onderdeel van ruimtelijke ordening, dus daar wil ik nu alvast aandacht voor vragen en binnenkort gaan wij dat behandelen. Wat goed in het akkoord uitkomt maar nog wel extra aandacht zou mogen krijgen, is de samenhang tussen de dynamiek van grote complexen in de provincie. Ik was vrijdag op werkbezoek bij het Havenbedrijf, hartstikke leuk, maar dan zie je hoe belangrijk het voor hen is dat hun dynamiek en de dynamiek van de gemeente Amsterdam en de directe omgeving voortdurend in samenhang worden gezien. Ik merk dat u daar aandacht aan heeft besteed, maar dat vergt het kijken op verschillende schalen en het kijken op provincieschaal is aan ons, maar wij moeten kunnen verkleinen naar de gemeenten en het Havenbedrijf en ook in de tijdschalen, want sommige acties kunnen pas over 10 of 20 jaar ingaan en een groot bedrijf aan het Noordzeekanaal of het IJ heeft een tijdhorizon nodig om bepaalde veranderingen goed te kunnen meenemen in hun planning. Verder aanjaagteams en bouwambassadeurs in de woningparagraaf, daar ben ik ook niet zo heel blij mee, een beetje D66-ideetjes waarschijnlijk. Ik zou toch vooral nog wat meer teksten willen zien over sociale huurwoningen. Er staat ergens een zin over de sociale huurwoningen. Hebben jullie op de laatste dag gedacht, oh, sociale huurwoningen, anders krijgen we gezeik met de SP of zo, want er staat verder helemaal niks in op dat vlak wat enige visie uitstraalt. Dat geldt overigens ook voor de seizoensarbeiders of Oost-Europese arbeiders en hun woningbehoefte. Over verkeer is veel te zeggen. Onze buslijnen komen nergens terug, in plaats daarvan 'mobility as a service'. Ik snap ook niet waarom dat in het Engels moet. Is dat omdat Mobiliteit Als Dienst MAD is als afkorting? Maar de realiteit waar wij steeds voor pleiten, zorg ervoor dat mensen die buiten de directe nabijheid van een bushalte wonen, dat kan wat ons betreft echt niet. 300 tot 400 m is de maximale afstand waarbinnen iemand een bushalte moet aantreffen. Op de A8/A9 zullen wij terugkomen. Wij vragen ons af, de leefbaarheidsvoorzieningen voor Krommenie, kan dat niet een

deel van het probleem wegnemen? A8/A9 verdiepen, ondertunnelen, misschien maar hoeveel gaat dat kosten en hoe combineer je dat met het handhaven van de Stelling van Amsterdam in zijn positie als UNESCO werelderfgoed? Dat zien wij nog niet goed. Schiphol ook een beetje vaag, wij volgen het Rijksbeleid. Uiteraard, het Rijk gaat over Schiphol, maar je zou als provincie daar toch een wat uitgesprokener positie in kunnen opnemen. En de ganzen die wij dan met zonneweiden daar gaan verwijderen, waar blijven die ganzen dan? Worden die toegevoegd aan de ganzen van de heer Heijnen of gaat zich een nieuw ecologisch evenwicht instellen? Dat zien wij ook niet zo gauw terug. Wat zuidwest Noord-Holland betreft, vinden wij toch wel jammer dat vrij veel aandacht gaat naar het avontuur van de Formule 1 wat in Zandvoort gaat plaatsvinden. Wij hebben net kunnen checken, het goedkoopste kaartje wordt 140 euro en een passe-partout wordt 510 euro en dan moet je er ook nog zien te komen. Het vergelijken van F1 met SAIL Amsterdam vinden wij totaal niet op zijn plaats, want SAIL Amsterdam is goed te bereiken en de schepen die daar liggen, stoten nog geen honderdste deel van een racewagen uit. Nog een paar dingen tot slot. De PAS is niet meegenomen, maar die kwam waarschijnlijk net nadat het akkoord geschreven was. Ik had eigenlijk wel behoefte aan een extra paragraaf, ik zal er geen motie voor indienen, want dat vind ik niet zo gepast bij een debat over zo'n document dat er net is, dus die vraag ligt er ook. En geen woord over de Pallas reactor in Petten, dat verbaast mij ook, want het is toch wel een groot ding. En ten slotte, het was ook op Nieuwsuur deze week, wij hebben een inwoner in Enkhuizen van 84 en die man heet Simon Groot en die heeft de World Food Prize gewonnen en dat is niet zo maar een medailletje, dat is een gigantische prijs, een beetje de Nobelprijs voor de landbouw. Dat is een van onze Noord-Hollanders, een groentezaadveredelaar die grote delen van Afrika en Azië heeft geholpen aan beter producerende groenten waardoor mensen betere voeding kregen en deze man is een van de spelers in West-Friesland die ervoor heeft gezorgd dat West-Friesland wereldwijd een agrocluster van gigantisch formaat is. Dat wil ik even gezegd hebben, want daar moeten wij trots op zijn. Het is maar een onderdeel van de landbouw als geheel, maar even een ode hier aan Simon Groot nu het kan.

De **VOORZITTER**: Dank u wel en er is een felicitatiebrief met bloemen toegestuurd, want daar zijn wij zeker trots op.

Mevrouw **VAN SOEST** (50plus/PvdO): Voorzitter. Het is mij een eer en genoegen om hier vanavond te mogen spreken over het coalitieakkoord. Vol enthousiasme begonnen we te lezen en met spanning keek ik uit naar de plannen voor de ouderen in onze provincie. Ik pakte mijn telraam en ging het woord ouderen zoeken en wat schetst mijn verbazing? Nul keer. Wij hadden toch verwacht dat het nieuwe college de steun van onze partij graag had willen hebben, maar er is helemaal niets over terug te vinden over wat u voor de senioren in de provincie zou willen doen. En waar ouderen totaal niet genoemd worden, krijgt het thema klimaat de volle aandacht. Het woord duurzaam staat er namelijk 10 keer in, want ook Noord-Holland wil het beste jongetje van de klas zijn. Maar vinden wij het klimaat dan niet belangrijk? Natuurlijk wel, maar wij vinden niet dat dit ten koste mag gaan van alles. Door het beste jongetje van de klas te willen zijn, wordt er veel geld uitgegeven aan een weg waarvan wij niet weten waarheen die leidt. Al dat geld wordt niet gestoken in gezondheids- en ouderenzorg, bereikbaarheid om maar eens wat te noemen. Die belangrijke en diepmenselijke thema's mogen nooit lijden onder de klimaatambities, want daar

liggen onze zorgen. Het nieuwe college lijkt zelfs op het college van Amsterdam, net zoveel linkse hobby's. Een opvallende belofte uit het akkoord is dat de provincie de regie naar zich toetrekt in het doortrekken van de noord-zuidlijn. Daar zijn wij uiteraard positief over, maar wij plaatsen er ook kanttekeningen bij. De noord-zuidlijn heeft in Amsterdam voor veel ellende gezorgd. De lijn is namelijk ten koste gegaan van het fijnmazige OV-netwerk waarvan veel ouderen afhankelijk zijn. Haltes, lijnen, verbindingen, dienstregelingen in sommige wijken zijn totaal verdwenen. Ouderen zijn daardoor geïsoleerd geraakt en raken vereenzaamd. Dat is bij ons een zeer grote zorg die wij hier willen uitspreken. De leegloopgebieden moeten beter bereikbaar worden en blijven voor bedrijven die zich in de provincie willen vestigen. De bedrijven en bijbehorende banen hebben wij heel hard nodig. Kan de coalitie de garantie geven dat het doortrekken van de noord-zuidlijn niet ten koste gaat van het fijnmazige OV-netwerk? Gaat u met 20 miljoen euro van het OV-fonds zorgen dat er geen haltes meer verdwijnen? En deelt het college onze zorgen dat de leegloopgebieden bereikbaar moeten blijven? De krimpgebieden moeten we juist versterken, maar dan lees ik dat deze coalitie bouwen in het groen wil toestaan. Dat is natuurlijk de gemakkelijkste manier om dorpen en steden uit de grond te stampen op goedkope grond. Wij vinden dat de VVD zich meer zou moeten inspannen om de krimpgebieden te versterken en de broodnodige bedrijven naar deze gebieden te lokken. Graag vragen wij ook aandacht voor de kleinschalige woonvormen voor ouderen. Wij willen in de hele provincie verzorgingstehuizen nieuwe stijl naar het voorbeeld van het Ben Oude Nijhuis in Rotterdam. Kleinschalig, meer aandacht tegen eenzaamheid en zonder duur management. Dat is keihard nodig. Mensen die echt niet langer thuis kunnen blijven wonen omdat het hen te zwaar wordt, kunnen nergens terecht. De verpleeghuizen die er nog zijn, nemen geen mensen meer op omdat er geen personeel te vinden is. Ziet de coalitie hier een voortrekkersrol voor de provincie? Om de gemeenten te bewegen hierin mee te gaan. Wij willen van de provincie de meest ouderenvriendelijke provincie van Nederland maken, meer geschikte woningen en kleinschalige zorgwoningen, bereikbare gezondheidszorg in de buurt, bus- en tramhaltes op loopafstand en voldoende bankjes en openbare toiletten. Het aantal 50- en 60-plussers in de provincie neemt de komende jaren fors toe en ouderen blijven steeds langer thuis wonen en willen zo lang mogelijk zelfredzaam zijn. Obstakels om goed deel te kunnen nemen aan de samenleving, moeten zoveel mogelijk weggenomen worden. Noord-Holland moet een paradijs voor de ouderen worden. Omdat de eerste klap een daalder waard is, dien ik vandaag mijn eerste motie in.

Motie 28/170619
Noord-Holland, de meest ouderenvriendelijke provincie

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 17 juni 2019

Constaterende dat:
Diverse Nederlandse steden zich aangesloten hebben bij de Age Friendly Cities van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO);

Overwegende dat:

- *In de hele provincie het aantal inwoners boven de 65 plus sterk toeneemt;*

- *Ouderen steeds langer thuis blijven wonen;*
- *Eenzaamheid een groot maatschappelijk probleem is;*
- *Veel ouderen zo lang mogelijk zelfredzaam en veerkrachtig willen zijn, ondanks toenemende kwetsbaarheid;*
- *Ouderen geconfronteerd worden met obstakels om deel te kunnen nemen en bij te kunnen dragen aan de samenleving;*
- *De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) een gestructureerd kader heeft opgesteld om inzicht te krijgen en te komen tot meer ouderenvriendelijke omgevingen.*

Van mening dat:
De provincie kan bijdragen aan het verbeteren van de fysieke en sociale omgeving van ouderen zodat zij op een prettige en waardevolle manier langer zelfstandig kunnen blijven wonen en deel kunnen nemen aan de samenleving.

Spreken uit:
- *Te inventariseren in hoeverre de provincie Noord-Holland al invulling geeft aan het kader ouderenvriendelijke omgeving van de Wereldgezondheidsorganisatie en waar de ontwikkelkansen liggen;*
- *In samenspraak met ouderenbonden te inventariseren welke knelpunten worden ervaren en deze te prioriteren*

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie 50plus/PvdO

Ook willen wij dat Noord-Holland het predicaat dementievriendelijke provincie krijgt. Daarom de volgende motie.

Motie 29/170619
Noord-Holland, dementievriendelijke provincie

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 17 juni 2019

Constaterende dat:
- *Dementievriendelijke gemeenten en provincies zich richten op het zo lang mogelijk laten meedoen van mensen met dementie in de samenleving;*
- *Ruim 22.000 mensen in Noord-Holland de steunbetuiging hebben getekend van samendementievriendelijk.nl.*

Van mening dat:
De groep Noord-Hollandse dementerende mensen door bezuinigingen niet mag worden vergeten en dat we deze doelgroep optimaal moeten ondersteunen om zo lang mogelijk veilig en zelfstandig in de eigen leefomgeving te kunnen blijven wonen.

Spreken uit:
Het college te verzoeken ervoor te zorgen dat Noord-Holland het predicaat dementievriendelijke provincie krijgt

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie 50plus/PvdO

De **VOORZITTER**: De moties maken onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **EVERDUIM** (DENK): Voorzitter. Ik houd het kort en krachtig, want er is voldoende gezegd. Ik ga het houden bij waar ik van houd, de mens. Dit coalitieakkoord is op grote lijnen mooi en bij deze wil ik alle coalitiepartijen feliciteren. Het is links, klopt, vind ik ook fijn, maar er wordt wel een goocheltrucje uitgevoerd, namelijk de illusie van inclusie, want waar men stellig refereert naar uitsluiting en discriminatie in de sport en acceptatie van LHBTIQ+ zie ik nergens het woord racisme staan. Het tegengaan van racisme is namelijk heel erg belangrijk binnen de sport en onze maatschappij, een gemiste kans als wij het hebben over doorpakken. Dat is misschien het probleem aan de linkerkant, prachtige woorden over duurzaamheid en klimaat en participatie en over inclusie, maar er echt op doorpakken bij inclusie zie ik niet echt gebeuren in dit akkoord. Er wordt geïnvesteerd in bereikbaarheid door het OV maar er wordt geen rekening gehouden met OV-armoede. Wederom een gemiste kans en wederom de illusie van inclusie. Het OV-fonds, ik zou graag zien dat hierin rekening gehouden zal worden met de OV-armoede en hetzelfde in het akkoord, daar waar wij zeggen, uitsluiting, durf leiderschap te tonen en zeg gewoon racisme, dat is wat ik mis. Ik zal kritisch blijven kijken naar de haalbaarheid van het klimaat en de duurzaamheidsagenda omdat ik op momenten het gevoel krijg, ik denk dat ik de jongste ben van onze klas en dan kom ik op werkbezoek bij Tata Steel en dan schrik ik mij een hoedje, want we krijgen natuurlijk windmolens in Noord-Holland en tijdens zo'n gesprek werd gezegd: 100 windmolens en ben je het daarmee eens? Dan hoor ik bij Tata Steel dat zij de windmolens maken. Ik schrok, de grootste CO2-uitstoter van Nederland maakt dus ook de windmolens die wij nodig hebben. Toch een tikkeltje contradictie. De investeringen in cultuur en erfgoed vind ik mooi, maar de onderbouwing wederom, de illusie van inclusie. Ik kan er in details op ingaan, maar ik ga dat vandaag niet doen, maar ik ga het wel in de gaten houden. We gaan wel investeren in cultuur en in erfgoed, maar zit daar ook diversiteit in en houden wij daar rekening met culturele diversiteit? De investering in economie en werkgelegenheid vinden wij prachtig, maar wederom is hier de onderbouwing een illusie van inclusie, want daarin zijn de woorden van diversiteit eigenlijk een soort van leeg kader. Ik hoopte op een sociaal technisch verhaal, ik heb dat in het begin ook aangegeven, ik hoopte dat wij het misschien anders konden doen. Ik was vanmiddag te gast in Amsterdam, met onze voorzitter, bij 'WeMake The.City' en er sprak een prachtige man over hoe wij binnen de instituties, binnen de basis kunnen gaan en zo onze samenleving kunnen veranderen, maar dan moeten wij welwillend zijn, dan moeten wij durven leiderschap te tonen. Dus ik hoopte op wat minder dinosaurustactiek, maar dat heb ik niet gezien. Vooralsnog wil ik via deze weg alle coalitiepartijen heel veel succes wensen en ik houd u in de gaten.

De **VOORZITTER**: Ik ga nu schorsen tot 22.15 uur, dan geef ik de coalitiepartijen even de mogelijkheid om af te stemmen wie waarop gaat antwoorden. Dan zal mevrouw Pels als eerste het woord krijgen om de algemene vragen te beantwoorden en vervolgens de vier coalitiepartijen volgens de verdeling die straks gemaakt wordt. De vergadering is heropend. Een kleine wijziging en dat komt wellicht de tijd ten goede en dat is dat mevrouw Pels namens de coalitiepartijen zal proberen met een antwoord te komen op de eerste termijn en daarna kijk ik of er bij de overige partijen behoefte is om in tweede termijn nog iets te zeggen, maar ik geef nu het woord aan mevrouw Pels namens de coalitiepartijen.

Mevrouw **PELS** (GL): Voorzitter. Dank aan alle Statenleden en partijen voor de complimenten maar natuurlijk ook aan de oppositie, dank voor jullie kritiek want wij zullen dat de komende jaren nog vaak waarderen dat jullie je zo inzetten voor onze provincie, de tijd nemen om alles te lezen wat wij produceren en daar jullie politiek oordeel over te vellen. Ik ga algemeen reageren, want als we elke politieke vraag gaan beantwoorden, dan zitten wij hier nog erg lang met zijn allen. Dat is ook gelijk te relateren aan hoe wij het akkoord hebben opgesteld. Wij hebben ook op basis van de input van verschillende oppositiepartijen gekozen voor een hoofdlijnenakkoord, een akkoord wat ruimte geeft aan heel PS om straks mee te denken en mee te werken aan de uitwerking. Dat maakt dat dit stuk zich niet heel erg goed leent voor moties, want zelfs al tijdens het proces was het zo dat wij dan tegen elkaar moesten zeggen, ja, maar nu schiet je weer te veel in detail. Dat is niet de bedoeling van ons akkoord, dat hebben wij niet afgesproken. Wij hebben met elkaar besproken dat wij op dit moment de moties niet zouden kunnen verwerken in het akkoord, omdat dat geen recht doet aan hoe wij het akkoord zien, maar dat wij tegelijkertijd heel graag juist wel op het moment dat de inhoud van de moties aan bod komt omdat wij dat beleid bespreken, wel heel graag met jullie het gesprek aan willen gaan. De details volgen nog en wij zijn benieuwd naar jullie input. Daarnaast is het ook zo dat een aantal keren is gezegd, het staat er niet in, bijvoorbeeld doen wij dit nog, gaan wij nog verder hiermee en dat past ook niet bij ons hoofdlijnenakkoord om alles te gaan noemen. Dat was soms ook wel lastig, natuurlijk, dat is heel fijn dat wij dat al deden, kunnen wij dat niet herhalen? Maar dat is niet de aard van ons akkoord. Dus voor iedereen die zich daar zorgen over maakt, herhaal ik nogmaals: staand beleid is staand beleid. Dat wat niet verandert is in ons akkoord, zal de komende tijd niet veranderen. Dan de vragen over financiën. Ik denk dat die het beste op hun plek zijn in de uitwerking van de begroting en om enige zorgen over hoe wij tot deze middelen zijn gekomen, weg te nemen, dit gebeurt, dat is ook staand beleid en daarom staat het er niet in, conform het bestaande financiële beleid dat wij hebben. Dan resteert nog dat wij graag al jullie opmerkingen de komende tijd dan dus nogmaals horen, maar zeker nu goed gehoord hebben en zullen meenemen in het werk dat voor ons staat en dat het akkoord – ook al lijkt dat misschien niet voor iedereen zo – toch echt wel voor alle Noord-Hollanders is.

De **VOORZITTER**: Is er nog behoefte aan een tweede termijn?

Tweede termijn

Mevrouw **VAN SOEST** (50plus/PvdO): Voorzitter, ik wil mijn ongenoegen uiten over het summiere antwoord dat wij krijgen op al onze vragen die wij hebben gesteld. Moties die zijn ingediend, wij hebben ons voorbereid en je krijgt, het past nog niet. Dan denk ik, dit kan toch niet waar zijn? Je kunt toch niet de hele oppositie het veld in sturen van, nou ja, wacht nog maar eventjes af. Dat is het ongenoegen dat ik kwijt wilde.

De **VOORZITTER**: Dan gaan wij over tot stemming over de ingediende moties. Mevrouw Pels gaat nu terug naar de bekende plek. Als eerste breng ik in stemming motie 24. Stemverklaringen?

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Onze stemverklaring geldt eigenlijk voor alle moties die worden ingediend. Wij hebben ze niet op de inhoud beoordeeld maar zijn van mening dat ze bij de onderwerpen zodra ze inhoudelijk ter sprake komen, kunnen worden ingediend en zullen er dan met alle bereidwilligheid naar kijken. Om die reden stemmen wij op dit moment tegen alle ingediende moties.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Dat geldt voor ons ook. Ik zou misschien toch wel partijen willen oproepen om deze moties aan te houden in plaats van in stemming te brengen, zodat ze op een ander moment recht kunnen doen. Dit is een onderhandelingsakkoord dat vier partijen hebben gesloten, dat is gewoon een akkoord dat zich niet leent voor amendementen of moties, maar wij willen er met alle liefde goed naar kijken, maar dit is niet het moment. Dus ik zou die oproep nog willen doen.

Mevrouw **VAN SOEST** (50plus/PvdO): Voorzitter, ook wij willen op voorspraak van D66 onze moties aanhouden en kijken of het er in de toekomst toch nog tussen past. Wij hopen op een gunstig besluit.

De **VOORZITTER**: Ik zit, dames en heren, nu voor een dilemma want ik krijg zojuist een app van de heer Klein uit de trein en hij wil de moties die hij alleen heeft ingediend, aanhouden. Ik ben voornemens dat verzoek te honoreren. Kunt u daarmee instemmen? Dat is zo en dat betekent dat motie 24 wordt aangehouden. Ik neem aan dat het geroezemoes niet betekent dat u alsnog van mening bent dat ik hem wel in stemming moet brengen. Dan motie 25. Stemverklaringen of aantekening? Niet. Wie is voor? Dat zijn de fracties FvD, 50plus/PvdO en CDA, de motie is verworpen. Dan motie 26 die door de heer Klein is ingediend, dus die wordt aangehouden. Dat geldt ook voor motie 27 en motie 28 en 29 van mevrouw Van Soest van 50plus/PvdO worden ook beide aangehouden. Daarmee is het agendapunt afgesloten.

4.a. Collegevorming

De **VOORZITTER**: Dames en heren, vandaag beëdigen wij een nieuw college van GS, maar er is ook een oud college en graag besteed ik toch enige woorden aan twee afzwaaiende gedeputeerden, die zich tot het allerlaatst met hart en ziel hebben ingezet voor Noord-Holland, dat zijn Joke Geldhof en Jaap Bond. Jullie bleven met de typisch Noord-Hollandse nuchterheid jullie verplichtingen als gedeputeerden nakomen. Ook tijdens de onderhandelingen van het

nieuwe college en tot vandaag, tot gisteren zou ik kunnen zeggen, maar tot vandaag hebben jullie je werk met verve gedaan. Jaap, ik begin met jou. Je hebt onze provincie drie achtereenvolgende coalitieperioden met heel veel kennis en gedrevenheid vertegenwoordigd. Vanuit jouw grote vermogen om verschillende mensen en belangen te verbinden, heb je in die twaalf jaar een hele belangrijke rol gespeeld voor de Noord-Hollandse natuur, energietransitie, landbouw en economie. Je ontving dit jaar de Greenport Noord-Holland-noord gouden speld en je speelde ook een grote rol bij de oprichting van de greenports. Uiteindelijk resulteerde een en ander in maart van dit jaar in de ondertekening van het Tuinbouwakkoord in Greenports Nederland verband met het ministerie van L&V en de sector. Dat is een mooi resultaat. Laat ik hier ook jouw inspanningen noemen voor de kop, De Kop Werkt, breedband in het buitengebied, Pallas, Distriport, Noord-Holland Ganzenakkoord en de uitbreiding van het detailhandelsbeleid, maar ik ben bang dat ik ongetwijfeld nog wel iets vergeten ben. Op het dossier IJsselmeer visserij leverde je met grote persoonlijke inspanning om het gestagneerde overleg tussen de verschillende partijen te doorbreken met als resultaat in maart van dit jaar het actieplan IJsselmeergebied en de intentieovereenkomst verduurzaming visserij IJsselmeergebied. Daarnaast was je echt een ambassadeur voor de mooiste provincie van Nederland waarvoor je onder andere het Noord-Hollandpad tot bloei hebt laten komen. Je doet niets half, je zoekt de verbinding, betrouwbaar, bescheiden en bereikbaar. Jaap, namens PS: we gaan je missen. (*applaus*) Ook Joke, ook jij hebt onze provincie met heel veel kennis en gedrevenheid vertegenwoordigd. Je deed dat voor wat GS betreft gedurende twee collegeperioden sinds 2011. Dossiers die jij echt verder hebt gebracht, zijn wonen, ruimtelijke kwaliteit, toekomstperspectief kust en de Stelling van Amsterdam. Laat ik meteen de Omgevingsvisie noemen, een majeur project, met deze week nog – en je stond weer met verve op het toneel – de omgevingsverordening en het congres in de Filharmonie. Aan de totstandkoming daarvan heb je echt ook met verve leiding gegeven. Het is een grote prachtige prestatie waarmee wij letterlijk weer jaren vooruit kunnen. De visie is een voorbeeld voor andere provincies en zeker ook, daar waar het gaat om het proces, het betrekken van maatschappelijke partners, de visie is echt een product van samenwerking, daar mogen wij als provincie trots op zijn. In het dossier wonen heb jij het onderwerp zelfbouw op de kaart gezet en daarvoor organiseerde de provincie zelfbouwcafé's en maakte je ook een website voor collectieve zelfbouw. De provincie opende een subsidieregeling met een in Nederland unieke renteloze lening voor collectieve zelfbouw. Waar je je met succes hard voor hebt gemaakt, is de versnelling van de woningbouw en tegelijkertijd heb je je sterk gemaakt voor het ontwikkelen van goed bereikbare OV-knooppunten waar mensen natuurlijk graag willen wonen. Toen jij gedeputeerde Water was, maakten wij ons sterk voor de ruimtelijke kwaliteit van de grote dijkversterkingen die gepland stonden. Dat was soms een hele strijd, maar partijen als RWS en Hollands Noorderkwartier hebben onmiskenbaar een belangrijke ontwikkeling richting ruimtelijke kwaliteit doorgemaakt. Joke, je wist altijd waar je het over had. Inhoudelijk kwam je altijd goed beslagen ten ijs, je toonde je gedreven op inhoud en zorgvuldigheid en ook jou Joke, we gaan je heel erg missen, dank je wel. (*applaus*). Natuurlijk nemen wij afscheid van onze gedeputeerden zoals het hoort, maar natuurlijk past er een bloemetje bij. We gaan nu over tot de mondelinge voordracht en de stemming over de kandidaat gedeputeerden. Omdat een stemming over personen in PS altijd schriftelijk gebeurt, stel ik voor dat wij conform artikel 34 van ons reglement van orde de leden van de stemcommissie gaan benoemen. Ik stel voor mevrouw

Vastenhouw (FvD), de heer Hoogervorst (SP), mevrouw Kaamer van Hoegee (VVD) en mevrouw Klaassen (D66) te benoemen tot stemopnemers. Kunt u daarmee instemmen? Dank u wel. Dan ga ik de fractievoorzitters nu verzoeken om hun kandidaten mondeling voor te dragen.

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Voorzitter, wij dragen graag voor mevrouw Pels en de heer Stigter.

De heer **VAN DER MAAS** (VVD): Voorzitter, ik draag voor mevrouw Esther Rommel en de heer Cees Loggen.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Voorzitter, wij dragen Jack van der Hoek voor.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Voorzitter, wij dragen Adnan Tekin voor.

De **VOORZITTER**: Er zijn nu zes kandidaat gedeputeerden voorgedragen, is er een fractie die een tegenkandidaat wil voordragen? Dat is zichtbaar niet het geval. Dan gaan wij nu over tot schriftelijke stemming. U krijgt daartoe van de bodes stembriefjes uitgereikt. Op elk stembriefje dat een eigen kleur heeft, staat een kandidaat vermeld. U moet daarachter aankruisen: voor of tegen. Nee, u moet er niet op schrijven, u moet zorgen dat het stembriefje zijn waarde houdt. Als u alle zes briefjes heeft ingevuld, vouwt u het dicht, dan wordt het bij u opgehaald en wordt het door de stemcommissie opengemaakt en geteld. Het is aan de kandidaat gedeputeerden toegestaan om deel te nemen, u mag over uw eigen kandidatuur meestemmen. U krijgt zes gekleurde velletjes uitgereikt en met de pen – dat mag een blauwe zijn, het hoeft geen rode te zijn – mag u voor of tegen aankruisen. Voordat ik ga schorsen en de stemcommissie vraag naar voren te komen, gaan wij eerst tellen of iedereen zijn stembriefje heeft ingeleverd. Ik wil vragen of de stemopnemers zitting willen gaan nemen in de GS-zaal en dan schors ik voor een kwartier de vergadering. De vergadering is heropend. De procedure is als volgt. Mevrouw Klaassen als voorzitter van de stemcommissie zal straks de uitslag voorlezen, vervolgens zal ik aan de kandidaat vragen of hij of zij de benoeming aanneemt en indien ja, dan mag de kandidaat plaatsnemen achter de collegetafel.

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Voorzitter. Er zijn in totaal 48 stemmen uitgebracht. Op mevrouw Pels zijn uitgebracht 43 stemmen voor en 5 stemmen tegen, het aantal blanco stemmen is nul en het aantal ongeldige stemmen is nul. Aangezien mevrouw Pels de volstrekte meerderheid van stemmen op zich heeft verenigd, wordt zij aanbevolen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Pels, neemt u de benoeming aan?

Mevrouw **PELS** (GL): Ja.

De **VOORZITTER**: Dan mag ik u verzoeken achter de collegetafel plaats te gaan nemen.

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Voorzitter. Op de heer Stigter zijn uitgebracht 43 stemmen voor en 4 stemmen tegen, het aantal blanco stemmen is een en het aantal ongeldige stemmen is nul.

Aangezien de heer Stigter de volstrekte meerderheid van stemmen op zich heeft verenigd, wordt hij aanbevolen.

De **VOORZITTER**: Mijnheer Stigter, neemt u de benoeming aan?

De heer **STIGTER** (GL): Ja.

De **VOORZITTER**: Dan mag ik u verzoeken achter de collegetafel plaats te gaan nemen.

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Op de heer Loggen zijn uitgebracht 44 stemmen voor en 4 stemmen tegen, het aantal blanco stemmen is nul en het aantal ongeldige stemmen is nul. Aangezien de heer Loggen de volstrekte meerderheid van stemmen op zich heeft verenigd, wordt hij aanbevolen.

De **VOORZITTER**: Mijnheer Loggen, neemt u de benoeming aan?

De heer **LOGGEN** (VVD): Ja.

De **VOORZITTER**: Dan mag ik u verzoeken achter de collegetafel plaats te gaan nemen.

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Op mevrouw Rommel zijn uitgebracht 43 stemmen voor en 5 stemmen tegen, het aantal blanco stemmen is nul en het aantal ongeldige stemmen is nul. Aangezien mevrouw Rommel de volstrekte meerderheid van stemmen op zich heeft verenigd, wordt zij aanbevolen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Rommel, neemt u de benoeming aan?

Mevrouw **ROMMEL** (VVD): Ja.

De **VOORZITTER**: Dan mag ik u verzoeken achter de collegetafel plaats te gaan nemen.

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Op de heer Van der Hoek zijn uitgebracht 44 stemmen voor en 4 stemmen tegen, het aantal blanco stemmen is nul en het aantal ongeldige stemmen is nul. Aangezien de heer Van der Hoek de volstrekte meerderheid van stemmen op zich heeft verenigd, wordt hij aanbevolen.

De **VOORZITTER**: Mijnheer Van der Hoek, neemt u de benoeming aan?

De heer **VAN DER HOEK** (D66): Ja.

De **VOORZITTER**: Dan mag ik u verzoeken achter de collegetafel plaats te gaan nemen.

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Op de heer Tekin zijn uitgebracht 38 stemmen voor en 10 stemmen tegen, het aantal blanco stemmen is nul en het aantal ongeldige stemmen is nul. Aangezien de heer Tekin de volstrekte meerderheid van stemmen op zich heeft verenigd, wordt hij aanbevolen.

De **VOORZITTER**: Mijnheer Tekin, neemt u de benoeming aan?

De heer **TEKIN** (PvdA): Ja.

De **VOORZITTER**: Dan mag ik u verzoeken achter de collegetafel plaats te gaan nemen. Uiteraard dank aan de stemopnemers voor het werk dat zij hebben verricht en wij gaan straks over tot de felicitaties.

4.b. Beëdiging leden Gedeputeerde Staten

De **VOORZITTER**: Mag ik iedereen verzoeken te gaan staan? Beste gedeputeerden, PS hebben zojuist besloten u als lid van GS te benoemen en ik stel u thans in de gelegenheid de in artikel 40 van de Provinciewet bedoelde eed of verklaring/belofte in mijn handen af te leggen. Ik wil u verzoeken om in het midden van de zaal plaats te nemen. Ik zal de formule van de eed of verklaring en belofte voorlezen. Vervolgens noem ik uw naam en de gedeputeerde wiens naam wordt genoemd, wordt verzocht om indien hij of zij de eed wenst af te leggen, onder het opsteken van de voorste twee vingers van de rechterhand uit te spreken de woorden: Zo waarlijk helpe mij God almachtig of indien hij of zij de verklaring/belofte wenst af te leggen: Dat verklaar en beloof ik. De voorgeschreven eed of verklaring/belofte luidt als volgt: “Ik zweer of verklaar dat ik om tot gedeputeerde benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd, ik zweer of verklaar en beloof dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen, ik zweer of beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als gedeputeerde naar eer en geweten zal vervullen.”

Mevrouw **PELS** (GL): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De heer **STIGTER** (GL): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De heer **LOGGEN** (VVD): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

Mevrouw **ROMMEL** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.

De heer **VAN DER HOEK** (D66): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De heer **TEKIN** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Ik feliciteer u van harte met uw benoeming. Ik hoop dat wij een hele vruchtbare samenwerking tegemoet gaan. Ik wil de Statenleden verzoeken nog even te wachten met feliciteren, want ik ga nu eerst de bloemen uitreiken. Daarna maken wij een foto en dan schors ik de vergadering kort voor de felicitaties. Ik snap dat wij nog aan het feliciteren zijn, maar er moeten nog een aantal andere mensen beëdigd worden in PS vanavond en straks tijdens de borrel mag u allen iedereen nogmaals feliciteren.

5.a. Installatie en beëdiging Statenleden

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik heropen de vergadering. Even voor de mensen die denken, hoe lang gaat dit nog duren. Wij gaan over tot het benoemen van de nieuwe Statenleden, nieuwe commissieleden, dan wil ik het feliciteren even uitstellen, want dan hebben wij nog een agendapunt, punt 6, de eerste en tweede vicevoorzitter van PS vaststellen en dan gauw afsluiten zodat u in de Johan Remkeszaal elkaar kunt feliciteren en een borrel kunt nemen. Kunt u daarmee instemmen? Ik dacht het al. Dan gaan wij nu verder met de installatie en beëdiging van de Statenleden van GL, VVD, D66 en PvdA. Overeenkomstig artikel 10 van ons reglement van orde is er een geloofsbrievencommissie benoemd met mevrouw Bezaan (PVV) als voorzitter, de heer Hollebeek (PvdD) en de heer De Wit (VVD). Ik geef de voorzitter het woord.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Voorzitter. Ter voldoening aan uw opdracht hebben wij onderzocht de geloofsbrieven en de daarbij behorende bescheiden die de benoemd verklaarde leden mevrouw Van Wijnen (GL), de heer Hartog (VVD), de heer Bolkestein (VVD) en mevrouw Jellema (PvdA) aan uw vergadering hebben toegezonden. Het onderzoek heeft aangetoond dat blijkens het ingevolge artikel W.7 tweede lid Kieswet aan PS toegezonden afschriften van de besluiten van de voorzitter van het centraal stembureau voor de verkiezing van de leden van PS van Noord-Holland van 17 juni 2019 tot lid van PS benoemd zijn verklaard mevrouw Van Wijnen (GL), de heer Hartog (VVD), de heer Bolkestein (VVD) en mevrouw Jellema (PvdA). Wij stellen u dan ook voor hen als lid van PS van Noord-Holland toe te laten.

De **VOORZITTER**: De commissie adviseert ons PS te laten besluiten om mevrouw Van Wijnen (GL), de heer Hartog (VVD), de heer Bolkestein (VVD) en mevrouw Jellema (PvdA) toe te laten als lid van PS. Verlangt iemand hierover het woord? Zo nee, dan is unaniem door u besloten mevrouw Van Wijnen (GL), de heer Hartog (VVD), de heer Bolkestein (VVD) en mevrouw Jellema (PvdA) als lid van PS toe te laten. Ik ontbind de commissie voor onderzoek van de geloofsbrieven onder dankzegging voor het werk dat de commissie heeft verricht. Alvorens ik overga tot de beëdiging van de Statenleden, de leden mevrouw Pels (GL), de heer Loggen (VVD), mevrouw Rommel (VVD) en de heer Tekin (PvdA) hebben mij verzocht hen ontslag te verlenen conform artikel x2, tweede lid van de Kieswet en ik heb dat ontslag inmiddels verleend. Het lidmaatschap wordt opgevolgd door mevrouw Van Wijnen (GL), de heer Hartog (VVD), de heer Bolkestein (VVD) en mevrouw Jellema (PvdA). Hun installatie is nu aan de orde. Ik verzoek de nieuwe Statenleden naar voren te treden en ik verzoek u allen te gaan staan. PS hebben zojuist besloten u als lid van PS toe te laten en ik stel u thans in de gelegenheid de in artikel 14 van de Provinciewet bedoelde eed of verklaring/belofte in mijn handen af te leggen. Ik wil u verzoeken om in het midden van de zaal

plaats te nemen. Ik zal de formule van de eed of verklaring en belofte voorlezen. Vervolgens noem ik uw naam en u wordt verzocht om indien u de eed wenst af te leggen, onder het opsteken van de voorste twee vingers van de rechterhand uit te spreken de woorden: Zo waarlijk helpe mij God almachtig of indien u de verklaring/belofte wenst af te leggen: Dat verklaar en beloof ik. De voorgeschreven eed of verklaring/belofte luidt als volgt: “Ik zweer of verklaar dat ik om tot lid van PS benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd, ik zweer of verklaar en beloof dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen, ik zweer of beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van PS naar eer en geweten zal vervullen.”

Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Dat verklaar en beloof ik.

De heer **HARTOG** (VVD): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De heer **BOLKESTEIN** (VVD): Dat verklaar en beloof ik.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Ik wens u allen heel veel geluk met uw Statenlidmaatschap en voordat ik u persoonlijk ga feliciteren en voordat ik bloemen ga overhandigen, komt eerst de beëdiging van de duo-commissieleden aan de orde.

5.b. Installatie en beëdiging duo-commissieleden

De **VOORZITTER**: Ik vraag de aankomende duo-commissieleden naar voren te komen. De fractievoorzitters van de PvdA en CU hebben als duo-commissielid voorgedragen mevrouw Abdi (PvdA) en de heer Van den Heuvel (CU). Op grond van het bepaalde in artikel 61 lid 4 van ons reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van PS en Statencommissies dient een commissielid dat geen lid is van PS, in de vergadering van PS in handen van de voorzitter de eed of de verklaring/belofte af te leggen. Ik stel de voorgedragen kandidaten thans in de gelegenheid om de eed of verklaring/belofte in mijn handen af te leggen. Als ik straks uw naam noem, wordt u verzocht om indien u de eed wenst af te leggen, onder het opsteken van de voorste twee vingers van de rechterhand uit te spreken de woorden: Zo waarlijk helpe mij God almachtig of indien u de verklaring/belofte wenst af te leggen: Dat verklaar en beloof ik. De tekst van de formule luidt als volgt: “Ik zweer of verklaar dat ik om tot lid van een commissie benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd, ik zweer of verklaar en beloof dat ik om iets in deze functie te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen, ik zweer of beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als adviseur van het provinciale bestuur naar eer en geweten zal vervullen.”

Mevrouw **ABDI** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik.

De heer **VAN DEN HEUVEL** (CU): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **VOORZITTER**: Ik wens ook u ontzettend veel geluk maar vooral ook heel veel plezier met uw duo-lidmaatschap. Ik ga nu over tot het geven van de bloemen, daarna heropen ik de vergadering voor het laatste agendapunt en dan sluit ik de vergadering en gaan wij over tot de borrel en kunt u ook gefeliciteerd worden door de overige Statenleden en familie.

6. Statenvoordracht 48 Aanwijzen eerste en tweede vicevoorzitter PS

De **VOORZITTER**: Wij gaan verder met het laatste onderdeel van de vergadering en ik verzoek eenieder nog even de felicitaties op te houden want dan kunnen wij deze vergadering gaan afsluiten. Er staat een voordracht op de agenda voor het benoemen van de eerste en tweede vicevoorzitter van PS. Bij mail is door de Statengriffier aan u gevraagd of de stemming over deze voordracht bij acclamatie kan plaatsvinden. Dat is het geval en daarmee constateer ik dat u heeft ingestemd met het aanwijzen middels voordracht 48 tot mevrouw Kocken (GL) als eerste vicevoorzitter en als tweede vicevoorzitter mevrouw De Vries (PvdA). Gefeliciteerd.

7. Sluiting

De **VOORZITTER**: Ik kom bij het laatste agendapunt. Ik wil vooral familie en vrienden bedanken voor het geduld dat zij vandaag hebben gehad bij deze lange vergadering, maar hierbij sluit ik de vergadering om 23.25 uur. Op 8 juli hebben wij een volgende Statenvergadering die om 10.00 uur begint, maar houdt u er vast rekening mee dat wij dan eindigen met een barbecue. In de Johan Remkeszaal hebben wij nog een hapje en een drankje en uiteraard alle felicitaties aan het nieuwe college, de nieuwe Staten- en duo-commissieleden.

***

■ **Provinciale Staten**

Provincie Noord-Holland

Agenda PS -gewijzigd-

Datum vergadering	:	17 juni 2019
Vergaderlocatie	:	Statenzaal, Dreef 3, 2012 HR Haarlem
Aanvangstijd	:	**19.00 uur**
Voorzitter	:	dhr. mr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	mw. K. Bolt
Telefoonnummer/e-mail	:	(023)5144755 statengriffie@noord-holland.nl

Gewijzigde agenda: actualiteit punt 2a is gewijzigd in een interpellatieverzoek.

1. Opening en mededelingen.

2. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.
2a. Interpellatieverzoek inzake grafietregens Tata Steel-Harsco Metals, fracties CDA, PvdD, SP, CU, FvD, 50PLUS/PvdO, DENK.

3. Bespreking coalitieakkoord met toelichting van de formateur.

4a. Collegevorming.
4b. Beëdiging leden van Gedeputeerde Staten.

5a. Installatie en beëdiging Statenleden.
5b. Installatie en beëdiging duo-commissieleden.

6. Aanwijzen eerste en tweede vicevoorzitter Provinciale Staten.

7. Sluiting.

Voorafgaand aan deze vergadering wordt er een maaltijd verzorgd vanaf 17.00 uur.
Na afloop van de vergadering staat er een hapje en drankje klaar.

Interpellatieverzoek t.b.v. PS 17-06-2019

VERZOEK TOT INTERPELLATIE 'GRAFIETREGENS TATA STEEL / HARSCO METALS'

De fracties van CDA, Partij voor de Dieren, SP, ChristenUnie, Forum voor Democratie, 50PLUS/PvdO en DENK dienen een verzoek in om tijdens de Statenvergadering van 17 juni aanstaande een interpellatiedebat te houden over de grafietregens bij Tata Steel / Harsco Metals.

Het interpellatiedebat volgt op de commissievergadering over dit onderwerp van donderdagavond 13 juni jl. De basis voor het interpellatiedebat zijn de vragen die wij hebben rondom het proces van de uitvoering van de VTH-taken tot dit moment, alsmede de toekomstige ontwikkelingen op dit dossier.

In de bijlage zijn enkele (vervolg)vragen opgenomen die leven bij de verschillende Statenfracties. Deze vragenlijst is niet uitputtend. De opgenomen vragen in de bijlage geven niet noodzakelijkerwijs de mening weer van alle indieners van dit verzoek tot interpellatie.

Interpellatieverzoek t.b.v. PS 17-06-2019

Bijlage

1. Wie was opdrachtgever van het RIVM onderzoek? Waarom is besloten tot een beperkt onderzoek van slechts 1 meting met de gevolgen voor een beperkte groep van de samenleving? Welke vervolgonderzoeken gaat de gedeputeerde uitvoeren en op welke termijn?

2. Welke acties heeft college ingezet naar aanleiding van het onderzoek van RIVM?

3. Kan de gedeputeerde uitleggen waarom RIVM met een tussenrapport is gekomen en welke afspraken waren gemaakt rondom communicatie van de resultaten?

4. Wat heeft de gedeputeerde gedaan in de tien dagen tussen het moment dat hij kennis had van het tussenrapport en de verschijning daarvan?

5. Het ILT gaat naar de rechter om betere handhaving af te dwingen. Is het college met ons van mening dat de huidige handhaving tekortschiet of in het verleden tekort is geschoten?

6. Welke acties heeft de gedeputeerde ingezet naar aanleiding van de aankondiging van de ILT om naar de rechter te stappen om betere handhaving af te dwingen?

7. Welke traject heeft zich afgespeeld voordat de ILT heeft besloten naar de rechter te stappen? Is de provincie eerder door ILT gewaarschuwd dat de handhaving onvoldoende was? Zo ja, waarom is daar destijds geen actie op ondernomen?

8. Wat is het oordeel van de OD over de uitkomsten van het vrijwillige kosteneffectiviteitsonderzoek van TATA?

9. ILT stelt dat Tata Steel Europese normen overschrijdt en dat de provincie dat toelaat. Gedeputeerde zei tijdens de commissiebespreking op 13 juni 2019 dat hij de Europese normen als een absoluut minimum ziet. Waarom wordt daar dan niet op gehandhaafd door de provincie en waarom wordt overschrijding van de (al te zwakke) Europese normen toegestaan?

10. Wanneer is precies besloten in de vergunning van Harsco een bepaling op te nemen dat stof niet verder dan 2 meter van de stortplek terecht mag komen? Wat was de aanleiding daartoe, en welke alternatieven zijn destijds overwogen?

11. Bent u van mening dat incidentele visuele inspecties op grote afstand een adequate manier is om toezicht te houden op de stofverspreiding bij het storten van slakken?

12. Hoe vaak is er sinds het afgeven van de vergunning aan Harsco gehandhaafd op de bepaling dat het stof niet verder dan 2 meter van de stortplek terecht mag komen? Wanneer zijn de eerste overtredingen geconstateerd?

13. Tijdens de commissievergadering van 13 juni vertelde de OD dat vergunning van Harsco in 2010 is aangepast na een beroepszaak. Toen is de regel van “geen uitstoot van stoffen buiten twee meter van de bron” in de vergunning gekomen. Door wie is de beroepszaak aangespannen en met welke redenen precies? Wat was het doel achter de “2 meter-voorwaarden” en geldt die voorwaarde voor alle emissies van Harsco?

14. Staatssecretaris Van Veldhoven van Infrastructuur en Waterstaat heeft onlangs aan de Tweede Kamer aangegeven een onderzoek te willen naar de manier waarop de provincie Noord-Holland handhaaft, toezicht houdt en de vergunningen heeft verleend. Is het college met ons van mening dat de huidige vorm van handhaving, toezicht en het verlenen van vergunningen tekortschiet of in het verleden tekort is geschoten?

15. Welke traject heeft zich afgespeeld voordat de Staatssecretaris besloot een onderzoek in te stellen? Is de provincie eerder door de staatssecretaris gewaarschuwd dat wijze waarop gehandhaafd werd, toezicht werd gehouden of vergunningen werden verleend, onvoldoende was? Zo ja, waarom is daar destijds geen actie op ondernomen?

16. Kan het college een inschatting geven over de aansprakelijkheid van de provincie mocht blijken dat de procedure voor de verleende vergunning inderdaad onvoldoende is gebleken?

17. De gedeputeerde stelde dat binnenkort monitoring en onderzoek naar ultrafijnstof gaat plaatsvinden. Er bestaan naar ons weten geen normen voor ultrafijnstof, hoewel het wel hele schadelijke gezondheidseffecten heeft. Wat gaan de GS precies doen met die resultaten naar ultrafijnstof?

18. Welke middelen heeft de provincie tot zijn beschikking om bij constatering van gezondheidsgevaren als gevolg van te veel uitstoot van allerlei stoffen, te handhaven en de uitstoot aan te pakken?

19. Het rapport van RIVM geeft aan dat uit de grafietmonsters bleek dat het extra kankerrisico als gevolg van blootstelling aan PAK's onder het risiconiveau ligt van wat in Nederland als verwaarloosbaar wordt geacht. Maar tegelijk bleek dat de hoogst gemeten hoeveelheid PAK's van de 'eerste veegmonsters' (de monsters genomen vóór de grafietregen) een factor 2,6-7,5 hoger ligt dan de hoogst gemeten waarde van de uiteindelijke grafietregenmonsters. Uitgaande van deze PAK-hoeveelheden zou het extra kankerrisico in geval van een langdurende herhaalde blootstelling boven het verwaarloosbaar risico uitkomen. Dat betekent dat er zelfs nog los van de grafietregen, een mogelijk ernstig gevaar is voor de volksgezondheid. Wat gaan de GS doen om dit gevaar beter te monitoren en per direct aan te pakken?

20. Hoe kan het dat de GS al jaren beweren dat alle uitstoot van Tata Steel/Harsco binnen de gezondheidsnormen blijft, maar dat als het RIVM één keer veegmonsters neemt meteen blijkt dat er wél allerlei ernstige gevaren voor de gezondheid zijn? Hoe gaan de GS ervoor zorgen dat dit soort fouten in de toekomst worden voorkomen?

21. Tijdens dezelfde commissievergadering gaf OD aan dat ze het behoorlijk druk hadden. De Gedeputeerde heeft aangegeven dat er bij het nieuwe coalitieakkoord extra geld wordt vrijgemaakt voor de Omgevingsdiensten. Is er onderzoek gedaan naar eventuele (toekomstige) capaciteitsproblemen bij de Omgevingsdiensten? Waar is anders het extra bedrag dat nu wordt vrijgemaakt voor de Omgevingsdiensten precies op gebaseerd? Kunt u garanderen dat er voldoende geld wordt vrijgemaakt om mogelijk te maken dat de Omgevingsdiensten al hun taken goed en nauwkeurig kunnen verrichten? Hoe verhouden de uitspraken van de gedeputeerde zich tot de gelden die in de Kaderbrief 2020 zijn aangekondigd voor de OD?

22. Tata Steel/Harsco-terrein ligt vlakbij NNN/Natura2000. Hoe monitoren GS de impact van de activiteiten van Harsco/Tata Steel op dat gebied? Welke middelen zet de provincie daarvoor in? Wat zijn de conclusies van die monitoring?

23. Tata Steel/Harsco is slechts één bron van vervuiling in de provincie. Bent u het met ons eens dat de provincie ook bij andere bronnen (verkeer, luchthaven, industrie, grote landbouwbedrijven) nauwkeuriger potentieel gevaarlijke uitstoot moet gaan monitoren? Zo nee, waarom niet?

24. Kunnen GS uitsluiten dat er bij andere grote bronnen van vervuiling in de provincie (bijv. onder de rook van Schiphol) grotere gezondheidsrisico's zijn dan tot nu toe werd gemeten?

25. In de Omgevingswet zijn vier belangrijke Europese milieubeginselen opgenomen, waaronder het voorzorgsbeginsel en het beginsel van preventief handelen. Bent u het met ons eens dat die beginselen onvoldoende zijn toegepast in het geval van Tata Steel/Harsco? Op welke manier gaan de GS deze milieubeginselen in de toekomst beter toepassen?

26. Noord-Hollanders hebben eerder in een publieksonderzoek van de provincie aangeven het 'verbeteren van de luchtkwaliteit' van zeer groot belang te vinden en deze opgaven te verkiezen boven economische doelen. Welke concrete stappen gaan GS nemen om beter te voldoen aan deze wens van Noord-Hollander? Als de GS moeten kiezen tussen verbeteren van luchtkwaliteit en economische groei, kiezen ze dan altijd voor betere luchtkwaliteit?

27. Kan de gedeputeerde garanderen dat hij de gezondheid van mensen en andere dieren altijd op de eerste plaats en boven economische belangen stelt?

28. Kan de gedeputeerde een chronologisch feitenoverzicht geven over zijn gesprekken met de directie van Tatat Steel/Harsco en daarbij aangeven welke afspraken hij heeft gemaakt met de directie van het bedrijven / de bedrijven?

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. K. Vervaart
BEL/OMB
Telefoonnummer +31235143731
vervaartk@noord-holland.nl

Verzenddatum

Kenmerk
1235907/1235921

Uw kenmerk

Betreft:

Geachte leden,

Ter voorbereiding van het interpellatiedebat van 17 juni 2019 over 'grafietregens Tata Steel / Harsco Metals' reageren wij met deze brief op de vragen die leven bij de fracties van CDA, Partij voor de Dieren, SP, ChristenUnie, Forum voor Democratie, 50PLUS/PvdO en DENK.

Veel van de vragen zijn van technische aard en kunnen niet eenvoudig in korte bewoordingen worden beantwoord. Om die reden sturen wij – aanvullend op het interpellatiedebat van 17 juni 2019 – in de bijlage een schriftelijke reactie van ons college op de (niet uitputtende) vragenlijst van de genoemde fracties.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

p/v.

provinciesecretaris

voorzitter

Deze beslissing is namens gedeputeerde staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast

4 bijlagen

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Vragen fracties CDA, Partij voor de Dieren, SP, ChristenUnie, Forum voor Democratie, 50PLUS/PvdO en DENK

1. Wie was opdrachtgever van het RIVM onderzoek? Waarom is besloten tot een beperkt onderzoek van slechts 1 meting met de gevolgen voor een beperkte groep van de samenleving? Welke vervolgonderzoeken gaat de gedeputeerde uitvoeren en op welke termijn?

Het college van Gedeputeerde Staten is opdrachtgever van het RIVM-onderzoek.

Wij hebben RIVM opdracht gegeven de effecten van de grafietregens op de gezondheid van omwonenden te onderzoeken. Omdat dit niet eenvoudig is, is dit onderzoek in twee fasen opgedeeld. Het RIVM heeft in goed overleg met de klankbordgroep en haar onafhankelijke voorzitter de opzet van het fase-1-onderzoek bepaald. Eenzelfde benadering is afgesproken voor een eventuele Fase 2 van het onderzoek. Het college heeft voor deze benadering gekozen en schept daarvoor de financiële ruimte. Over deze keuze legt ons college verantwoording af.

Fase 1
In de eerste fase worden/zijn de volgende werkzaamheden uitgevoerd en opgeleverd:

1) Een eerste duiding van gezondheidsrisico's van grafietregen op basis van een beperkt aantal veegmonsters en een aantal aannames over blootstelling onder meer op basis van de wetenschappelijke database van het RIVM. Dit om snel enige inzicht te hebben in de gezondheidsrisico's en als input voor het onderzoeksvoorstel als bedoeld onder punt 2.
2) Een onderzoeksvoorstel over grafietregen en gezondheid dat is gebaseerd op de vragen en zorgen van bewoners van de IJmond. Waar nuttig, wordt dit verbreed naar (fijn)stof en gezondheid.
3) Antwoorden op vragen en zorgen van bewoners over grafietregens en gezondheid, fijnstof en gezondheid in de IJmond, die op basis van bestaande kennis gegeven kunnen worden.
4) Lijst met vragen en zorgen van bewoners die niet aan het RIVM zijn om te beantwoorden.

De opgeleverde rapportage 'Inschatting gezondheidsrisico's grafietregen in Wijk aan Zee' is een tussenproduct van dit fase-1-onderzoek. De beperking van dit onderdeel van het onderzoek met slechts één meting ligt dus in de gewenste snelheid van een eerste duiding van de gezondheidseffecten én dat dit 'slechts' input is voor het onderzoeksvoorstel voor de effecten van grafietregens op de gezondheid.

Fase 2
Het uitvoeren van een eventueel vervolgonderzoek is Fase 2. Een advies over de mogelijkheden voor vervolgonderzoek wordt medio juli 2019 door het RIVM aangeboden aan de provincie. Op

basis hiervan zullen wij een besluit nemen over de onderzoeksvragen en de planning.

Alle informatie over dit project van RIVM is te vinden op: https://www.rivm.nl/grafietregen-en-gezondheid-2019.

2. Welke acties heeft college ingezet naar aanleiding van het onderzoek van RIVM?

De resultaten van het fase-1-onderzoek zijn door ons college gedeeld en besproken met het RIVM, de gemeenten, de GGD en OD NZKG. Wij hebben de resultaten – gelet op de ernst hiervan – ook direct gedeeld met Harsco en Tata Steel.

Mede onder druk van ons college hebben Harsco en Tata Steel op 4 juni 2019 aangekondigd per direct extra maatregelen te nemen om het optreden van grafietuitstoot te voorkomen (zie bijgevoegde brief van Tata Steel d.d. 5 juni 2019). Aanvullend hierop heeft ons college het toezicht en handhaving geïntensiveerd. Dit toezicht strekt zich ook uit tot het controleren of en in hoeverre de extra maatregelen door Harsco en Tata Steel daadwerkelijk worden ingevoerd (formeel-juridisch heeft ons college hier echter geen grondslag voor). Daarnaast heeft gedeputeerde Tekin, namens ons college, gesprekken gevoerd met de directie van Tata Steel en met vertegenwoordigers van de bewonersverenigingen. Op 19 juni 2019 worden de inwoners geïnformeerd door ons college en het RIVM, de GGD, en OD NZKG over de het rapport van RIVM en de gevolgen daarvan.

3. Kan de gedeputeerde uitleggen waarom RIVM met een tussenrapport is gekomen en welke afspraken waren gemaakt rondom communicatie van de resultaten?

Zie vraag 1 waarom er sprake is van een tussenrapport.
Bij de offerte zijn de volgende voor communicatie relevante afspraken gemaakt:

- Het RIVM heeft een onafhankelijke positie in de uitvoering en disseminatie van het project. Het RIVM werkt hierbij volgens de wet op het RIVM (https://wetten.overheid.nl/BWBR0008289).
- Er wordt ingezet op afronding voor de zomer. Bij extra werk – optionele taken in de nieuwe offerte – zal de doorloop langer zijn.
- De resultaten van de eerste fase zijn openbaar beschikbaar. Het RIVM heeft de leidende rol bij disseminatie, zowel wat betreft de vorm als ook het moment waarop de informatie naar buiten gaat
- Over het resultaat van Fase 1 zal besluitvorming plaatsvinden (wel/niet doorgaan), daarover wordt transparant gecommuniceerd.
- De start van het onderzoek mag snel zichtbaar zijn, als er op korte termijn een grafietregen is, heeft het de voorkeur dat er snel gemeten wordt.

4. Wat heeft de gedeputeerde gedaan in de tien dagen tussen het moment dat hij kennis had van het tussenrapport en de verschijning daarvan?

Dit is een onjuiste voorstelling van zaken. Ons college heeft 26 uur voor publicatie door RIVM voor het eerst kennis genomen van het rapport.
Op 10 mei jl. is ons college geïnformeerd door het RIVM dat er geen acuut risico was voor de volksgezondheid. Op 20 mei jl. heeft het RIVM meegedeeld dat het rapport waarschijnlijk 29 mei 2019 gereed zou zijn (hierbij is niets gedeeld over de inhoud ervan). Op 28 mei 2019 heeft RIVM aangegeven dat het rapport – volgens de afspraken tussen het RIVM, de klankbordgroep en de provincie als opdrachtgever – op 3 juni 2019 aan de provincie en de klankbordgroep zou worden gestuurd en op 4 juni 2019 zou worden gepubliceerd. Op die 28e mei is door RIVM alleen medegedeeld dat 'grafietregens onwenselijk zijn voor de gezondheid van de bewoners'. Op basis hiervan heeft de gedeputeerde Tekin zich, namens ons college, samen met een ambtelijke kerngroep van medewerkers van de provincie en OD NZKG voorbereid op de mogelijke scenario's en gevolgen van de term 'onwenselijk'. Ook hebben wij de bestuurders van de betreffende gemeenten alsook Harsco en Tata Steel ingelicht.

Op 3 juni 2019 heeft het RIVM tussen 12.00 en 14.30 uur de rapportage beschikbaar gesteld aan de klankbordgroep en daarbij elke deelnemer afzonderlijk gebeld. Ook wij hebben om 12.00 uur het rapport gekregen van het RIVM en dit doorgezonden aan OD NZKG, de GGD en een vertegenwoordiger van de betrokken gemeenten. Volgens afspraak is het rapport ook direct doorgestuurd aan Harsco en Tata Steel, zij zijn namelijk de partijen die zo nodig direct acties konden ondernemen. Om 14.30 uur heeft het RIVM een toelichting op het rapport gegeven aan gedeputeerde Tekin in aanwezigheid van OD NZKG, de GGD, een vertegenwoordiger van de betrokken gemeenten, Harsco en Tata Steel. 's Avonds is het rapport door het RIVM toegelicht aan de klankbordgroepleden. Het RIVM heeft het rapport op 4 juni 2019 om 14 uur gepubliceerd op hun website.

Wij hebben ons ervan vergewist dat de afspraken met de klankbordgroep werden gerespecteerd en dat er zo vlot mogelijk een zorgvuldige toelichting voor omwonenden werd belegd. Deze bijeenkomst loopt daarmee vooruit op het definitieve rapport van Fase 1 dat naast deze rapportage over de veegmonsters vooral de set van antwoorden bevat op de vragen die op basis van bestaande kennis door het RIVM kunnen worden beantwoord.

Zie ook de brief van GS aan PS d.d. 4 juni 2019 (1228565/1228571).

5. Het ILT gaat naar de rechter om betere handhaving af te dwingen. Is het college met ons van mening dat de huidige handhaving tekortschiet of in het verleden tekort is geschoten?

Het ILT gaat niet naar de rechter om betere handhaving af te dwingen, maar om voorschriften in de vergunning van Tata Steel af te dwingen.
ILT voert wel het zogenaamde interbestuurlijk toezicht uit op de wijze waarop wij onze VTH-taken uitvoeren. De nadruk ligt hierbij

op de majeure risico (Brzo) en grote chemische bedrijven (RIE4). Dit interbestuurlijk toezicht bestaat uit twee sporen: een proactieve vorm van monitoring en beeldvorming van de taakuitvoering door de provincie en een reactieve vorm van onderzoek naar aanleiding van klachten en of signalen. Op basis van de laatste monitoring heeft ILT geconstateerd dat onze taakuitvoering voldoet aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Hierover zijn uw Staten op 19 april 2018 door ons college geïnformeerd (zie bijlage brief 999423/1000077).

ILT heeft twee afwijkingen geconstateerd:
1) Op onderdelen is ons handhavingsbeleid op bestuurlijk niveau niet afgestemd met andere handhavingspartners. Dit is wettelijk verplicht. Voor de Natura2000- en NNN-gebieden zijn wel afgestemd met gemeenten, natuur-, recreatie- en waterbeheerders en de politie. Op dit moment ligt ook afgestemd handhavingsbeleid ter besluitvorming voor aan ons college voor de onderdelen die nog niet waren afgestemd (VTH-handhavingsstrategieën).
2) Er waren geen domino-inrichtingen aangewezen. Domino-inrichtingen zijn bedrijven die vallen onder het Brzo en waarvan de risico's van een zwaar ongeval of de gevolgen ervan ook consequenties hebben voor naburige objecten. Hierdoor kunnen de gevolgen van een ongeval nog groter worden. OD NZKG heeft deze domino-inrichtingen inmiddels aangewezen.

Verder heeft ILT nooit onderzoek gedaan naar de provincie Noord-Holland naar aanleiding van klachten of signalen (reactieve spoor). De staatssecretaris heeft in het AO van 5 juni 2019 aangegeven dat van taakverwaarlozing geen sprake is en dat wij in deze casus actief zijn, steeds acties ondernemen en de dwangsommen verhogen. Ons college is niet van mening dat de handhaving tekortschiet of tekort is geschoten.

ILT stapt nu – in haar rol als wettelijk adviseur – naar de rechter om af te dwingen dat bepaalde NO_x(stikstofoxiden)-reducerende voorschriften in de vergunning van Tata Steel worden opgenomen. Dit heeft dus niets te maken met de grafietregens van Harsco en/of handhaving daarvan.

Uitgevoerde handhavingsacties
Bij het uitvoeren van toezicht en de handhaving past OD NZKG, namens ons college, de landelijke handhavingsstrategie toe. Op 26 juni 2018 is Harsco tijdens een inspectie aangesproken op het stijgend aantal meldingen en klachten, gevolgd door een tweede inspectie op 2 juli 2018. Op 3 juli 2018 is Harsco schriftelijk gesommeerd te zorgen dat de stofemissies worden beëindigd. Na de sommatiebrief van 3 juli 2018 volgde een concept last onder dwangsom (LOD) op 24 september 2018. Tegen deze LOD heeft Harsco op 15 oktober 2018 een zienswijze ingediend. Op 1 november 2018 is de eerste definitieve LOD opgelegd, voor een bedrag van € 5.000 per overtreding met een maximum van 30 overtredingen en een totaalbedrag van € 150.000.
Op 22 januari 2019 is het maximumaantal overtredingen van de LOD bereikt. Daarna is, om druk op structurele verbeteringen te houden, onmiddellijk de tweede dwangsom van kracht geworden, met een verhoogd bedrag. De tweede dwangsom is ter hoogte

van een verbeuring van € 25.000 per overtreding, met een maximum van € 300.000.
Ook is het bedrijf tegelijkertijd onder verscherpt toezicht geplaatst. Verscherpt toezicht betekent dat er maandelijks met de directie wordt gesproken over de effectiviteit van de te nemen maatregelen. Het effect van de dwangsommen, met als doel gedragsverandering tot stand te brengen, heeft geleid tot een vermindering van stofemissies en -overlast (zie ook de bijgevoegde brieven van ons college kenmerk 1201436/1201437 en OD NZKG d.d.1 april 2019).

- Er is geïnvesteerd in extra 'slakpannen'. Hierdoor kunnen afgevoerde slakken van de Oxystaalfabriek langer afkoelen, vóór verwerking bij Harsco. Daarmee wordt het risico op grafietregens beperkt.
- De slakpannen worden op een andere wijze gekiept.
- De risico-pannen worden gemonitord.
- Er zijn extra sproeisystemen aangebracht om stofverspreiding bij het kiepen van slakpannen verder te beperken.
- De bouw van een hal, zodat het kiepen van de ROZA-slak naar binnen kan worden verplaatst, is gestart.
- Tata Steel heeft zijn *Roadmap 2030* gepresenteerd (https://omgeving.tatasteel.nl/tata-steel-en-omgeving/roadmap-2030.html).

Tijdens de commissievergadering van 13 juni jl. is toegezegd dat we de komende 6-8 weken de huidige inspecties gaat intensiveren om de nieuwe werkwijze bij Harsco – gestold kiepen in plaats van vloeibaar kiepen – nauwgezet te monitoren.

6. Welke acties heeft de gedeputeerde ingezet naar aanleiding van de aankondiging van de ILT om naar de rechter te stappen om betere handhaving af te dwingen?

Zie het antwoord op vraag 5. ILT heeft nooit reden gezien om naar de rechter te stappen om betere handhaving af te dwingen. ILT wil – in haar rol als wettelijk adviseur – dat NO_x-reducerende voorschriften in de vergunning van Tata Steel worden opgenomen. Naar aanleiding van het bezwaar (en later beroep) dat ILT heeft aangetekend, heeft veelvuldig overleg plaatsgevonden tussen de provincie, OD NZKG en ILT op medewerkers-, directie- en bestuurlijk niveau. Ook de staatssecretaris is door ons college geïnformeerd over onze overwegingen. Zowel ons college als het ILT streven dezelfde doelen na, namelijk reductie van NO_x. We verschillen van mening over de wijze waarop dit juridisch kan worden afgedwongen. Hoewel de uitspraak van een rechter duidelijkheid geeft, gaat hier een traject van jaren aan vooraf. Ons college is van mening dat meer kan worden bereikt door middel van bestuurlijke en maatschappelijke druk. Zoals de afgelopen periode ook duidelijk is geworden.

7. Welke traject heeft zich afgespeeld voordat de ILT heeft besloten naar de rechter te stappen? Is de provincie eerder door ILT gewaarschuwd dat de handhaving onvoldoende was? Zo ja, waarom is daar destijds geen actie op ondernomen?

Zie het antwoord op de vragen 5 en 6. Volgens ILT voldoet onze taakuitvoering aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

Ten aanzien van de vergunningverlening heeft gedeputeerde Tekin, namens ons college, meermaals contact gehad met de directeur van ILT over onze standpunten ten aanzien van de NO_x-maatregelen. Ook op medewerkers-en directieniveau is veelvuldig overleg.

Het is niet ongewoon dat ILT een zienswijze uitbrengt op of beroep aantekent tegen een besluit van een bevoegd gezag. Om het beroep van ILT in perspectief te plaatsen verwijzen wij naar de lijst met ruim 100 door ILT uitgebrachte zienswijzen, beroepen en adviezen op aanvragen: https://www.ilent.nl/onderwerpen/wabo-vergunningen-grote-bedrijven/zienswijze-wabo-ilt.

8. Wat is het oordeel van de OD over de uitkomsten van het vrijwillige kosteneffectiviteitsonderzoek van TATA?

Het vrijwillige kosteneffectiviteitsonderzoek is door Tata Steel toegezegd per brief. Dit gaat overigens over maatregelen voor NO_x-emissies bij de pelletfabriek in het kader van de implementatie van BBT-maatregel 36.

Het kosteneffectiviteitsonderzoek is nog niet gereed. OD NZKG heeft dus nog geen oordeel over de resultaten.

9. ILT stelt dat Tata Steel Europese normen overschrijdt en dat de provincie dat toelaat. Gedeputeerde zei tijdens de commissiebespreking op 13 juni 2019 dat hij de Europese normen als een absoluut minimum ziet. Waarom wordt daar dan niet op gehandhaafd door de provincie en waarom wordt overschrijding van de (al te zwakke) Europese normen toegestaan?

Het klopt dat wij de Europese milieurichtlijnen die in nationale wetgeving zijn geïmplementeerd als minimumnorm of -eis zien. Op basis hiervan worden door OD NZKG vergunningen verleend, wordt toezicht gehouden en waar nodig gehandhaafd. Zoals eerder gezegd streven ILT en ons college dezelfde doelen na. Ook wij willen dat ten minste de Europese normen worden gehaald. Hierbij zijn wij wel afhankelijk van wet- en regelgeving en jurisprudentie.

Het gaat in deze casus om een vergunningswijziging bij de Hoogovens 6 en 7 om BBT-maatregel 65 (reduceren NO_x-emissies windverhitters) te implementeren. Met de wijziging zijn de normen voor beide hoogovens verlaagd (verscherpt). Het klopt dat voor Hoogoven 7 een hogere emissiegrenswaarde (norm) is opgelegd, dan de Europese norm. Met die Europese norm wordt een grenswaarde voor de NO_x-emissie bedoeld, als de best beschikbare techniek uit BBT-maatregel 65 wordt toegepast. Deze techniek wordt in de praktijk ook daadwerkelijk bij beide hoogovens toegepast. Bij Hoogoven 7 blijkt de toepassing van deze techniek in de praktijk echter niet tot de genormeerde grenswaarde NO_x-emissies te leiden wegens afwijkende samenstelling van het stookgas. Er is onderzoek gedaan naar aanvullende maatregelen om de NO_x-emissie (verder) te beperken.

Dit zijn maatregelen die nergens in de praktijk worden toegepast en niet als effectief zijn bewezen.

10. Wanneer is precies besloten in de vergunning van Harsco een bepaling op te nemen dat stof niet verder dan 2 meter van de stortplek terecht mag komen? Wat was de aanleiding daartoe, en welke alternatieven zijn destijds overwogen?

In de oprichtingsvergunning van, destijds, Multiserv Holland BV is op 2 februari 2009 (kenmerk 2009-2963) het voorschrift 4.2.4 opgenomen dat "bij handelingen, zoals opbrengen en verwijderen, bij de opslag van slakken en het transporteren er vanaf 2 meter van de opslag geen stof visueel waarneembaar mag zijn". Na de uitspraak van de Raad van State van 10 februari 2010 is, in nauw overleg met Harsco, op 17 mei 2010, voorschrift 4.2.4 opnieuw aan de vergunning verbonden. Dit voorschrift is gebaseerd op het gestelde in de Nederlandse emissierichtlijn lucht (Ner). Er zijn destijds geen alternatieven overwogen. De Ner is opgesteld door de gezamenlijke overheden – provincies, gemeenten en Rijk – en wordt door de rechter beschouwd als een belangrijke richtlijn voor de vergunningverlener.

Het proces van het kiepen van slakpannen is een laagwaardige technologie, waarin geen nieuwe technologische ontwikkelingen zijn.

11. Bent u van mening dat incidentele visuele inspecties op grote afstand een adequate manier is om toezicht te houden op de stofverspreiding bij het storten van slakken?

Nee. Zoals door de heer Bakker tijdens de commissievergadering is aangegeven, vinden er diverse soorten inspecties plaats. Aangekondigd en onaangekondigd, administratief en in het veld en met verschillende niveaus van intensiviteit. Visuele inspecties op afstand is slechts één wijze waarop toezicht wordt gehouden bij Harsco. Voor het visueel waarnemen van stof buiten 2 meter van de opslag zijn visuele inspecties op grotere afstanden adequaat.

12. Hoe vaak is er sinds het afgeven van de vergunning aan Harsco gehandhaafd op de bepaling dat het stof niet verder dan 2 meter van de stortplek terecht mag komen? Wanneer zijn de eerste overtredingen geconstateerd?

Harsco was tot december 2016 een bedrijf met een lage inspectieprioriteit. Er was geen sprake van risico's, opvallende overlast, slecht naleefgedrag of andere redenen het bedrijf frequent te controleren. Op grond daarvan lag de gemiddelde controlefrequentie op 1 × per jaar. Het gemiddeld aantal inspecties lag tot en met 2014 feitelijk op 2 × per jaar. Bovenop deze gerichte inspecties worden gemiddeld 4 × per jaar algemene 'stofcontroles' uitgevoerd op het terrein van Tata Steel, waarbij Harsco ook is meegenomen. Bij Harsco zijn voor de periode tot 2016 geen bijzondere stofemissies of overtredingen geconstateerd.

Op 17 en 18 december 2016 zijn er voor het eerst veel klachten gemeld over (uitzonderlijke) stofoverlast, waarbij grafiet is

neergeslagen. Tussen 19 en 27 december 2016 heeft OD NZKG formeel uitleg gevraagd over oorzaken en maatregelen van Harsco en is intensief overleg gevoerd met zowel Harsco als Tata Steel.
Harsco en Tata Steel nemen maatregelen om het vrijkomen van grafiet te voorkomen. Die maatregelen lijken eind december 2016 succesvol en er is minder overlast. Op 6 februari 2017 overlegt OD NZKG met Harsco en Tata Steel over nadere analyse van de oorzaken en maatregelen. De tijdelijke en aanvullende maatregelen blijven gedurende 2017 succesvol en er is geen sprake van uitzonderlijke stofoverlast of overtredingen. Na meerdere voortgangsgesprekken, besluit OD NZKG eind 2017 deze geïntensiveerde toezichtaandacht te stoppen.

In het voorjaar van 2018 neemt het aantal meldingen van stofemissies door Harsco geleidelijk weer toe en stijgt ook het aantal klachten van omwonenden.

	2018									
	JAN	FEB	MRT	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT
Meldingen	**2**	**-**	**4**	**2**	**8**	**4**	**26**	**50**	**30**	**61**
Klachten	**-**	**-**	**2**	**-**	**5**	**3**	**36**	**4**	**7**	**96**

Op 26 juni 2018 is Harsco tijdens een inspectie aangesproken op het stijgend aantal meldingen en klachten. OD NZKG meldt Harsco dat mogelijk een last onder dwangsom op wordt gelegd. Naar aanleiding van een vervolginspectie op 2 juli, wordt Harsco op 3 juli 2018 schriftelijk gesommeerd ervoor zorg te dragen dat de stofemissies worden beëindigd en aangekondigd dat bestuursrechtelijke dwangmaatregelen volgen indien resultaten uitblijven.
In juli 2018 stijgen de meldingen (van het bedrijf) en de klachten (van omwonenden) over stofemissies en -overlast fors. In de media is sprake van 'grafietregens'. 1 november 2018 is een last onder dwangsom (LOD) opgelegd.

Zie de bijlagen voor een overzicht van inspecties sinds november 2018.

13. Tijdens de commissievergadering van 13 juni vertelde de OD dat vergunning van Harsco in 2010 is aangepast na een beroepszaak. Toen is de regel van "geen uitstoot van stoffen buiten twee meter van de bron" in de vergunning gekomen. Door wie is de beroepszaak aangespannen en met welke redenen precies? Wat was het doel achter de "2 meter-voorwaarden" en geldt die voorwaarde voor alle emissies van Harsco?

De beroepszaak was van de Dorpsraad Wijk aan Zee, naar aanleiding van de vergunning die in 2009 was gepubliceerd. Na de uitspraak van de Raad van State van 10 februari 2010 is, in nauw overleg met Harsco het voorschrift dat er vanaf 2 meter van de opslag geen stof visueel waarneembaar mag zijn, opnieuw aan de vergunning verbonden. Op 17 mei 2010 is deze vergunning definitief geworden.
Deze maatregel representeert de BBT bij bronnen van mogelijke stofverspreiding, zoals die destijds in de Ner was opgenomen. Het is een algemeen toepasselijke maatregel bij risico's van

stofverspreiding. Dat is een 'diffuse' verspreidingsbron. Voor emissies uit schoorstenen (een zogenaamde 'puntbron') gelden andere emissienormen. Daarvan is in de processen van Harsco echter geen sprake.

14. Staatssecretaris Van Veldhoven van Infrastructuur en Waterstaat heeft onlangs aan de Tweede Kamer aangegeven een onderzoek te willen naar de manier waarop de provincie Noord-Holland handhaaft, toezicht houdt en de vergunningen heeft verleend. Is het college met ons van mening dat de huidige vorm van handhaving, toezicht en het verlenen van vergunningen tekortschiet of in het verleden tekort is geschoten?

De Volkskrant heeft hierover onjuist bericht. De staatssecretaris wil geen onderzoek naar de manier waarop de provincie Noord-Holland zijn VTH-taken uitvoert. De staatssecretaris heeft op 29 mei jl. aan de Kamer geschreven dat ze de casus Tata Steel/Harsco wil laten evalueren als onderdeel van een breder onderzoek naar de kwaliteit van de uitvoering van de VTH-taken in Nederland, waarbij meerdere casussen door heel Nederland worden doorgelicht. (Zie link: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/05/29/situatie-rondom-tata-steel-harsco-metals-holland-b-v).
Dit is de wettelijk verplichte tweejaarlijkse evaluatie van het VTH-stelsel (art. 5.6, eerste lid, Wabo). Uit het onderzoek zullen aanbevelingen volgen voor het bevoegd gezag inzake de uitvoering, het ministerie IenW (stelselverantwoordelijke) en eventueel voor andere departementen in relatie tot de Wabo. De Staatssecretaris heeft daarbij aan de Tweede Kamer toegezegd inzicht te bieden in de kwaliteit van de uitvoering in specifieke casussen. Vooral wat betreft toezicht en handhaving in complexe situaties (Tata Steel is hierbij concreet als casus toegezegd).

Zoals bij antwoord 5 al opgemerkt heeft ILT ons eerder te kennen gegeven dat onze taakuitvoering voldoet aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. In het AO van 5 juni 2019 heeft de staatssecretaris aangegeven de provincie is deze casus actief is, steeds acties neemt, de dwangsommen verhoogt en dat van taakverwaarlozing geen sprake is.

Wij zijn van mening dat binnen het huidige VTH-stelsel de vorm van handhaving, toezicht en het verlenen van vergunningen adequaat is.

15. Welke traject heeft zich afgespeeld voordat de Staatssecretaris besloot een onderzoek in te stellen? Is de provincie eerder door de staatssecretaris gewaarschuwd dat wijze waarop gehandhaafd werd, toezicht werd gehouden of vergunningen werden verleend, onvoldoende was? Zo ja, waarom is daar destijds geen actie op ondernomen?

Zie eerdere antwoorden. De staatssecretaris heeft niet besloten een onderzoek in te stellen, er is ook geen sprake van waarschuwingen aan de provincie die om actie vroegen.

16. Kan het college een inschatting geven over de aansprakelijkheid van de provincie mocht blijken dat de procedure voor de verleende vergunning inderdaad onvoldoende is gebleken?

Wij hebben geen enkele aanleiding of reden te veronderstellen dat 'de procedure voor de verleende vergunning onvoldoende is geweest'. Alle geldende vergunningen zijn uitgebreid behandeld in juridische procedures; in sommige gevallen tot en met de Raad van State. De vergunningen hebben daarin standgehouden of zijn daar waar de Raad van State aanvullend en/of afwijkend heeft geoordeeld, met juridische zorgvuldigheid aangepast aan die uitspraken.

Voor de vergunningswijzigingen die nu in behandeling zijn met betrekking tot BBT-maatregelen 36 en 65 (zie de vragen 8 en 9) rekenen wij erop dat deze in de verdere juridische procedures standhouden, maar wij wachten de verdere juridische procedures af.

17. De gedeputeerde stelde dat binnenkort monitoring en onderzoek naar ultrafijnstof gaat plaatsvinden. Er bestaan naar ons weten geen normen voor ultrafijnstof, hoewel het wel hele schadelijke gezondheidseffecten heeft. Wat gaan de GS precies doen met die resultaten naar ultrafijnstof?

Er bestaan inderdaad nog geen normen voor ultrafijnstof. Wij voeren deze proef uit om een vergelijking te kunnen maken met bijvoorbeeld de ultrafijnstofconcentraties bij Schiphol. Meer dan een indicatie van de blootstelling zal dit echter niet zijn. Pas wanneer het RIVM haar onderzoek naar ultrafijnstof bij Schiphol heeft afgerond, is er meer te zeggen zijn over de gezondheidseffecten. De resultaten van dat onderzoek worden medio 2021 verwacht.

18. Welke middelen heeft de provincie tot zijn beschikking om bij constatering van gezondheidsgevaren als gevolg van te veel uitstoot van allerlei stoffen, te handhaven en de uitstoot aan te pakken?

De heer Bakker heeft dit In de technische briefing voorafgaand aan de commissievergadering nauwkeurig toegelicht en gedeputeerde Tekin heeft dit in kortere bewoordingen herhaald tijdens de vergadering. OD NZKG handhaaft op emissies en niet op gezondheidsgevaren. Hierin zit uiteraard wel een koppeling. Wij verwijzen verder naar het verslag van de vergadering van de commissie en wij diepen graag - dan nog levende – vragen uit in het voorgestelde gesprek voor het zomerreces (zie https://api1.ibabs.eu/publicdownload.aspx?site=noordholland&id=1100111116).

19. Het rapport van RIVM geeft aan dat uit de grafietmonsters bleek dat het extra kankerrisico als gevolg van blootstelling aan PAK's onder het risiconiveau ligt van wat in Nederland als verwaarloosbaar wordt geacht. Maar tegelijk bleek dat de hoogst gemeten hoeveelheid PAK's van de 'eerste veegmonsters' (de monsters genomen vóór de grafietregen) een factor 2,6-7,5 hoger ligt dan de hoogst gemeten waarde van de uiteindelijke grafietregenmonsters. Uitgaande van deze PAK-hoeveelheden zou

het extra kankerrisico in geval van een langdurende herhaalde blootstelling boven het verwaarloosbaar risico uitkomen. Dat betekent dat er zelfs nog los van de grafietregen, een mogelijk ernstig gevaar is voor de volksgezondheid. Wat gaan de GS doen om dit gevaar beter te monitoren en per direct aan te pakken?

Om wetenschappelijk verantwoorde uitspraken te kunnen doen, is het nodig om te weten hoe lang de periode is waarin de neerslag heeft plaatsgevonden. Van het 'eerste veegmonster' was dit niet bekend, het is mogelijk dat dit stof er al lang lag. Voorafgaand aan het uiteindelijke meting heeft het RIVM de plek daarom schoongemaakt, zodat zij wisten dat het om een periode van elf dagen (inclusief een grafietregen) ging. Op basis daarvan was hun oordeel dat het risico als gevolg van blootstelling aan PAK's 'verwaarloosbaar' wordt geacht.

De blootstelling aan PAK's door inhalatie wordt gemonitord in de luchtmeetstations in Wijk aan Zee, IJmuiden en Beverwijk West. In de jaarrapportages die door de GGD Amsterdam worden verzorgd en die jaarlijks aan uw Staten worden aangeboden, is te lezen dat deze onder de grenswaarde blijft. Dit zullen we blijven monitoren.

20. Hoe kan het dat de GS al jaren beweren dat alle uitstoot van Tata Steel/Harsco binnen de gezondheidsnormen blijft, maar dat als het RIVM één keer veegmonsters neemt meteen blijkt dat er wél allerlei ernstige gevaren voor de gezondheid zijn? Hoe gaan de GS ervoor zorgen dat dit soort fouten in de toekomst worden voorkomen?

In haar risico-inschatting heeft het RIVM niet geconcludeerd dat er ernstige gevaren voor de gezondheid zijn, maar dat de geschatte blootstelling 'ongewenst is voor de gezondheid'.

Voor de duiding van de onderzoeksresultaten dient een onderscheid te worden gemaakt tussen de verschillende blootstellingsroutes: via hand-mondcontact, via inhalatie, of via het eten van gewassen. Daarnaast dient een onderscheid te worden gemaakt tussen incidentele en langdurige blootstelling. In haar onderzoek heeft het RIVM gekeken naar de risico's van hand-mondcontact bij grafietregens. Grafietregens zijn echter incidenten waarbij in één keer hoge concentraties van bepaalde stoffen vrijkomen. Wat de gemiddelde blootstelling via hand-mondcontact over een langere periode is, weten we op dit moment niet, daarvoor zou aanvullend onderzoek nodig zijn. Ook weten we niet wat de risico's zijn van blootstelling via het eten van gewassen, dit is niet onderzocht.

De stelling dat de uitstoot van Tata Steel/Harsco binnen de normen blijft, heeft vooral betrekking op de luchtkwaliteit. Inhalatie is niet meegenomen in het onderzoek naar de grafietregens, maar de luchtkwaliteit in de IJmond wordt doorlopend gemonitord. De meetstations van het luchtmeetnet laten zien dat de jaargemiddelden voor diverse stoffen in de lucht (ruimschoots) onder de normen blijven. Dat gaat zowel om bijvoorbeeld fijnstof, stikstofdioxide, PAK's als om zware metalen.

Wij streven ernaar de uitstoot van schadelijke stoffen zoveel mogelijk te beperken. We doen dit door in de

vergunningverlening eisen te stellen aan de uitstoot van stoffen. De naleving controleren wij dit door middel van toezicht en handhaving. Daarnaast voeren wij steeds meer metingen uit naar de aanwezigheid van schadelijke stoffen in de lucht, bijvoorbeeld via het project Hollandse Luchten.

21. Tijdens dezelfde commissievergadering gaf OD aan dat ze het behoorlijk druk hadden. De Gedeputeerde heeft aangegeven dat er bij het nieuwe coalitieakkoord extra geld wordt vrijgemaakt voor de Omgevingsdiensten. Is er onderzoek gedaan naar eventuele (toekomstige) capaciteitsproblemen bij de Omgevingsdiensten? Waar is anders het extra bedrag dat nu wordt vrijgemaakt voor de Omgevingsdiensten precies op gebaseerd? Kunt u garanderen dat er voldoende geld wordt vrijgemaakt om mogelijk te maken dat de Omgevingsdiensten al hun taken goed en nauwkeurig kunnen verrichten? Hoe verhouden de uitspraken van de gedeputeerde zich tot de gelden die in de Kaderbrief 2020 zijn aangekondigd voor de OD?

De extra middelen in de Kaderbrief 2020 worden vrijgemaakt voor de samenwerking mét de omgevingsdiensten (het verder professionaliseren opdrachtgeverschap en het beheersen van risico- en aandachtsdossiers). Onze bijdrage aan OD NZKG is gebaseerd op de uitvoeringsprogramma's die uw Staten jaarlijks ontvangen. Als er meer taken worden uitgevoerd dan staan daar meer middelen vanuit de provincie tegenover. In die zin heeft OD NZKG voldoende middelen om aan de capaciteitsvraag te voldoen.

In het coalitieakkoord staat dat wij erop toezien dat de Europese en landelijke normen worden gehandhaafd. Hiertoe intensiveren wij de bestaande monitoring en handhaving (€ 4 miljoen extra voor handhaving natuur- en milieutaken en energiebesparing). Wij leggen geen hierbij geen bovenwettelijke normen op. Wel gaan we met betrokken partijen in gesprek om te verkennen waar de WHO-normen, versneld kunnen worden gerealiseerd.

Personeelsbeleid is een interne taak en verantwoordelijkheid van de omgevingsdiensten. Aandachtspunt hierbij is de huidige krappe arbeidsmarkt. In het kader van onze verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de taakuitvoering heeft gedeputeerde Tekin regelmatig overleg met de directeuren van de omgevingsdiensten over de problematiek van het verkrijgen van voldoende gekwalificeerd personeel.

22. Tata Steel/Harsco-terrein ligt vlakbij NNN/Natura2000. Hoe monitoren GS de impact van de activiteiten van Harsco/Tata Steel op dat gebied? Welke middelen zet de provincie daarvoor in? Wat zijn de conclusies van die monitoring?

Wij monitoren de ontwikkeling van de natuurwaarden (N2000 en NNN) van het betreffende gebied. Hiertoe wordt elke zes jaar een flora-inventarisatie uitgevoerd en elke twaalf jaar een vegetatiekartering. Ook wordt er elke zes jaar de broedvogels geïnventariseerd en zijn er diverse meetplots waar elke drie jaar planten worden gemonitord. De resultaten van deze monitoring worden onder meer bij de evaluatie en vaststelling van het

N2000-beheerplan gebruikt en bij de artikel-17-rapportage die naar Brussel wordt gestuurd.

De impact van Harsco/Tata Steel op het gebied worden niet afzonderlijk gemonitord. Hierover kunnen dan ook geen conclusies worden getrokken. In de Natura-2000-beheerplannen staan de trends van de habitattypen en soorten vermeld. Wanneer de nieuwe vegetatiekartering beschikbaar is dan kan er iets over de trends voor vegetatie worden gezegd.

23. Tata Steel/Harsco is slechts één bron van vervuiling in de provincie. Bent u het met ons eens dat de provincie ook bij andere bronnen (verkeer, luchthaven, industrie, grote landbouwbedrijven) nauwkeuriger potentieel gevaarlijke uitstoot moet gaan monitoren? Zo nee, waarom niet?

Ja. De luchtkwaliteit wordt reeds gemonitord via het officiële luchtmeetnet (zie: www.luchtmeetnet.nl). Jaarlijks verschijnen hierover rapportages, binnenkort verschijnt de rapportage over het jaar 2018. Wij willen dit echter uitbreiden met sensormetingen op plekken met een zware milieubelasting, bijvoorbeeld het Noordzeekanaalgebied. We zijn hiermee gestart door middel van het project Hollandse Luchten.

In het collegeprogramma scheppen wij de voorwaarden voor een bredere aanpak onder de noemer 'Gezonde leefomgeving'. De exacte uitwerking leggen wij te zijner tijd graag voor aan uw Staten. Objectieve cijfers, transparantie, het oordeel van onafhankelijke deskundigen en directe betrokkenheid van Noord-Hollanders bij het inrichten van een gezonde leefomgeving vinden wij belangrijk.

24. Kunnen GS uitsluiten dat er bij andere grote bronnen van vervuiling in de provincie (bijv. onder de rook van Schiphol) grotere gezondheidsrisico's zijn dan tot nu toe werd gemeten?

Nee, dit kunnen wij niet uitsluiten. De enige manier om hierachter te komen, is door meer onderzoek te doen en meer metingen te verrichten. Hier zullen wij de komende jaren dan ook op inzetten.

25. In de Omgevingswet zijn vier belangrijke Europese milieubeginselen opgenomen, waaronder het voorzorgsbeginsel en het beginsel van preventief handelen. Bent u het met ons eens dat die beginselen onvoldoende zijn toegepast in het geval van Tata Steel/Harsco? Op welke manier gaan de GS deze milieubeginselen in de toekomst beter toepassen?

Nee, Wij zijn het niet met u eens dat de Europese milieubeginselen onvoldoende zijn toegepast. In de vergunningverlening kijken wij scherp naar de milieuaspecten en mogelijkheden om eventuele schadelijke uitstoot zoveel mogelijk te beperken. De Europese milieunormen zijn daarbij het uitgangspunt. Tata Steel is echter een complex bedrijf waarbij in de uitvoering omissies kunnen optreden. Wij houden hier toezicht op en grijpen in indien dit nodig is. Wel heeft de situatie met de grafietregens ons geleerd dat we hier nog meer bovenop moeten

zitten en doorlopend moeten sturen op het zoveel mogelijk beperken van de uitstoot en overlast.

26. Noord-Hollanders hebben eerder in een publieksonderzoek van de provincie aangeven het 'verbeteren van de luchtkwaliteit' van zeer groot belang te vinden en deze opgaven te verkiezen boven economische doelen. Welke concrete stappen gaan GS nemen om beter te voldoen aan deze wens van Noord-Hollander? Als de GS moeten kiezen tussen verbeteren van luchtkwaliteit en economische groei, kiezen ze dan altijd voor betere luchtkwaliteit?

Het nieuwe collegeprogramma is helder over onze inzet op dit punt: wij zetten sterk in op het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. De gedeputeerde Tekin heeft in vergadering van de commissie aangegeven dat op het snijvlak van gezondheid, leefbaarheid en VTH-taken in Nederland en de provincie nog een wereld te winnen is. De nieuwe coalitie gaat daar meer op inzetten. Wat het zwaarst is, moet het zwaarst wegen. Vanzelfsprekend zijn de daarbij gebonden aan wet- en regelgeving, maar waar mogelijk zoeken wij de ruimte voor verbetering op.

27. Kan de gedeputeerde garanderen dat hij de gezondheid van mensen en andere dieren altijd op de eerste plaats en boven economische belangen stelt?

Wij kunnen garanderen dat ons college altijd zal inzetten voor een besluitvormingsproces waarbij belangen integraal worden afgewogen en waarbij gezondheid zwaar wordt meegewogen.

28. Kan de gedeputeerde een chronologisch feitenoverzicht geven over zijn gesprekken met de directie van Tata Steel/Harsco en daarbij aangeven welke afspraken hij heeft gemaakt met de directie van het bedrijven / de bedrijven?

Onderstaand is een chronologisch overzicht te vinden van de gesprekken die met de directie van Tata Steel/Harsco zijn gevoerd sinds oktober 2018. Voor die tijd vond er eenmaal per half jaar een regulier gesprek plaats.

Een kanttekening bij de gesprekken is dat deze informeel waren, de formele gesprekken worden gevoerd door OD NZKG. Er is steeds gesproken over de grafietregens en maatregelen waarmee de overlast kan worden beperkt. De resultaten daarvan zijn zichtbaar in de vorm van diverse toezeggingen die naderhand op schrift zijn gesteld.

Data gesprekken:
- 2018: 30 oktober, 13 november en 19 december.
- 2019: 19 januari, 1 februari, 14 februari, 28 februari, 5 maart, 25 maart, 17 april, 16 mei, 3 juni en 12 juni.

RECENTE CONTROLEHISTORIE

	Op deze dag hebben één of meerdere inspecties plaatsgevonden (I).
	Op deze dag zijn geen overtredingen geconstateerd (O).
	Op deze dag zijn wel overtredingen geconstateerd (O), met verbeuring van de dwangsom.
	Op deze dag hebben geen inspecties plaatsgevonden.
	De eerste dwangsom is van toepassing.
	De tweede dwangsom is van toepassing.

Op 22 januari is de eerste dwangsom 'volgelopen'. Daarna is onmiddellijk de tweede dwangsom van kracht geworden. Bovendien is Harsco vanaf dat moment onder verscherpt toezicht geplaatst.
In paragraaf 4.1 gaan wij in op de betekenis van verscherpt toezicht en de onderbouwing voor de tweede dwangsom. Vervolgens geven wij in paragraaf 4.2 inzicht in de mogelijkheden voor het verdere vervolg van handhavingsmaatregelen.

NOVEMBER 2018																							
	1e Dwangsom																						
D	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**
D	**1**	**2**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**12**	**13**	**14**	**15**	**16**	**19**	**20**	**21**	**22**	**23**	**26**	**27**	**28**	**29**	**30**
I	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1	1		1	1	1	1	1		1
O			4	1		3	4	2		1	2			2			2					

DECEMBER 2018																					
	1e Dwangsom																				
D	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**
D	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**10**	**11**	**12**	**13**	**14**	**17**	**18**	**19**	**20**	**21**	**24**	**25**	**26**	**27**	**28**	**31**
I				1	1	1		1		1			1	1		1			1		
O				2		1		1					1			1					

JANUARI 2019																								
	1e Dwangsom																		**2e Dwangsom**					
D	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**
D	**1**	**2**	**3**	**4**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**14**	**15**	**16**	**17**	**18**	**21**	**22**	**23**	**24**	**25**	**28**	**29**	**30**	**31**
I		1										1		1		1		1	1	1			
O		1												1		1		1		2			

FEBRUARI 2019																							
	2e Dwangsom																						
D	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**		
D	**1**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**11**	**12**	**13**	**14**	**15**	**18**	**19**	**20**	**21**	**22**	**25**	**26**	**27**	**28**			
I					1				1				1			1							
O																1							

MAART 2019																							
	2e Dwangsom																						
D	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**		
D	**1**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**11**	**12**	**13**	**14**	**15**	**18**	**19**	**20**	**21**	**22**	**25**	**26**	**27**	**28**	**29**		
I				1			1								1		1		1				
O																							

APRIL 2019																							
	2e Dwangsom																						
D	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	**W**	**D**	**V**	**M**	**D**	
D	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**	**15**	**16**	**17**	**18**	**19**	**22**	**23**	**24**	**25**	**26**	**29**	**30**	
I					1	1									1		1						
O															1								

MEI 2019																							
	2e Dwangsom																						
D	W	D	V	M	D	W	D	V	M	D	W	D	V	M	D	W	D	V	M	D	W	D	V
D	1	2	5	6	7	8	9	10	13	14	15	16	17	20	21	22	23	24	27	28	29	30	31
I		1		1				1				1						1					
O																							

JUNI 2019																							
	2e Dwangsom																						
D	M	D	W	D	V	M	D	W	D	V	M	D	W	D	V	M	D	W	D	V	M	D	W
D	3	4	5	6	7	10	11	12	13	14	17	18	19	20	21	24	25	26	27	28			
I		1			1																		
O		1			1																		

Fysieke inspecties bij Harsco juni 2018 – juni 2019

26-06-2018
02-07-2018
27-03-2019

1e last onder dwangsom

November 2018
01-11-2018, 02-11-2018, 05-11-2018, 06-11-2018, 07-11-2018, 08-11-2018, 09-11-2018, 12-11-2018,
13-11-2018, 14-11-2018, 15-11-2018, 19-11-2018, 20-11-2018, 22-11-2018, 23-11-2018, 26-11-2018,
27-11-2018, 28-11-2018, 30-11-2018.

December 2018
06-12-2018, 07-12-2018, 10-10-2018, 12-12-2018, 14-12-2018, 18-12-2018, 19-12-2018, 20-12-2018,
24-12-2018, 27-12-2018.

Januari 2019
02-01-2019, 16-01-2019, 18-01-2019, 22-01-2019.

2e last onder dwangsom

Januari 2019
24-01-2019, 25-01-2019, 28-01-2019.

Februari 2019
07-02-2019, 13-02-2019, 19-02-2019, 22-02-2019, 28-02-2019.

Maart 2019
06-03-2019, 11-03-2019, 21-03-2019, 25-03-2019.

April
05-04-2019, 08-04-2019, 19-04-2019, 23-04-2019.

Mei 2019
02-05-2019, 06-05-2019, 10-05-2019, 16-05-2019, 24-05-2019.

Juni 2019
04-06-2019, 07-06-2019.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
E.R. Engelman
BEL/OMB

Doorkiesnummer (023) 514 3985
engelmane@noord-holland.nl

Betreft: Rapportage Leefomgeving & Transport inzake uitvoering milieutaken door provincie Noord-Holland

Verzenddatum

19 APR. 2018

Kenmerk
999423/1000077

Uw kenmerk

Geachte leden,

Ter uitvoering van art.167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) informeren wij u over ons besluit van 10 april jl. om kennis te nemen van de rapportage van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) naar de uitvoering van ons milieubeleid en over ons besluit om hierop te reageren.

Wij zijn tevreden dat de rapportage van de ILT geen aanleiding geeft voor nader onderzoek. Op die onderdelen waar de ILT onvolkomenheden heeft geconstateerd, zullen wij uiteraard zorgen dat op korte termijn aan wet- en regelgeving wordt voldaan.

In voorliggende brief gaan wij in op de belangrijkste conclusies uit de rapportage. Op iedere conclusie hebben wij onze reactie gegeven. Als bijlage treft u de brief d.d. 6 september 2017 en de rapportage aan van de ILT.

1. Achtergrond onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van Interbestuurlijk Toezicht (IBT), en maakt deel uit van de reguliere werkzaamheden van de ILT. Alle provincies zijn of worden door de ILT onderzocht. Het onderzoek heeft betrekking op het jaar 2016.

De ILT heeft het onderzoek uitgevoerd in de periode maart-september 2017. Na afronding van het onderzoek hebben wij met de ILT een aantal overleggen gevoerd over de duiding van de conclusies uit de rapportage. Om een reactie op de rapportage te kunnen formuleren waren deze overleggen noodzakelijk.

2. Conclusies onderzoek ILT

Op basis van de bestudeerde documenten heeft de ILT geconcludeerd dat onze taakuitvoering ten aanzien van het milieubeleid in 2016

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Dreef 3
Haarlem [2012 HR]
www.noord-holland.nl

grotendeels voldoet aan de toepassing van wet- en regelgeving. De resultaten van het onderzoek geven geen aanleiding voor vervolgonderzoek.

Op enkele onderdelen binnen ons milieubeleid heeft de ILT geconstateerd dat de taakuitvoering van ons milieubeleid in 2016 niet (volledig) conform de wettelijke voorschriften was. Het gaat hierbij om de volgende drie conclusies:

Conclusie 1:
Het handhavingsbeleid is niet volledig op bestuurlijk niveau afgestemd met andere handhavingspartners en is inhoudelijk op enkele punten onvolledig c.q. niet helder (bijvoorbeeld ten aanzien van de prioritering en de evaluatie en herziening van het beleid
In 2016 stelde artikel 7.2, eerste lid van het Besluit omgevingsrecht (Bor) dat ons handhavingsbeleid onderling afgestemd diende te zijn met andere betrokken bestuursorganen en organen belast met de strafrechtelijke handhaving. De ILT heeft geconcludeerd dat een aantal onderdelen van ons handhavingsbeleid op bestuurlijk niveau niet is afgestemd met handhavingspartners.

Onze reactie
Op onderdelen was ons handhavingsbeleid in 2016 afgestemd met handhavingspartners. Zo zijn de beheerplannen voor de Noord-Hollandse Natura 2000-gebieden afgestemd met gemeenten, natuur-, recreatie- en waterbeheerders en politie. Op die onderdelen waar dit niet het geval was, zijn we nu bezig om zorg te dragen voor deze afstemming.

Dit doen we door het gezamenlijk opstellen van zogenaamde VTH-strategieën (vergunningverlening, toezicht en handhaving). In mei 2017 is het Besluit omgevingsrecht (Bor) aangepast en dienen de bestuursorganen die deelnemen in een omgevingsdienst, gezamenlijk zorg te dragen voor de vaststelling van een uniform handhavings- en uitvoeringsbeleid (VTH-strategie). Indien nodig, dient dit document ook in overeenstemming te worden vastgesteld met het Openbaar Ministerie.

In de ontwikkeling van de strategieën bevindt elke omgevingsdienst zich in een ander stadium. Een paar omgevingsdiensten heeft de VTH-strategie reeds op onderdelen afgestemd met andere handhavingspartners. Dat enkele strategieën op onderdelen zijn afgestemd, heeft te maken met het feit dat deze documenten vóór de wijzigingen in het Bor zijn vastgesteld. Wij zullen ons in de komende periode inzetten dat ook de nieuwe VTH-strategieën volledig worden afgestemd met de betreffende partners.

Ten slotte is er geregeld overleg tussen de gedeputeerde Milieu en de officier van justitie, in aanwezigheid van de directeuren van de Noord-Hollandse omgevingsdiensten over het te voeren beleid. Aan deze afstemming wordt - mede in IPO-verband - verder invulling gegeven.

Conclusie 2:
Er wordt niet gerapporteerd over inrichtingen waarvan de provincie vergunninghouder/exploitant is
Op grond van artikel 21.1, tweede lid onder b van de Wet Milieubeheer (Wm) dient uw college - indien aan de orde - jaarlijks aan PS verslag te doen over de inrichtingen waarvan u zelf de vergunninghouder bent. Dat betekent in de praktijk dat uw college zichzelf een vergunning verstrekt.

In de toelichting op deze conclusie geeft de ILT aan dat dergelijke situaties waarin het college van GS vergunninghouder is van een inrichting steeds minder vaak voorkomen. Door veranderingen in het Besluit omgevingsrecht in de afgelopen jaren is het bevoegd gezag voor het verlenen van omgevingsvergunningen voor inrichtingen op basis van de Wabo voor een groot deel verschoven naar gemeenten.

Onze reactie
Uw college is momenteel van geen enkele inrichting de vergunninghouder of exploitant. De noodzaak om over dit punt te rapporteren, is er dan ook niet. Ambtelijk hebben wij dit de ILT laten weten.

Conclusie 3:
Het aanwijzen van domino-inrichtingen in het kader van het Brzo 2015 blijkt niet op orde en er ontbreekt een overzicht van deze domino-bedrijven
Domino-inrichtingen zijn bedrijven die vallen onder het Besluit risico's zware ongevallen (Brzo 2015)[1], en waarvan de risico's van een zwaar ongeval of de gevolgen ervan ook consequenties heeft voor naburige objecten. Hierdoor kunnen de gevolgen van een ongeval in een domino-inrichting nog groter worden. Dit is met name het geval als er in de omgeving van de domino-inrichting, ook andere Brzo-bedrijven liggen en/of gebouwen en evenementen zijn waar veel mensen verblijven.

De ILT heeft geconcludeerd dat wij de domino-inrichtingen niet hebben aangewezen. Daarnaast ontbreekt er een overzicht van de domino-instellingen in Noord-Holland. Artikel 6 van het Brzo 2015 stelt dat de exploitant het bevoegd gezag een kennisgeving zendt met daarin onder meer informatie over de onmiddellijke omgeving van de inrichting en de factoren die een zwaar ongeval kunnen veroorzaken of de gevolgen ervan ernstiger kunnen maken.

Onze reactie
Namens uw college handelt de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) de beschikkingen af over de domino-aanwijzing van Brzo-bedrijven in Noord-Holland. De OD NZKG beschikt dan ook over een adequaat overzicht van de domino-inrichtingen in Noord-Holland.

In januari 2018 heeft de OD NZKG alle ontwerpbesluiten inzake "Brzo 2015: aanwijzing domino-inrichtingen" gestuurd aan de betreffende bedrijven. Van deze ontwerpbesluiten ontvangt de ILT een afschrift.

---

[1] Brzo-instellingen zijn bedrijven waar grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen aanwezig zijn. Voor het verlenen van de omgevingsvergunning, zoals bedoeld in de Wabo, is uw college het bevoegd gezag van de Brzo-instellingen. In Noord-Holland zijn er ongeveer veertig Brzo-instellingen. Dit aantal kan fluctueren.

vaststellen van de VTH-nota een belangrijke bouwsteen is van het VTH-beleid. Over de vaststelling van de nota zullen wij u nader informeren.

Relatie met Jaarverslag VTH 2016
In de rapportage is op pagina 10 opgenomen dat uw Staten in juli 2017 het jaarverslag VTH 2016 hebben vastgesteld. Deze informatie is niet correct. Als college hebben wij op 19 december jongstleden het Jaarverslag VTH 2016 vastgesteld en u per brief hierover geïnformeerd. Uw Staten stellen het jaarverslag dus niet vast.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris voorzitter

R.M. Bergkamp J.W. Remkes

2 bijlage(n)
- Brief d.d. 6 september 2017 van Inspectie Leefomgeving en Transport;
- Rapportage Interbestuurlijk Toezicht op de provincie

TATA STEEL

TATA

OD NZKG
T.a.v. mevrouw E.M.J. Meijers
Ebbehout 31
1507 EA Zaandam

Date: 22 januari 2019

Subject: Kosteneffectiviteitsonderzoek pelletfabriek

Geachte mevrouw Meijers,

Wij ontvingen uw brief van 23 november 2018 (zaaknummer 8677667/documentnummer 12784029), waarin verzoekt om te bevestigen dat Tata Steel een kosteneffectiviteitsonderzoek laat uitvoeren naar maatregelen om de NO_x-emissie bij de Pelletfabriek terug te dringen.

Tata Steel heeft inderdaad, ondanks het feit dat zij de conclusie van het ontwerpbesluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland (opgesteld door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied; kenmerk 6178863) van 30 april 2018 deelt dat BBT-conclusie 36 in haar geval niet kan leiden tot de verplichting om een dergelijk onderzoek uit te voeren, op eigen initiatief besloten dit toch te doen. De reden is dat zij, ondanks dat het gegeven dat de milieukwaliteitsnormen voor NOx in de regio niet worden overschreden (zoals in het ontwerpbesluit wordt toegelicht), niettemin graag inzichtelijk heeft in hoeverre het uitvoeren van maatregelen om de NOx-emissies verder te beperken, kosteneffectief is.

Het kosteneffectiviteitsonderzoek is al gestart. Wij zullen de conceptbevindingen met u en met ILT delen.

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,

Tata Steel IJmuiden BV

Martine Bredewold
General Manager Health, Safety & Environment

Strip Products Mainland Europe site IJmuiden / Health, Safety & Environment
4D08 • PO Box 10.000 • 19790 CA IJmuiden • The Netherlands
Tata Steel IJmuiden B.V. • Postbus 10.000 • 1970 CA IJmuiden • K.v.K. nummer 34.040.331

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. K. Vervaart
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235143731
vervaartk@noord-holland.nl

Verzenddatum

Kenmerk
1228565/1228571

Uw kenmerk

Betreft: Resultaten RIVM gezondheidsrisico grafietuitstoot voor omwonenden Harsco Metals/Tata Steel

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) informeren wij u over de mogelijke gezondheidsrisico's voor omwonenden van de uitstoot van grafiet door staalslakverwerker Harsco Metals. Ons college heeft deze informatie gisteren, 3 juni 2019, ontvangen en delen dit nu met uw Staten.

Wij hebben het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) verzocht een inschatting te maken van de gezondheidsrisico's voor de bewoners van Wijk aan Zee als gevolg van blootstelling aan stoffen in de uitstoot van grafiet afkomstig van Harsco. De resultaten van de risicobeoordeling laten zien dat voor de metalen lood, mangaan en vanadium de geschatte blootstelling zodanig hoog is dat dit ongewenst is voor de gezondheid.

Deze hoofdconclusie is gebaseerd op de veegmonsters na één incident van grafietuitstoot. In deze brief informeren we u over de aanleiding van dit onderzoek en de gevolgen voor de gezondheid van omwonenden. Daarnaast gaan we in op de voorgestelde maatregelen die kunnen worden genomen. Het rapport van RIVM en samenvatting is als bijlage bij deze brief gevoegd, evenals de in kaart gebrachte vragen van bewoners met beantwoording. Op de website van RIVM staat het onderzoek beschreven (https://www.rivm.nl/grafietregen-en-gezondheid-2019).

Context/aanleiding onderzoek
Sinds 2016, met een piek in de zomer/herfst 2018, is er bij het slakverwerkingsproces bij Tata Steel en Harsco verschillende keren een uitstoot geweest waarbij grafiet in de omgeving terecht kwam. Deze grafietregen riep veel vragen en bezorgdheid op bij de omwonenden en

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

overheden. De bewoners van Wijk aan Zee, die door de ligging van het dorp het meest direct werden getroffen, willen inzicht hebben in de samenstelling van de uitstoot van grafiet en de mogelijke risico's voor hun gezondheid.

Onderzoeksopzet

Ons college heeft daarom eind 2018 het RIVM benaderd om onderzoek te doen naar de uitstoot van grafiet. Dit project 'grafiet en gezondheid 2019' is 1 februari jl. van start gegaan en bestaat uit:

1. Het in kaart brengen en beantwoorden van vragen van bewoners.
2. Het analyseren van de grafietuitstoot.
3. Het inschatten van mogelijke gezondheidsrisico's.
4. Het analyseren van mogelijkheden voor een (vervolg)onderzoek.
5. Het beantwoorden van zoveel mogelijk vragen en ons college adviseren over de (on)mogelijkheden van een onderzoek.

Ons college heeft geen invloed op de gebruikte onderzoeksmethoden en de resultaten. Het RIVM werkt voor dit project samen met de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Kennemerland en de inwoners van de IJmond. Er is een klankbordgroep ingericht waar omwonenden en experts van andere organisaties deel van uitmaken. De onafhankelijke positie van RIVM is vastgelegd in de Wet op het RIVM. De provincie, Harsco en Tata Steel hebben geen rol in de klankbordgroep of bij het opstellen van het uiteindelijke onderzoeksvoorstel.

De eerste resultaten waarover wij uw Staten nu informeren betreffen het tussenresultaat van punten twee en drie. Na een uitstoot van grafiet op 29 maart jl. zijn er binnen vijf uur veegmonsters genomen op negen locaties in Wijk aan Zee. Dit is gedaan volgens het vastgestelde monsterafnameprotocol, waarbij oppervlakken voor en na een grafietregen schoon zijn geveegd en mee zijn genomen naar het laboratorium waar ze zijn geanalyseerd op PAK's[1] en metalen. Deze twee groepen stoffen zijn gekozen omdat hier stoffen onder vallen die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid van mens en/of milieu (zogenoemde zeer zorgwekkende stoffen).

Huidige beoordeling RIVM

Voor de huidige beoordeling van de gezondheidsrisico's heeft het RIVM gekeken naar de blootstelling via de huid (dermaal) en via hand-mondcontact (oraal) bij jonge kinderen[2]. Uit de beoordeling blijkt dat in de uitstoot van grafiet zware metalen en PAK's zitten. Voor de metalen

[1] Polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) vormen een groep van chemisch nauw verwante verbindingen. PAK's komen op diverse plaatsen in het milieu voor en vertoont kankerverwekkende eigenschappen.

[2] Er is gekeken naar de mogelijke gezondheidseffecten op kinderen, omdat zij relatief gezien een hoge blootstelling hebben, dit vanwege hun specifieke gedrag zoals kruipen/spelen op de grond en het in de mond stoppen van vingers en hun relatief lage lichaamsgewicht. Als voor kinderen geen risico voor de gezondheid wordt verwacht, dan geldt dat ook voor volwassenen.

lood, mangaan en vanadium is de geschatte blootstelling zodanig dat RIVM dit aanmerkt als ongewenst voor de gezondheid.

Voor de overige metalen blijft de blootstelling onder de toxicologische referentiewaarde en wordt een gezondheidsrisico door blootstelling via uitstoot van grafiet niet verwacht. De risicobeoordeling voor de PAK's laten zien dat de geschatte gezondheidsrisico's onder het risiconiveau liggen van wat in Nederland verwaarloosbaar wordt geacht.

Of een individu ook daadwerkelijk een gezondheidseffect ontwikkelt, hangt van meer factoren af dan alleen van blootstelling aan de betreffende stoffen. Hierbij spelen andere factoren zoals verschillen in leefstijl en gevoeligheid voor een gezondheidseffect tussen personen een rol.

De huidige resultaten zijn een tussenresultaat. Eind juli verwachten we het definitieve advies van het RIVM. Dit advies zullen we betrekken bij de verdere stappen die wij nemen. Wij zullen u daar dan verder over informeren.

Handelingsperspectief

Gelet op de bevindingen van RIVM dient de grafietuitstoot verder te worden teruggedrongen. Ons college zet in op de volgende punten:

- Harsco en Tata Steel nemen extra maatregelen om het optreden van grafietuitstoot te minimaliseren.
- Flankerend: intensivering van het toezicht.
- Goede voorlichting aan inwoners, met name over hoe ze kunnen voorkomen dat hun kinderen de schadelijke stoffen binnenkrijgen.

Maatregelen om blootstelling te beperken

Ons college begrijpt dat deze resultaten bij omwonenden gevoelens van bezorgdheid en onrust teweeg kunnen brengen. Volgens het RIVM kunnen kinderen veilig buiten spelen. Vanuit een gezondheidskundig oogpunt is het echter wel wenselijk om adequate maatregelen te nemen om blootstelling aan de betreffende metalen te beperken. Gedacht wordt aan het schoonmaken van speeltoestellen en het wassen van de handen na het buiten spelen en voor het eten. Waarbij het niet erg is als dit een keer wordt vergeten.

Wij gaan in overleg met de betreffende gemeenten over het geven van voorlichting en het nemen van maatregelen om de blootstelling te minimaliseren.

Tata Steel en Harsco hebben op 4 juni 2019 per direct extra maatregelen aangekondigd die grafietuitstoot in de omgeving maximaal voorkomen (https://www.tatasteel.nl/nl/nieuws/Extra-maatregelen-Tata-Steel-tegen-grafietuitstoot).

Handelingsperspectief richting Harsco en Tata Steel
Er zijn twee lasten onder dwangsom (LOD) opgelegd aan Harsco vanwege de uitstoot van stof en grafiet. In beide gevallen heeft Harsco beroep ingesteld tegen de LOD. Deze beroepen worden 27 juni 2019 tegelijk door de rechtbank Haarlem behandeld. De resultaten van het onderzoek van RIVM bevestigen dat het handhavend optreden van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG), namens ons college, terecht is. Wij gaan de handhaving intensiveren en bekijken op korte termijn op welke wijze dat gaat plaatsvinden.

Verder zijn er drie handhavingsverzoeken ingediend, door de Stichting IJmondig, de Dorpsraad Wijk aan Zee en een bewoner. Deze verzoeken zien niet alleen op Harsco, maar zijn breder en hebben betrekking op Tata Steel algemeen. We bekijken op welke manier de (mogelijke) reactie op deze handhavingsverzoeken betrokken kunnen worden bij de conclusies van het RIVM-rapport en het handelingsperspectief ten aanzien van Harsco.

Met ons verscherpt toezicht hebben we Harsco en Tata Steel tot nu toe bewogen om extra korte- en langetermijnmaatregelen te nemen. De meest in het oog springende maatregel is de bouw van een gesloten hal met afzuiging waarbij eventueel vrijgekomen deeltjes grafiet kunnen worden afgevangen. Daarnaast is er geïnvesteerd in extra 'slakpannen' waardoor de slakken langer kunnen afkoelen, wordt er een plan gepresenteerd om het terrein anders in te richten om stofverspreiding te beperken en zijn er extra sproeisystemen aangebracht om stofverspreiding bij het kiepen van de slakpannen verder te beperken.

Op basis van de resultaten van het onderzoek van RIVM zal Harsco/ Tata Steel extra maatregelen (laten) treffen, die mogelijk zijn om de uitstoot van grafiet niet meer te laten plaatsvinden. Wij doen een beroep op Harsco/Tata Steel om het maximale te doen om de hinder te laten stoppen. Wij geven OD NZKG opdracht het toezicht verder te intensiveren.

Op 6 juni a.s. zal Tata Steel tijdens een bewonersbijeenkomst hun *roadmap 2030* presenteren, hun meerjarenplan tegen alle vormen van overlast. Eerder heeft Tata Steel bekend gemaakt in ieder geval 100 miljoen euro extra uit te trekken om de stofuitstoot op het terrein van Tata Steel — inclusief de stof- en grafietuitstoot van Harsco — aan te pakken. Dit is voor ons college een belangrijk moment om te beoordelen wat de concrete maatregelen van Tata Steel en Harsco zijn om de stofoverlast te stoppen.

Overige stappen
Verder hebben we Tata Steel naar voren gehaald bij het landelijk onderzoek naar zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). Ambtelijk wordt er op

dit moment verkend hoe de samenwerking tijdens de situatie rondom Harsco en Tata Steel is vormgegeven/ingericht. Vooruitlopend op de resultaten hiervan is een projectteam opgericht, bestaande uit medewerkers van OD NZKG en de provincie. Daarnaast worden nu de mogelijkheden verkend en uitgewerkt voor een (bestuurlijk) overleg toegespitst op Tata Steel en de betrokkenheid van de inwoners hierbij.

Wij verwachten u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zullen u op de hoogte houden van de ontwikkelingen rondom de uitstoot van grafiet door Harsco.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

voorzitter

3 bijlagen (www.rivm.nl/inschatting-gezondheidsrisicos-grafietregen)

- Publiekssamenvatting RIVM
- Rapport RIVM Inschatting gezondheidsrisico's grafietregen
- Vragen en antwoorden grafietuitstoot

Kopie aan:

- Staatssecretaris Infrastructuur en Waterstaat
- Colleges gemeenten Beverwijk, Heemstede en Velsen
- Directie Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
- Directie Omgevingsdienst IJmond
- Directie Harsco Metals Holland
- Directie Tata Steel IJmuiden

TATA STEEL

TATA

Provincie Noord-Holland
t.a.v. College van GS
De heer A.Tekin
Paviljoenslaan 7-9
2012 JE Haarlem

Velsen-Noord, 5 juni 2019

Betreft: Toelichting extra maatregelen Tata Steel

Geachte heer Tekin, Beste Adnan

Desgevraagd hedenochtend informeer ik u bij deze over de extra maatregelen die Tata Steel en slakverwerker Harsco maandag jl hebben genomen om grafietuitstoot in de omgeving maximaal te voorkomen. Deze maatregelen zijn door Tata Steel voorgesteld tijdens het overleg op maandag 3 juni om 17.00 uur tussen Tata Steel, de Provincie Noord-Holland en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied en na instemming daarmee door de aanwezige vertegenwoordigers van genoemde overheidsinstanties door Tata Steel per direct aangekondigd.

Aanleiding
Op 3 juni jl. om 12.00 uur is het rapport van het RIVM van diezelfde datum aan Tata Steel verstrekt. Tata Steel heeft op dat moment kennis genomen van het rapport. Uiteraard hebben wij er alle begrip voor dat de inhoud van het rapport tot vragen en zorgen van omwonenden leidt. Tata Steel heeft tijdens de presentatie van het RIVM diezelfde dag om 14:30 verschillende vragen gesteld aan het RIVM die nog niet zijn beantwoord. Om vooruitlopend op een reactie van het RIVM, dan wel verder onderzoek, te zorgen dat er geen ontoelaatbare emissies vrijkomen in de omgeving hebben wij besloten om de aangekondigde extra maatregelen te treffen. De maatregelen zijn een uitbreiding van de acties die grafietemissie de afgelopen maanden al drastisch terug brachten. De extra maatregelen zijn gebaseerd op recente inzichten en op de ervaringen met de eerdere maatregelen in het productieproces en de verwerking van het zogeheten ROZA-slak door Harsco.

Sinds november vorig jaar heeft Tata Steel al maatregelen genomen om grafietemissies zoveel als mogelijk te voorkomen. Deze hebben een aantoonbaar effect.

Op 15 mei jl. hebben wij de eerste schop gezet voor de bouw van een fabriekshal zodat het proces van zogeheten ROZA-slakverwerking straks volledig overdekt plaats kan vinden. Verwachte oplevering van deze fabriekshal is april 2020. Door de bouw van de fabriekshal is grafietuitstoot niet meer aan de orde; de hal zal het probleem structureel oplossen.

Maatregelen
Vanaf de zomer 2018, hebben de maatregelen tegen grafiet emissies zich geconcentreerd op a) aanpassingen in de procesvoering van de hoogovens en b) op het beter afkoelen van de ontzwavelingsslak voor verwerking door Harsco.

Ad a:

Corporate Communications and Public Affairs
Postbus 10.000 • 1970 CA IJmuiden • The Netherlands
T: +31 (0) 25 149 6283 • Donald.Voskuil@tatasteeleurope.com
Tata Steel IJmuiden BV

- Door de basiciteit van de hoogoven slak kunstmatig laag te houden is het zwavelgehalte in het ruwijzer verhoogd. Dit heeft als bijeffect dat koolstof beter gebonden blijft in het ruwijzer en de uitscheiding daarvan in de vorm van grafiet vermindert. Het ruwijzer wordt hierdoor met een hoger zwavelgehalte en met minder uitscheiding van grafiet aangeboden aan de ontzwavelingsstap in de RoZa-installaties.
- Door de hoogovens preventief af te regelen bij verstoringen in de productieketen worden de kans op schommelingen in de samenstelling van het ruwijzer (en dus in zwavelgehalte en in kans op grafietvorming) verkleind.

Ad b:

Door de koeltijd van de rozaslak voor verwerking bij Harsco te vergroten wordt de thermiek (opstijgende warme lucht) tijdens het leegkiepen van de pannen verkleind. In deze thermiek kunnen namelijk de grafietdeeltjes omhoog genomen worden waardoor de wind er grip op kan krijgen en deze bij ongunstige windrichting naar Wijk aan Zee kan brengen. De langere koeltijd wordt bereikt door meer Roza-pannen te gaan gebruiken, welke besteld moesten worden en welke geleidelijk beschikbaar zijn gekomen en nog gaan komen (juni en juli).

Nieuwe inzichten

Uit de tot nu toe opgedane ervaring met de nieuwe werkwijze en het toepassen van advanced analytics technieken op alle beschikbare operationele data hebben we geleerd dat bij het voorkomen van grafietemissies het effect van koelen nog belangrijker is dan het effect van verhogen van het zwavelgehalte in ruwijzer. Doordat de extra pannen de afgelopen maanden geleidelijk beschikbaar zijn gekomen is ervaren dat de grafietemissies sterk gereduceerd zijn. Advanced analytics leert dat de koeltijd van de pannen een sterk voorspellende waarde heeft voor het al dan niet vrijkomen van grafiet bij Harsco en aannemelijk is gemaakt dat als de slak niet vloeibaar uit de pan treedt tijdens het legen, de thermiek en dus de kans op verspreiden van grafiet veel kleiner is.

Schoonmaken

Bovenop de extra maatregelen en in overleg met de burgemeester van Beverwijk zal Tata steel het schoonmaken van eigendommen en openbare ruimte, vooral speeltuinen en schoolpleinen verder intensiveren. Dit betekent concreet dat voortdurend, bijvoorbeeld wekelijks en vaker indien noodzakelijk, speeltoestellen op schoolpleinen worden schoongemaakt.

Namens Tata Steel in IJmuiden,
Met vriendelijke groet,

Hans van den Berg
Directeur Tata Steel in IJmuiden

M 22/17-06-2019
punt 2a

AANGENOMEN

Motie: Tweewekelijkse informatievoorziening aan de Staten inzake Tata Steel/Harsco Metals

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op maandag 17 juni 2019,

Constaterende dat

- over de grafietregens van Tata Steel/ Harsco Metals en de gevolgen voor de volksgezondheid nog veel onduidelijk is, maar in het recente RIVM-onderzoek zorgwekkende conclusies getrokken worden;

- bij Provinciale Staten veel vragen leven rondom het proces van de uitvoering van de VTH-taken tot dit moment, alsmede wat de toekomstige ontwikkelingen op dit dossier zullen zijn.

Overwegende dat

- Het college eerder toegezegd heeft Provinciale Staten op de hoogte te houden van de gang van zaken en de ontwikkelingen rondom Tata Steel/Harsco Metals;

- Provinciale Staten sindsdien summier informatie over de situatie hebben ontvangen.

Draagt het College van GS op

- Actief elke twee weken een update te geven van de huidige stand van zaken en ontwikkelingen rondom Tata Steel/Harsco Metals.

en gaan over tot de orde van de dag.

Dennis Heijnen (CDA) Eric Smaling (SP) Ines Kostic (PvdD) Michel Klein (CU)

Ralf Dekker (FvD) Gideon Everduim (DENK) Wil van Soest (50plus/PvdO) Marco Deen (PVV)

AANGENOMEN

M 23 / 17-06-2019
punt 2a

GROEN LINKS NOORD-HOLLAND | D66 Noord-Holland | SP NOORD-HOLLAND | PVDA NH | CU NH | CDA | PvdD

Motie Stop de grafietregens

De Provinciale Staten van Noord-Holland bijeen in vergadering van 17 juni 2019,

Constaterende dat:

- Er reeds langere tijd veel maatschappelijke onrust heerst rond overlast ondervonden van Tata Steel en het op haar terrein gevestigde bedrijf Harsco Metals Holland B.V.(Harsco);
- In 2016 de eerste 'grafietregens' op Wijk aan Zee neerdaalden;
- per 1 november 2018 door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied(OD NZKG) aan Harsco een eerste last onder dwangsom is opgelegd, die inmiddels is 'volgelopen': de dertigste dwangsom van EUR 5.000,-- is in januari j.l. verbeurd;
- Op 22 januari 2019 aan Harsco een tweede last onder dwangsom is opgelegd van EUR 25.000,--, waarvan er tot op heden acht zijn verbeurd;
- Deze dwangsommen mede zijn gericht op het voorkomen van grafietregens;
- Uit een voorlopig rapport van het RIVM blijkt dat de grafietregens (o.a.) lood bevatten in een concentratie die ongewenst is wegens het effect op de gezondheid, met name die van jonge kinderen;

en dat

- 9 Juni j.l. voor het laatst door Tata een grafietalarm is afgegeven;
- Tata voornemens is de grafietregens op termijn te voorkomen door overkapping van de veroorzakende werkzaamheden, en dat realisatie van deze hal wordt verwacht in april 2020.

Overwegende dat:

- De provincie alles in het werk moet stellen om haar inwoners te beschermen tegen ontoelaatbare gevaren voor de volksgezondheid;
- Sinds 1 november 2018 door de OD 55 fysieke controles zijn uitgevoerd waarbij twee maal een last onder dwangsom is opgelegd waarvan er inmiddels 38 zijn verbeurd;
- Het opleggen van dwangsommen er tot op heden niet toe heeft geleid dat Wijk aan Zee is gevrijwaard van grafietregens;
- De opbrengst van de dwangsommen in beginsel aan de Algemene Middelen van de Provincie wordt toegevoegd.

Draagt Gedeputeerde Staten op om:

- Voor het zomerreces de Staten te informeren over de escalatieladder; een ladder die inzicht geeft in alle mogelijkheden en instrumenten van GS en OD NZKG om maatregelen te nemen en daarbij laat zien in welke situatie een volgende stap op de ladder wordt gezet; Waarbij o.a. wordt meegenomen de mogelijkheid om het toezicht op de aan Tata en Harsco verleende vergunningen zodanig te intensiveren dat 24/7 controle wordt uitgevoerd (danwel door fysieke aanwezigheid, dan wel op enige andere manier) zodat élke overtreding van de voorwaarden van de verleende vergunningen tot het verbeuren van een dwangsom zal leiden;
- De opbrengst van de dwangsommen toe te voegen aan het VTH-budget zodat daarmee de extra inspanningen van de OD NZKG kunnen worden gefinancierd.;

Voorts

- Alle vergunningen die verband houden met de uitstoot van Zeer Zorgwerkkende Stoffen van Tata Steel, Harsco of enig ander bedrijf op het terrein van Tata Steel, door te lichten en na te

gaan of aan alle gestelde vergunningsvoorwaarden wordt voldaan en maatregelen te nemen als dit niet zo is;

En tenslotte

- draagt PS zichzelf op bijvoorbeeld de Randstedelijke Rekenkamer te verzoeken om een vervolgonderzoek te starten naar de kwaliteit van de uitvoering van de VTH taken door de OD, de rol van de provincie daarbij en met adviezen te komen dit te verbeteren.

En gaat over tot de orde van de dag

Rosan Kocken (GroenLinks)

Suzanne Klaassen (D66)

Lars Voskuil (PvdA)

Eric Smaling (SP)

Michel Klein (ChristenUnie)

Dennis Heynen (CDA)
pudd J. Kostić

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Verzenddatum
12 juni 2019

Betreft: Coalitieakkoord 2019-2023: 'Duurzaam doorpakken'

Geachte leden,

Graag bied ik u, namens de onderhandelaars van GroenLinks, VVD, D66 en PvdA, het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken' aan. Dit akkoord is het begin van een nieuwe samenwerking tussen deze partijen. Samen willen zij zich sterk maken voor een duurzaam, bereikbaar, leefbaar en innovatief Noord-Holland. Het is een akkoord op hoofdlijnen; geen dik en dichtgetimmerd verhaal. Het akkoord bevat de speerpunten van GroenLinks, VVD, D66 en PvdA. Beleid dat niet in het akkoord staat, wordt onverminderd voortgezet.

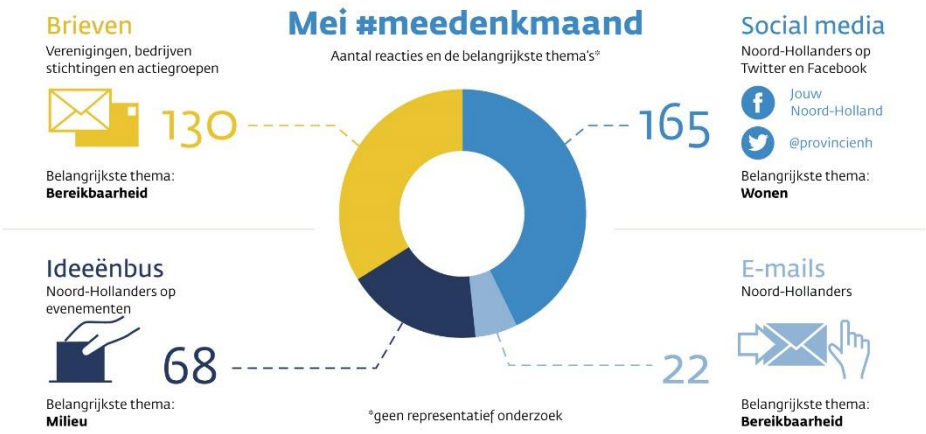
In deze brief wil ik u, mede namens de onderhandelaars, graag informeren over de totstandkoming van dit akkoord. In motie 20, die Provinciale Staten op 18 april 2019 unaniem hebben aangenomen, hebben uw Staten mij opgeroepen om het formatieproces zo transparant mogelijk vorm te geven. Verder werd in de motie gevraagd de andere partijen in Provinciale Staten, onze maatschappelijke partners en onze inwoners te betrekken bij de coalitiebesprekingen. De onderhandelaars waarderen de grote betrokkenheid die hieruit voort is gekomen. Ik licht hieronder graag toe hoe wij hier invulling aan hebben gegeven.

Provinciale Staten
Bij de start van de informatiefase die tot dit coalitieakkoord heeft geleid, hebben de informateurs van GroenLinks en VVD alle partijen gevraagd in een brief te beschrijven hoe zij de verkiezingsuitslag duiden, welke thema's zij belangrijk vinden en wat hun visie is op de mogelijke coalities en hun deelname daaraan. Alle partijen hebben hieraan gehoor gegeven. Op basis van deze brieven zijn informatiegesprekken gevoerd, die ertoe hebben geleid een formatieproces te starten met GroenLinks, VVD, D66 en PvdA. Tijdens de formatiefase hebben de (in)formateur(s) vijf brieven gestuurd om de Staten te informeren over de voortgang. Alle brieven zijn gepubliceerd op de website van de provincie Noord-Holland, waar een speciale webpagina is gemaakt onder het kopje Coalitievorming 2019.

Daarnaast zijn twee bijeenkomsten georganiseerd met de partijen die niet betrokken waren bij de onderhandelingen. In deze bijeenkomsten is aan die partijen gevraagd welke onderwerpen zij graag in het coalitieakkoord zouden willen terugzien. In deze gesprekken is uitgebreid stilgestaan bij de bestuurscultuur en de samenwerking tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.

De onderhandelaars zijn zeer content met de gesprekken; een aantal punten dat naar voren is gebracht sluit nauw aan bij de ambities die in het coalitieakkoord zijn verwoord. De onderhandelaars hebben meerdere voorstellen een plaats gegeven in dit coalitieakkoord. Zo omarmen zij de ideeën, van onder meer Forum voor Democratie, PVV en DENK, over het beter betrekken van inwoners en het instellen van een Commissie maatschappelijke trends en ontwikkelingen. De wens van de SP om meer aandacht te besteden aan het vervoer over water sluit aan bij onze ambities voor goederenvervoer. Op verzoek van de Partij voor de Dieren stellen ze middelen beschikbaar voor de opvang van dieren in het wild, zoals vogels en egels. Ze voldoen aan het verzoek van 50Plus/Partij van de Ouderen om overheidsinformatie, waar mogelijk, niet alleen digitaal aan te bieden. Van het CDA nemen ze het voorstel over om voldoende ruimte beschikbaar te stellen voor circulaire werklocaties. Ook het idee van de ChristenUnie om de mogelijkheden van zonne-energie in het IJsselmeer te verkennen, heeft een plaats in het coalitieakkoord gekregen.

Noord-Hollanders
Wij hebben geprobeerd Noord-Hollanders te betrekken bij de formatie door in tien blogs een inkijkje te geven in het verloop van de onderhandelingen. Daarnaast is de *#meedenkmaand* in het leven geroepen, die de hele maand mei heeft gelopen. Centraal in de *#meedenkmaand* stond de Facebookpagina Jouw Noord-Holland, die bijna 12.000 volgers heeft. Elke drie dagen is op die pagina een vraag of stelling geplaatst, waarop iedereen kon reageren. Via de provinciale sociale-mediakanalen hebben we Noord-Hollanders opgeroepen deel te nemen en te reageren. Bezoekers van Bevrijdingspop (5 mei), de Willem Arondéuslezing (8 mei), de finale van de Ondernemingsverkiezing Noord-Holland (15 mei) en de Medemblik Regatta (22 mei) konden hun ideeën meegeven. Zo ontvingen wij vele reacties, die bijvoorbeeld aandacht vroegen voor leefbaarheid, mobiliteit, duurzaamheid en betaalbare woningen. Deze reacties hebben onze formatiegesprekken gevoed en geïnspireerd.

Maatschappelijke partners
Direct na de Provinciale-Statenverkiezingen van 20 maart 2019 stroomden de brieven binnen, waarin onze maatschappelijke partners aandacht vroegen voor onderwerpen die hen aan het hart gaan. Deze brieven zijn, na instemming van de inzender, op de provinciale website geplaatst. De onderhandelaars zijn met diverse maatschappelijke partners in gesprek gegaan over een aantal complexe opgaven, te weten: faunabeheer, woningbouw, de toekomst van Schiphol, ontwikkelingen in het mobiliteitsbeleid, de verbinding A8-A9 en de Duinpolderweg. Het doel van deze gesprekken was om meer informatie op te halen, nieuwe ideeën op te doen en creatieve oplossingen te vinden. Wij waarderen het zeer dat zoveel mensen een bijdrage wilden leveren door ons een brief te sturen en met ons in gesprek te gaan. Wij danken hen hiervoor.

Tot slot

De afgelopen weken hebben wij op een intensieve manier gewerkt aan de vorming van een nieuwe coalitie. De gesprekken zijn in een constructieve en openhartige sfeer gevoerd. Het was zeker niet altijd gemakkelijk. Wel hielden alle partijen steeds het hogere doel voor ogen: de provincie Noord-Holland heeft recht op een goed bestuur en het Noord-Hollandse belang moet altijd voorop staan. Ik ben blij dat ik daar als (in)formateur voor mijn mooie provincie een steentje aan heb mogen bijdragen. Ik heb dit met veel plezier en trots gedaan.

Met vriendelijke groet,

Laura Bromet,
Formateur

Coalitieakkoord 2019-2023
GROENLINKS, VVD, D66 en PARTIJ VAN DE ARBEID

DUURZAAM DOORPAKKEN!

Inhoud

1 Klimaat

2

3

4

6 Financïen

Voorwoord

Vol trots presenteren wij 'Duurzaam doorpakken!', het coalitieakkoord voor de provincie Noord-Holland. Dit akkoord is het begin van een samenwerking tussen GroenLinks, VVD, D66 en Partij van de Arbeid. Er is veel dat ons bindt: we maken ons sterk voor een duurzame, bereikbare, leefbare en innovatieve provincie. Wij besturen onze provincie op een moderne, transparante manier, in samenwerking met de inwoners van Noord-Holland en onze partners. Wij kiezen voor een duidelijke koers, laten onze kleuren zien en gunnen elkaar successen.

Trots zijn wij op Noord-Holland: een prachtige provincie om te wonen, werken en vrije tijd door te brengen. De Noord-Hollandse economie draait uitstekend. De veelzijdigheid van onze inwoners, steden, dorpen en landschappen is indrukwekkend. Natuurgebieden en recreatiemogelijkheden zijn nooit ver weg. Veel Noord-Hollanders zijn heel tevreden over hun provincie. Wel zien wij grote opgaven die we de komende vier jaar willen aanpakken. Hoe gaan we om met de grote dynamiek en ruimtelijke druk in de metropoolregio Amsterdam? Op welke manier zorgen we dat onze economie vitaal en onze provincie goed bereikbaar blijft? Hoe beschermen we het klimaat en ons cultureel erfgoed en geven we de transities in de energievoorziening, landbouw en mobiliteit vorm? Op welke wijze versterken we de biodiversiteit, de waterkwaliteit, de leefbaarheid en het landschap? En hoe borgen we een democratisch, transparant en inclusief bestuur, waarbij iedereen gehoord wordt, zijn inbreng kan leveren en de lusten en lasten eerlijk verdeeld worden?

Met die grote opgaven gaan wij aan de slag. Wij investeren in duurzaamheid, schone energie, goede bereikbaarheid per auto, fiets en openbaar vervoer, een gezonde leefomgeving vol mooie natuur, schoon water, natuurinclusieve landbouw en open landschap. Wij maken ruimte voor woningen, duurzame energieopwekking, werk en mobiliteit. En deze investeringen zijn mogelijk zonder belastingverhoging; wij houden het laagste opcententarief van Nederland.

Dit is een akkoord op hoofdlijnen. Geen dik en dichtgetimmerd verhaal. Dit akkoord bevat onze speerpunten, maar onze betrokkenheid is veel breder. Beleid dat niet in dit akkoord wordt genoemd, zetten we voort. Daarbij realiseren we ons dat de wereld snel verandert. We benutten nieuwe kansen en ontwikkelingen. Wij hebben vertrouwen in elkaar en laten dat zien. En we geven ruimte aan Provinciale Staten en onze partners. Dat hebben we gedaan bij de totstandkoming van dit akkoord, door hen te vragen hun prioriteiten te benoemen. En dat blijven we doen. Wij verheugen ons op het debat, in een open en constructieve sfeer.

Duurzaam doorpakken: samen gaan we het doen!

Zita Pels	GroenLinks
Cees Loggen	VVD
Ilse Zaal	D66
Adnan Tekin	Partij van de Arbeid

1 Klimaat

De energietransitie biedt kansen voor de Noord-Hollandse economie en verduurzaming van onze samenleving. Tegelijkertijd stelt zij ons voor een flinke opgave met een hoge urgentie. Het is dan ook vanzelfsprekend dat inspanningen om deze energietransitie vorm te geven, in alle provinciale beleidsterreinen terugkomen. Dit vraagt coördinatie en een voortdurende integrale benadering. Wij onderschrijven de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs en werken mee aan de uitvoering van Rijksambities. We hechten eraan zelf te bepalen hoe deze ambities in onze provincie worden ingevuld. Daarnaast moeten de lusten en lasten van de energietransitie eerlijk worden verdeeld, gelet op het maatschappelijk draagvlak en de financiële consequenties.

Routekaart en Energieakkoord

Om onze klimaatambities te realiseren zetten we stevig in op energiebesparing, versnelling van de opwekking van duurzame energie, innovatie en samenwerking met onze partners. In de Regionale Energiestrategieën maken we met hen afspraken over de optimale wijze om de opwekking van duurzame energie te versnellen. In een routekaart tot 2030 werken we uit welke maatregelen we zelf treffen. Daarbij zetten we, samen met de Omgevingsdiensten, in op strikte handhaving van wet- en regelgeving voor energiebesparing bij bedrijven. Daarnaast verbreden wij de inzet van het Servicepunt Duurzame Energie met het thema circulaire economie en zorgen wij ervoor dat deze kennis ook beschikbaar komt voor burgerinitiatieven. Ten slotte is onderdeel van de routekaart een impact-analyse van de CO_2-effecten van ons beleid en onze projecten, alsmede de effecten daarvan op welzijn en welvaart. Samen met gemeenten, woningcorporaties en andere stakeholders sluiten we een eerlijk, haalbaar en betaalbaar Energieakkoord, op basis van de routekaart. In het Energieakkoord maken we ook afspraken met gemeenten over kennisdeling en over het benutten van kansen die landelijke regelingen bieden. We richten een fonds op voor de uitvoering van het Energieakkoord.

De energietransitie vergt ook een goede energie-infrastructuur. Wij zetten ons hiervoor in. Daarnaast formuleren we een visie op de benutting van de bodem voor warmtenetten, warmte-koudeopslag en ondergrondse energie-infrastructuur. Om restwarmte en CO_2 optimaal te benutten maken we een warmte- en CO_2-kaart.

Windenergie

Om de energietransitie vorm te geven is ruimte nodig voor de plaatsing van windmolens. Het heeft onze voorkeur om zoveel mogelijk windmolens op zee te plaatsen. Echter, ook op het land zal de plaatsing van windmolens nodig zijn. Daarom wijzigen wij het beleidskader Wind op land. Wij zien veel maatschappelijke initiatieven die ruimte vragen voor windmolens en die op draagvlak kunnen rekenen. Samen met partners werken we aan Regionale Energiestrategieën. De resultaten daarvan verankeren we in ons ruimtelijk beleid. Binnen de Metropoolregio

Amsterdam (MRA) bieden wij, vooruitlopend hierop, ruimte voor de plaatsing van windmolens op basis van het principe 'ja, mits'. Dit betekent dat niet op elke locatie windmolens kunnen worden geplaatst, maar dat een zorgvuldige afweging zal plaatsvinden. Buiten de MRA hanteren wij een restrictief 'nee, tenzij'-beleid, tot het moment van vaststelling van de Regionale Energiestrategie Noord-Holland Noord, waarin duidelijk zal worden op welke plaatsen draagvlak is voor de plaatsing van windmolens. Tot dat moment zijn alleen burgerinitiatieven voor nieuwe windmolens mogelijk wanneer breed draagvlak is aangetoond en een goede landschappelijke inpassing is gegarandeerd. Wij kunnen ondersteuning bieden bij de uitvoering van draagvlakonderzoek.

Zonne-energie

Ook zonne-energie kan een aanzienlijke bijdrage leveren aan de opwekking van duurzame energie. Wij zetten het huidige beleid voor zonneakkers voort en zien kansen om op meer locaties zonne-energie mogelijk te maken. We richten ons in de eerste plaats op het benutten van de capaciteit van daken, parkeervoorzieningen en bedrijventerreinen. Daarnaast gaan we onze provinciale wegen en gebouwen optimaal benutten. Waardevolle landbouwgrond en natuurgebieden worden ontzien. We stimuleren gemeenten om kansen in kaart te brengen, initiatieven aan te jagen en knelpunten op te lossen. We stellen hiervoor kennis en middelen beschikbaar en stellen een zonne-aanjager aan. In een pilot onderzoeken we of zonneakkers in de Schipholregio tevens een bijdrage kunnen leveren aan het terugdringen van de ganzenoverlast. Verder zien we kansen voor zonne-energie in het IJsselmeer, de combinatie van zonne- en windenergie op één locatie en een pilot voor drievoudig ruimtegebruik, waarbij zonne-energie wordt gecombineerd met verbetering van de bodemkwaliteit en biodiversiteit.

Biomassacentrales

Er is steeds meer maatschappelijke weerstand tegen biomassacentrales, onder andere omdat deze veel fijnstof uitstoten. Wij wenden onze invloed aan om de uitbreiding van bestaande of bouw van nieuwe grootschalige biomassacentrales tegen te gaan.

Aqua- en geothermie, blauwe energie en warmte-koudeopslag

Innovatie is een wezenlijk onderdeel van de energietransitie en biedt economische kansen. Waar mogelijk willen wij dit stimuleren. Voorbeelden daarvan zijn aquathermie, blauwe energie, geothermie en warmte-koudeopslag. Voor geothermie willen we samenwerken met gemeenten en marktpartijen in een geo-alliantie, waarbij we monopolieposities voor marktpartijen willen voorkomen.

Waterstof en energiehavens

Waterstof heeft veel potentie als duurzame-energieoplossing voor personen- en vrachtvervoer. De havens in het Noordzeekanaalgebied en Den Helder kunnen zich ontwikkelen tot energiehavens voor het onderhoud van de windparken op zee en de productie en opslag van waterstof.

2 Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid

Noord-Holland kent een prachtige combinatie van stad en platteland, natuur en cultuur, rust en dynamiek. De Metropoolregio Amsterdam heeft een sterke internationale aantrekkingskracht en kent een grote vraag naar woningen, werklocaties en bereikbaarheid, en een grote behoefte aan natuur, cultuur en landschap. Ook Noord-Holland Noord wordt gekenmerkt door sterke economische clusters, zoals de agrarische en offshore sector, en biedt daarnaast een weids landschap.

Ruimtelijke ordening

Omdat we veel functies in een beperkte ruimte willen combineren, is een goede ruimtelijke ordening belangrijk. Onze sturingsfilosofie is gebaseerd op de Omgevingswet: lokaal wat kan, regionaal wat moet. We vertalen de ambities van dit coalitieakkoord zo spoedig mogelijk in de Omgevingsverordening. Het Noord-Hollandse landschap is ons dierbaar. Daarom willen we dit landschap behouden en gaan we ongewenste ruimtelijke effecten tegen. Wanneer ontwikkelingen in andere provincies leiden tot negatieve effecten in Noord-Holland, zoals in het geval van varend ontgassen, stellen wij deze in interprovinciaal verband aan de orde.

Wonen

De vraag naar betaalbare woningen in onze provincie is groot en neemt nog steeds toe. Wij vinden het belangrijk om in deze behoefte te voorzien en de woningbouwproductie te versnellen. Tegelijk willen wij de transitie maken naar een volledig klimaatneutrale en circulaire bouw. Een goede ruimtelijke inpassing van woningbouwprojecten is daarbij belangrijk.

In de Metropoolregio Amsterdam (MRA) continueren we het huidige beleid, dat erop is gericht de woonopgave binnenstedelijk en rond OV-knooppunten te realiseren en het landschap te beschermen. Wij stellen de komende jaren middelen beschikbaar voor de inzet van de aanjaagteams, zowel in de MRA als daarbuiten. Daarnaast zetten we een bouwambassadeur in om verbindingen te leggen tussen de verschillende initiatieven. Hiermee lossen wij knelpunten op en helpen we gemeenten om de woningbouwproductie te versnellen.

Buiten de MRA willen we woonakkoorden sluiten met gemeenten en stakeholders om de lokale behoefte aan woningen in beeld te brengen en knelpunten op te lossen. In deze woonakkoorden maken we afspraken om de volledige nieuwbouwopgave klimaatneutraal en circulair te realiseren.
Deze wens mag er echter niet toe leiden dat de realisatie van sociale huurwoningen wordt belemmerd.

We sluiten deze woonakkoorden als uit onderzoek blijkt dat er aantoonbaar behoefte is aan nieuwbouwwoningen voor lokale of economisch gebonden woningzoekenden. Als deze vraag niet binnen de kernen kan worden gerealiseerd, bieden wij ruimte voor kleinschalige woningbouw in het landelijk gebied, aan de randen van de kern. Voorwaarde is dat woningen volledig klimaatneutraal en circulair gebouwd en landschappelijk goed ingepast worden. De Adviescommissie Ruimtelijke Ordening (ARO) en Provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit (PARK) adviseren vroeg in het proces over de ruimtelijke kwaliteit. We wijzigen de samenstelling van de ARO om beter recht te doen aan de integraliteit van onze Omgevingsvisie.

De MRA is een economische motor die veel expats aantrekt. De gemeente Amsterdam heeft positieve ervaringen met de begeleiding van expats bij het vinden van woonruimte. Wij gaan met de gemeente Amsterdam verkennen wat de meerwaarde is van uitbreiding van deze begeleiding voor alle Noord-Hollandse gemeenten. Hiermee zorgen we voor een betere aansluiting tussen de woonwensen van expats en de huisvestingsmogelijkheden in de Noord-Hollandse gemeenten.

OV-knooppunten

Het beleid voor OV-knooppunten wordt voorgezet. We stimuleren woningbouw en bedrijvigheid rondom de 60 treinstations en vier grote busstations die zijn aangewezen als OV-knooppunt. De gemeenten ontwikkelen deze knooppunten zelf. Wij geven ruimte aan gemeenten om binnen de voorwaarden van het huidige OV-knooppuntenbeleid zelf te bepalen hoe ze deze woningbouw vormgeven en of ze meer woningen bouwen dan eerder is vastgesteld. Deze verruiming geldt alleen bij binnenstedelijke OV-knooppunten.

Datacenters

Noord-Holland is een aantrekkelijke vestigingslocatie voor datacenters. We willen deze ontwikkeling verder faciliteren en daarmee de ICT-sector versterken. Daarbij hebben we oog voor het effect van datacenters op het landschap, het benutten van de restwarmte en de energievoorziening. We verankeren dit in ons beleid.

Mobiliteit

Om Noord-Holland in de toekomst bereikbaar te houden moet worden geïnvesteerd in alle vervoersmodaliteiten. Vanwege de druk op de ruimte krijgen openbaar vervoer en vervoer per fiets extra aandacht. Zo starten we een onderzoek naar het doortrekken van de Noord-Zuidlijn naar Zaanstad en Purmerend. Daarover maken we binnen deze coalitieperiode bestuurlijke afspraken met de regio en het Rijk. Daarnaast vinden we het van belang dat de Noord-Zuidlijn wordt doorgetrokken naar Schiphol en Hoofddorp. Ook zetten we ons bij het Rijk in voor een verdubbeling van het spoor tussen Alkmaar en Den Helder en stellen we middelen beschikbaar voor het oplossen van knelpunten in of nabij Den Helder. Als de economische vitaliteit in Den Helder toeneemt, moet gekeken worden of de bereikbaarheid zich evenredig ontwikkelt. Verder leveren we een financiële bijdrage aan het bereikbaar houden van de Gooi- & Vechtstreek, aangezien deze bereikbaarheid van groot belang is voor de vitaliteit van de regio.

Verbinding A8-A9

De huidige voorkeursvariant van de verbinding A8-A9 zal verder onderzocht worden. Om het landschap te sparen zal gekeken worden of het mogelijk is de weg verdiept of in een tunnel aan te leggen. In dit onderzoek worden ook klimaatadaptatie en de aansluiting van Krommenie en Assendelft op openbaar vervoer meegenomen. Leidend bij de definitieve keuze voor een voorkeursvariant is het behoud van de Werelderfgoedstatus van de Stelling van Amsterdam. Om op korte termijn iets te doen aan de grote overlast voor de omwonenden van de N203 bij Krommenie investeren we in de leefbaarheid, bijvoorbeeld in maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren.

Bereikbaarheid Bollenstreek

Het programma Bereikbaarheid Bollenstreek wordt gefaseerd gerealiseerd. De investeringen in hoogwaardig openbaar vervoer en fiets worden in deze collegeperiode uitgevoerd. De Nieuwe Bennebroekerweg wordt opgewaardeerd om de nieuwe woonwijken in Hoofddorp, nu en in de toekomst, goed te ontsluiten. Alle Noord-Hollandse belanghebbenden zullen opnieuw gehoord worden over de voorkeursvariant. Naar aanleiding van deze gesprekken zal, op basis van het Noord-Hollandse belang, opnieuw gesproken worden met de provincie Zuid-Holland over de verdere realisatie van de weg en de voorkeursvariant.

Broek in Waterland

Om het leefbaarheidsprobleem in Broek in Waterland op te lossen zal, in lijn met het proces van co-creatie dat is doorlopen, een tweebaans-onderdoorgang van de N247 worden aangelegd. Zo worden de twee delen van het dorp weer met elkaar verbonden en ontstaat meer ruimte voor fietsers en voetgangers. We leveren een bijdrage aan de realisatie van de onderdoorgang.

Bereikbaarheid kust Zuid-Kennemerland

De Noord-Hollandse kust is een geliefd recreatiegebied. De vele bezoekers en het grote aanbod aan recreatiemogelijkheden leiden in het hoogseizoen en op andere piekmomenten tot congestie en bereikbaarheidsproblemen, met name in het kustgebied van Zuid-Kennemerland. Wij willen deze problematiek samen met onze partners aanpakken in een nieuw programma Bereikbaarheid Kust Zuid-Kennemerland. Hierbij richten we ons op slimme OV-oplossingen, investeringen in fietsbereikbaarheid, het afstemmen van pendelvervoer met parkeerbeleid en andere innovatieve vormen van verkeersmanagement. Met een structurele bijdrage aan dit programma anticiperen we bovendien op de bereikbaarheid tijdens grote evenementen zoals SAIL Amsterdam en de komst van de Formule-1 in Zandvoort.

Houtribdijk

De bereikbaarheid van de MRA moet ook in de toekomst gewaarborgd zijn. De verbinding over de Houtribdijk is daarbij van groot belang om het vervoerssysteem toekomstbestendig te maken. Wij willen samen met de provincie Flevoland en Rijkswaterstaat een onderzoek uitvoeren of een brug- in plaats van een dijkverbinding de bereikbaarheid kan vergroten en tegelijkertijd de waterkwaliteit en biodiversiteit in het Markermeer en IJmeer kan versterken. Bij dit onderzoek betrekken wij alle verkeersmodaliteiten.

Openbaar vervoer

De woonopgave in de MRA is groot. De verstedelijkingsopgave is alleen mogelijk als tegelijkertijd wordt gezorgd voor een goede ontsluiting door een toekomstbestendig mobiliteitssysteem. Wonen en werken, en oude en nieuwe woongebieden moeten duurzaam met elkaar worden verbonden. Een duurzaam, voor iedereen toegankelijk en samenhangend OV-systeem is daarbij van groot belang. Samen met onze partners stellen we een OV-visie 'Toekomstbestendige bereikbaarheid' op. Daarbij is niet alleen de mobiliteit binnen de MRA, maar ook de verbinding tussen de MRA en de aanliggende regio's van essentieel belang. We kijken daarbij naar mobiliteit in de volle breedte. Ook besteden we in de visie nadrukkelijk aandacht aan nieuwe concepten zoals *mobility as a service* en de beschikbaarheid van voldoende en hoogwaardig ingerichte P&R-locaties. We stellen een OV-fonds in voor investeringen in het openbaar vervoer.

De OV-verbindingen in de verschillende concessiegebieden moeten goed op elkaar zijn afgestemd, zodat OV-gebruikers ongestoord kunnen reizen. Wij zorgen, in overleg met de Vervoerregio en de gemeenten, voor onbelemmerde verbindingen en pakken knelpunten aan. Daarbij richten we ons niet alleen op de aansluiting tussen de MRA en Noord-Holland Noord, maar ook op de samenhang met de concessies in de aangrenzende provincies.

Fiets

De fiets is in toenemende mate een belangrijk onderdeel van de vervoersketen en van groot belang voor het bereikbaar houden van Noord-Holland. Steeds meer mensen gebruiken de fiets voor het woon-werkverkeer, waarmee zij steeds meer een alternatief voor de auto is. Daarnaast draagt fietsen bij aan een gezonde leefstijl. Om fietsverkeer te faciliteren zijn meer snelfietsroutes nodig. Wij intensiveren het fietsbeleid en investeren in nieuwe snelfietsroutes in de regio's Alkmaar, Haarlem-IJmond en Gooi- & Vechtstreek. We stellen hiervoor extra middelen beschikbaar. De spitspont bij Velsen is een belangrijk onderdeel van het regionaal fietsnetwerk. Wij willen dat deze verbinding behouden blijft en spannen ons, in overleg met het Gemeentelijk Vervoersbedrijf, de regio en Rijkswaterstaat, in om dit te bewerkstellingen.

Veel reizigers maken gebruik van de fiets om van huis of werk naar OV-knooppunten te gaan en vandaar verder met het openbaar vervoer te reizen. Daarom willen we dat er voldoende fietsenstallingen zijn bij OV-knooppunten en andere belangrijke overstappunten. Wij brengen de huidige vraag en aanbod in beeld en stellen middelen beschikbaar om mogelijke knelpunten op te lossen.

Fietsveiligheid is een randvoorwaarde bij aanleg en onderhoud van provinciale infrastructuur. De komende jaren gaan we mogelijke knelpunten rond fietsveiligheid bij provinciale wegen in kaart brengen en waar mogelijk versneld oplossen, zoals bij de N203.

Goederenvervoer over water

Wij willen het goederenvervoer over water actief stimuleren als duurzaam alternatief voor goederenvervoer over de weg. Hiermee dragen we bij aan een transitie in het goederenvervoer. Dit willen we bereiken door het behouden en uitbreiden van watergebonden logistieke bedrijventerreinen en laad- en loskades. Wij stellen een netwerkregisseur aan voor een periode van twee jaar. Ook onderzoeken we of aansluiting mogelijk is bij de Green Deal zeevaart, binnenvaart en havens. Ten slotte verkennen we, samen met gemeenten, of Kernnet het ruimtelijke ordeningsprincipe kan worden voor ontwikkellocaties.

Bermbeheer

Om versnippering van natuurgebieden tegen te gaan en de biodiversiteit te versterken, nemen wij de aanleg van faunapassages standaard mee bij realisatie en onderhoud van provinciale wegen. We beheren onze bermen natuurvriendelijk, waarbij verkeersveiligheid randvoorwaardelijk is.

Schiphol

De mainport Schiphol zorgt voor internationale bereikbaarheid. Dit is goed voor het Noord-Hollandse vestigingsklimaat en biedt werkgelegenheid op alle scholingsniveaus. Naast de lusten is het goed ook de lasten in de vorm van geluidshinder, CO_2-emissies, fijnstof en veiligheidsrisico's te erkennen. Overheid en sector hebben samen een verantwoordelijkheid om deze lasten terug te dringen, met oog voor de belangen van omwonenden en milieuorganisaties. Het overleg op nationaal niveau is richtinggevend; deze collegeperiode volgen we de nationale ontwikkelingen nauwgezet. Voor toekomstige ontwikkelingen blijven een aanzienlijke inzet van stillere en schonere vliegtuigen en substantieel minder nachtvluchten de voorwaarden waaraan Schiphol moet voldoen, alvorens de luchthaven zich gematigd en in balans met de leefomgeving binnen de gemaakte afspraken kan ontwikkelen.
We zien dat Schiphol zich steeds meer ontwikkelt tot een knooppunt voor verschillende manieren van vervoer. Mede in dat licht zijn wij voorstander van de substitutie van vliegtuig naar trein voor korte afstanden en het creëren van ruimte voor internationale treinen.

Noordzeekanaalgebied

In de Visie Noordzeekanaalgebied 2040 hebben wij, met onze partners, de regionale belangen voor dit gebied geformuleerd. Wij beschouwen deze visie als basis voor afspraken over de zonering van woningbouw en (havengebonden) bedrijventerreinen en voor het gesprek over transformatieopgaven. Zowel de havenontwikkeling als de beschikbaarheid van voldoende woningen zijn van groot belang voor Noord-Holland.

Als de woonopgave noodzakelijk maakt dat de zonering wordt aangepast, mag dit niet leiden tot afname van de benodigde maritieme en nautische ruimte voor (havengebonden) bedrijventerreinen. Deze ruimte is immers ook noodzakelijk om verduurzaming van de haven en de ontwikkeling van duurzame-energiehavens mogelijk te maken. Hierover gaan we graag het gesprek aan met onze partners.

3 Leefbaarheid en economie

Noord-Holland is een dynamische provincie, waar 2,8 miljoen mensen wonen en 1,6 miljoen mensen hun werk vinden. En daar zijn we trots op. De Noord-Hollandse economische structuur is vitaal en veelzijdig. Tegelijkertijd heeft deze dynamiek effect op de leefomgeving. In sommige regio's staat de luchtkwaliteit onder druk, ervaren mensen geluid- of geurhinder of zijn er risico's als gevolg van schadelijke stoffen. Wij willen dat Noord-Holland een gezonde leefomgeving is. Onderdeel van een gezonde leefomgeving is ook het ondersteunen van een gezonde leefstijl, een rijk cultureel aanbod en het behoud van ons cultureel erfgoed.

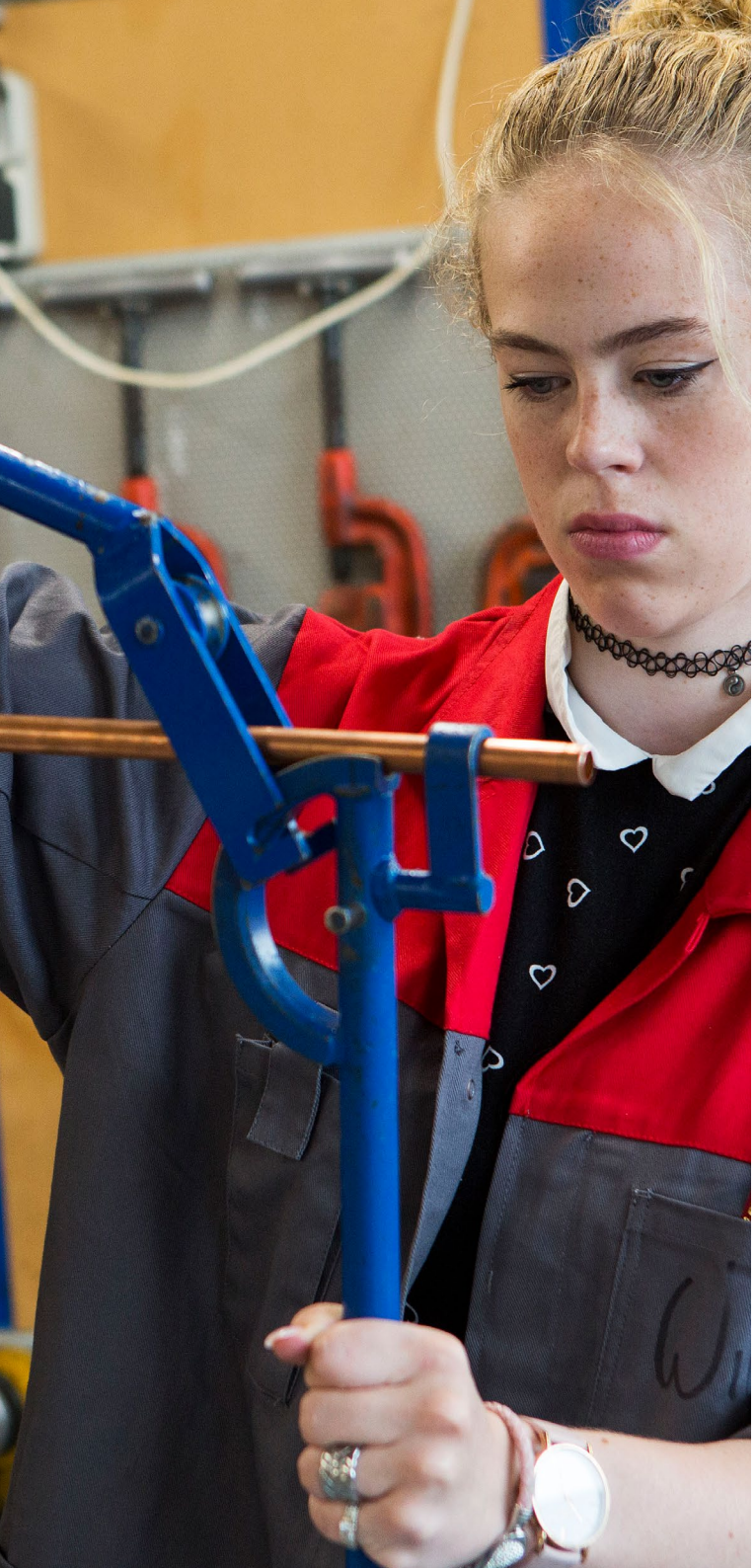
Economie en inclusieve arbeidsmarkt

Wij streven naar een optimaal vestigingsklimaat voor ondernemers in Noord-Holland. Een nationaal en Europees gelijk speelveld is hierbij van groot belang. We stellen geen strengere normen dan de wettelijke, maar stimuleren bedrijven om duurzame maatregelen te nemen. De provincie ondersteunt het vestigingsklimaat door in te zetten op goede bereikbaarheid, goede ruimtelijke ordening en een gezonde leefomgeving. Om de verduurzaming van de economie te versnellen, ondersteunen en stimuleren we over de volle breedte duurzame innovatie. Hiervoor stellen we middelen beschikbaar.

De circulaire economie is erop gericht om producten en grondstoffen zoveel mogelijk opnieuw te gebruiken. Wij stimuleren ondernemers om de transitie naar deze circulaire economie te maken. Zo ondersteunen we initiatieven door participaties vanuit verschillende fondsen en stellen we subsidies beschikbaar. Deze participaties en subsidies zijn primair gericht op innovatie, verduurzaming en CO_2-reductie. Samen met gemeenten en ondernemers richten we een platform op om kennis te delen en belemmeringen weg te nemen. Daarnaast ondernemen we initiatieven om afvalstromen te verminderen en voedselverspilling tegen te gaan. Het platform maakt gebruik van de expertise en het netwerk van het Servicepunt Duurzame Energie.

Omdat duurzaam ruimtegebruik en herstructurering van bedrijventerreinen van belang zijn, continueren wij de HIRB-regeling als 'HIRB-plus-regeling' en stellen wij hiervoor subsidie beschikbaar. We formuleren aanvullende ambities op het terrein van leefbaarheid, verduurzaming en CO_2-reductie. Transformatie van bedrijventerreinen naar bijvoorbeeld woonlocaties is alleen mogelijk als voldoende vestigingslocaties beschikbaar blijven.

Hoogwaardige en snelle digitale verbindingen zijn van groot belang voor zowel de economische ontwikkeling als de energietransitie. Daarom nemen we initiatieven om de aanleg van digitale infrastructuur mogelijk te maken als marktontwikkelingen achterblijven of bij onvoldoende dekking in het landelijke gebied, overigens zonder daarbij het marktevenwicht te verstoren.

Een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is belangrijk voor onze economie en arbeidsparticipatie. Iedereen moet kunnen meedoen, ook mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. We stimuleren de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden, die plaatsvindt op campussen en in programma's zoals House of Skills. Vanuit deze samenwerking ondersteunen we projecten uit het Regionaal Investeringsfonds. We continueren de extra inzet op Techport. Daarom willen we, na evaluatie, de huidige regeling voor ondersteuning van de campusvorming voortzetten. Wij continueren de inzet van onze werkambassadeur en kiezen daarbij voor extra focus op energietransitie, verduurzaming van de havens en transformatie van de agrarische sector. Hierbij is een inclusieve arbeidsmarkt een belangrijk uitgangspunt.

Gezonde leefomgeving

Het bevorderen van een gezonde leefomgeving vraagt om een programmatische aanpak en een financiële impuls in de vorm van een Leefbaarheidsfonds. Ons huidige milieubeleid krijgt een plaats in dit programma, met speciale aandacht voor de problematiek rond zeer zorgwekkende stoffen en verbetering van de luchtkwaliteit conform het Schone Lucht Akkoord. Wij zien erop toe dat de Europese en landelijke normen gehandhaafd worden. Hiertoe intensiveren wij de bestaande monitoring en handhaving. Wij leggen geen bovenwettelijke normen op. Wel gaan we met betrokken partijen in gesprek om te verkennen waar de WHO-normen, die wettelijk verplicht worden in 2050, versneld kunnen worden gerealiseerd. Hierbij maken we gebruik van innovaties en de betrokkenheid van bewoners. We willen de milieudialogen verder ontwikkelen. Daarnaast leggen we nadrukkelijk de koppeling met onze BRZO-taken (Besluit risico zware ongevallen). We sluiten aan bij het landelijk asbestfonds en onderzoeken of een koppeling gemaakt kan worden tussen de sanering van asbestdaken en het stimuleren van de opwekking van zonne-energie.

Het Rijk heeft de taak om voldoende geluidswerende maatregelen te nemen rond Rijkswegen. Wij trekken met gemeenten op om dit te borgen. In uitzonderlijke gevallen zijn we bereid om, in nauw overleg met onze partners, op knelpuntlocaties acute problemen op te lossen. Wij stellen hiervoor incidenteel middelen beschikbaar uit het Leefbaarheidsfonds.

Om de luchtkwaliteit te verbeteren, stellen steeds meer gemeenten milieuzones in. Wij gaan met het Rijk en gemeenten die milieuzones hebben ingesteld, of voornemens zijn dit te doen, in overleg om gezamenlijke uitgangspunten voor milieuzones te ontwikkelen en kennis te delen. Naast de inrichting van milieuzones willen gemeenten de binnenstedelijke distributie schoner en CO_2-neutraal maken. Ook hier zien wij mogelijkheden om de kennisuitwisseling te verbeteren door ervaringen en methodieken beschikbaar te stellen en te delen.

Cultuur en erfgoed

In onze cultuur en ons cultureel erfgoed ligt een belangrijk deel van de geschiedenis en identiteit van de Noord-Hollanders. Wij zijn hier trots op en willen dit beschermen en delen.

(Onderwater)archeologie

Archeologie toont ons de sporen van het verleden. In de afgelopen jaren is een aantal mooie vondsten gedaan, zoals een prehistorische kano, die is tentoongesteld in het Huis van Hilde, en een zijden jurk uit het Palmhoutwrak voor de kust van Texel. Wij zetten onze inspanningen voort en stellen hiervoor middelen beschikbaar.

Stelling van Amsterdam en liniedijken

De Stelling van Amsterdam is één van de Noord-Hollandse Werelderfgoederen. De afgelopen jaren hebben we ons ingespannen om de forten te beschermen en een nieuwe bestemming te geven. Wij continueren onze inzet en verkennen op welke wijze we ook de landschappelijke, recreatieve en educatieve waarde van de liniedijken kunnen versterken. Wij willen hier een financiële bijdrage aan leveren.

Rijksmonumenten

Rijksmonumenten moeten behouden blijven en toegankelijk zijn voor het publiek. De provincies zijn verantwoordelijk voor de verdeling van rijksmiddelen voor restauratie van rijksmonumenten. Ook wij blijven hiervoor middelen beschikbaar stellen.

Cultuureducatie en bibliotheken

Cultuureducatie biedt jongeren zicht op onze culturele rijkdom, het laat hen cultuur beleven en hun talenten ontwikkelen. We zetten het matchingsprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit voort, waarin we samenwerken met het Rijk. Hiervoor stellen we cofinanciering beschikbaar. Ook onderkennen we de waarde van bibliotheken en verhogen we onze bijdrage aan Probiblio, zodat we aansluiten bij de landelijke innovatieagenda.

Sport

Sport is goed voor de gezondheid en voor veel Noord-Hollanders een geliefde vorm van vrijetijdsbesteding. We onderschrijven het belang van (breedte)sport en ondersteunen een aantal belangrijke sportieve evenementen, zoals de Dam-tot-Damloop en de Wandelvierdaagse. Uitsluiting en discriminatie in de sport moet worden tegengegaan en acceptatie van LHBTIQ+ moet bevorderd worden. We zien hier een rol voor Sportservice Noord-Holland, dat een groot netwerk heeft onder sportverenigingen. Ook kan Sportservice sportverenigingen helpen bij de verduurzaming van sportaccommodaties, waardoor sportverenigingen op termijn besparingen kunnen inboeken. Wij leveren hier een financiële bijdrage aan. De focus ligt hierbij niet op de ontwikkeling van nieuwe initiatieven, maar op het koppelen van kennis over provinciaal en gemeentelijk beleid en regelingen aan de vraag en behoefte van Noord-Hollandse sportverenigingen.

4 Vitaal landelijk gebied

Noord-Holland kent een enorme variatie aan waardevolle landschappen, natuurgebieden en wateren: de duinen, weilanden en polders, bossen, heidevelden, de Waddenzee en Texel, de Noordzeekust en het IJsselmeer, Markermeer en Gooimeer. Deze gebieden zijn rijk aan kwetsbare plant- en diersoorten die onze bescherming verdienen. Tegelijkertijd bieden ze ruimte voor rust en ontspanning, dus moeten ze voor iedereen gemakkelijk toegankelijk zijn. Zeker in onze dichtbevolkte provincie is een groene leefomgeving immers belangrijk voor onze gezondheid en een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat.

De water- en natuurkwaliteit staan onder druk. De aantasting van ons ecosysteem heeft een negatieve invloed op de basis van ons leven. Behoud en herstel ervan zijn van groot belang voor ons welzijn en voor de natuur zelf. Ook kent het landelijk gebied een aantal uitdagingen voor zijn gebruiksfuncties, zoals bodemdaling in de veenweidegebieden, ruimte voor klimaatadaptatie en een transitie in de agrarische sector. Deze vraagstukken zijn sterk verweven en vragen een integrale aanpak. Wij gaan deze uitdaging aan, in samenspraak met onze partners en met de bewoners van ons landelijk gebied.

Klimaatadaptatie en bodemdaling

Klimaatverandering brengt urgente opgaven voor het watersysteem met zich mee. Afhankelijk van weersomstandigheden worden we geconfronteerd met tekorten of juist overschotten, met langdurige droogte of juist grote neerslag. Water zal in de komende decennia een leidend principe in onze ruimtelijke ordening zijn. Om een waterrobuust Noord-Holland te garanderen willen we in 2020 een Integraal Waterakkoord sluiten met onze partners. Hieraan koppelen wij middelen voor klimaatadaptatie. Daarnaast bespreken we met de waterschappen of de representatieve verdeling van de geborgde zetels nog aansluit bij de huidige maatschappelijke opgaven en verhoudingen.

Bodemdaling is een vraagstuk dat ons in de veenweidegebieden voor dilemma's stelt, die gevolgen hebben voor de gebruiksfuncties in deze gebieden. Bovendien leidt veenoxidatie tot CO_2-uitstoot. Wij zetten ons in om gebiedsgericht, aan de hand van regionale bodemdalingsvisies, de bodemdaling te stoppen of te remmen en waar mogelijk te herstellen. Voor de aanpak van bodemdaling bestaat niet één oplossing; maatwerk is nodig. Dat doen we niet alleen, maar samen met onze partners, waaronder het Rijk. De bestaans- en rechtszekerheid van de betrokkenen bij de veenweidegebieden verliezen we niet uit het oog. Wij continueren onze inzet in het Innovatieprogramma Veen en het Veenweiden Innovatie Centrum. Verder stimuleren we agrarische ondernemers om hun bedrijfsvoering aan te passen en bevorderen we de marktkansen van deze producten. Vanzelfsprekend monitoren we de resultaten van ons beleid.

Het initiatief Amsterdam Wetlands is waardevol en draagt op onderdelen bij aan provinciale doelen, zoals het tegengaan van bodemdaling, het vergroten van de biodiversiteit en het verbeteren van de waterkwaliteit. Op deze onderdelen ondersteunen wij dit initiatief, stellen hiervoor middelen beschikbaar en zoeken we afstemming met de betrokken partijen.

Door klimaatverandering en zeespiegelstijging, in combinatie met bodemdaling, kan sneller verzilting optreden. Voor agrarische ondernemers, drinkwaterbedrijven en de natuur kan verzilting een probleem zijn. Daarom onderzoeken wij de effecten van verzilting.

Biodiversiteit en waterkwaliteit

Biodiversiteit en een goede waterkwaliteit zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Daarom stellen wij in 2020 een Masterplan biodiversiteitsherstel op. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) levert een grote bijdrage aan dit biodiversiteitsherstel door nieuwe natuurgebieden te realiseren en bestaande natuurgebieden te verbinden. Afronding van het NNN in 2027 blijft ons doel. In deze collegeperiode willen wij 3.000 hectare nieuwe NNN realiseren. Dat kan alleen door integrale gebiedsprocessen, samen met onze partners, onder leiding van gebiedsregisseurs. Zij worden uitgerust met een goed gevulde instrumentenkoffer, waarin instrumenten zitten als verwerving, het vergroenen of afkopen van pachtcontracten, volledige schadeloosstelling en, als uiterst middel, onteigening. Om dit mogelijk te maken storten we aanvullende middelen in de reserve Groen. Agrarisch natuurbeheer past enkel binnen het NNN als sprake is van 'duurzaam agrarisch natuurbeheer', waarbij de beheerder zich committeert aan langjarig beheer van NNN-waardige kwaliteit.

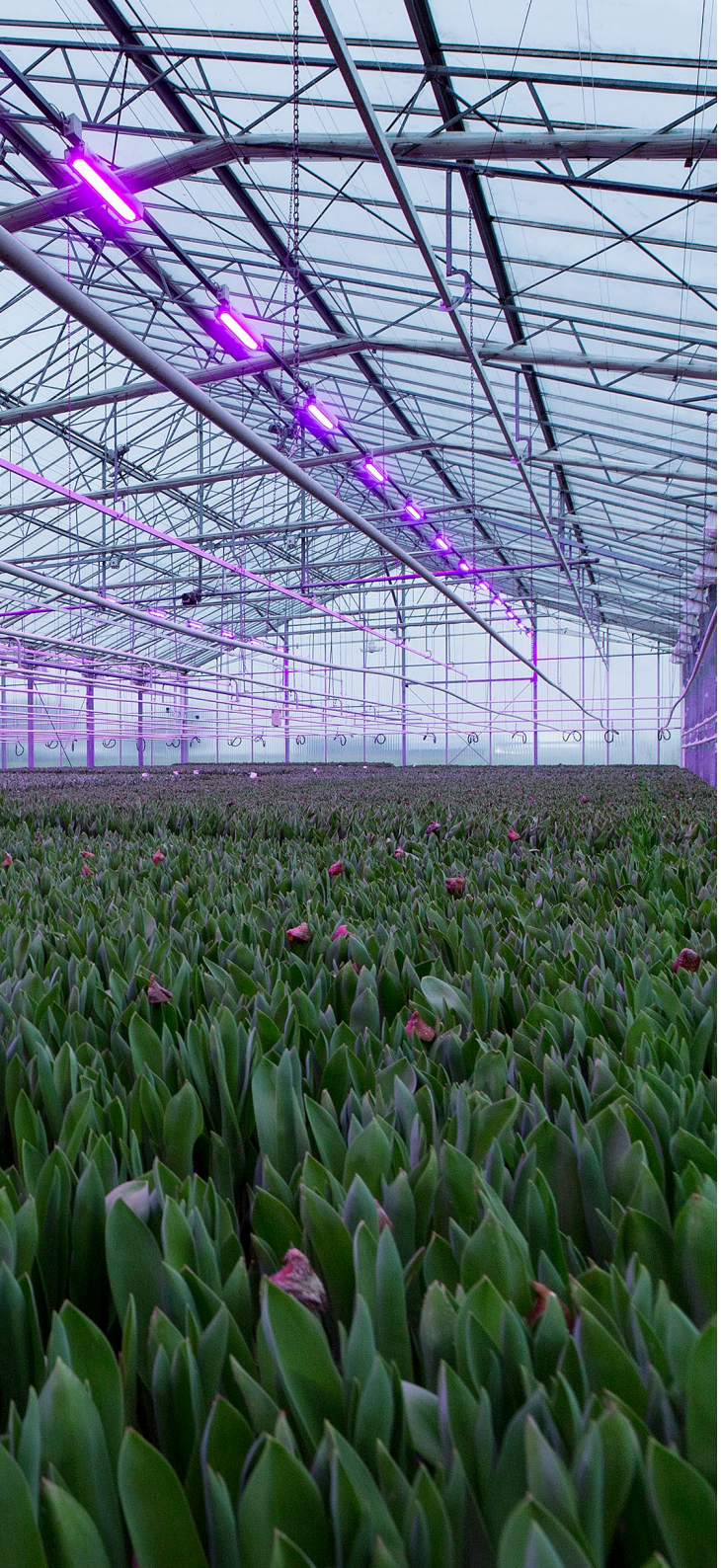
Samen met de waterschappen werken wij aan het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) in 2027. Om deze doelen te bereiken moet nog veel gebeuren, want veel waterlichamen voldoen nog niet aan de normen. Daarom starten wij in 2020 een pilot in een specifiek waterlichaam om te bekijken of we daar versneld alle KRW-doelen kunnen realiseren. De leereffecten van deze pilot gebruiken wij om onze aanpak in de andere waterlichamen desgewenst bij te stellen. Zowel voor reguliere KRW-maatregelen als voor de pilot stellen wij aanvullende middelen beschikbaar. Om goed zicht te houden op de ontwikkeling van de biodiversiteit en waterkwaliteit stellen wij een kennisagenda op met specifieke aandacht voor het agrarisch onderwijs.

Ook buiten het NNN zijn er mogelijkheden om de biodiversiteit te bevorderen. We werken samen met onze partners in de aanpak Groen Kapitaal, waardoor de biodiversiteit in de stad, het watersysteem en het agrarisch gebied verbeteren. Daarnaast stimuleren wij kruidenrijke akkerranden, bloemrijke bermen, zorgvuldig maaibeleid en vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Dit doen wij samen met de Noord-Hollandse weg- en waterbeheerders, zodat het effect groter is.

Groene vrijwilligers leveren een enorme bijdrage aan het beheer, de kennis over en betrokkenheid bij natuur en landschap. Wij intensiveren onze ondersteuning van deze vrijwilligers, onder andere voor groene burgerinitiatieven.

Dierenwelzijn en faunabeheer

Ganzen horen bij het Noord-Hollandse landschap, maar de schade die zij veroorzaken is te groot geworden. Wij willen meer prikkels aanbrengen om ganzen snel en doelgericht te verjagen. Eén van deze prikkels is het verhogen van het eigen risico bij faunaschade van agrarische ondernemers naar 20 procent. De middelen die hierdoor niet meer aan tegemoetkomingen in faunaschade worden uitgegeven, zetten wij in voor de transitie naar een duurzame agrarische sector. Daarnaast blijven we ons inzetten om invasieve exoten te bestrijden. We stellen middelen beschikbaar om opvangcentra voor wilde dieren te ondersteunen. De bouw van schuilstallen staan we toe als deze passen binnen het landschap en een beperkte omvang hebben.

Stiltegebieden

Stiltegebieden zijn een oase van rust, die belangrijk zijn in onze dynamische provincie. Wij houden de huidige stiltegebieden in stand. Voorwaarde is wel dat de stiltegebieden ook echt aan de norm voldoen. We verkennen of daarvoor extra handhavingscapaciteit of andere maatregelen nodig zijn. Als de normen desondanks niet gehaald worden, bekijken we of de status van het desbetreffende stiltegebied moet worden aangepast. In dat geval compenseren we elders.

Grote wateren, kusten en dijken

Noord-Holland is een schiereiland. Dat maakt onze kustbescherming van groot belang. Bij dijkversterkingen zetten wij in op een integrale aanpak, waarbij ook doelen zoals natuur, recreatie en landschap een plaats krijgen. In het Kustpact zijn goede afspraken gemaakt over de bescherming en het gebruik van de Noordzeekust. Om uitvoering van de gemaakte afspraken te borgen, willen wij het overleg over de kust structureel maken. In vervolg op het Kustpact willen wij vergelijkbare afspraken maken voor de Binnenduinrand, waarbij meerdere beleidsdoelen samen komen. In de Binnenduinrand staan we alleen revitalisering van bestaande bebouwing toe; dit mag echter geen legitimatie zijn voor grootschalige ontwikkelingen.

De Wadden zijn een ongerept natuurgebied, dat onze zorg en bescherming verdient. Tegelijkertijd moet het gebied niet ‘op slot’ voor de mensen die er wonen, werken en hun vrije tijd doorbrengen. In het Investeringskader Waddengebied is een goede balans gevonden en wordt, met inzet van het Waddenfonds, gewerkt aan de majeure opgaven in dit gebied. Wij gaan hiermee door en stellen hiervoor cofinanciering beschikbaar.

In vervolg op de Agenda IJsselmeergebied 2050 stellen we ook een integrale visie op voor de IJsselmeerkust. Wij willen de kernwaarden van dit gebied behouden en zetten in op kwaliteitsverbetering en het vergroten van de beleving van het IJsselmeergebied, spreiding van recreatie en toerisme en een herkenbare identiteit van kustplaatsen. Wij reserveren middelen voor een programma Identiteit kustplaatsen IJsselmeergebied.

Duurzame landbouw

Noord-Holland heeft een sterke agrarische sector die waardering verdient voor de hoge kwaliteit van de producten die zij levert aan de nationale, Europese en mondiale markt. Tegelijkertijd is deze sector kwetsbaar. De huidige agrarische bedrijfsvoering richt zich op een hoge productie en wordt vooral gestuurd door enkele ketenpartijen, zoals inkoopcombinaties en kredietverstrekkers. Deze werkwijze leidt in toenemende mate tot maatschappelijke discussie, omdat hierdoor het milieu, de bodem, de omgeving en de agrarische ondernemer zelf onder druk komen te staan.
Wij willen, met behoud van ontwikkelkansen en een eerlijk verdienmodel, de agrarische sector en alle ketenpartijen stimuleren om stappen te zetten richting een kringlooplandbouw (door te werken met proeftuinen) en verbetering van de natuur-, water- en bodemkwaliteit (o.a. door de inzet van bodemcoaches), klimaat en dierenwelzijn. Wij zien deze ambities ook bij veel agrarische ondernemers en zullen hen daarbij ondersteunen. De gewenste transitie beschrijven wij in een Voedselvisie. Specifiek voor de bollenteelt starten we een stimuleringsprogramma voor biologische bollenteelt, waarbij de focus ligt op percelen die in de nabijheid van natuurgebieden liggen. We stimuleren de afzet van biologische bollen, zowel door onszelf (bijvoorbeeld langs provinciale wegen) als door onze partners. Daarnaast starten wij, naar analogie van de Agriports en in overleg met de sector, een transitie-academie, zodat kennis en goede voorbeelden gedeeld worden. Ten slotte stimuleren wij gezond, goed en betaalbaar voedsel, bij voorkeur afkomstig uit de directe omgeving.

Recreatie en toerisme

Noord-Holland kent veel prachtige plekken. Veel toeristen weten Amsterdam te vinden, maar in onze hele provincie zijn er kansen om te profiteren van de impuls die toerisme kan bieden. Daarom is onze inzet gericht op een betere spreiding van toeristen, zowel in tijd als in ruimte. Wij richten ons vooral op het stimuleren van cultuurtoerisme. Noord-Holland is immers een provincie met – ook buiten Amsterdam – een rijke cultuur, historie en aantrekkelijke evenementen. Wij stellen een recreatie- en toerismevisie op, die een overkoepelend perspectief biedt op de toekomst van recreatie en toerisme in onze provincie en op de vraag hoe we de unieke kwaliteiten van de verschillende locaties kunnen versterken.

In een dichtbevolkte provincie als Noord-Holland is ruimte voor rust en ontspanning hard nodig. Onze groene gebieden bieden daar volop mogelijkheden toe. Om in deze gebieden te blijven investeren stellen we een Landschapsfonds in.

Onze recreatiegebieden moeten toegankelijk en gemakkelijk bereikbaar blijven en er moet ruimte zijn voor recreatieve elementen en ondernemerschap. Tegelijkertijd dient de balans tussen recreatieve activiteiten en rust, stilte en natuurbescherming geborgd te zijn. Recreatie mag niet leiden tot schade aan de wezenlijke kenmerken en waarden van de natuurgebieden. In de afgelopen tien jaar is veel aandacht geweest voor een aantal voortdurende knelpunten in het bestuursmodel van de recreatieschappen. Wij willen deze knelpunten oplossen door scheiding van de beleidsvormings- en beheertaken die nu beide door Recreatie Noord-Holland N.V. worden uitgevoerd. Uitgangspunt hierbij is een blijvende betrokkenheid van de provincie bij de werkzaamheden van de recreatieschappen.

5 Openbaar Bestuur

Democratische waarden vormen het hart van onze samenleving en vragen een integer, transparant en inclusief openbaar bestuur. Een eigentijds bestuur waarbij iedereen gehoord wordt en zijn inbreng kan leveren. Samenwerking met onze partners – overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven en bewoners – is dus vanzelfsprekend. Immers, alle provinciale opgaven raken meerdere beleidsvelden en kennen vele betrokkenen. Bovendien vragen maatschappelijke ontwikkelingen en veranderende wet- en regelgeving, zoals de invoering van de Omgevingswet, om nieuwe vormen van bestuurlijke samenwerking. De rol die de provincie speelt kan per vraagstuk verschillen.

Bestuurscultuur

Ook in eigen huis willen we een transparante en inclusieve bestuurscultuur. We betrekken Provinciale Staten meer bij het proces van beleidsontwikkeling. We maken, in nauw overleg met Provinciale Staten, een agenda voor bestuurlijke vernieuwing en burgerparticipatie. Een werkgroep zal voorstellen doen voor verbetering van de samenwerking binnen Provinciale Staten en met het college, en het besluitvormingsvormingsproces toegankelijker maken. Daarnaast stellen we een Commissie maatschappelijke trends en ontwikkelingen in, waarin het college hierover met Provinciale Staten van gedachten kan wisselen. Wij vergroten de participatie van bewoners, bijvoorbeeld door middel van bewonerspanels. Hierbij maken we vooraf steeds goede afspraken over inbreng en vorm, zodat duidelijk is wat iedereen kan verwachten en waar de grenzen liggen.

Bestuurskracht

Het takenpakket van gemeenten is de laatste jaren sterk uitgebreid. De meeste gemeenten zijn goed in staat om deze taken zelfstandig of in regionaal verband uit te voeren. Soms is een gemeentelijke herindeling wenselijk om voldoende bestuurlijke en ambtelijke slagkracht te ontwikkelen. Deze afweging moet zoveel mogelijk door gemeenten zelf worden gemaakt. De kwaliteit van het openbaar bestuur is daarbij van belang. Als de bestuurskracht en de democratische legitimiteit in gevaar komen, gaan wij hierover in gesprek met de desbetreffende gemeenten en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Steeds meer vraagstukken hebben een gemeente-overstijgend of regionaal karakter. Gemeenten en provincie werken dan regionaal of gebiedsgericht samen, zoals in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) of binnen gebiedsprogramma's. Wij ondersteunen deze regionale en gebiedsgerichte samenwerking en willen nog nadrukkelijker de verbindende schakel zijn tussen de MRA en Noord-Holland Noord.

Ondermijning van het openbaar bestuur door georganiseerde criminaliteit raakt het fundament van de democratische rechtsorde. Wij blijven strijden tegen alle vormen van ondermijning en stellen hiervoor middelen beschikbaar.

Europa

Veel Europese wet- en regelgeving werkt door in onze provincie. Wij hebben de afgelopen jaren veel inzet gepleegd in Europa en ons daarmee een positie verworven. Dat levert (financiële) kansen op die we willen verzilveren, bijvoorbeeld op de beleidsterreinen milieu, landbouw, energie en klimaatbeleid. We reserveren middelen voor de cofinanciering van Europese projecten. Daarnaast werken wij samen in IPO-verband en met het Rijk om Europese besluitvorming, waar mogelijk, te beïnvloeden en onze kansen te vergroten.

Provinciale organisatie

Wij staan voor goed werkgever- en opdrachtgeverschap. Onze ambtelijke organisatie wil een afspiegeling zijn van de Noord-Hollandse samenleving. Duurzaamheid, diversiteit en eerlijke arbeidsvoorwaarden zijn onze uitgangspunten; deze dragen we uit en dat verwachten we ook van organisaties waarbij we direct betrokken zijn, zoals onze verbonden partijen. Waar nodig gaan we het gesprek hierover aan.

Inkoop, aanbestedingen en klimaatneutrale organisatie

We moderniseren ons inkoop-, aanbestedings- en aandeelhoudersbeleid. De afgelopen jaren hebben wij fors ingezet op social return bij provinciale aanbestedingen. Wij zetten dit voort en leggen hierbij nadrukkelijk de koppeling met diversiteitsbeleid. Onze ambitie is om de provinciale organisatie in 2030 klimaatneutraal te laten zijn. We onderzoeken wat daarvoor nodig is en stellen hiervoor middelen beschikbaar.

Sponsoring

Wij kunnen een sponsorbijdrage verlenen aan publieksevenementen die een Noord-Hollands karakter, een bovenregionale uitstraling en een grote zichtbaarheid hebben. Hierbij richten we ons op publieksevenementen die aansluiten bij onze kerntaken. Onze sponsorbijdrage richt zich bij voorkeur op het realiseren van een maatschappelijk doel, zoals verduurzaming of participatie.

Data

Door ICT-ontwikkelingen komen steeds meer data beschikbaar. Deze datastromen bieden kansen voor technologische, sociale en economische innovatie. Wij zijn daarom voorstander van een open-databeleid en maken provinciale data in beginsel openbaar toegankelijk. Ethisch gebruik, met respect voor privacy en veiligheid, is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. Wij actualiseren de provinciale datastrategie en zorgen dat binnen de provinciale organisatie voldoende kennis over dit onderwerp beschikbaar is.

Grond

De provincie is eigenaar van veel gronden. Deze gronden vertegenwoordigen een economische waarde en kunnen helpen om maatschappelijke doelen te realiseren. Wij vertalen de ambities van dit coalitieakkoord in ons grondbeleid.

6 Financïen

Uitgangspunten financieel beleid

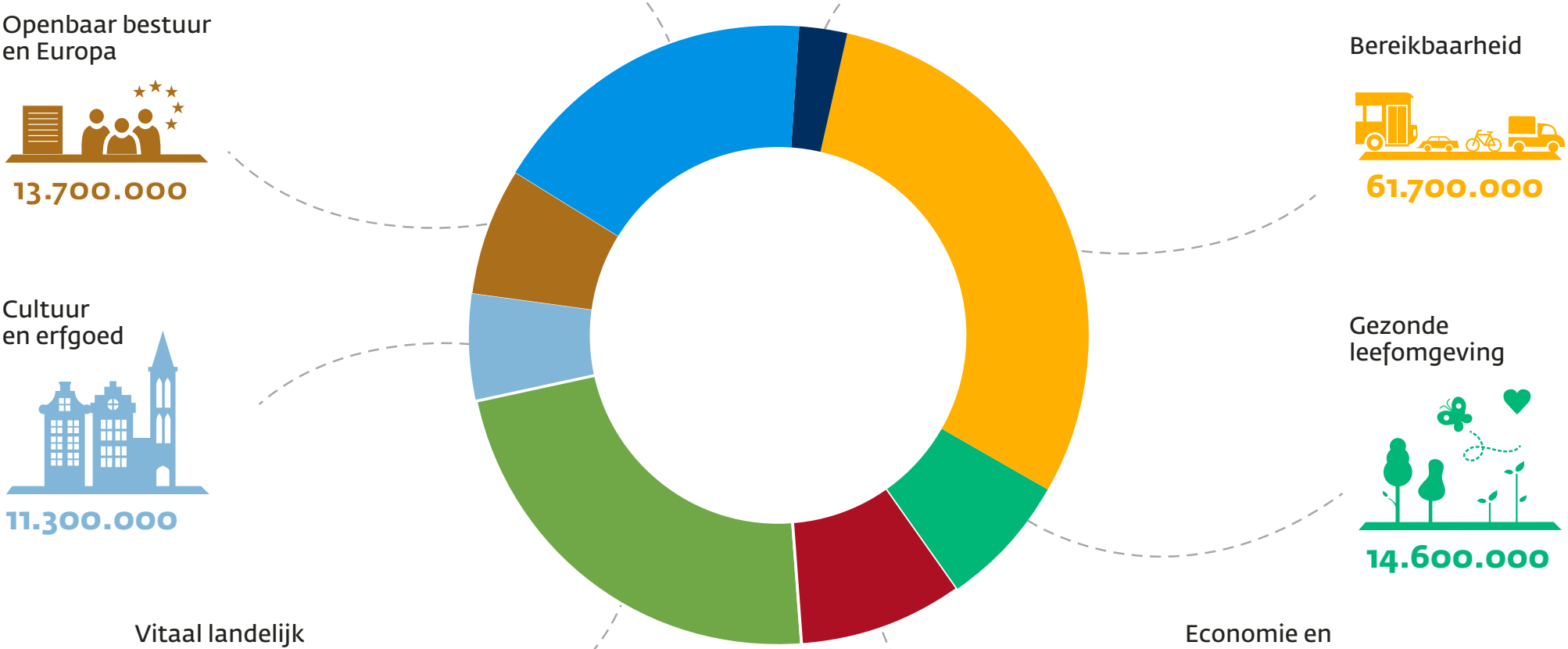
Wij staan voor solide financieel beleid. De Noord-Hollandse begroting dient meerjarig structureel in evenwicht te zijn. Uitgangspunt is dat structurele uitgaven, structureel gedekt worden: nieuw beleid zal altijd meerjarig gedekt moeten zijn en is uitsluitend mogelijk als sprake is van structureel hogere inkomsten of lagere lasten.

Het is belangrijk om voldoende weerstandsvermogen en -capaciteit te hebben, zodat financiële risico's kunnen worden opgevangen, zonder effect op de lopende begroting. De jaarlijkse begroting wordt opgesteld op basis van een actuele financiële planning. Uiteraard is er ruimte voor tussentijdse aanpassing van de begroting, zodat we kunnen inspelen op ontwikkelingen die voor Noord-Holland relevant zijn, zoals economische conjunctuur en beleid van het Rijk en de Europese Unie.

De Noord-Hollander draagt door middel van opcenten op de motorrijtuigenbelasting bij aan de provinciale begroting. De provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting worden niet verhoogd.

€ 207.350.000

Overzicht nieuw beleid 2019-2023

Klimaat
36.100.000

Wonen
4.800.000

Openbaar bestuur en Europa
13.700.000

Bereikbaarheid
61.700.000

Cultuur en erfgoed
11.300.000

Gezonde leefomgeving
14.600.000

Vitaal landelijk gebied
47.500.000

Economie en werkgelegenheid
17.650.000

Overzicht nieuw beleid 2019-2023

1.Klimaat	
Klimaatakkoord	35.500.000
Visie ondergrond en energie-infrastructuur	400.000
Pilots zonne-energie	200.000
2. Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid	
Wonen (incl. woonakkoorden en aanjaagteams)	4.800.000
Bereikbaarheid en mobiliteit (incl. aanpak kust Zuid-Kennemerland, Den Helder, ondertunneling N247 Broek in Waterland, Gooi- & Vechtstreek)	24.250.000
Investeringen leefbaarheid A8-A9-verbinding	11.000.000
Verkennende onderzoeken (doortrekken Noord-Zuidlijn, Houtribdijk, OV-visie)	450.000
Openbaar-vervoerfonds (incl. OV-knooppunten)	20.000.000
Fietsbeleid (incl. snelfietsroutes, fietsveiligheid, fietsenstallingen)	6.000.000
3. Leefomgeving en economie	
Herstructurering en intelligent ruimtegebruik bedrijventerreinen	10.000.000
MKB-instrumenten	3.000.000
Circulaire economie	1.050.000
Inclusieve arbeidsmarkt	3.600.000
Gezonde leefomgeving (incl. Leefbaarheidsfonds, asbest en geluidsschermen)	13.200.000
(Onderwater-)archeologie, monumenten en erfgoed	7.200.000
Cultuureducatie	2.300.000
Probiblio	1.800.000
Sport en verduurzaming accommodaties	1.400.000
4. Vitaal landelijk gebied	
Natuurnetwerk Nederland, waterkwaliteit en bodemdaling	21.000.000
Masterplan biodiversiteit	8.000.000
Integraal waterplan en klimaatadaptatie	5.100.000
Groene vrijwilligers: Betrekken bij Groen	400.000
Faunafonds, verhogen eigen risico	- 8.000.000
Opvangcentra wilde dieren	200.000
Handhaving natuur- en milieutaken en energiebesparing	4.000.000
Programma identiteit kustplaatsen IJsselmeer	200.000
Voedselvisie	6.100.000
Landschapsfonds (incl. liniedijken)	10.300.000
Recreatie en toerisme	200.000
5. Openbaar bestuur	
Bestuurscultuur en bestuurskracht	2.800.000
Cofinanciering EU-projecten	4.000.000
Klimaatneutrale provinciale organisatie	4.500.000
Sponsoring evenementen	2.400.000
Totaal nieuw beleid 2019-2023	**207.350.000**

Vrijval incidentele middelen 2019-2023

Vrijval reserves, stortingen en stelposten	2020	2021	2022	2023
Vrijval begrotingspost cofinanciering regiodeals / Interbestuurlijk Programma	- 8.250.000	- 14.000.000		
Incidentele vrijval reservering Bereikbaarheid Bollenstreek	- 79.000.000			
Incidentele vrijval reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur/OV risicoreservering HOV Gooi	- 9.500.000			
Incidentele vrijval bestemmingsreserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur/OV Zuidtangent	- 10.000.000			
Verlagen storting Reserve Uitvoeren Mobiliteitsbeleid door derden	- 4.000.000	- 4.000.000	- 4.000.000	- 4.000.000
Taakstellende doorlichting exploitatiebegroting: 'oud voor nieuw beleid'		- 4.000.000	- 4.000.000	- 4.000.000
Taakstellende doorlichting bestemmingsreserves		- 16.500.000		

Colofon

Teksten
Provincie Noord-Holland

Beeld
Amsterdam Economic Board, Bart Homburg, Bas Beentjes, Dirk-Jan van Dijk, Ellen de Vries, Elmer van der Marel, GreenPort Noord-Holland Noord, Martijn Beekman, OORgineel, Projectbureau MRA-Elektrisch, Rogier Reker, Ruud Karstens, Shutterstock

Vormgeving
Xerox Mediaservices

Coalitieakkoord 2019-2023
GROENLINKS, VVD, D66 en PARTIJ VAN DE ARBEID

DUURZAAM DOORPAKKEN!

Inhoud

1 Klimaat

2

3

4

6 Financïen

Voorwoord

Vol trots presenteren wij 'Duurzaam doorpakken!', het coalitieakkoord voor de provincie Noord-Holland. Dit akkoord is het begin van een samenwerking tussen GroenLinks, VVD, D66 en Partij van de Arbeid. Er is veel dat ons bindt: we maken ons sterk voor een duurzame, bereikbare, leefbare en innovatieve provincie. Wij besturen onze provincie op een moderne, transparante manier, in samenwerking met de inwoners van Noord-Holland en onze partners. Wij kiezen voor een duidelijke koers, laten onze kleuren zien en gunnen elkaar successen.

Trots zijn wij op Noord-Holland: een prachtige provincie om te wonen, werken en vrije tijd door te brengen. De Noord-Hollandse economie draait uitstekend. De veelzijdigheid van onze inwoners, steden, dorpen en landschappen is indrukwekkend. Natuurgebieden en recreatiemogelijkheden zijn nooit ver weg. Veel Noord-Hollanders zijn heel tevreden over hun provincie. Wel zien wij grote opgaven die we de komende vier jaar willen aanpakken. Hoe gaan we om met de grote dynamiek en ruimtelijke druk in de metropoolregio Amsterdam? Op welke manier zorgen we dat onze economie vitaal en onze provincie goed bereikbaar blijft? Hoe beschermen we het klimaat en ons cultureel erfgoed en geven we de transities in de energievoorziening, landbouw en mobiliteit vorm? Op welke wijze versterken we de biodiversiteit, de waterkwaliteit, de leefbaarheid en het landschap? En hoe borgen we een democratisch, transparant en inclusief bestuur, waarbij iedereen gehoord wordt, zijn inbreng kan leveren en de lusten en lasten eerlijk verdeeld worden?

Met die grote opgaven gaan wij aan de slag. Wij investeren in duurzaamheid, schone energie, goede bereikbaarheid per auto, fiets en openbaar vervoer, een gezonde leefomgeving vol mooie natuur, schoon water, natuurinclusieve landbouw en open landschap. Wij maken ruimte voor woningen, duurzame energieopwekking, werk en mobiliteit. En deze investeringen zijn mogelijk zonder belastingverhoging; wij houden het laagste opcententarief van Nederland.

Dit is een akkoord op hoofdlijnen. Geen dik en dichtgetimmerd verhaal. Dit akkoord bevat onze speerpunten, maar onze betrokkenheid is veel breder. Beleid dat niet in dit akkoord wordt genoemd, zetten we voort. Daarbij realiseren we ons dat de wereld snel verandert. We benutten nieuwe kansen en ontwikkelingen. Wij hebben vertrouwen in elkaar en laten dat zien. En we geven ruimte aan Provinciale Staten en onze partners. Dat hebben we gedaan bij de totstandkoming van dit akkoord, door hen te vragen hun prioriteiten te benoemen. En dat blijven we doen. Wij verheugen ons op het debat, in een open en constructieve sfeer.

Duurzaam doorpakken: samen gaan we het doen!

Zita Pels	GroenLinks
Cees Loggen	VVD
Ilse Zaal	D66
Adnan Tekin	Partij van de Arbeid

1 Klimaat

De energietransitie biedt kansen voor de Noord-Hollandse economie en verduurzaming van onze samenleving. Tegelijkertijd stelt zij ons voor een flinke opgave met een hoge urgentie. Het is dan ook vanzelfsprekend dat inspanningen om deze energietransitie vorm te geven, in alle provinciale beleidsterreinen terugkomen. Dit vraagt coördinatie en een voortdurende integrale benadering. Wij onderschrijven de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs en werken mee aan de uitvoering van Rijksambities. We hechten eraan zelf te bepalen hoe deze ambities in onze provincie worden ingevuld. Daarnaast moeten de lusten en lasten van de energietransitie eerlijk worden verdeeld, gelet op het maatschappelijk draagvlak en de financiële consequenties.

Routekaart en Energieakkoord

Om onze klimaatambities te realiseren zetten we stevig in op energiebesparing, versnelling van de opwekking van duurzame energie, innovatie en samenwerking met onze partners. In de Regionale Energiestrategieën maken we met hen afspraken over de optimale wijze om de opwekking van duurzame energie te versnellen. In een routekaart tot 2030 werken we uit welke maatregelen we zelf treffen. Daarbij zetten we, samen met de Omgevingsdiensten, in op strikte handhaving van wet- en regelgeving voor energiebesparing bij bedrijven. Daarnaast verbreden wij de inzet van het Servicepunt Duurzame Energie met het thema circulaire economie en zorgen wij ervoor dat deze kennis ook beschikbaar komt voor burgerinitiatieven. Ten slotte is onderdeel van de routekaart een impact-analyse van de CO_2-effecten van ons beleid en onze projecten, alsmede de effecten daarvan op welzijn en welvaart. Samen met gemeenten, woningcorporaties en andere stakeholders sluiten we een eerlijk, haalbaar en betaalbaar Energieakkoord, op basis van de routekaart. In het Energieakkoord maken we ook afspraken met gemeenten over kennisdeling en over het benutten van kansen die landelijke regelingen bieden. We richten een fonds op voor de uitvoering van het Energieakkoord.

De energietransitie vergt ook een goede energie-infrastructuur. Wij zetten ons hiervoor in. Daarnaast formuleren we een visie op de benutting van de bodem voor warmtenetten, warmte-koudeopslag en ondergrondse energie-infrastructuur. Om restwarmte en CO_2 optimaal te benutten maken we een warmte- en CO_2-kaart.

Windenergie

Om de energietransitie vorm te geven is ruimte nodig voor de plaatsing van windmolens. Het heeft onze voorkeur om zoveel mogelijk windmolens op zee te plaatsen. Echter, ook op het land zal de plaatsing van windmolens nodig zijn. Daarom wijzigen wij het beleidskader Wind op land. Wij zien veel maatschappelijke initiatieven die ruimte vragen voor windmolens en die op draagvlak kunnen rekenen. Samen met partners werken we aan Regionale Energiestrategieën. De resultaten daarvan verankeren we in ons ruimtelijk beleid. Binnen de Metropoolregio

Amsterdam (MRA) bieden wij, vooruitlopend hierop, ruimte voor de plaatsing van windmolens op basis van het principe 'ja, mits'. Dit betekent dat niet op elke locatie windmolens kunnen worden geplaatst, maar dat een zorgvuldige afweging zal plaatsvinden. Buiten de MRA hanteren wij een restrictief 'nee, tenzij'-beleid, tot het moment van vaststelling van de Regionale Energiestrategie Noord-Holland Noord, waarin duidelijk zal worden op welke plaatsen draagvlak is voor de plaatsing van windmolens. Tot dat moment zijn alleen burgerinitiatieven voor nieuwe windmolens mogelijk wanneer breed draagvlak is aangetoond en een goede landschappelijke inpassing is gegarandeerd. Wij kunnen ondersteuning bieden bij de uitvoering van draagvlakonderzoek.

Zonne-energie

Ook zonne-energie kan een aanzienlijke bijdrage leveren aan de opwekking van duurzame energie. Wij zetten het huidige beleid voor zonneakkers voort en zien kansen om op meer locaties zonne-energie mogelijk te maken. We richten ons in de eerste plaats op het benutten van de capaciteit van daken, parkeervoorzieningen en bedrijventerreinen. Daarnaast gaan we onze provinciale wegen en gebouwen optimaal benutten. Waardevolle landbouwgrond en natuurgebieden worden ontzien. We stimuleren gemeenten om kansen in kaart te brengen, initiatieven aan te jagen en knelpunten op te lossen. We stellen hiervoor kennis en middelen beschikbaar en stellen een zonne-aanjager aan. In een pilot onderzoeken we of zonneakkers in de Schipholregio tevens een bijdrage kunnen leveren aan het terugdringen van de ganzenoverlast. Verder zien we kansen voor zonne-energie in het IJsselmeer, de combinatie van zonne- en windenergie op één locatie en een pilot voor drievoudig ruimtegebruik, waarbij zonne-energie wordt gecombineerd met verbetering van de bodemkwaliteit en biodiversiteit.

Biomassacentrales

Er is steeds meer maatschappelijke weerstand tegen biomassacentrales, onder andere omdat deze veel fijnstof uitstoten. Wij wenden onze invloed aan om de uitbreiding van bestaande of bouw van nieuwe grootschalige biomassacentrales tegen te gaan.

Aqua- en geothermie, blauwe energie en warmte-koudeopslag

Innovatie is een wezenlijk onderdeel van de energietransitie en biedt economische kansen. Waar mogelijk willen wij dit stimuleren. Voorbeelden daarvan zijn aquathermie, blauwe energie, geothermie en warmte-koudeopslag. Voor geothermie willen we samenwerken met gemeenten en marktpartijen in een geo-alliantie, waarbij we monopolieposities voor marktpartijen willen voorkomen.

Waterstof en energiehavens

Waterstof heeft veel potentie als duurzame-energieoplossing voor personen- en vrachtvervoer. De havens in het Noordzeekanaalgebied en Den Helder kunnen zich ontwikkelen tot energiehavens voor het onderhoud van de windparken op zee en de productie en opslag van waterstof.

2 Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid

Noord-Holland kent een prachtige combinatie van stad en platteland, natuur en cultuur, rust en dynamiek. De Metropoolregio Amsterdam heeft een sterke internationale aantrekkingskracht en kent een grote vraag naar woningen, werklocaties en bereikbaarheid, en een grote behoefte aan natuur, cultuur en landschap. Ook Noord-Holland Noord wordt gekenmerkt door sterke economische clusters, zoals de agrarische en offshore sector, en biedt daarnaast een weids landschap.

Ruimtelijke ordening

Omdat we veel functies in een beperkte ruimte willen combineren, is een goede ruimtelijke ordening belangrijk. Onze sturingsfilosofie is gebaseerd op de Omgevingswet: lokaal wat kan, regionaal wat moet. We vertalen de ambities van dit coalitieakkoord zo spoedig mogelijk in de Omgevingsverordening. Het Noord-Hollandse landschap is ons dierbaar. Daarom willen we dit landschap behouden en gaan we ongewenste ruimtelijke effecten tegen. Wanneer ontwikkelingen in andere provincies leiden tot negatieve effecten in Noord-Holland, zoals in het geval van varend ontgassen, stellen wij deze in interprovinciaal verband aan de orde.

Wonen

De vraag naar betaalbare woningen in onze provincie is groot en neemt nog steeds toe. Wij vinden het belangrijk om in deze behoefte te voorzien en de woningbouwproductie te versnellen. Tegelijk willen wij de transitie maken naar een volledig klimaatneutrale en circulaire bouw. Een goede ruimtelijke inpassing van woningbouwprojecten is daarbij belangrijk.

In de Metropoolregio Amsterdam (MRA) continueren we het huidige beleid, dat erop is gericht de woonopgave binnenstedelijk en rond OV-knooppunten te realiseren en het landschap te beschermen. Wij stellen de komende jaren middelen beschikbaar voor de inzet van de aanjaagteams, zowel in de MRA als daarbuiten. Daarnaast zetten we een bouwambassadeur in om verbindingen te leggen tussen de verschillende initiatieven. Hiermee lossen wij knelpunten op en helpen we gemeenten om de woningbouwproductie te versnellen.

Buiten de MRA willen we woonakkoorden sluiten met gemeenten en stakeholders om de lokale behoefte aan woningen in beeld te brengen en knelpunten op te lossen. In deze woonakkoorden maken we afspraken om de volledige nieuwbouwopgave klimaatneutraal en circulair te realiseren.
Deze wens mag er echter niet toe leiden dat de realisatie van sociale huurwoningen wordt belemmerd.

We sluiten deze woonakkoorden als uit onderzoek blijkt dat er aantoonbaar behoefte is aan nieuwbouwwoningen voor lokale of economisch gebonden woningzoekenden. Als deze vraag niet binnen de kernen kan worden gerealiseerd, bieden wij ruimte voor kleinschalige woningbouw in het landelijk gebied, aan de randen van de kern. Voorwaarde is dat woningen volledig klimaatneutraal en circulair gebouwd en landschappelijk goed ingepast worden. De Adviescommissie Ruimtelijke Ordening (ARO) en Provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit (PARK) adviseren vroeg in het proces over de ruimtelijke kwaliteit. We wijzigen de samenstelling van de ARO om beter recht te doen aan de integraliteit van onze Omgevingsvisie.

De MRA is een economische motor die veel expats aantrekt. De gemeente Amsterdam heeft positieve ervaringen met de begeleiding van expats bij het vinden van woonruimte. Wij gaan met de gemeente Amsterdam verkennen wat de meerwaarde is van uitbreiding van deze begeleiding voor alle Noord-Hollandse gemeenten. Hiermee zorgen we voor een betere aansluiting tussen de woonwensen van expats en de huisvestingsmogelijkheden in de Noord-Hollandse gemeenten.

OV-knooppunten

Het beleid voor OV-knooppunten wordt voorgezet. We stimuleren woningbouw en bedrijvigheid rondom de 60 treinstations en vier grote busstations die zijn aangewezen als OV-knooppunt. De gemeenten ontwikkelen deze knooppunten zelf. Wij geven ruimte aan gemeenten om binnen de voorwaarden van het huidige OV-knooppuntenbeleid zelf te bepalen hoe ze deze woningbouw vormgeven en of ze meer woningen bouwen dan eerder is vastgesteld. Deze verruiming geldt alleen bij binnenstedelijke OV-knooppunten.

Datacenters

Noord-Holland is een aantrekkelijke vestigingslocatie voor datacenters. We willen deze ontwikkeling verder faciliteren en daarmee de ICT-sector versterken. Daarbij hebben we oog voor het effect van datacenters op het landschap, het benutten van de restwarmte en de energievoorziening. We verankeren dit in ons beleid.

Mobiliteit

Om Noord-Holland in de toekomst bereikbaar te houden moet worden geïnvesteerd in alle vervoersmodaliteiten. Vanwege de druk op de ruimte krijgen openbaar vervoer en vervoer per fiets extra aandacht. Zo starten we een onderzoek naar het doortrekken van de Noord-Zuidlijn naar Zaanstad en Purmerend. Daarover maken we binnen deze coalitieperiode bestuurlijke afspraken met de regio en het Rijk. Daarnaast vinden we het van belang dat de Noord-Zuidlijn wordt doorgetrokken naar Schiphol en Hoofddorp. Ook zetten we ons bij het Rijk in voor een verdubbeling van het spoor tussen Alkmaar en Den Helder en stellen we middelen beschikbaar voor het oplossen van knelpunten in of nabij Den Helder. Als de economische vitaliteit in Den Helder toeneemt, moet gekeken worden of de bereikbaarheid zich evenredig ontwikkelt. Verder leveren we een financiële bijdrage aan het bereikbaar houden van de Gooi- & Vechtstreek, aangezien deze bereikbaarheid van groot belang is voor de vitaliteit van de regio.

Verbinding A8-A9

De huidige voorkeursvariant van de verbinding A8-A9 zal verder onderzocht worden. Om het landschap te sparen zal gekeken worden of het mogelijk is de weg verdiept of in een tunnel aan te leggen. In dit onderzoek worden ook klimaatadaptatie en de aansluiting van Krommenie en Assendelft op openbaar vervoer meegenomen. Leidend bij de definitieve keuze voor een voorkeursvariant is het behoud van de Werelderfgoedstatus van de Stelling van Amsterdam. Om op korte termijn iets te doen aan de grote overlast voor de omwonenden van de N203 bij Krommenie investeren we in de leefbaarheid, bijvoorbeeld in maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren.

Bereikbaarheid Bollenstreek

Het programma Bereikbaarheid Bollenstreek wordt gefaseerd gerealiseerd. De investeringen in hoogwaardig openbaar vervoer en fiets worden in deze collegeperiode uitgevoerd. De Nieuwe Bennebroekerweg wordt opgewaardeerd om de nieuwe woonwijken in Hoofddorp, nu en in de toekomst, goed te ontsluiten. Alle Noord-Hollandse belanghebbenden zullen opnieuw gehoord worden over de voorkeursvariant. Naar aanleiding van deze gesprekken zal, op basis van het Noord-Hollandse belang, opnieuw gesproken worden met de provincie Zuid-Holland over de verdere realisatie van de weg en de voorkeursvariant.

Broek in Waterland

Om het leefbaarheidsprobleem in Broek in Waterland op te lossen zal, in lijn met het proces van co-creatie dat is doorlopen, een tweebaans-onderdoorgang van de N247 worden aangelegd. Zo worden de twee delen van het dorp weer met elkaar verbonden en ontstaat meer ruimte voor fietsers en voetgangers. We leveren een bijdrage aan de realisatie van de onderdoorgang.

Bereikbaarheid kust Zuid-Kennemerland

De Noord-Hollandse kust is een geliefd recreatiegebied. De vele bezoekers en het grote aanbod aan recreatiemogelijkheden leiden in het hoogseizoen en op andere piekmomenten tot congestie en bereikbaarheidsproblemen, met name in het kustgebied van Zuid-Kennemerland. Wij willen deze problematiek samen met onze partners aanpakken in een nieuw programma Bereikbaarheid Kust Zuid-Kennemerland. Hierbij richten we ons op slimme OV-oplossingen, investeringen in fietsbereikbaarheid, het afstemmen van pendelvervoer met parkeerbeleid en andere innovatieve vormen van verkeersmanagement. Met een structurele bijdrage aan dit programma anticiperen we bovendien op de bereikbaarheid tijdens grote evenementen zoals SAIL Amsterdam en de komst van de Formule-1 in Zandvoort.

Houtribdijk

De bereikbaarheid van de MRA moet ook in de toekomst gewaarborgd zijn. De verbinding over de Houtribdijk is daarbij van groot belang om het vervoerssysteem toekomstbestendig te maken. Wij willen samen met de provincie Flevoland en Rijkswaterstaat een onderzoek uitvoeren of een brug- in plaats van een dijkverbinding de bereikbaarheid kan vergroten en tegelijkertijd de waterkwaliteit en biodiversiteit in het Markermeer en IJmeer kan versterken. Bij dit onderzoek betrekken wij alle verkeersmodaliteiten.

Openbaar vervoer

De woonopgave in de MRA is groot. De verstedelijkingsopgave is alleen mogelijk als tegelijkertijd wordt gezorgd voor een goede ontsluiting door een toekomstbestendig mobiliteitssysteem. Wonen en werken, en oude en nieuwe woongebieden moeten duurzaam met elkaar worden verbonden. Een duurzaam, voor iedereen toegankelijk en samenhangend OV-systeem is daarbij van groot belang. Samen met onze partners stellen we een OV-visie 'Toekomstbestendige bereikbaarheid' op. Daarbij is niet alleen de mobiliteit binnen de MRA, maar ook de verbinding tussen de MRA en de aanliggende regio's van essentieel belang. We kijken daarbij naar mobiliteit in de volle breedte. Ook besteden we in de visie nadrukkelijk aandacht aan nieuwe concepten zoals *mobility as a service* en de beschikbaarheid van voldoende en hoogwaardig ingerichte P&R-locaties. We stellen een OV-fonds in voor investeringen in het openbaar vervoer.

De OV-verbindingen in de verschillende concessiegebieden moeten goed op elkaar zijn afgestemd, zodat OV-gebruikers ongestoord kunnen reizen. Wij zorgen, in overleg met de Vervoerregio en de gemeenten, voor onbelemmerde verbindingen en pakken knelpunten aan. Daarbij richten we ons niet alleen op de aansluiting tussen de MRA en Noord-Holland Noord, maar ook op de samenhang met de concessies in de aangrenzende provincies.

Fiets

De fiets is in toenemende mate een belangrijk onderdeel van de vervoersketen en van groot belang voor het bereikbaar houden van Noord-Holland. Steeds meer mensen gebruiken de fiets voor het woon-werkverkeer, waarmee zij steeds meer een alternatief voor de auto is. Daarnaast draagt fietsen bij aan een gezonde leefstijl. Om fietsverkeer te faciliteren zijn meer snelfietsroutes nodig. Wij intensiveren het fietsbeleid en investeren in nieuwe snelfietsroutes in de regio's Alkmaar, Haarlem-IJmond en Gooi- & Vechtstreek. We stellen hiervoor extra middelen beschikbaar. De spitspont bij Velsen is een belangrijk onderdeel van het regionaal fietsnetwerk. Wij willen dat deze verbinding behouden blijft en spannen ons, in overleg met het Gemeentelijk Vervoersbedrijf, de regio en Rijkswaterstaat, in om dit te bewerkstellingen.

Veel reizigers maken gebruik van de fiets om van huis of werk naar OV-knooppunten te gaan en vandaar verder met het openbaar vervoer te reizen. Daarom willen we dat er voldoende fietsenstallingen zijn bij OV-knooppunten en andere belangrijke overstappunten. Wij brengen de huidige vraag en aanbod in beeld en stellen middelen beschikbaar om mogelijke knelpunten op te lossen.

Fietsveiligheid is een randvoorwaarde bij aanleg en onderhoud van provinciale infrastructuur. De komende jaren gaan we mogelijke knelpunten rond fietsveiligheid bij provinciale wegen in kaart brengen en waar mogelijk versneld oplossen, zoals bij de N203.

Goederenvervoer over water

Wij willen het goederenvervoer over water actief stimuleren als duurzaam alternatief voor goederenvervoer over de weg. Hiermee dragen we bij aan een transitie in het goederenvervoer. Dit willen we bereiken door het behouden en uitbreiden van watergebonden logistieke bedrijventerreinen en laad- en loskades. Wij stellen een netwerkregisseur aan voor een periode van twee jaar. Ook onderzoeken we of aansluiting mogelijk is bij de Green Deal zeevaart, binnenvaart en havens. Ten slotte verkennen we, samen met gemeenten, of Kernnet het ruimtelijke ordeningsprincipe kan worden voor ontwikkellocaties.

Bermbeheer

Om versnippering van natuurgebieden tegen te gaan en de biodiversiteit te versterken, nemen wij de aanleg van faunapassages standaard mee bij realisatie en onderhoud van provinciale wegen. We beheren onze bermen natuurvriendelijk, waarbij verkeersveiligheid randvoorwaardelijk is.

Schiphol

De mainport Schiphol zorgt voor internationale bereikbaarheid. Dit is goed voor het Noord-Hollandse vestigingsklimaat en biedt werkgelegenheid op alle scholingsniveaus. Naast de lusten is het goed ook de lasten in de vorm van geluidshinder, CO_2-emissies, fijnstof en veiligheidsrisico's te erkennen. Overheid en sector hebben samen een verantwoordelijkheid om deze lasten terug te dringen, met oog voor de belangen van omwonenden en milieuorganisaties. Het overleg op nationaal niveau is richtinggevend; deze collegeperiode volgen we de nationale ontwikkelingen nauwgezet. Voor toekomstige ontwikkelingen blijven een aanzienlijke inzet van stillere en schonere vliegtuigen en substantieel minder nachtvluchten de voorwaarden waaraan Schiphol moet voldoen, alvorens de luchthaven zich gematigd en in balans met de leefomgeving binnen de gemaakte afspraken kan ontwikkelen.
We zien dat Schiphol zich steeds meer ontwikkelt tot een knooppunt voor verschillende manieren van vervoer. Mede in dat licht zijn wij voorstander van de substitutie van vliegtuig naar trein voor korte afstanden en het creëren van ruimte voor internationale treinen.

Noordzeekanaalgebied

In de Visie Noordzeekanaalgebied 2040 hebben wij, met onze partners, de regionale belangen voor dit gebied geformuleerd. Wij beschouwen deze visie als basis voor afspraken over de zonering van woningbouw en (havengebonden) bedrijventerreinen en voor het gesprek over transformatieopgaven. Zowel de havenontwikkeling als de beschikbaarheid van voldoende woningen zijn van groot belang voor Noord-Holland.

Als de woonopgave noodzakelijk maakt dat de zonering wordt aangepast, mag dit niet leiden tot afname van de benodigde maritieme en nautische ruimte voor (havengebonden) bedrijventerreinen. Deze ruimte is immers ook noodzakelijk om verduurzaming van de haven en de ontwikkeling van duurzame-energiehavens mogelijk te maken. Hierover gaan we graag het gesprek aan met onze partners.

3 Leefbaarheid en economie

Noord-Holland is een dynamische provincie, waar 2,8 miljoen mensen wonen en 1,6 miljoen mensen hun werk vinden. En daar zijn we trots op. De Noord-Hollandse economische structuur is vitaal en veelzijdig. Tegelijkertijd heeft deze dynamiek effect op de leefomgeving. In sommige regio's staat de luchtkwaliteit onder druk, ervaren mensen geluid- of geurhinder of zijn er risico's als gevolg van schadelijke stoffen. Wij willen dat Noord-Holland een gezonde leefomgeving is. Onderdeel van een gezonde leefomgeving is ook het ondersteunen van een gezonde leefstijl, een rijk cultureel aanbod en het behoud van ons cultureel erfgoed.

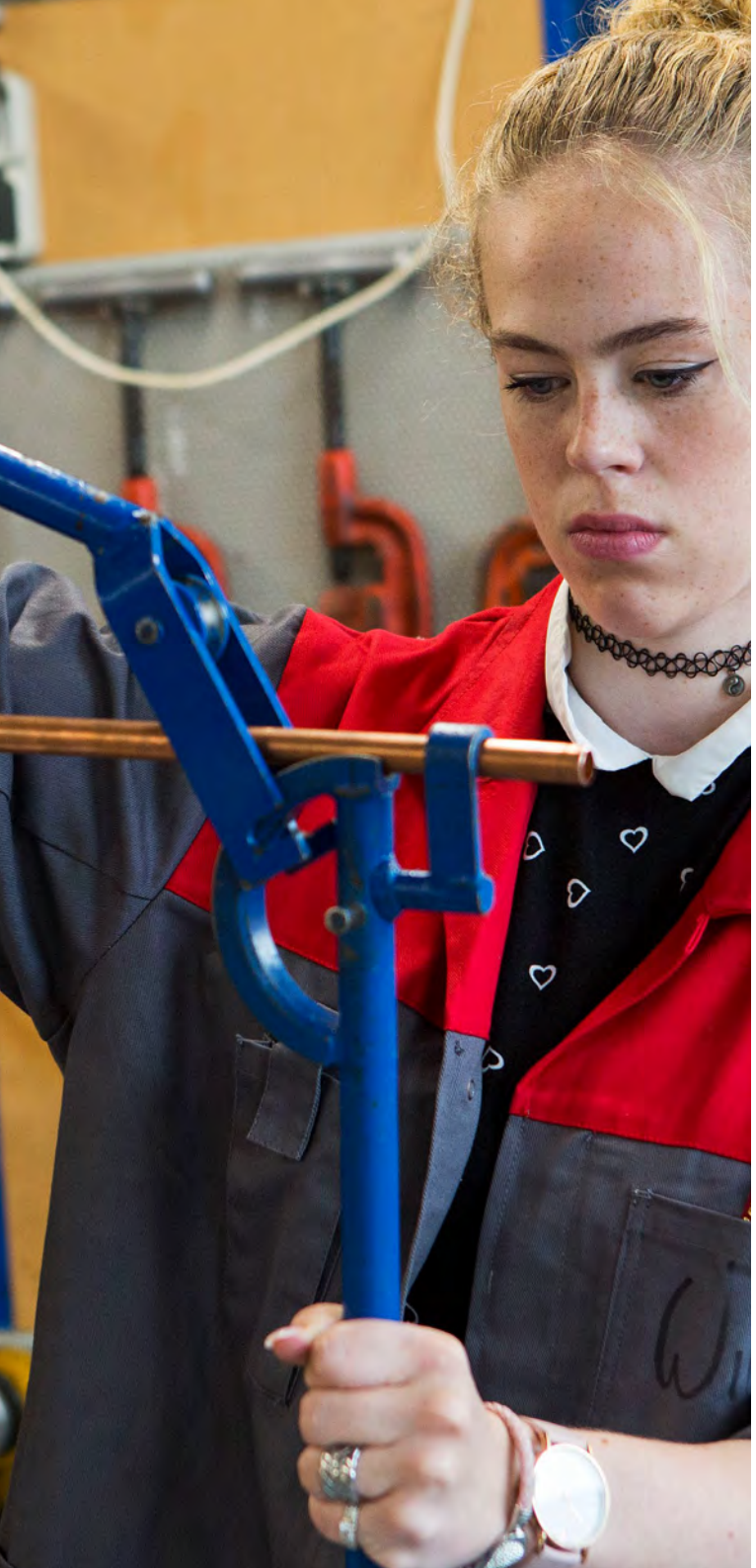
Economie en inclusieve arbeidsmarkt

Wij streven naar een optimaal vestigingsklimaat voor ondernemers in Noord-Holland. Een nationaal en Europees gelijk speelveld is hierbij van groot belang. We stellen geen strengere normen dan de wettelijke, maar stimuleren bedrijven om duurzame maatregelen te nemen. De provincie ondersteunt het vestigingsklimaat door in te zetten op goede bereikbaarheid, goede ruimtelijke ordening en een gezonde leefomgeving. Om de verduurzaming van de economie te versnellen, ondersteunen en stimuleren we over de volle breedte duurzame innovatie. Hiervoor stellen we middelen beschikbaar.

De circulaire economie is erop gericht om producten en grondstoffen zoveel mogelijk opnieuw te gebruiken. Wij stimuleren ondernemers om de transitie naar deze circulaire economie te maken. Zo ondersteunen we initiatieven door participaties vanuit verschillende fondsen en stellen we subsidies beschikbaar. Deze participaties en subsidies zijn primair gericht op innovatie, verduurzaming en CO_2-reductie. Samen met gemeenten en ondernemers richten we een platform op om kennis te delen en belemmeringen weg te nemen. Daarnaast ondernemen we initiatieven om afvalstromen te verminderen en voedselverspilling tegen te gaan. Het platform maakt gebruik van de expertise en het netwerk van het Servicepunt Duurzame Energie.

Omdat duurzaam ruimtegebruik en herstructurering van bedrijventerreinen van belang zijn, continueren wij de HIRB-regeling als 'HIRB-plus-regeling' en stellen wij hiervoor subsidie beschikbaar. We formuleren aanvullende ambities op het terrein van leefbaarheid, verduurzaming en CO_2-reductie. Transformatie van bedrijventerreinen naar bijvoorbeeld woonlocaties is alleen mogelijk als voldoende vestigingslocaties beschikbaar blijven.

Hoogwaardige en snelle digitale verbindingen zijn van groot belang voor zowel de economische ontwikkeling als de energietransitie. Daarom nemen we initiatieven om de aanleg van digitale infrastructuur mogelijk te maken als marktontwikkelingen achterblijven of bij onvoldoende dekking in het landelijke gebied, overigens zonder daarbij het marktevenwicht te verstoren.

Een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is belangrijk voor onze economie en arbeidsparticipatie. Iedereen moet kunnen meedoen, ook mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. We stimuleren de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden, die plaatsvindt op campussen en in programma's zoals House of Skills. Vanuit deze samenwerking ondersteunen we projecten uit het Regionaal Investeringsfonds. We continueren de extra inzet op Techport. Daarom willen we, na evaluatie, de huidige regeling voor ondersteuning van de campusvorming voortzetten. Wij continueren de inzet van onze werkambassadeur en kiezen daarbij voor extra focus op energietransitie, verduurzaming van de havens en transformatie van de agrarische sector. Hierbij is een inclusieve arbeidsmarkt een belangrijk uitgangspunt.

Gezonde leefomgeving

Het bevorderen van een gezonde leefomgeving vraagt om een programmatische aanpak en een financiële impuls in de vorm van een Leefbaarheidsfonds. Ons huidige milieubeleid krijgt een plaats in dit programma, met speciale aandacht voor de problematiek rond zeer zorgwekkende stoffen en verbetering van de luchtkwaliteit conform het Schone Lucht Akkoord. Wij zien erop toe dat de Europese en landelijke normen gehandhaafd worden. Hiertoe intensiveren wij de bestaande monitoring en handhaving. Wij leggen geen bovenwettelijke normen op. Wel gaan we met betrokken partijen in gesprek om te verkennen waar de WHO-normen, die wettelijk verplicht worden in 2050, versneld kunnen worden gerealiseerd. Hierbij maken we gebruik van innovaties en de betrokkenheid van bewoners. We willen de milieudialogen verder ontwikkelen. Daarnaast leggen we nadrukkelijk de koppeling met onze BRZO-taken (Besluit risico zware ongevallen). We sluiten aan bij het landelijk asbestfonds en onderzoeken of een koppeling gemaakt kan worden tussen de sanering van asbestdaken en het stimuleren van de opwekking van zonne-energie.

Het Rijk heeft de taak om voldoende geluidswerende maatregelen te nemen rond Rijkswegen. Wij trekken met gemeenten op om dit te borgen. In uitzonderlijke gevallen zijn we bereid om, in nauw overleg met onze partners, op knelpuntlocaties acute problemen op te lossen. Wij stellen hiervoor incidenteel middelen beschikbaar uit het Leefbaarheidsfonds.

Om de luchtkwaliteit te verbeteren, stellen steeds meer gemeenten milieuzones in. Wij gaan met het Rijk en gemeenten die milieuzones hebben ingesteld, of voornemens zijn dit te doen, in overleg om gezamenlijke uitgangspunten voor milieuzones te ontwikkelen en kennis te delen. Naast de inrichting van milieuzones willen gemeenten de binnenstedelijke distributie schoner en CO_2-neutraal maken. Ook hier zien wij mogelijkheden om de kennisuitwisseling te verbeteren door ervaringen en methodieken beschikbaar te stellen en te delen.

Cultuur en erfgoed

In onze cultuur en ons cultureel erfgoed ligt een belangrijk deel van de geschiedenis en identiteit van de Noord-Hollanders. Wij zijn hier trots op en willen dit beschermen en delen.

(Onderwater)archeologie

Archeologie toont ons de sporen van het verleden. In de afgelopen jaren is een aantal mooie vondsten gedaan, zoals een prehistorische kano, die is tentoongesteld in het Huis van Hilde, en een zijden jurk uit het Palmhoutwrak voor de kust van Texel. Wij zetten onze inspanningen voort en stellen hiervoor middelen beschikbaar.

Stelling van Amsterdam en liniedijken

De Stelling van Amsterdam is één van de Noord-Hollandse Werelderfgoederen. De afgelopen jaren hebben we ons ingespannen om de forten te beschermen en een nieuwe bestemming te geven. Wij continueren onze inzet en verkennen op welke wijze we ook de landschappelijke, recreatieve en educatieve waarde van de liniedijken kunnen versterken. Wij willen hier een financiële bijdrage aan leveren.

Rijksmonumenten

Rijksmonumenten moeten behouden blijven en toegankelijk zijn voor het publiek. De provincies zijn verantwoordelijk voor de verdeling van rijksmiddelen voor restauratie van rijksmonumenten. Ook wij blijven hiervoor middelen beschikbaar stellen.

Cultuureducatie en bibliotheken

Cultuureducatie biedt jongeren zicht op onze culturele rijkdom, het laat hen cultuur beleven en hun talenten ontwikkelen. We zetten het matchingsprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit voort, waarin we samenwerken met het Rijk. Hiervoor stellen we cofinanciering beschikbaar. Ook onderkennen we de waarde van bibliotheken en verhogen we onze bijdrage aan Probiblio, zodat we aansluiten bij de landelijke innovatieagenda.

Sport

Sport is goed voor de gezondheid en voor veel Noord-Hollanders een geliefde vorm van vrijetijdsbesteding. We onderschrijven het belang van (breedte)sport en ondersteunen een aantal belangrijke sportieve evenementen, zoals de Dam-tot-Damloop en de Wandelvierdaagse. Uitsluiting en discriminatie in de sport moet worden tegengegaan en acceptatie van LHBTIQ+ moet bevorderd worden. We zien hier een rol voor Sportservice Noord-Holland, dat een groot netwerk heeft onder sportverenigingen. Ook kan Sportservice sportverenigingen helpen bij de verduurzaming van sportaccommodaties, waardoor sportverenigingen op termijn besparingen kunnen inboeken. Wij leveren hier een financiële bijdrage aan. De focus ligt hierbij niet op de ontwikkeling van nieuwe initiatieven, maar op het koppelen van kennis over provinciaal en gemeentelijk beleid en regelingen aan de vraag en behoefte van Noord-Hollandse sportverenigingen.

4 Vitaal landelijk gebied

Noord-Holland kent een enorme variatie aan waardevolle landschappen, natuurgebieden en wateren: de duinen, weilanden en polders, bossen, heidevelden, de Waddenzee en Texel, de Noordzeekust en het IJsselmeer, Markermeer en Gooimeer. Deze gebieden zijn rijk aan kwetsbare plant- en diersoorten die onze bescherming verdienen. Tegelijkertijd bieden ze ruimte voor rust en ontspanning, dus moeten ze voor iedereen gemakkelijk toegankelijk zijn. Zeker in onze dichtbevolkte provincie is een groene leefomgeving immers belangrijk voor onze gezondheid en een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat.

De water- en natuurkwaliteit staan onder druk. De aantasting van ons ecosysteem heeft een negatieve invloed op de basis van ons leven. Behoud en herstel ervan zijn van groot belang voor ons welzijn en voor de natuur zelf. Ook kent het landelijk gebied een aantal uitdagingen voor zijn gebruiksfuncties, zoals bodemdaling in de veenweidegebieden, ruimte voor klimaatadaptatie en een transitie in de agrarische sector. Deze vraagstukken zijn sterk verweven en vragen een integrale aanpak. Wij gaan deze uitdaging aan, in samenspraak met onze partners en met de bewoners van ons landelijk gebied.

Klimaatadaptatie en bodemdaling

Klimaatverandering brengt urgente opgaven voor het watersysteem met zich mee. Afhankelijk van weersomstandigheden worden we geconfronteerd met tekorten of juist overschotten, met langdurige droogte of juist grote neerslag. Water zal in de komende decennia een leidend principe in onze ruimtelijke ordening zijn. Om een waterrobuust Noord-Holland te garanderen willen we in 2020 een Integraal Waterakkoord sluiten met onze partners. Hieraan koppelen wij middelen voor klimaatadaptatie. Daarnaast bespreken we met de waterschappen of de representatieve verdeling van de geborgde zetels nog aansluit bij de huidige maatschappelijke opgaven en verhoudingen.

Bodemdaling is een vraagstuk dat ons in de veenweidegebieden voor dilemma's stelt, die gevolgen hebben voor de gebruiksfuncties in deze gebieden. Bovendien leidt veenoxidatie tot CO_2-uitstoot. Wij zetten ons in om gebiedsgericht, aan de hand van regionale bodemdalingsvisies, de bodemdaling te stoppen of te remmen en waar mogelijk te herstellen. Voor de aanpak van bodemdaling bestaat niet één oplossing; maatwerk is nodig. Dat doen we niet alleen, maar samen met onze partners, waaronder het Rijk. De bestaans- en rechtszekerheid van de betrokkenen bij de veenweidegebieden verliezen we niet uit het oog. Wij continueren onze inzet in het Innovatieprogramma Veen en het Veenweiden Innovatie Centrum. Verder stimuleren we agrarische ondernemers om hun bedrijfsvoering aan te passen en bevorderen we de marktkansen van deze producten. Vanzelfsprekend monitoren we de resultaten van ons beleid.

Het initiatief Amsterdam Wetlands is waardevol en draagt op onderdelen bij aan provinciale doelen, zoals het tegengaan van bodemdaling, het vergroten van de biodiversiteit en het verbeteren van de waterkwaliteit. Op deze onderdelen ondersteunen wij dit initiatief, stellen hiervoor middelen beschikbaar en zoeken we afstemming met de betrokken partijen.

Door klimaatverandering en zeespiegelstijging, in combinatie met bodemdaling, kan sneller verzilting optreden. Voor agrarische ondernemers, drinkwaterbedrijven en de natuur kan verzilting een probleem zijn. Daarom onderzoeken wij de effecten van verzilting.

Biodiversiteit en waterkwaliteit

Biodiversiteit en een goede waterkwaliteit zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Daarom stellen wij in 2020 een Masterplan biodiversiteitsherstel op. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) levert een grote bijdrage aan dit biodiversiteitsherstel door nieuwe natuurgebieden te realiseren en bestaande natuurgebieden te verbinden. Afronding van het NNN in 2027 blijft ons doel. In deze collegeperiode willen wij 3.000 hectare nieuwe NNN realiseren. Dat kan alleen door integrale gebiedsprocessen, samen met onze partners, onder leiding van gebiedsregisseurs. Zij worden uitgerust met een goed gevulde instrumentenkoffer, waarin instrumenten zitten als verwerving, het vergroenen of afkopen van pachtcontracten, volledige schadeloosstelling en, als uiterst middel, onteigening. Om dit mogelijk te maken storten we aanvullende middelen in de reserve Groen. Agrarisch natuurbeheer past enkel binnen het NNN als sprake is van 'duurzaam agrarisch natuurbeheer', waarbij de beheerder zich committeert aan langjarig beheer van NNN-waardige kwaliteit.

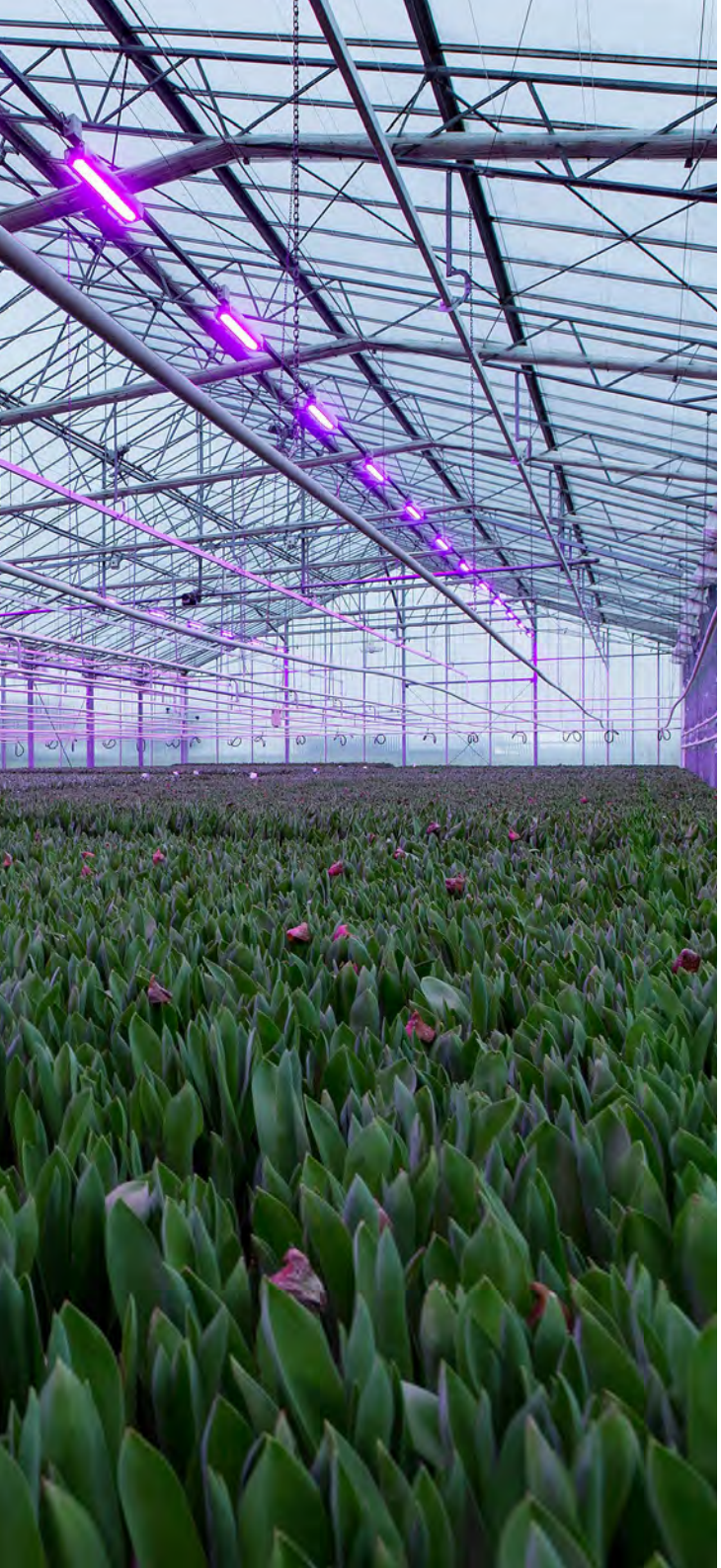
Samen met de waterschappen werken wij aan het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) in 2027. Om deze doelen te bereiken moet nog veel gebeuren, want veel waterlichamen voldoen nog niet aan de normen. Daarom starten wij in 2020 een pilot in een specifiek waterlichaam om te bekijken of we daar versneld alle KRW-doelen kunnen realiseren. De leereffecten van deze pilot gebruiken wij om onze aanpak in de andere waterlichamen desgewenst bij te stellen. Zowel voor reguliere KRW-maatregelen als voor de pilot stellen wij aanvullende middelen beschikbaar. Om goed zicht te houden op de ontwikkeling van de biodiversiteit en waterkwaliteit stellen wij een kennisagenda op met specifieke aandacht voor het agrarisch onderwijs.

Ook buiten het NNN zijn er mogelijkheden om de biodiversiteit te bevorderen. We werken samen met onze partners in de aanpak Groen Kapitaal, waardoor de biodiversiteit in de stad, het watersysteem en het agrarisch gebied verbeteren. Daarnaast stimuleren wij kruidenrijke akkerranden, bloemrijke bermen, zorgvuldig maaibeleid en vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Dit doen wij samen met de Noord-Hollandse weg- en waterbeheerders, zodat het effect groter is.

Groene vrijwilligers leveren een enorme bijdrage aan het beheer, de kennis over en betrokkenheid bij natuur en landschap. Wij intensiveren onze ondersteuning van deze vrijwilligers, onder andere voor groene burgerinitiatieven.

Dierenwelzijn en faunabeheer

Ganzen horen bij het Noord-Hollandse landschap, maar de schade die zij veroorzaken is te groot geworden. Wij willen meer prikkels aanbrengen om ganzen snel en doelgericht te verjagen. Eén van deze prikkels is het verhogen van het eigen risico bij faunaschade van agrarische ondernemers naar 20 procent. De middelen die hierdoor niet meer aan tegemoetkomingen in faunaschade worden uitgegeven, zetten wij in voor de transitie naar een duurzame agrarische sector. Daarnaast blijven we ons inzetten om invasieve exoten te bestrijden. We stellen middelen beschikbaar om opvangcentra voor wilde dieren te ondersteunen. De bouw van schuilstallen staan we toe als deze passen binnen het landschap en een beperkte omvang hebben.

Stiltegebieden

Stiltegebieden zijn een oase van rust, die belangrijk zijn in onze dynamische provincie. Wij houden de huidige stiltegebieden in stand. Voorwaarde is wel dat de stiltegebieden ook echt aan de norm voldoen. We verkennen of daarvoor extra handhavingscapaciteit of andere maatregelen nodig zijn. Als de normen desondanks niet gehaald worden, bekijken we of de status van het desbetreffende stiltegebied moet worden aangepast. In dat geval compenseren we elders.

Grote wateren, kusten en dijken

Noord-Holland is een schiereiland. Dat maakt onze kustbescherming van groot belang. Bij dijkversterkingen zetten wij in op een integrale aanpak, waarbij ook doelen zoals natuur, recreatie en landschap een plaats krijgen. In het Kustpact zijn goede afspraken gemaakt over de bescherming en het gebruik van de Noordzeekust. Om uitvoering van de gemaakte afspraken te borgen, willen wij het overleg over de kust structureel maken. In vervolg op het Kustpact willen wij vergelijkbare afspraken maken voor de Binnenduinrand, waarbij meerdere beleidsdoelen samen komen. In de Binnenduinrand staan we alleen revitalisering van bestaande bebouwing toe; dit mag echter geen legitimatie zijn voor grootschalige ontwikkelingen.

De Wadden zijn een ongerept natuurgebied, dat onze zorg en bescherming verdient. Tegelijkertijd moet het gebied niet ‘op slot’ voor de mensen die er wonen, werken en hun vrije tijd doorbrengen. In het Investeringskader Waddengebied is een goede balans gevonden en wordt, met inzet van het Waddenfonds, gewerkt aan de majeure opgaven in dit gebied. Wij gaan hiermee door en stellen hiervoor cofinanciering beschikbaar.

In vervolg op de Agenda IJsselmeergebied 2050 stellen we ook een integrale visie op voor de IJsselmeerkust. Wij willen de kernwaarden van dit gebied behouden en zetten in op kwaliteitsverbetering en het vergroten van de beleving van het IJsselmeergebied, spreiding van recreatie en toerisme en een herkenbare identiteit van kustplaatsen. Wij reserveren middelen voor een programma Identiteit kustplaatsen IJsselmeergebied.

Duurzame landbouw

Noord-Holland heeft een sterke agrarische sector die waardering verdient voor de hoge kwaliteit van de producten die zij levert aan de nationale, Europese en mondiale markt. Tegelijkertijd is deze sector kwetsbaar. De huidige agrarische bedrijfsvoering richt zich op een hoge productie en wordt vooral gestuurd door enkele ketenpartijen, zoals inkoopcombinaties en kredietverstrekkers. Deze werkwijze leidt in toenemende mate tot maatschappelijke discussie, omdat hierdoor het milieu, de bodem, de omgeving en de agrarische ondernemer zelf onder druk komen te staan. Wij willen, met behoud van ontwikkelkansen en een eerlijk verdienmodel, de agrarische sector en alle ketenpartijen stimuleren om stappen te zetten richting een kringlooplandbouw (door te werken met proeftuinen) en verbetering van de natuur-, water- en bodemkwaliteit (o.a. door de inzet van bodemcoaches), klimaat en dierenwelzijn. Wij zien deze ambities ook bij veel agrarische ondernemers en zullen hen daarbij ondersteunen. De gewenste transitie beschrijven wij in een Voedselvisie. Specifiek voor de bollenteelt starten we een stimuleringsprogramma voor biologische bollenteelt, waarbij de focus ligt op percelen die in de nabijheid van natuurgebieden liggen. We stimuleren de afzet van biologische bollen, zowel door onszelf (bijvoorbeeld langs provinciale wegen) als door onze partners. Daarnaast starten wij, naar analogie van de Agriports en in overleg met de sector, een transitie-academie, zodat kennis en goede voorbeelden gedeeld worden. Ten slotte stimuleren wij gezond, goed en betaalbaar voedsel, bij voorkeur afkomstig uit de directe omgeving.

Recreatie en toerisme

Noord-Holland kent veel prachtige plekken. Veel toeristen weten Amsterdam te vinden, maar in onze hele provincie zijn er kansen om te profiteren van de impuls die toerisme kan bieden. Daarom is onze inzet gericht op een betere spreiding van toeristen, zowel in tijd als in ruimte. Wij richten ons vooral op het stimuleren van cultuurtoerisme. Noord-Holland is immers een provincie met – ook buiten Amsterdam – een rijke cultuur, historie en aantrekkelijke evenementen. Wij stellen een recreatie- en toerismevisie op, die een overkoepelend perspectief biedt op de toekomst van recreatie en toerisme in onze provincie en op de vraag hoe we de unieke kwaliteiten van de verschillende locaties kunnen versterken.

In een dichtbevolkte provincie als Noord-Holland is ruimte voor rust en ontspanning hard nodig. Onze groene gebieden bieden daar volop mogelijkheden toe. Om in deze gebieden te blijven investeren stellen we een Landschapsfonds in.

Onze recreatiegebieden moeten toegankelijk en gemakkelijk bereikbaar blijven en er moet ruimte zijn voor recreatieve elementen en ondernemerschap. Tegelijkertijd dient de balans tussen recreatieve activiteiten en rust, stilte en natuurbescherming geborgd te zijn. Recreatie mag niet leiden tot schade aan de wezenlijke kenmerken en waarden van de natuurgebieden. In de afgelopen tien jaar is veel aandacht geweest voor een aantal voortdurende knelpunten in het bestuursmodel van de recreatieschappen. Wij willen deze knelpunten oplossen door scheiding van de beleidsvormings- en beheertaken die nu beide door Recreatie Noord-Holland N.V. worden uitgevoerd. Uitgangspunt hierbij is een blijvende betrokkenheid van de provincie bij de werkzaamheden van de recreatieschappen.

5 Openbaar Bestuur

Democratische waarden vormen het hart van onze samenleving en vragen een integer, transparant en inclusief openbaar bestuur. Een eigentijds bestuur waarbij iedereen gehoord wordt en zijn inbreng kan leveren. Samenwerking met onze partners – overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven en bewoners – is dus vanzelfsprekend. Immers, alle provinciale opgaven raken meerdere beleidsvelden en kennen vele betrokkenen. Bovendien vragen maatschappelijke ontwikkelingen en veranderende wet- en regelgeving, zoals de invoering van de Omgevingswet, om nieuwe vormen van bestuurlijke samenwerking. De rol die de provincie speelt kan per vraagstuk verschillen.

Bestuurscultuur

Ook in eigen huis willen we een transparante en inclusieve bestuurscultuur. We betrekken Provinciale Staten meer bij het proces van beleidsontwikkeling. We maken, in nauw overleg met Provinciale Staten, een agenda voor bestuurlijke vernieuwing en burgerparticipatie. Een werkgroep zal voorstellen doen voor verbetering van de samenwerking binnen Provinciale Staten en met het college, en het besluitvormingsvormingsproces toegankelijker maken. Daarnaast stellen we een Commissie maatschappelijke trends en ontwikkelingen in, waarin het college hierover met Provinciale Staten van gedachten kan wisselen. Wij vergroten de participatie van bewoners, bijvoorbeeld door middel van bewonerspanels. Hierbij maken we vooraf steeds goede afspraken over inbreng en vorm, zodat duidelijk is wat iedereen kan verwachten en waar de grenzen liggen.

Bestuurskracht

Het takenpakket van gemeenten is de laatste jaren sterk uitgebreid. De meeste gemeenten zijn goed in staat om deze taken zelfstandig of in regionaal verband uit te voeren. Soms is een gemeentelijke herindeling wenselijk om voldoende bestuurlijke en ambtelijke slagkracht te ontwikkelen. Deze afweging moet zoveel mogelijk door gemeenten zelf worden gemaakt. De kwaliteit van het openbaar bestuur is daarbij van belang. Als de bestuurskracht en de democratische legitimiteit in gevaar komen, gaan wij hierover in gesprek met de desbetreffende gemeenten en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Steeds meer vraagstukken hebben een gemeente-overstijgend of regionaal karakter. Gemeenten en provincie werken dan regionaal of gebiedsgericht samen, zoals in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) of binnen gebiedsprogramma's. Wij ondersteunen deze regionale en gebiedsgerichte samenwerking en willen nog nadrukkelijker de verbindende schakel zijn tussen de MRA en Noord-Holland Noord.

Ondermijning van het openbaar bestuur door georganiseerde criminaliteit raakt het fundament van de democratische rechtsorde. Wij blijven strijden tegen alle vormen van ondermijning en stellen hiervoor middelen beschikbaar.

Europa

Veel Europese wet- en regelgeving werkt door in onze provincie. Wij hebben de afgelopen jaren veel inzet gepleegd in Europa en ons daarmee een positie verworven. Dat levert (financiële) kansen op die we willen verzilveren, bijvoorbeeld op de beleidsterreinen milieu, landbouw, energie en klimaatbeleid. We reserveren middelen voor de cofinanciering van Europese projecten. Daarnaast werken wij samen in IPO-verband en met het Rijk om Europese besluitvorming, waar mogelijk, te beïnvloeden en onze kansen te vergroten.

Provinciale organisatie

Wij staan voor goed werkgever- en opdrachtgeverschap. Onze ambtelijke organisatie wil een afspiegeling zijn van de Noord-Hollandse samenleving. Duurzaamheid, diversiteit en eerlijke arbeidsvoorwaarden zijn onze uitgangspunten; deze dragen we uit en dat verwachten we ook van organisaties waarbij we direct betrokken zijn, zoals onze verbonden partijen. Waar nodig gaan we het gesprek hierover aan.

Inkoop, aanbestedingen en klimaatneutrale organisatie

We moderniseren ons inkoop-, aanbestedings- en aandeelhoudersbeleid. De afgelopen jaren hebben wij fors ingezet op social return bij provinciale aanbestedingen. Wij zetten dit voort en leggen hierbij nadrukkelijk de koppeling met diversiteitsbeleid. Onze ambitie is om de provinciale organisatie in 2030 klimaatneutraal te laten zijn. We onderzoeken wat daarvoor nodig is en stellen hiervoor middelen beschikbaar.

Sponsoring

Wij kunnen een sponsorbijdrage verlenen aan publieksevenementen die een Noord-Hollands karakter, een bovenregionale uitstraling en een grote zichtbaarheid hebben. Hierbij richten we ons op publieksevenementen die aansluiten bij onze kerntaken. Onze sponsorbijdrage richt zich bij voorkeur op het realiseren van een maatschappelijk doel, zoals verduurzaming of participatie.

Data

Door ICT-ontwikkelingen komen steeds meer data beschikbaar. Deze datastromen bieden kansen voor technologische, sociale en economische innovatie. Wij zijn daarom voorstander van een open-databeleid en maken provinciale data in beginsel openbaar toegankelijk. Ethisch gebruik, met respect voor privacy en veiligheid, is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. Wij actualiseren de provinciale datastrategie en zorgen dat binnen de provinciale organisatie voldoende kennis over dit onderwerp beschikbaar is.

Grond

De provincie is eigenaar van veel gronden. Deze gronden vertegenwoordigen een economische waarde en kunnen helpen om maatschappelijke doelen te realiseren. Wij vertalen de ambities van dit coalitieakkoord in ons grondbeleid.

6 Financïen

Uitgangspunten financieel beleid

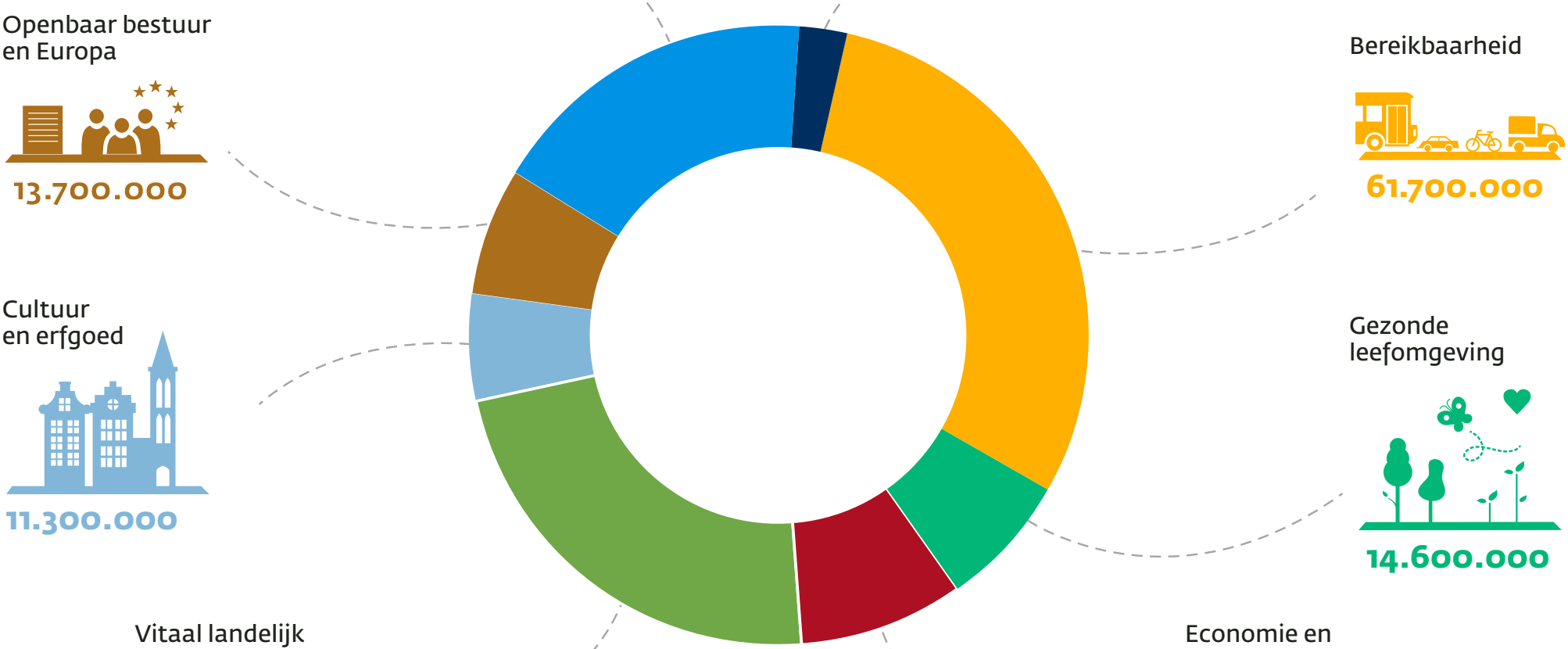
Wij staan voor solide financieel beleid. De Noord-Hollandse begroting dient meerjarig structureel in evenwicht te zijn. Uitgangspunt is dat structurele uitgaven, structureel gedekt worden: nieuw beleid zal altijd meerjarig gedekt moeten zijn en is uitsluitend mogelijk als sprake is van structureel hogere inkomsten of lagere lasten.

Het is belangrijk om voldoende weerstandsvermogen en -capaciteit te hebben, zodat financiële risico's kunnen worden opgevangen, zonder effect op de lopende begroting. De jaarlijkse begroting wordt opgesteld op basis van een actuele financiële planning. Uiteraard is er ruimte voor tussentijdse aanpassing van de begroting, zodat we kunnen inspelen op ontwikkelingen die voor Noord-Holland relevant zijn, zoals economische conjunctuur en beleid van het Rijk en de Europese Unie.

De Noord-Hollander draagt door middel van opcenten op de motorrijtuigenbelasting bij aan de provinciale begroting. De provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting worden niet verhoogd.

€ 207.350.000

Overzicht nieuw beleid 2019-2023

Klimaat
36.100.000

Wonen
4.800.000

Openbaar bestuur en Europa
13.700.000

Bereikbaarheid
61.700.000

Cultuur en erfgoed
11.300.000

Gezonde leefomgeving
14.600.000

Vitaal landelijk gebied
47.500.000

Economie en werkgelegenheid
17.650.000

Overzicht nieuw beleid 2019-2023

1.Klimaat	
Klimaatakkoord	35.500.000
Visie ondergrond en energie-infrastructuur	400.000
Pilots zonne-energie	200.000
2. Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid	
Wonen (incl. woonakkoorden en aanjaagteams)	4.800.000
Bereikbaarheid en mobiliteit (incl. aanpak kust Zuid-Kennemerland, Den Helder, ondertunneling N247 Broek in Waterland, Gooi- & Vechtstreek)	24.250.000
Investeringen leefbaarheid A8-A9-verbinding	11.000.000
Verkennende onderzoeken (doortrekken Noord-Zuidlijn, Houtribdijk, OV-visie)	450.000
Openbaar-vervoerfonds (incl. OV-knooppunten)	20.000.000
Fietsbeleid (incl. snelfietsroutes, fietsveiligheid, fietsenstallingen)	6.000.000
3. Leefomgeving en economie	
Herstructurering en intelligent ruimtegebruik bedrijventerreinen	10.000.000
MKB-instrumenten	3.000.000
Circulaire economie	1.050.000
Inclusieve arbeidsmarkt	3.600.000
Gezonde leefomgeving (incl. Leefbaarheidsfonds, asbest en geluidsschermen)	13.200.000
(Onderwater-)archeologie, monumenten en erfgoed	7.200.000
Cultuureducatie	2.300.000
Probiblio	1.800.000
Sport en verduurzaming accommodaties	1.400.000
4. Vitaal landelijk gebied	
Natuurnetwerk Nederland, waterkwaliteit en bodemdaling	21.000.000
Masterplan biodiversiteit	8.000.000
Integraal waterplan en klimaatadaptatie	5.100.000
Groene vrijwilligers: Betrekken bij Groen	400.000
Faunafonds, verhogen eigen risico	- 8.000.000
Opvangcentra wilde dieren	200.000
Handhaving natuur- en milieutaken en energiebesparing	4.000.000
Programma identiteit kustplaatsen IJsselmeer	200.000
Voedselvisie	6.100.000
Landschapsfonds (incl. liniedijken)	10.300.000
Recreatie en toerisme	200.000
5. Openbaar bestuur	
Bestuurscultuur en bestuurskracht	2.800.000
Cofinanciering EU-projecten	4.000.000
Klimaatneutrale provinciale organisatie	4.500.000
Sponsoring evenementen	2.400.000
Totaal nieuw beleid 2019-2023	**207.350.000**

Vrijval incidentele middelen 2019-2023

Vrijval reserves, stortingen en stelposten	2020	2021	2022	2023
Vrijval begrotingspost cofinanciering regiodeals / Interbestuurlijk Programma	- 8.250.000	- 14.000.000		
Incidentele vrijval reservering Bereikbaarheid Bollenstreek	- 79.000.000			
Incidentele vrijval reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur/OV risicoreservering HOV Gooi	- 9.500.000			
Incidentele vrijval bestemmingsreserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur/OV Zuidtangent	- 10.000.000			
Verlagen storting Reserve Uitvoeren Mobiliteitsbeleid door derden	- 4.000.000	- 4.000.000	- 4.000.000	- 4.000.000
Taakstellende doorlichting exploitatiebegroting: 'oud voor nieuw beleid'		- 4.000.000	- 4.000.000	- 4.000.000
Taakstellende doorlichting bestemmingsreserves		- 16.500.000		

Colofon

Teksten
Provincie Noord-Holland

Beeld
Amsterdam Economic Board, Bart Homburg, Bas Beentjes, Dirk-Jan van Dijk, Ellen de Vries, Elmer van der Marel, GreenPort Noord-Holland Noord, Martijn Beekman, OORgineel, Projectbureau MRA-Elektrisch, Rogier Reker, Ruud Karstens, Shutterstock

Vormgeving
Xerox Mediaservices

M 24/17-06-2019
punt 3

ChristenUnie
fractie provinciale staten Noord-Holland

AANGEHOUDEN

Motie Stimuleren Noord-Hollandse voedselproducten

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 juni 2019 in Haarlem;

constaterende dat:
- het coalitieakkoord spreekt over het "stimuleren van gezond, goed en betaalbaar voedsel, bij voorkeur afkomstig uit de directe omgeving" (pagina 20);
- er nog geen concrete acties zijn genoemd om hier invulling aan te geven;

overwegende dat:
- de ChristenUnie eerder heeft voorgesteld een label "Van Noord-Hollandse Bodem" te introduceren;
- het nieuwe college graag wil doorpakken;

dragen het college van Gedeputeerde Staten op:
- op korte termijn de invoering van een dergelijk label ter hand te nemen om zo een bijdrage te leveren aan het stimuleren van gezond, goed en betaalbaar voedsel uit de directe omgeving;

en gaan over tot de orde van de dag.

Michel Klein
ChristenUnie

M 26 / 17-06-2019
punt 3

ChristenUnie
fractie provinciale staten Noord-Holland

AANGEHOUDEN

Motie Investeringen in vitaliteit platteland

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 juni 2019 in Haarlem;

constaterende dat:
- hoofdstuk 4 van het coalitieakkoord de titel "Vitaal landelijk gebied" draagt;
- geen enkele van de genoemde maatregelen in dat hoofdstuk bijdragen aan de vitaliteit van het landelijk gebied;
- de nieuwe coalitie voornemens is een "Leefbaarheidsfonds" in te stellen;
- de voorbeelden die genoemd worden van maatregelen op basis van dit fonds alleen geluid en milieu betreffen;

van mening dat:
- de vitaliteit van het platteland ook vraagt om investeringen in voorzieningen in dorpen;

en dragen GS op:
- het Leefbaarheidsfonds zo in te richten dat hieruit ook maatregelen betaald kunnen worden die de vitaliteit van dorpen en het platteland versterken;
- extra financiële middelen te zoeken om dit fonds te vullen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Michel Klein
ChristenUnie

M 27/17-06-2019
punt 3

ChristenUnie
fractie provinciale staten Noord-Holland

AANGEHOUDEN

Motie Afname uitstoot en geluidsoverlast Schiphol

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 juni 2019 in Haarlem;

constaterende dat:
- het klimaat en de leefbaarheid belangrijke thema's van het nieuwe college zijn;
- het coalitieakkoord zegt dat Schiphol onder voorwaarden "zich gematigd en in balans met de leefomgeving binnen de gemaakte afspraken kan ontwikkelen." (pagina 11);

overwegende dat:
- deze uitspraak uitermate vaag is;
- onze afspraken rondom klimaat en de zorg voor onze inwoners vereisen dat de CO_2-uitstoot en de geluidsoverlast afnemen;

spreken uit dat:
- de geluidsoverlast en de CO_2-uitstoot van Schiphol in de komende periode dient af te nemen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Michel Klein
ChristenUnie

M 20/17-06-2019
punt 3

AANGEHOUDEN

Bespreking coalitieakkoord
Motie: Noord-Holland, meest ouderenvriendelijke provincie

Constaterende dat:

- diverse Nederlandse steden zich aangesloten hebben bij de Age Friendly Cities van de wereldgezondheidsorganisatie (WHO);

Overwegende dat:

- in de hele provincie het aantal inwoners boven de 65 plus sterk toeneemt[1].
- ouderen steeds langer thuis blijven wonen;
- eenzaamheid een groot maatschappelijk probleem is;
- veel ouderen zo lang mogelijk zelfredzaam en veerkrachtig willen zijn, ondanks toenemende kwetsbaarheid.
- ouderen geconfronteerd worden met obstakels om deel te kunnen nemen en bij te kunnen dragen aan de samenleving;
- de wereldgezondheidsorganisatie (WHO) een gestructureerd kader heeft opgesteld om inzicht te krijgen en te komen tot meer ouderenvriendelijke omgevingen.

Van mening dat:

- de provincie kan bijdragen aan het verbeteren van de fysieke en sociale omgeving van ouderen zodat zij op een prettige en waardevolle manier langer zelfstandig kunnen blijven wonen en deel kunnen nemen aan de samenleving;

Spreekt uit:

- te inventariseren in hoeverre de provincie Noord-Holland al invulling geeft aan het kader ouderenvriendelijke omgeving van de wereldgezondheidsorganisatie, en waar de ontwikkelkansen liggen;
- in samenspraak met ouderenbonden te inventariseren welke knelpunten worden ervaren en deze te prioriteren.

En gaat over tot de orde van de dag.

---

[1] Prognose 2017-2014, Provincie Noord-Holland; https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Ruimtelijke_inrichting/Demografie/Beleidsdocumenten/Bevolkingsprognose_Noord_Holland_2017_2040.pdf

M29/17-6-2019
punt 3

AANGEHOUDEN

Bespreking coalitieakkoord

Motie: Noord-Holland, dementievriendelijke provincie

Constaterende dat:

- Dementievriendelijke gemeenten en provincies zich richten op het zo lang mogelijk laten meedoen van mensen met dementie in de samenleving;
- Ruim 22.000 mensen in Noord-Holland de steunbetuiging hebben getekend van samendementievriendelijk.nl[1].

Van mening dat:

- de groep Noord-Hollandse dementerende mensen door bezuinigingen niet mag worden vergeten en dat we deze doelgroep optimaal moeten ondersteunen om zo lang mogelijk veilig en zelfstandig in de eigen leefomgeving te kunnen blijven wonen.

Spreekt uit:

- Het college te verzoeken ervoor te zorgen dat Noord-Holland het predikaat dementievriendelijke provincie krijgt.

En gaat over tot de orde van de dag.

W. van Gaalen.

[1] https://samendementievriendelijk.nl/nieuws/provincies-dementievriendelijk

VERWORPEN

M 25/17-06-2019 punt 3

ChristenUnie
fractie provinciale staten Noord-Holland

CDA

Motie Alternatieve financiering transitie duurzame agrarische sector

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 juni 2019 in Haarlem;

constaterende dat:
- het in coalitieakkoord het voornemen staat om eigen risico bij faunaschade te verhogen tot 20% (pagina 19);
- deze gelden volgens het akkoord ingezet gaan worden voor de transitie naar een duurzame agrarische sector;
- de financiële opbrengst van deze maatregel op 8 miljoen euro wordt begroot;
- er zo'n 3.500 agrarische bedrijven in Noord-Holland zijn;
- de maatregel per ondernemer dus om veel geld gaat;
- er in BIJ12 en G7 verband afspraken zijn gemaakt over het vergoeden van faunaschade (zie: https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/tegemoetkoming-faunaschade/ en https://www.ltonoord.nl/thema/omgeving/faunaschade/achtergrondinformatie)

van mening dat:
- een transitie van de landbouw en het vergroten van de biodiversiteit in het belang is van alle Noord-Hollanders;
- het niet gepast is een klein aantal ondernemers op te laten draaien voor de kosten een ontwikkeling die de hele maatschappij aangaat;

en dragen GS op:
- een andere financiering te zoeken voor de landbouwtransitie;

en gaan over tot de orde van de dag.

Michel Klein,
ChristenUnie

Dennis Heijnen
CDA

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Aan: het presidium
In afschrift aan: lijsttrekkers van in Provinciale Staten gekozen partijen

Commissaris van de Koning
Uw contactpersoon
J.J. Rinzema
AD/KAB

Doorkiesnummer (023) 514 4114
rinzemaj@noord-holland.nl

Betreft: Screening integriteit kandidaat-gedeputeerden

Verzenddatum
11 JUNI 2019

Kenmerk
1233350/1233366

Uw kenmerk

Geachte mevrouw, heer,

De afgelopen weken zijn door de onderhandelende fracties voorgedragen kandidaat-gedeputeerden gescreend conform het proces zoals vastgesteld door het presidium op 4 maart 2019.
Een extern onderzoeksbureau, Berenschot, heeft de screening uitgevoerd op basis van een door de kandidaten ingevulde vragenlijst, een verklaring omtrent gedrag, een gegevensoverzicht van het Bureau Kredietregistraties, desk research in openbare bronnen en gesprekken met de kandidaten op 28 mei 2019. Hiervan zijn onderzoeksrapportages opgesteld die zijn voorgelegd aan de kandidaten. Na goedkeuring door de kandidaten zijn de rapportages aan mij voorgelegd. Tot slot heb ik met elke kandidaat individueel gesproken op 5 of 7 juni 2019. Tijdens deze gesprekken zijn eventuele vraagpunten en mogelijke kwetsbaarheden besproken.
Tijdens het onderzoek dat is uitgevoerd door Berenschot en tijdens de gesprekken die ik heb gevoerd met de kandidaten zijn geen belemmeringen of aandachtspunten geconstateerd die de benoeming van de kandidaten als gedeputeerde in de provincie Noord-Holland in de weg staan.

Het is belangrijk op te merken dat de onderzoeksrapportages en gespreksverslagen vertrouwelijk zijn en dus niet aan de Staten zullen worden verstrekt.

Ik vertrouw erop u voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

De commissaris van de Koning
in de provincie Noord-Holland,

A. Th. H. van Dijk

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Dreef 3
Haarlem [2012 HR]
www.noord-holland.nl

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 17 juni 2019

Onderwerp: aanwijzen 1e en 2e vice-voorzitter van Provinciale Staten

Bijlagen:
- ontwerpbesluit.

1. Inleiding.

Bij aanvang van de nieuwe Statenperiode dienen uw Staten één of meer vice-voorzitters van Provinciale Staten aan te wijzen die in voorkomende gevallen de voorzitter van Provinciale Staten vervangen. De vice-voorzitter is in het geval van vervanging belast met het leiden van de vergadering, het handhaven van de orde, het doen naleven van het reglement van orde en hetgeen de Provinciewet of het reglement van orde de vice-voorzitter verder opdraagt.

De 1e vice-voorzitter van Provinciale Staten is tevens vice-voorzitter van het presidium en voorzitter van de Agendacommissie. De functie van vice-voorzitter is niet verenigbaar met die van commissievoorzitter.

2. Voordracht.

Op verzoek van het presidium hebben Provinciale Staten op 20 mei jl. met het oog op de coalitievorming als tijdelijke vice-voorzitter van Provinciale Staten mevrouw R.P.M. Kocken aangewezen. Op deze manier was voor de Statenvergadering van 20 mei jl. vervanging geborgd van het voorzitterschap. Inmiddels is de coalitievorming in een afrondende fase en zijn vanuit de coalitie twee kandidaten voorgedragen voor het definitieve 1e en 2e vice-voorzitterschap van Provinciale Staten.

Voorgesteld wordt de volgende Statenleden aan te wijzen:
mevrouw R.P.M. Kocken als 1e vice-voorzitter van Provinciale Staten;
mevrouw A.T.B. de Vries als 2e vice-voorzitter van Provinciale Staten.

3. Financiering en communicatie.

Met de aanwijzing van een 1e en 2e vice-voorzitter door uw Staten zijn geen kosten gemoeid.

4. Proces en procedure.

Het aanwijzen van de 1e en 2e vice-voorzitter geldt vanaf 17 juni 2019.

5. Voorstel.

U wordt voorgesteld te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

K. Bolt, griffier

Ontwerpbesluit

Nr. 48-2019

Provinciale Staten van Noord-Holland;

Onderwerp: aanwijzen 1e en 2e vice-voorzitter van Provinciale Staten;

gelezen de voordracht;

gelet op artikel 75, eerste lid van de Provinciewet;

gelet op artikelen 3, 6 en 9 van het Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten en Statencommissies van Noord-Holland 2015;

besluiten:

mevrouw R.P.M. Kocken (GroenLinks) aan te wijzen tot 1e vice-voorzitter van Provinciale Staten:

mevrouw A.T.B. de Vries (PvdA) aan te wijzen tot 2e vice-voorzitter van Provinciale Staten.

Haarlem, 17 juni 2019

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier